

PARTIOTOIMINTAA AURAN RANNOILLA
VARSINAIS-SUOMEN PARTIOLIIKKEEN HISTORIA SODANJÄLKEISESTÄ
AJASTA 2000-LUVULLE

Toim. Mika Mickelsson

SISÄLLYS

PIIRINJOHTAJAN TERVEHDYS

ESIPUHE

I VARSINAIS-SUOMEN PARTIOLIIKKEEN HISTORIA SODANJÄLKEISESTÄ AJASTA 2000-LUVULLE (Mika Mickelsson)

JOHDANTO

PARTIOLIIKKEEN SYNTY JA ALKUVAIHEET

**Partioliikkeen perustaminen ja leviäminen Suomeen
Partiotoiminnan alkuvaiheet Varsinais-Suomessa**

PARTIOTOIMINTAA SODANJÄLKEISELLÄ KAUDELLA

**Partioliikkeen kehitys valtakunnallisella tasolla
Toimiva rakenne ja talous piiritoiminnan edellytyksenä
Toimintaa erillisissä tyttö- ja poikapiireissä
Lippukunnat partioliikkeen kulmakivinä**

HAASTEENA YHTEISKUNNAN RAKENNEMUUTOS

**Päämääränä partioliikkeen yhdistyminen
Partiopiirien lisääntyvä yhteistyö Varsinais-Suomessa
Kehitystä lippukuntatasolla**

UUDISTUVA SUOMALAINEN PARTIOLIIKE

**Linjaristiriidoista yhtenäisyyteen
Uuden yhteispiirin alkutaival Varsinais-Suomessa
Partiotoimintaa lähioissa ja yhteislippukunnissa**

PARTIOLIIKE VAKAASSA MYÖTÄTUULESSA

PARTION ASEMA VARSINAIS-SUOMESSA

LÄHDEVIITTEET

LÄHTEET

HAKEMISTOT

II NÄKÖKULMIA VARSINAIS-SUOMALAISEEN PARTIOHISTORIAAN

KILPAILUTOIMINNAN HISTORIAA VARSINAIS-SUOMEN PARTIOPIIRISSÄ (Jan-Erik Lundén)

**T:mi PARTIOVARUSTE 1970–2006
(Jorma Mattsson)**

**VARSINAIS-SUOMEN PARTIOPIIRIN JA PARTIOMUSEON YHTEISTYÖ
(Yrjö Nenonen)**

**SAARISTOMERELTÄ ATLANTILLE. MERIPARTIOTOIMINTAA
LOUNAIS-SUOMESSA
(Juhani Pitkänen)**

**VARSINAISTA PARTIOTOIMINTAA SP:SSÄ
(Pekka Saarela)**

III LIITTEET

Liite 1. Kuvio V-SPP:n ja V-SPT:n jäsenmäärien kehityksestä 1952–1974.

Liite 2. Kuvio V-SP:n jäsenmäärän kehityksestä 1975–2000.

Liite 3. Taulukko V-SPP:n ja V-SPT:n jäsenmäärien kehityksestä 1952–1974.

Liite 4. Taulukko V-SP:n jäsenmäärän kehityksestä 1975–2000.

Liite 5. Luettelo Varsinais-Suomen piirinjohtajista.

Liite 6. Luettelo myönnetyistä ansiomerkeistä.

**Liite 7. Taulukko V-SP:n nykyisellä alueella 1910–2006 toimineista
partiolippukunnista ja -osastoista.**

Liite 8. Partiosanasto.

Liite 9. Taulukko V-SP:n järjestämistä leireistä (1975–).

Liite 10. Taulukko varsinaissuomalaisten meripartiolippukuntien aluksista.

Liite 11. Kartta Turun partiolippukunnista vuonna 2000.

Liite 12. Kartta Turun keskusta-alueen partiolippukunnista vuonna 2000.

Liite 13. Kartta V-SP:n aluejaosta.

Liite 14. Kartta partioliikkeen leviämisestä Varsinais-Suomessa 1910–2006.

Liite 15. Kartta Suomen Partiolaiset ry:n piiri- ja osastoista.

Liite 16. Kuvio Suomen partioliikkeen organisaation kehityksestä.

PIIRINJOHTAJAN TERVEHDYS

Arvoisa lukija,

Tänä vuonna tulee kuluneeksi tasan sata vuotta siitä, kun Robert Baden-Powell järjesti ensimmäisen partioleirin Brownsean saarella Englannissa. Sadassa vuodessa maailmanlaajuiseksi kasvanut partioliike juhlistaa partion juhluvuotta monella eri tavalla.

Myös Varsinais-Suomen Partiopiiri päätti jo muutama vuosi sitten juhlistaa partioliikkeen syntymäpäiviä julkaisemalla piirin historiateoksen vuoden 2007 aikana. Edellinen, Kari Vainion tekemä ja Suomen Partiomuseon julkaisema, piirin historiikki päättyy vuoteen 1952. Siksi tässä historiikissa on keskitytty pääasiassa tuon vuoden 1952 jälkeisiin tapahtumiin, jotka varmasti ovat vähintään yhtä mielenkiintoista kuin partion alkutaival Varsinais-Suomessa.

Näihin vuosiin liittyy monia merkittäviä tapahtumia, mm. partioliikkeen politisoituminen 1960-luvulla sekä tyttö- ja poikajärjestöjen yhdistyminen 1970-luvun alussa. Uskon, että jokainen kirjan lukija löytää itseään kiinnostavia lähimenneisyyden partiotapahtumia tästä teoksesta. Myös nykypäivän aktiiviset partiolaiset, ovathan kirjan viimeiset tapahtumat 2000-luvun vaihteesta.

Haluan kiittää kaikkia historiatyöryhmän jäseniä ja tietysti myös kaikkia niitä henkilöitä, jotka ovat eri tavoin auttaneet aineiston keräämisessä, valokuvien etsimisessä ja tämän historiikin teossa. Kiitän myös artikkelien kirjoittajia sekä kirjan taittanutta piirin tiedotussihteeri Olli Raimoa. Suurimmat kiitokset kuuluvat kuitenkin kirjan pääasiassa kirjoittaneelle ja toimittaneelle Mika Mickelssonille. Hänen tarmokkaan, tarkan ja uutteran työnsä ansiosta tämä kirja on nyt ilmestynyt.

Tällä hetkellä suomalaisessa partioliikkeessä on käynnissä rajuja muutoksia, niin piirijakoa kuin ohjelmaa ja koulutustakin uudistetaan. Usein sanotaan: ”Jotta voi ymmärtää nykypäivää, täytyy tuntea menneisyys.” Näiden monien muutosten aikana onkin hyvä hetkeksi tutustua ja perehtyä siihen, mistä varsinaissuomalainen partiointi on saanut alkunsa ja kuinka Varsinais-Suomen Partiopiiristä on tullut sellainen, kun se tänä päivänä on.

Toivon kaikille kirjan lukijoille antoisia lukuhetkiä!

Suomen Turussa,
Muistelempäivänä 22.2.2007

Jukka Tulivuori
piirinjohtaja
Varsinais-Suomen Partiopiiri

ESIPUHE

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin hallituksen kokouksessa 8.12.1970 kirjattiin pöytäkirjaan seuraava lyhyt merkintä: ”Piirin historian voisi kirjoittaa joku kirjallinen kyky”. Arkistojen kätköihin hautautunut ehdotus on eräs varhaisimmista aloitteista varsinaissuomalaisen partiopiiritoiminnan historian kirjoittamiseksi. Vaikka kiinnostus maakunnallisen partioliikkeen historiaan on vähitellen kasvanut, niin tästä huolimatta sen kokoaminen kansien väliin on osoittautunut aikaa vieväksi urakaksi.

Partiohistoriaa koskevassa tutkimuksessa on haasteena partioliikkeen monitasoisuus. Partiolla on koko historiansa ajan ollut kansainvälinen-, kansallinen-, alueellinen- ja paikallinen ulottuvuus, joiden merkitys on eri aikakausina vaihdellut. Partio toiminnan sisältöä on pyritty lisäksi sopeuttamaan muuttuviin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin. Tämän kirjan tarkoitus on toimia yleisesityksenä, jossa partioliikkeen erityispiirteet ja historiallisiin muutoksiin vaikuttaneet yhteiskunnalliset tekijät on pyritty ottamaan huomioon. Partio liikkeen historiaa tarkastellaan kirjassa ennen kaikkea varsinaissuomalaisesta näkökulmasta ja teoksen pääpaino on sodanjälkeisten vuosikymmenten kehityksessä.

Varsinais-Suomen Partio piirin käynnistämän historiahankkeen suunnittelussa ja toteuttamisessa on saatu arvokasta tukea useilta eri tahoilta. Yhteistyö Suomen Partiomuseon kanssa on ollut alusta alkaen toimivaa ja lisäksi syksyllä 2004 työnsä aloittaneen historiatyöryhmän jäsenet ovat osallistuneet hankkeeseen omalla työpanoksellaan. Työryhmän jäsenet ovat kirjoittaneet teokseen artikkeleita ja myös muilla tavoin auttaneet projektin käytännön toteutuksessa. Partiojohtaja Seppo Laaksoselle kuuluu erityinen kiitos hänen keräämästään laajasta tilastoaineistosta ja Jorma Mattssonille puolestaan hänen laatimistaan liitteistä. Teoksen taitosta on vastannut ammattitaidolla Varsinais-Suomen Partio piirin tiedotussihteeri Olli Raimo.

Turussa Yrjönpäivänä 2007

Mika Mickelsson

I VARSINAIS-SUOMEN PARTIOLIIKKEEN HISTORIA

SODANJÄLKEISESTÄ AJASTA 2000-LUVULLE

Kirjoittanut fil. maist. Mika Mickelsson

JOHDANTO

Kesällä vuonna 1907 brittiläinen upseeri Robert Baden-Powell järjesti ensimmäisen pojille tarkoitetun leirin Brownsean saarella Dorsetissa Englannin etelärannikolla. Leirillä Baden-Powell kokeili käytännössä hahmottelemaansa partiopoikasuunnitelmaa. Hänen ajatuksensa uudenaikaisesta nuorisokasvatusmuodosta julkaistiin pian leirin jälkeen Partiopojan kirjassa. Baden-Powellin aloitteesta syntynyt partioliike levisi nopeasti Isossa-Britanniassa ja myös muualla Euroopassa sekä Amerikassa. Partioliikkeen syntyyn vaikuttivat osaltaan samalla ajanjaksolla tapahtuneet syvälliset muutokset brittiläisessä yhteiskunnassa. Nopea teollistuminen ja kaupungistuminen aiheuttivat sosiaalisia ongelmia ja loivat samalla tarvetta vapaaehtoisuuteen perustuvalla ohjatulla nuorisokasvatukselle. Aluksi partio oli tarkoitettu vain pojille mutta jo varhaisessa vaiheessa myös tytöt alkoivat osallistua partiotoimintaan.

Suomeen partioliike levittäytyi ensimmäisen kerran vuonna 1910 todennäköisesti Ruotsin välityksellä. Suomi kuului tuolloin autonomisena suuriruhtinaskuntana Venäjän keisarin alaisuuteen ja maassa harjoitettiin johdonmukaista venäläistämispolitiikkaa, jonka tavoitteena oli Suomen valtiollisen erityisaseman lakkauttaminen. Venäläisviranomaisten näkökulmasta myös suomalainen partiotoiminta nähtiin uhaksi ja keisarillisen Suomen senaatin päätöksellä se kiellettiin syksyllä 1911. Vasta Venäjällä vuonna 1917 tapahtuneen maaliskuun vallankumouksen seurauksena partiotoimintaa koskenut kielto kumottiin. Partiotoiminnan vakiintumista Suomessa kuitenkin hidastivat yhteiskuntarauhan järkkäminen vuoden 1917 aikana ja pian Suomen itsenäistymisen jälkeen syttynyt kansalaissota.

Yhteiskunnallisen tilanteen rauhoituttua vuosina 1919–1920 parantuivat myös edellytykset partiotoiminnan kehittämiseksi. Partioliike on kyennyt tämän jälkeen vakiinnuttamaan asemansa yhtenä tärkeimmistä vapaaehtoisen nuorisokasvatuksen muodoista maassamme. Vuonna 2007 kansainvälinen partioliike viettää 100 vuotisjuhlaansa ja tähän liittyen Varsinais-Suomen Partiopiiri on käynnistänyt

historiahankkeen, jonka tarkoituksena on ollut tutkia varsinaissuomalaisen partioliikkeen historiaa. Käsillä oleva teos on tulos hankkeen puitteissa tehdystä tutkimustyöstä.

Varsinaissuomalaisen partioliikkeen historiaa koskevaa kirjallisuutta on julkaistu aiemmin suhteellisen vähän. Tutkimuskirjallisuuden osalta on mainittava fil. maist. Kari ”Häiskä” Vainion Suomen historian pro gradu -tutkielma Partioliiike Varsinais-Suomessa vuoteen 1952. Vainion tutkielma toimii käsillä olevan teoksen lähtökohtana ja se mahdollistaa keskittymisen ennen kaikkea sodanjälkeisen partiotoiminnan vaiheisiin maakunnan alueella. Tämän lisäksi varsinaissuomalaista partiotoimintaa on kuitenkin tutkittu valitettavan vähän. Suomen Partiomuseon vuosikirjoissa on tosin julkaistu partioliikettä koskevia eri alojen tutkimuksia. Näiden ohella käytettävissä oleva kirjallisuus rajoittuu lähinnä yksittäisten lippukuntien historiaa käsitteleviin teoksiin, joiden merkitys historiantutkimuksen näkökulmasta on vaihteleva.

Valtakunnallisen partioliikkeen historiaa käsittelevistä kirjoista voidaan mainita Fil. tri. Liisa Savusen vuonna 1999 valmistunut teos Partiotytöt Suomessa. Savunen keskittyy kirjassaan suomalaisen partiotyttötoiminnan historiaan vuosina 1910–1972. Alueellisen partiotoiminnan vaiheista Suomen eri osissa on julkaistu lisäksi useita teoksia, joista kannattaa tässä yhteydessä nostaa esille vuonna 1994 julkaistu Pojat partiossa. Heikki Hakalan toimittamassa teoksessa käsitellään pääkaupunkiseudun partiopoikatoiminnan vaiheita.

Käsillä oleva teos jakaantuu sisällöllisesti kahteen pääosaan. Ensimmäisessä osassa käsitellään partiotoiminnan historiaa Varsinais-Suomessa sodanjälkeisestä kaudesta 2000-luvun alkuun. Toisessa osassa eri kirjoittajat luovat artikkeleissaan syventäviä katsauksia varsinaissuomalaiselle partioliikkeelle ominaisiin erityispiirteisiin ja partiotoiminnan osa-alueisiin. Teoksen ensimmäisen osan pääluvut rakentuvat kronologisesti siten, että partiotoiminnan kehitystä käsitellään kunkin ajanjakson osalta omana kokonaisuutenaan. Tämän tarkoitus on parantaa kirjan luettavuutta ja auttaa lukijaa luomaan selkeä kokonaiskäsitys partioliikkeen kehityksestä eri vuosikymmeninä sekä valtakunnallisella-, maakunnallisella- että paikallisella tasolla. Kirjan alueellinen raja-
rajaus käsittää Varsinais-Suomen maakunnan nykyisen alueen. Partiolaisten ohella teos on tarkoitettu kaikille historiasta ja partiosta kiinnostuneille.

Tutkimuksen keskeisenä ajatuksena on käsitellä partioliikkeen ja ympäröivän yhteiskunnan välistä suhdetta. Miten partioliike on vaikuttanut ja näkynyt

sodanjälkeisten vuosikymmenten aikana Varsinais-Suomessa ja miten yhteiskunnan muuttuminen on vaikuttanut partiotoimintaan maakunnassa? Teoksen ensimmäisessä osassa painopiste on maakunnallisten partiopiirien yhteistyön kehittämisessä ja yhteisen organisaation, Varsinais-Suomen partiopiirin (V-SP), perustamisessa 1970-luvulla. Mikä on ollut partiopiirien rooli valtakunnallisten keskusjärjestöjen ja paikallistason lippukuntien väliasteena? Miten piiritoiminnan avulla on pyritty edistämään ja tukemaan lippukunnissa tapahtuvaa partiotoimintaa?

Partiopiirien ohella teoksessa käsitellään myös varsinaissuomalaisten lippukuntien kehitystä, sillä lippukunnilla on ollut hyvin keskeinen asema suomalaisessa partioliikkeessä. Lisäksi on perusteltua tarkastella valtakunnallisten keskusjärjestöjen toimintaa ainakin siinä määrin, kun sillä on ollut vaikutusta varsinaissuomalaiseen partioliikkeeseen. Vaikka kirjassa keskitytään pääasiassa suomenkielisen partiotoiminnan historiaan, niin myös Varsinais-Suomessa toimineiden ruotsinkielisten lippukuntien ja piiriorganisaatioiden kehitys on pyritty ottamaan huomioon.

Teoksen alussa luodaan katsaus partioliikkeen kansainväliseen historiaan ja partiotoiminnan varhaisvaiheisiin vuosina 1910–1952 sekä valtakunnallisesti että Varsinais-Suomessa. Partioliikkeen varhaisvaiheiden esittely teoksen alussa on perusteltua, jotta myöhemmän kehityksen ymmärtäminen olisi mahdollista. Varsinaisen tutkimusaiheen käsittelyn lähtökohtana on kuitenkin toisen maailmansodan jälkeinen aika, koska Kari Vainio päättää oman tutkimuksena vuoteen 1952.

Sodanjälkeisen kauden (noin 1952–1960) osalta kiinnitetään huomiota erityisesti maakunnan alueella toimineiden kahden suomenkielisen piiriorganisaation, Varsinais-Suomen Partioipoika- ja Tyttöpiirin, rakenteeseen ja toimintaan. Millainen oli partion taloudellinen asema ja miten suurten ikäluokkien seurauksena tapahtunut väkiluvun nopea kasvu näkyi partioliikkeessä sodanjälkeisellä kaudella?

Seuraavassa pääluvussa (1961–1970) keskitytään yhteiskunnallisen rakennemuutoksen mukanaan tuomiin uudenlaisiin haasteisiin ja suomenkielisten partiopiirien lisääntyvään yhteistyöhön Varsinais-Suomessa. Tarkoituksena on selvittää myös yhteisen partiopiirin syntyhistorian taustaa ja yhdistymishankkeelle asetettuja tavoitteita. Lippukuntien osalta tarkastellaan kaupunkeihin suuntautuneen muuttoliikkeen aiheuttamia vaikutuksia.

Suomalaisen partioliikkeen uudistusprosessia ja yhdistymistä (1971–1983) käsitellään omana kokonaisuutenaan. Miten partioliikkeen organisaation ja partio-

ohjelman uudistaminen näkyivät Varsinais-Suomessa ja miten uuden yhteispiirin toiminta lähti 1970-luvun kuluessa käyntiin? Lippukuntien osalta kiinnitetään huomiota mm. siihen, miten nopeasti uudenlaiset yhteislippukunnat yleistyivät ja miten vanhoissa poika- tai tyttölippukunnissa suhtauduttiin yhteistoimintaan. Tämän jälkeen luodaan vielä katsaus varsinaissuomalaisessa partioliikkeessä viime vuosikymmeninä (1984–2000) tapahtuneeseen kehitykseen.

Tutkimuksen keskeisinä alkuperäislähteinä ovat Varsinais-Suomen Partiopiirin arkistossa ja sen yhteydessä olevissa Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin ja -poikapiirin arkistoissa säilytettävät asiakirjat. Arkistot on järjestetty asianmukaisesti ja niissä säilytettävistä asiakirjoista on laadittu kattava luettelo, mikä helpottaa aineiston käyttöä. Suomenkielisten partiopiirien arkistot alkavat 1950-luvun vaihteesta ja ne kattavat tutkimuksessa käsiteltävän ajanjakson käytännössä kokonaan. Ainoa merkittävä puute ovat vuosien 1975–1983 toimintaan liittyvät asiakirjat, joista suurin osa on valitettavasti kateissa. Varsinais-Suomen alueella toimineiden ruotsinkielisten partiopiirien osalta tutkimuksessa on käytetty Sydvästra Finlands Scouter rf:n arkistossa olevia asiakirjoja. Alkuperäislähteiden osalta on mainittava myös partiolaisten julkaisemat jäsenlehdet ja tarkastelujaksolla ilmestyneet tärkeimmät sanomalehdet, kuten Turun Sanomat ja Uusi Aura. Tutkimuksessa on käytetty lisäksi Suomen Partiomuseon ja Kansallisarkiston kokoelmia sekä haastattelujen avulla kerättyä tietoa.

PARTIOLIIKKEEN SYNTY JA ALKUVAIHEET

Partioliikkeen perustaminen ja leviäminen Suomeen

Partioliikkeen perustaja Robert Stephenson Smyth Baden-Powell syntyi Lontoossa 22. helmikuuta vuonna 1857. Perheeseen syntyi kaikkiaan 10 lasta, joiden lisäksi perheen isällä oli aiemmasta avioliitostaan vielä neljä lasta. Robert Baden-Powellin isä kuoli jo muutama vuosi hänen syntymänsä jälkeen, joten lasten kasvatus ja perheestä huolehtiminen jäivät äidin Henrietta Gracen vastuulle. Perheen sosiaalinen asema oli kuitenkin hyvä, joten 13-vuotiaana Robert voitiin lähettää arvostettuun Charterhousen sisäoppilaitokseen Lontooseen. Valmistuttuaan sisäoppilaitoksesta hän yritti tuloksetta päästä opiskelemaan Oxfordin yliopistoon. Ulkoilusta ja luonnosta kiinnostunut Robert Baden-Powell päätti lopulta hakeutua yliopisto-opintojen sijaan sotilasuralle Ison-Britannian armeijaan.¹ Astuttuaan palvelukseen hän palveli pitkään armeijan siirtomaajoukkojen upseerina mm. Intiassa ja Afrikassa. Ison-Britannian ja Etelä-Afrikan tasavallan välisen buurisodan aikana Baden-Powell saavutti mainetta johtamalla menestyksellisesti pienen Mafekingin kaupungin puolustusta vuosina 1899–1900.²

Palattuaan Englantiin vuonna 1903 Robert Baden-Powell huomasi käynnissä olleen voimakkaan yhteiskunnallisen murroksen. Vastauksena teollistumisen ja kaupungistumisen aiheuttamiin sosiaalisiin ongelmiin hän alkoi suunnitella uudenlaista pojille tarkoitettua toimintaohjelmaa. Vaikutteita ohjelmalleen Baden-Powell sai skotlantilaisen William Alexander Smithin vuonna 1883 perustamasta Poikien Prikaatista ja Yhdysvalloissa asuneen Ernest Thompson Setonin Pohjois-Amerikan luontoa ja alkuperäiskansoja käsitelleistä teoksista. Toimintaohjelman suunnittelussa Baden-Powell hyödynsi palvelusaikanaan Intiassa ja Afrikassa hankkimiaan kokemuksia erityisesti armeijan tiedustelutoiminnasta.³

Aluksi vain pojille tarkoitettua uudenlaista nuorisokasvatusmuotoa kokeiltiin ensimmäisen kerran kesällä 1907 Dorsetissa Ison-Britannian etelärannikolla sijaitsevalla Brownsean saarella järjestetyllä leirillä. Baden-Powell kokosi leirille poikia eri yhteiskuntaluokista.⁴ Leiri sujui hyvin ja myönteisistä kokemuksista rohkaistuneena julkaistiin hieman myöhemmin Baden-Powellin kirjoittama kirja ”Scouting for Boys”, joka sisältää partiopoikatoiminnan keskeiset periaatteet ja vaiheittain etenevän partiokoulutusjärjestelmän perustan. Nuorten tulee antaa liittyessään partiolupaus ja sitoutua noudattamaan partiolaisten tunnuslausetta ”Be Prepared – Ole valmis”. Kirjassa

neuvotaan poikia perustamaan vartioiksi kutsuttuja pienryhmiä, jotka valitsevat keskuudestaan vartionjohtajat. Useat vartiot voivat muodostaa puolestaan lippukunnan⁵, jota johtaa lippukunnanjohtaja. Toiminnan päämääränä on kasvattaa pojista vastuullisia ja isänmaallisia kansalaisia. Baden-Powell antaa teoksessaan lisäksi ohjeita pukeutumisesta ja partiotervehdyksestä. Baden-Powellin teoksesta tuli suosittu ja partiopojista alettiin käyttää yleisesti englanninkielistä nimitystä ”boy scouts”.⁶

Partiopoikatoiminta lähti nopeasti käyntiin eri puolilla Isoa-Britanniaa vuosina 1908–1910. Toiminnan saamaa suosiota lisäsi osaltaan Baden-Powellin aktiivinen työ liikkeen hyväksi ja hänen asemansa buurisodan tunnettuna sankarina. Baden-Powell oli ajatellut alun perin, että partiopoikatoiminta toteutuisi jo aiemmin perustettujen nuorisjärjestöjen puitteissa. Partiotoininnan suosion kasvaessa syntyi kuitenkin tarve ohjata ja organisoida toimintaa.⁷ Hyvin varhaisessa vaiheessa myös tytöt liittyivät poikien ohella partioliikkeeseen ja Robert Baden-Powell pyysi sisartaan Agnesta kehittämään partiotyttötoimintaa. Partiotyttöjen nimitykseksi vakiintui ”girl guides” erotuksena poikiin.⁸ Brittiläisen imperiumin ohella partioliike levisi alkuvaiheessa Yhdysvaltoihin, Länsi-Eurooppaan, Pohjoismaihin ja Venäjälle.⁹

Ensimmäisen maailmansodan aiheuttamien poikkeusolojen jälkeen Robert Baden-Powell julistettiin vuonna 1920 järjestetyllä ensimmäisellä Jamboreella¹⁰ maailman partiolaisten ylijohtajaksi. Muutamaa vuotta myöhemmin kuningas Yrjö V myönsi Baden-Powellille lisäksi aatelistarvon Gilwellin lordi Baden-Powell Lontoon lähistölle perustetun kansainvälisen Gilwell Parkin partiokeskuksen mukaan. Hänen vaimonsa Olave puolestaan valittiin vuonna 1930 maailman partiotyttöjen ylijohtajaksi.¹¹ Baden-Powellilla tai partiolaisten paremmin tuntemalla B-P:llä ja hänen puolisoillaan on kaiken kaikkiaan ollut keskeinen asema kansainvälisen partioliikkeen synnyssä. Seuraavaksi on syytä tarkastella Isossa-Britanniassa käynnistyneen partiotoininnan leviämistä Itämeren alueelle ja Suomeen.

Partioliike oli levinnyt jo varhaisessa vaiheessa Suomen lähialueille Ruotsiin, Tanskaan ja Norjaan. Ruotsissa göteborgilainen Ebbe Lieberath käänsi keväällä 1910 Baden-Powellin kirjan ”Scouting for Boys” ruotsiksi ja kaksi vuotta myöhemmin hänet valittiin vasta perustetun Ruotsin Partioliiton johtoon. Baden-Powell vieraili myös itse tutustumassa partiotoinintaan Skandinavian maissa vuonna 1911. Ruotsissa Baden-Powell keskusteli kuningas Oskar II:n kanssa henkilökohtaisesti partioliikkeen kehittämisestä. Skandinavian ohella partioliike herätti kiinnostusta myös Venäjällä,

jonne Baden-Powell matkusti Venäjän sotaministerin kutsusta. Vierailun aikana Baden-Powell tapasi keisari Nikolai II:n, joka oli jo aiemmin tutustunut Baden-Powellin partiota käsittelevään teokseen.¹² Partio toiminta oli siis levinnyt vuoteen 1911 mennessä Suomen lähialueille, mutta tästä huolimatta partioliike kohtasi Suomessa alkuvaiheessa suuria vaikeuksia. Hankaluuksien taustalla olivat ennen kaikkea poliittiset kiistat suomalaisten ja venäläisten välillä.

Vuosien 1808–1809 sodan päättäneessä Haminan rauhassa Suomi oli erotettu kokonaisuudessaan Ruotsista ja liitetty Venäjän keisarin alaisuuteen. Osana Venäjää Suomi muodosti itsehallinnollisen suuriruhtinaskunnan, jolla oli keisarin alaisuudessa erillinen hallinto.¹³ Venäjällä voimistuneet pyrkimykset yhtenäisvaltion luomiseksi ja Suomen erityisaseman lakkauttamiseksi johtivat 1800-luvun lopulla kiistoihin Venäjän keisarin ja suomalaisten välillä. Suomessa ajanjaksoa vuodesta 1899 vuoteen 1917 kutsutaankin tavallisesti sortovuosiksi.¹⁴ Vuoden 1905 suurlakon seurauksena Venäjän hallituksen oli tosin keskeytettävä väliaikaisesti sortotoimenpiteet ja tehtävä Suomea koskeneita myönnytyksiä, joista merkittävin oli maassamme toteutettu eduskuntauudistus. Venäjän harjoittama sortopolitiikka kuitenkin jatkui erityisesti vuoden 1909 jälkeen, jolloin keisari Nikolai II nimitti Suomen kenraalikuvernööriksi Venäjän armeijassa upseerina palvelleen Frans Albert Seynin.¹⁵

Sortotoimenpiteistä huolimatta suomalainen yhteiskunta kehittyi voimakkaasti 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa. Suomeen syntyi nykyaikainen puoluelaitos ja lisäksi vapaaehtoinen yhdistystoiminta yleistyi. Yhdistysten perustaminen liittyi osaltaan suomalaiskansallisen liikkeen nousuun ja esimerkiksi vuonna 1875 perustettiin Kansanvalistusseura. Samalla ajanjaksolla syntyi myös monille paikkakunnille nuorisoseuroja ja vapaapalokuntia. Yhdistysten tavoitteena oli usein väestön valistaminen ja erilaisten aatteellisten tarkoituksien edistäminen. Esimerkkeinä aatteellisesta yhdistystoiminnasta olivat raittiusseurat ja naisjärjestöt. Myös osuustoiminta sai nopeasti merkittävän aseman maassamme.¹⁶ Yhdistystoiminnan yleistyminen antoi suomalaisille valmiuksia omaksua myös kansainvälisen partioliikkeen periaatteet ja toimintamuodot.

Kiinnostus partioliikettä kohtaan kasvoi Suomessa nopeasti vuosien 1909–1910 aikana ja lehdistössä julkaistiin runsaasti kuvauksia partiotoiminnasta. Eri tahoilla tehtiin myös ehdotuksia partiotoiminnan aloittamiseksi maassamme. Erityisesti useat nuorisokasvatuksen parissa työskennelleet näkivät Baden-Powellin luoman

kasvatusjärjestelmän mahdollisuudet. Suomessa monet partioliikettä koskevaan keskusteluun osallistuneet olivat todennäköisesti tutustuneet Baden-Powellin ”Scouting for Boys” -teoksen ruotsin- ja saksankielisiin käännöksiin.¹⁷ Voimistelunopettaja Kaarlo Soinio myös suomensi teoksen nimellä Partiopojan kirja vuonna 1911.¹⁸ Myöhemmin 1930-luvulla teos julkaistiin uudelleen partiojohtaja Lauri Vuolasvirran suomentamana.¹⁹

Suomessa partiotoimintaa ei suuresta mielenkiinnosta huolimatta organisoitu alkuvaiheessa keskitetysti, vaan paikallisyhdistyksiä perustettiin miltei samanaikaisesti eri paikkakunnille. Erään vanhimmista yhdistyksistä perusti Ahvenanmaalle Maarianhaminan kirkkoherra Karl Gustaf Emanuel Mosander, joka sai virikkeen toiminnan aloittamiseen ruotsalaisen Ebbe Lieberathin kääntämästä Partiopojan kirjasta.²⁰ Maarianhaminan lisäksi partiotoiminta lähti jo varhain käyntiin ainakin Hangossa, Porvoossa, Helsingissä ja Turussa. Lukuvuoden 1910–1911 alettua syksyllä myös oppikoulujen yhteyteen liitetty partiotoiminta vilkastui useissa kaupungeissa. Koululaisosastojen ohella syntyi myös itsenäisiä partioyhdistyksiä. Aluksi toimintaan osallistuivat vain pojat mutta pian tytötkin tulivat Suomessa mukaan partioliikkeeseen.²¹

Partiotoiminnan sisältö koostui alkuvaiheessa lähinnä kokouksista ja retkistä, joiden ohella harjoiteltiin myös välttämättömiä retkeilytaitoja, ensiavun antamista ja viestitystä. Toimintaan saattoi kuulua myös urheilua ja erilaisia leikkejä. Paikoitellen partiojohtajat sovelsivat toiminnassa Baden-Powellin hahmottelemaa vartiojärjestelmää, jossa toiminta perustui itsenäisiin pienryhmiin. Monin paikoin järjestettiin lisäksi partionäytöksiä ja katselmuksia, joiden tarkoituksena oli lisätä partion tunnettavuutta. Kaupungilla partiolaisen saattoi tunnistaa partiohatusta, huivista ja partiosauvasta. Osalla partiolaisista oli lisäksi yhtenäinen puku. Valtakunnallisella tasolla ei yhtenäistä partiopukua kuitenkaan vielä tässä vaiheessa ollut käytössä. Kokonaisuudessaan partioliikkeen jäsenmäärä kasvoi nopeasti ja vuoden 1911 kevääseen mennessä partiolaisten kokonaismäärä Suomessa oli esitettyjen arvioiden mukaan noin 6 000–7 000 henkilöä.²²

Partioliikkeen saavuttaman suosion taustalla olivat teollistumisen ja kaupungistumisen aiheuttamat muutokset suomalaisessa yhteiskunnassa. Partiolle ja useille muille nuorisokasvatuksen parissa toimineille järjestöille oli olemassa sosiaalinen tilaus. Baden-Powellin luoma partioaate oli vallinneen luokka-ajattelun vastainen, sillä siinä korostettiin yhteiskuntaluokan sijaan ennen kaikkea yksilön

merkitystä. Partio tarjosi kaupungeissa eläneille nuorille lisäksi mahdollisuuden viettää aikaansa luonnossa. Monet näkivät partiolla olleen urheilujärjestöjen tavoin tärkeä merkitys myös kansakunnan yhdistämisessä Venäjän sortopolitiikkaa vastaan.²³

Partioliikkeen kasvun huomasivat pian myös venäläisviranomaiset. Venäläiset pelkäsivät suomalaisten valmistautuvan salaisesti sotilaalliseen vastarintaan ja kenraalikuvernööri Frans Albert Seynin vaatimuksesta erityisesti kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden toimintaa oli Suomessa tarkkailtu. Myös partiotoiminnassa oli venäläisten näkökulmasta huolestuttavia piirteitä, sillä partio yhdisti ihmisiä eri yhteiskuntaluokista. Venäläisissä sanomalehdissä ilmestyi keväällä 1911 lisäksi kirjoituksia, joissa suomalaista partioliikettä syytettiin liiallisesta sotilaallisuudesta.²⁴

Syyskuussa 1917 pääosin Venäjän armeijan upseereista koottu Suomen senaatti kielsi partiotoiminnan kokonaan kenraalikuvernööri Seynin esityksen mukaisesti. Kiellon lainmukaisuus oli kuitenkin kyseenalainen ja partiotoiminta sai edelleen jatkoa Venäjällä. Suomessa partiotoimintaa jatkettiin paikallisesti maan alla vuosina 1911–1917.²⁵ Partioliikkeen ohella sortopolitiikan uhriksi joutuivat myös useat muut järjestöt, kuten varhaisnuorisotyötä työväenliikkeen piirissä tehnyt Ihanneliitto.²⁶

Venäjällä maan sisäinen tilanne kärjistyi ensimmäisen maailmansodan aikana ja levottomuudet johtivat vallankumoukseen maaliskuussa 1917, minkä seurauksena keisari Nikolai II joutui luopumaan kruunusta. Tämän jälkeen myös kenraalikuvernööri Seyn erosi virastaan ja venäläisviranomaisten Suomessa harjoittama sortopolitiikka keskeytettiin.²⁷ Yhteiskunnallisten olojen vapauduttua myös partiotoiminnan kehittämistä voitiin jatkaa. Kiinnostus partiotoimintaa kohtaan oli edelleen suurta ja paikallisyhdistyksiä perustettiin vuoden 1917 aikana lukuisille paikkakunnille. Osittain mukana olivat samat henkilöt, jotka jo vuosina 1910–1911 olivat aktiivisesti osallistuneet partiotoiminnan käynnistämiseen.²⁸

Toiminnan laajentumisen seurauksena syntyi tarve organisoida partiotoimintaa myös valtakunnallisesti. Keväällä 1917 oli syntynyt kielellisin perustein suomalainen ja ruotsalainen partioryhmä sekä lisäksi kaksikielinen vapaa ryhmä. Partioiminta jakaantui siis alkuvaiheessa kielellisin perustein ja vasta myöhemmin partiopoika- ja partiotyttötoiminta pyrittiin erottamaan toisistaan. Helsinkiläisten partiolaisten aloitteesta järjestettiin 27–28. toukokuuta 1917 ensimmäiset valtakunnalliset partiopäivät, joiden aikana perustettiin Suomen Partioliitto – Finlands Scoutunion.

Partiopäivien aikana hyväksyttiin myös partiolaki- ja lupaus sekä partioliiton ensimmäiset säännöt.²⁹

Suomen Partioliiton ensimmäiseksi presidentiksi eli puheenjohtajaksi valittiin Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen eli NMKY:n poikatyössä aktiivisesti toiminut pastori Verner Louhivuori, jota alettiin kutsua myös partionimellä ”Pöpö”. Liiton sihteerinä aloitti voimistelunopettaja Anni Collan, joka tuli tunnetuksi erityisesti suomenkielisen partiotyttötoiminnan uranuurtajana.³⁰ Suomalainen partioliike ei kuitenkaan tälläkään kertaa saanut kehittyä pitkään ilman yhteiskunnallisten olosuhteiden aiheuttamia ongelmia, jotka kärjistyivät nopeasti vuoden 1917 aikana.

Pian Suomen julistauduttua itsenäiseksi joulukuussa 1917 syttyi senaatin joukkojen eli valkoisten ja vallankumouksellisten sosialistien eli punaisten välillä avoin kiista. Tapahtumat johtivat talvella 1918 kansalaissodan puhkeamiseen punaisten ja valkoisten välillä. Punaiset ottivat haltuunsa Etelä-Suomen ja perustivat Helsinkiin kansanvaltuuskunnaksi kutsutun vallankumoushallituksen. Suomen varsinainen hallitus eli senaatti joutui pakenemaan Vaasaan, josta käsin se ryhtyi vastatoimiin.³¹

Kansalaissodan puhkeaminen vaikutti väistämättä myös partiotoimintaan. Virallisesti partioliike oli poliittisesti sitoutumaton mutta monet yksittäiset partiolaiset liittyivät kansalaissodan aikana valkoisiin. Jo aiemmin työväenliikkeen piirissä oli suhtauduttu kriittisesti partiotoimintaan, jonka tavoitteena oli toimia eri yhteiskuntaluokkia yhdistävänä nuorisotyömuotona. Kansalaissodan aikana poikkeusolot ja työväenliikkeen kielteinen asennoituminen käytännössä estivät normaalin partiotoiminnan punaisten hallitsemassa Etelä-Suomessa.³² Kansanvaltuuskunnan alaisuudessa toiminut Suomen kouluneuvoston kansakoulujaosto teki helmikuussa 1918 päätöksen, jonka nojalla partiotoiminta kiellettiin.³³

Sotatoimet päättyivät punaisten kärsimään tappioon keväällä 1918. Yhteiskuntarauhan palauduttua Suomeen myös partiotoiminta pääsi uudelleen vauhtiin. Suomen Partioliiton toimintaa kuitenkin hättäsivät liikkeen sisäiset ristiriidat, jotka liittyivät erityisesti partiolain sanamuotoon. Kesäkuussa 1919 Porvoon lähistöllä järjestetyn ensimmäisen liittoleirin yhteydessä päätettiin yhteinen valtakunnallinen partioliitto lakkauttaa ja jatkaa toimintaa kolmen erillisen liiton puitteissa. Suomenkielisen liiton johtoon valittiin Verner ”Pöpö” Louhivuori, ruotsinkielisten johtajaksi Alfons ”Brigadis” Åkerman ja kaksikielisen Vapaan Partiorhman johtoon puolestaan Sven Donner.³⁴

Partioliiton hajoamisen taustalla on nähty olleen ennen kaikkea raittiuskysymykseen liittyneitä kiistoja. Suomalainen ryhmä edusti asiassa jyrkkää linjaa eikä ollut valmis muuttamaan partiolain sanamuotoa ruotsinkielisten tekemien ehdotusten mukaisesti. Erimielisyyksiä aiheuttivat myös kielikiistat ja suomalaisessa ryhmässä voimistuneet kansallismieliset näkökannat, joiden mukaan partiotoimintaa tuli kehittää suomalaisen kansallisuusaatteen mukaisesti.³⁵ Myöhemmin 1930-luvulla suomenkielisten partiolaisten keskuudessa alettiin toden teolla kansallistaa partiiohjelmaa. Lisäksi englantilaistyyppistä partiotasua muutettiin ja partiotoimintaan liittyviä termejä suomalaistettiin kalevalaisessa hengessä.³⁶

Suomen Partioliiton hajoamisen ja partiota kohtaan tunnetun yleisen kiinnostuksen vähenemisen seurauksena partiolaisten lukumäärä pieneni. Vuonna 1920 kolmessa erillisessä partioliitossa oli yhteensä vain 7 471 jäsentä.³⁷ Kaikesta huolimatta partioliike kykeni 1920-luvulla vakiinnuttamaan asemansa suomalaisessa yhteiskunnassa. Partiotoiminnan merkityksestä kertoo esimerkiksi se, että kansalaissodan päätyttyä Suomen valtionhoitajana toiminut Carl Gustaf Emil Mannerheim kutsuttiin maamme ensimmäiseksi kunniapartiolaiseksi vuonna 1918. Mannerheimin aloitteesta perustettiin hänen nimeään kantava taiteilija Akseli Gallen-Kallelan suunnittelema ansiomerkki, joka voidaan myöntää ansiotuneille suomalaispartiolaisille.³⁸ Myöhemmin myös mm. tasavallan presidentit Lauri Kristian Relander, Pehr Evind Svinhufvud ja Kyösti Kallio toimivat partioliikkeen suojelijoina.³⁹

1920-luvun alussa kolmella itsenäisellä partioliitolla oli kehityksessä keskeinen asema. Alkuvaiheessa liitot olivat sekaliittoja, joihin kuului sekä poikia että tyttöjä. Paikallisella tasolla partiotoiminta kuitenkin keskittyi pian erillisiin tyttö- ja poikalippukuntiin. Myös partioliittoihin perustettiin tämän seurauksena erillisiä tyttö- ja poikajaostoja, jotka eriytyivät lopulta omiksi liitoiksi. Suomen Partioliittoon esimerkiksi syntyi 1925 Suomalainen Partiopoika- ja Partiotyttöliitto. Myös ruotsinkielisellä puolella kehitys oli vastaavansuuntaista.⁴⁰

Suomalaisen partioliikkeen sisäistä hajanaisuutta lisäsi 1930-luvulla entisestään poika- ja tyttötoiminnan eriytymisen ohella myös kokonaan uusien valtakunnallisten partioliittojen synty. Jo aiemmin oli partioliikkeen sisälle syntynyt aatteellisia yhteistyöorganisaatioita, kuten Metsänkävijäin Liitto ja Partiosissit. Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen eli NMKY:n ja naisten vastaavan NNKY:n yhteyteen oli lisäksi perustettu partioryhmät.⁴¹

NMKY:n partioryhmässä toimineet lippukunnat perustivat vuonna 1931 erillisen partioliiton, jonka johtoon asettui turkulainen partiojohtaja Uuno ”Ukko” Kivistö (ent. Åker). Myöhemmin liitto sai nimen Siniset Partioijat. Myös NNKY:n puolella perustettiin erillinen liitto, joka sai myöhemmin nimen Suomen Siniset Partiotytöt. Liittojen nimi tuli partiolaisten käyttämistä sinisistä partiopaidoista erotuksena muissa liitoissa usein käytettyihin ruskeisiin paitoihin. Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnilla oli sinisten partioliittojen toiminnassa tärkeä asema ja uusia erillisliittoja perusteltiin halulla korostaa uskonnollisen kasvatuksen merkitystä partiotoiminnassa.⁴²

Sisäisistä erimielisyyksistä huolimatta partioliike kehittyi Suomessa 1920- ja 1930-luvuilla. Partiolaisten lukumäärä alkoi 1920-luvun alun vähenemisen jälkeen uudelleen kasvaa ja myönteinen kehitys jatkui aina talvisodan syttymiseen asti. Esimerkkinä voidaan mainita, että vuonna 1930 Suomessa oli noin 14 400 partiolaista ja vuonna 1939 partiolaisia oli jo noin 27 000.⁴³ Partio liikkeen kasvun seurauksena syntyi tarve myös lisätä alueellista yhteistyötä. Partio poika- ja tyttöliittojen toimesta Suomeen perustettiin partiopiirejä, joiden tehtävänä oli kehittää alueellista partiotoimintaa. Piirijako kuitenkin vaihteli liittokohtaisesti ja myös piiritoiminnan aktiivisuudessa oli huomattavia liittokohtaisia eroja.⁴⁴

Valtakunnallisen ja alueellisen yhteistyön ohella paikallisyhdistyksillä on ollut suomalaisessa partioliikkeessä historiallisesti keskeinen asema. Alkuvaiheessa yhdistyksiä nimitettiin järjestöiksi, kunnes vuodesta 1938 alkaen vakiintui käyttöön lippukunta-termi.⁴⁵ Eri-ikäisille lapsille ja nuorille tarkoitettua partiotoimintaa on maassamme toteutettu ennen kaikkea lippukunnissa. Noin 11–18-vuotiaat partiolaiset ovat kuuluneet yleensä lippukunnissa toimiviin pienryhmiin, vartioihin, jotka muodostavat Baden-Powellin kasvatusjärjestelmän perustan. Partio toimintaa kehitettäessä pyrittiin kuitenkin ottamaan huomioon myös muut ikäryhmät. Nuoria 8-11-vuotiaita partiopojkia alettiin Suomessa kutsua sudenpennuiksi tai kolkkapojiksi ja partiotyttöjä puolestaan tontuiksi. Varttuneemmille partiolaisille on lisäksi ideoitu 1930-luvulta alkaen vaeltaja- ja tarpojatoimintaa.⁴⁶

Lippukunnissa annettu partiokoulutus perustui jo 1920- ja 1930-luvuilla pitkälti erilaisten luokka- ja taitomerkkien suorittamiseen. Koulutusjärjestelmä suunniteltiin nousujohteiseksi ja vartioikäisten partiolaisten tavoitteena oli suorittaa kaikkiaan kolme luokkaa. Luokkamerkkien suorittaminen edellytti mm. retkeily-, viestitys- ja ensiaputaitojen hallitsemista. Koulutuksen osana suoritettiin usein myös

taitomerkkejä.⁴⁷ Luokka- ja taitomerkkivaatimukset vaihtelivat jonkin verran eri partioliittoihin kuuluneissa lippukunnissa. Partiotaitojen ohella myös lippukuntien, piirien ja liittojen järjestämät erilaiset kurssit ja kilpailut sekä leirit vakiintuivat osaksi suomalaista partiotoimintaa. Kurssitoiminnassa erityisesti partiojohtajakoulutukseen kiinnitettiin paljon huomiota.⁴⁸

Yleisenä tavoitteena partiotoiminnan kehittämisessä oli sovittaa Baden-Powellin partioaate suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä oli kuitenkin haasteellista, sillä sosialistisen työväenliikkeen ohella myös äärioikeiston keskuudessa partioliikkeeseen suhtauduttiin varauksellisesti. Esitetty kritiikki kohdistui ennen kaikkea partioliikkeen kansainvälisyyteen ja siihen liittyvään rauhanaatteeseen.⁴⁹ Äärikansallismielisten toimesta perustettiin 1930-luvulla erillinen Kansallinen Partioliitto, jonka johtajana toimi majuri Hannes Anttila. Nimestään huolimatta uusi liitto ei kuulunut kansainvälisen partioliikkeen yhteyteen ja varsinaiset partioliitot pitivät sen nimeä harhaanjohtavana.⁵⁰

Partioliikkeen ohella Suomessa toimi 1920- ja 1930-luvuilla lukuisia muita nuorisjärjestöjä, minkä seurauksena partiolippukunnat joutuivat monilla paikkakunnilla kilpailemaan jäsenistä niin poliittisten yhdistysten, suojeluskuntien kuin jossain määrin myös Lotta Svärd -järjestön kanssa.⁵¹ Partiolaisten mielestä eräillä tahoilla pyrittiin lisäksi tarkoitushakuisesti kopioimaan partiolaisten ulkoisia tunnusmerkkejä. Suomen Työväen Järjestönuorten Liitto oli esimerkiksi ottanut käyttöön partiopuvun tapaisen yhtenäisen asun, lain ja tervehdykset.⁵²

Ensimmäisen maailmansodan päätyttyä marraskuussa 1918 olot Euroopassa vähitellen vakiintuivat ja eri maiden partiolaisten välinen yhteistyö helpottui. Myös Suomessa partiopoika- ja partiotyttöliitot pyrkivät verkostoitumaan kiinteämmin osaksi kansainvälistä partioliikettä. Partiopoikien osalta yhteistyötä tosin hankaloitti se, että aluksi vain Ruotsinkielinen Partioliitto ja Vapaa Partior ryhmä olivat rekisteröityneet Lontoossa sijaitsevan Partiopoikien Kansainvälisen Toimiston jäseneksi.⁵³ Suurin osa Suomen partiopojista oli siten jäänyt alkuvaiheessa kansainvälisen yhteistyön ulkopuolelle.

Tilanne korjaantui, kun kaikkien partiopoikaliittojen yhteistyöelimeksi vuonna 1925 perustettu Suomen Partioijat – Finlands Scouter rekisteröitiin Kansainvälisen Toimiston jäseneksi. Suomen Partiotytöt oli merkitty jo 1921 Partiotyttöjen Kansainvälisen Neuvoston jäseneksi. Yhteistyön koordinoitua varten perustettiin

lisäksi 1925 Suomen Partiotyttöjen Neuvottelukunta – Finlands Flickscouters Centralråd.⁵⁴ Myöhemmin partiopoikien maailmanjärjestö on saanut nimen World Association of the Scout Movement (WOSM) ja partiotyttöjen maailmanjärjestö The World Association of Girl Guides and Girl Scouts (WAGGGS).

Suomalaispartiolaiset ovat osallistuneet 1920-luvulta alkaen säännöllisesti partiopoikien kansainvälisiin konferensseihin ja partiotyttöjen maailmankonferensseihin sekä Jamboreille. Suomessa kansainvälisen yhteistoiminnan lisääntyminen 1920- ja 1930-luvuilla näkyi lisäksi erityisesti Ruotsiin ja Viroon suuntautuneiden partiomatkojen sekä naapurimaista tehtyjen vastavierailujen lisääntymisenä.⁵⁵ Suomalaispartiolaisten liittyminen osaksi kansainvälistä partioliikettä huipentui Robert ja Olave Baden-Powellin paljon huomiota saaneeseen vierailuun Helsingissä elokuussa 1933 osana heidän tekemäänsä kiertomatkaa Itämeren alueella.⁵⁶

Partiotoiminnassa ja monilla muilla yhteiskunnan aloilla tapahtunut myönteinen kehitys pysähtyi toisen maailmansodan puhjettua Euroopassa syksyllä 1939. Suomi joutui talvisotaan marraskuun lopulla, kun Neuvostoliitto aloitti hyökkäyksen Suomeen ilman sodanjulistusta.⁵⁷ Sodan uhka oli kuitenkin ollut nähtävissä jo aiemmin syksyllä ja poikkeusoloihin oli pyritty mahdollisuuksien mukaan valmistautumaan etukäteen. Partiolippukunnissa valmistautuminen merkitsi mm. ensiapu- ja väestönsuojelukoulutuksen antamista normaalin partiotoiminnan ohessa. Varsinaisten sotatoimien aikana suurin osan miespuolisista partiijohtajista joutui liikekannallepanon seurauksena palvelemaan sotilastehtävissä, mikä vaikeutti lippukuntien normaalia toimintaa. Partiolaiset olivat lisäksi luovuttaneet Puolustusvoimien käyttöön runsaasti retkeilykalustoaan.⁵⁸

Kotirintamalle jääneitä partiolaisia toimi vapaaehtoistehtävissä esimerkiksi ilmavalvonnassa, sairaaloissa ja väestönsuojelussa. Partiopoikia saatettiin käyttää myös lähettitehtävissä. Yhteiskunnallisesti tärkeä partiotoiminnan osa-alue olivat sota-aikana järjestetyt erilaiset talkoot. Talkoohengessä järjestettiin esimerkiksi nuorten työleirejä, joiden avulla helpotettiin maatalouden työvoimapulaa. Talkootyön merkitys elintarvike- ja raaka-ainepulan vallitessa oli suuri ja toimintaa pyrittiin organisoimaan myös nuorisjärjestöjen välisenä yhteistyönä esimerkiksi vuonna 1941 perustetun Nuorten Talkoot -organisaation puitteissa.⁵⁹

Sotavuosina suunniteltiin myös yhteistä Suomen Pojiksi kutsuttua kattojärjestöä poikatyötä tehneille järjestöille. Osana hanketta järjestettiin koeluontoinen kesäleiri

Naantalissa vuonna 1940. Leirille osallistuivat partiopoikaliittojen ohella suojeluskuntapojat, useat raittius- ja urheiluliitot sekä myös muutamat työväenliikettä lähellä olleet järjestöt. Lopulta kattojärjestön perustamishanke jäi kuitenkin toteutumatta, vaikka esimerkiksi partiopoikaliitoissa uuden keskuselimen perustaminen oli saanut kannatusta.⁶⁰

Talvisodan päättyminen maaliskuussa 1940 ei merkinnyt pysyvää rauhaa, vaan sota Suomen ja Neuvostoliiton välillä puhkesi uudelleen kesällä 1941. Vuosien 1941–1944 sotaa kutsutaan tavallisesti jatkosodaksi. Partioliikkeessä talvisodan ja välirauhan aikana omaksuttuja toimintamuotoja kehitettiin samansuuntaisesti vuoteen 1944. Sotajan poikkeusoloissa myös partioliittojen välinen yhteistyö lisääntyi ja tammikuussa 1941 perustettiin neljän partiopoikaliiton toimesta Vernerin ”Pöpö” Louhivuoren johtama Suomen Partiopoikajärjestö – Finlands Scoutunion (SPJ), jolle annettiin vastuuta jäsenliittojen toiminnan valtakunnallisesta organisoinnista. Tässä yhteydessä perustettiin myös yhtenäiset suomen- ja ruotsinkieliset partiopoikapiirit.⁶¹

Partiotyttöjen osalta yhteistyön lisääntyminen johti Suomen Partiotyttöjärjestön – Finlands Flickscoutunionin (SPTJ) perustamiseen tammikuussa 1943. Tyttöjen keskusjärjestön johtoon asetui Sylvi ”Visa” Visapää.⁶² Partiopoika- ja tyttötoiminnan yhtenäistymisen ohella Suomessa käytiin edelleen myös tuloksettomia neuvotteluja nuoriso- ja poikatyötä tehneiden järjestöjen toiminnan yhdistämisestä kansallisella tasolla.⁶³ Kokonaisuudessaan Suomen partioliikkeen aseman vakiintuminen 1920- ja 1930-luvuilla sekä sota-aikana tapahtunut toiminnan yhtenäistyminen loi perustan partioliikkeen kehittämiseksi sodanjälkeisinä vuosikymmeninä.

Partiotoiminnan alkuvaiheet Varsinais-Suomessa

Varsinais-Suomen maakunta on pinta-alaltaan suhteellisen pieni mutta historiallisesti se on muodostanut pitkään Suomen ydinalueen. Maakunta voidaan jakaa kolmeen alueelliseen perustyyppiin: kaupunkeihin, pääosin suomenkieliseen mannermaan maaseutuun ja saaristoon. Partioliikkeen levittäytyessä Suomeen autonomian ajan lopulla Varsinais-Suomessa sijaitti kolme varsinaista kaupunkia: Turku, Naantali ja Uusikaupunki. Saloon oli lisäksi vuonna 1887 perustettu kauppala. Kaupunkiseutujen ohella maakunnan rannikkoa ympäröi maaseutu ja maatalous työllisti suurimman osan alueen väestöstä. Oman erityisluonteensa Varsinais-Suomen maaseutuun toi lisäksi

laaja, suurelta osin ruotsinkielisen väestön asuttama saaristo. Maatalouden ohella maakuntaan oli kehittynyt varhain myös kauppaa, liikenteeseen ja teollisuuteen liittyntä monipuolista yritystoimintaa.⁶⁴

1800-luvun kuluessa maakunnan väestö kasvoi vakaasti ja maamme itsenäistyessä vuonna 1917 Varsinais-Suomessa oli noin 240 000 asukasta. Väestöstä oli autonomian ajan lopulla suomenkielisiä arviolta yli 80 % ja ruotsinkielisiä puolestaan noin 17 %. Kaupunkilaisten osuus oli vuonna 1917 jo noin 28 %, mikä kertoo osaltaan maakunnan Suomen oloissa korkeasta kaupungistumisasteesta. Autonomian aikana Varsinais-Suomi oli Uudenmaan ohella Suomen kaupungistunein maakunta. Varsinais-Suomen kaupungeista Turku oli ylivoimaisesti suurin ja esimerkiksi vuonna 1917 Turussa asui 59 350 henkilöä, kun Uudenkaupungin väkiluku oli vain 4 310 ja Naantalin ainoastaan noin 800.⁶⁵ Tätä taustaa vasten on ymmärrettävää, että erityisesti kaupunkilaisnuorten tarpeisiin kehitetty ruotsin- ja suomenkielinen partiotoiminta lähti Varsinais-Suomessa nopeasti käyntiin ennen kaikkea Turussa.

Kaupungin historiaa tutkineen Eino Jutikkalan mukaan Turku kehittyi pikkukaupungista suurkaupungiksi 1890-luvulta 1910-luvulle. Turku teollistui tällöin aiempaa nopeammin ja sen huomattavimpia teollisuuslaitoksia olivat ruotsalaisen Per Cerelius Rettigin perustama tupakkatehdas, Auran Sokeritehdas ja brittiläisen William Chrichtonin johdolla Aurajoen alajuoksulle kasvanut telakka ja konepaja. Turussa oli 1800-luvun loppupuolella myös merkittävää rauta- ja tekstiiliteollisuutta.⁶⁶ Teollistumisen ohella ihmisten elämää muuttivat uudenlaiset keksinnöt. Suomen ensimmäinen puhelinverkko avattiin esimerkiksi Turussa maaliskuussa 1892. Sanomalehdissä ennustettiin katujen tämän seurauksena nopeasti autioituvan, koska ihmisten uskottiin viettävän jatkossa aikaansa enimmäkseen kotona puhelimen ääressä. Kaupungin sisäistä liikennettä kehitettiin lisäksi rakentamalla Turkuun sähkökäyttöisiä raitiotielinjoja, jotka avattiin liikenteelle 1908.⁶⁷

Teollistumisen seurauksena Turun väestörakenne ja kaupunkikuva muuttuivat aiempaan verrattuna. Kaupungin väkiluvun kasvaessa erityisesti teollisuustyöväestön määrä lisääntyi voimakkaasti vuosien 1870–1920 välisenä aikana.⁶⁸ Yhtenäistä, pääosin matalien puurakennusten hallitsemaa kaupunkikuvaa alkoivat lisäksi rikkoa uudenlaiset monikerroksiset kivitalot. Varsinaisen asemakaavoitetun kaupunkialueen ulkopuolelle esimerkiksi Raunistulaan ja Nummenmäelle syntyi laajoja esikaupunkeja, joihin muutti asumaan työväkeä.⁶⁹ Kaiken kaikkiaan voidaan siis sanoa, että vuosisadan vaihde

merkitsi Turussa monessa suhteessa merkittävää murroskautta. Muutoksilla oli myös syvällisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia, jotka osaltaan loivat edellytyksiä partiotoiminnan leviämislle.

Yhteiskunnallisen aktiivisuuden lisääntyminen 1800-luvun lopulla näkyi selvästi Turussa, jonne syntyi lukuisia yhdistyksiä ja seuroja. Jo vuonna 1886 kaupunkiin esimerkiksi perustettiin kansainvälisen NMKY-liikkeen hengessä Turun Nuorukaisyhdistys, jota on pidetty Suomen ensimmäisenä merkittävänä kristillisenä nuorisoyhdistyksenä. Useat perustetuista yhdistyksistä, kuten raittiusseurat, tekivät aatteellisten periaatteidensa mukaista valistustyötä. Sortovuosien aikana vapaaehtoisen yhdistystoiminnan merkitys entisestään korostui, koska suomalaisten kansallisen yhtenäisyyden vahvistamista pidettiin tärkeänä.⁷⁰ Vapaaehtoisen kansalaistoiminnan yleistymisen ilmeni myös vilkkaana urheilu- ja voimisteluseurojen perustamisena kansainvälisten esikuvien mukaisesti.

Jo 1870-luvulla oli Kupittaaan puistossa järjestetty urheilujuhla, joiden aikana kilpailtiin esimerkiksi pyöräilyssä. Samalla ajanjaksolla syntyivät myös ensimmäiset turkulaiset urheiluseurat, kuten Aura Simsällskap. Urheiluharrastus alkoi ruotsinkielisen väestöosan piirissä mutta pian Turussa käynnistyi myös suomenkielinen seuratoiminta. Turusta innostus levisi nopeasti esikaupunkeihin ja maaseudulle, jonne perustettiin lukuisia urheilu- ja voimisteluseuroja. Useat seuroista toimivat aluksi paikallisten raittius- ja työväenyhdistysten sekä vapaapalokuntien alaosastoina. Erityisesti Raunistulan ja Nummenmäen kaltaisissa rauhattomissa esikaupungeissa urheiluharrastus antoi nuorisolle uuden mielekkään tavan viettää vapaa-aikaa. Alkuvaiheessa uinti, pyöräily, purjehdus ja voimistelu olivat yleisurheilulajien sekä hiihdon ohella suosittuja urheilumuotoja.⁷¹

Turussa urheiluharrastus oli alkuvaiheessa voimakkaasti sidoksissa oppikouluihin. Turun koululaitos oli ollut pitkään 1800-luvulla pääasiassa ruotsinkielinen mutta vuosisadan vaihteessa ja 1900-luvun alussa myös suomenkielisten oppilaiden määrä alkoi nopeasti kasvaa. Koulujen oppilaista suurin osa oli turkulaisia mutta erityisesti suomenkielisten oppilaiden joukossa oli myös runsaasti maaseudulta lähtöisin olleita nuoria.⁷² Koulujen opettajakunnan piirissä urheiluharrastusta pidettiin ajan hengen mukaisesti tärkeänä osana nuorisokasvatusta. Urheilun tavoin turkulaisten oppikoulujen opettajat olivat valmiit hyödyntämään myös partiotoiminnan tarjoamia uudenlaisia mahdollisuuksia lasten ja nuorten kasvatuksessa.

Robert Baden-Powellin ajatukset levisivät kulovalkean tavoin Turkuun, jonka kaduille ilmaantuneita partiopoikia nimitettiin englantilaisten esikuvien mukaan ”poiskoteiksi” tai ”scouttipojiksi”.⁷³ Varsinais-Suomen partioliikkeen varhaisvaiheita tutkineen Kari Vainion mukaan ensimmäisen lyhyen toimintajakson aikana vuosina 1910–1911 partiotoimintaa oli Turun ohella ainakin Salossa ja Sauvossa. Myös Uudessakaupungissa tehtiin suunnitelmia partiotoiminnan aloittamiseksi.⁷⁴

Varsinaisia itsenäisiä lippukuntia ei Varsinais-Suomeen kuitenkaan vielä tässä vaiheessa muodostunut, vaan esimerkiksi Turussa ns. scout-prikaateja perustettiin kaupungin ruotsin- ja suomenkielisten oppikoulujen yhteyteen. Ruotsalaisen Realilyseon partioryhmän nimenä oli Boy-Scouterna vid Åbo Reallyceum ja Ruotsalaisen Yhteiskoulun vastaavaan ryhmään kuului myös tyttöjä. Turun suomenkielisistä oppikouluista partiotoiminta lähti käyntiin syksyllä 1910 Suomalaisessa Realilyseossa ja Klassillisessa Lyseossa sekä myöhemmin vuoden 1911 keväällä Turun Suomalaisessa Yhteiskoulussa.⁷⁵

Partiojohtaja Aaro ”Lätkä” Lehtilä (ent. Lehtinen) on pitänyt mahdollisena, että partiopoikatoimintaa olisi vuosina 1910–1911 ollut turkulaisten oppikoulujen ohella myös kristillisten nuorisjärjestöjen, kuten Turun NMKY:n, piirissä.⁷⁶ Järjestössä oli poikatyöhön jo aiemmin kiinnitetty huomiota ja NMKY:n poikatyösihteerinä Helsingissä työskennellyt Verner Louhivuori alkoi soveltaa toiminnassa partioliikkeen periaatteita luettuaan Ebbe Lieberathin käännöksen ”Scouting for Boys” -kirjasta. Ainakin Helsingin NMKY:n yhteyteen perustettiin partiopoikajoukkue keväällä 1911.⁷⁷

Ensimmäisen toimintajakson aikana Turun suomenkieliset partiolaiset oli todennäköisesti järjestetty kahteen prikaatiin, jotka oli jaettu yhdeksään vartioon. Vartioista käytettiin tässä vaiheessa ruotsinkielistä nimitystä patrull. Kullakin vartiolla oli alkuvaiheessa oma tunnusvärinsä ja vartioiden jäsenet kantoivat vasemmassa olkapäässään tunnusvärin mukaista olkanauhaa. Vartioiden toiminta perustui jo alkuvaiheessa partiotaitojen harjoitteluun ja erityisten luokkamerkkien suorittamiseen. Ensimmäiset luokkamerkkivaatimusvihkot julkaistiin Turussa sekä suomen- että ruotsinkielisinä jo 1911. Luokkamerkkien mukaisesti vartioiden jäsenet jaettiin III-, II- ja I-luokan partiolaisiin. III-luokan suorittamista edelsi aloka aika, jonka päättyessä annettiin partiolupaus. Luokkasuoritusten ohella ainakin Turussa oli käytössä myös muutamia erillisiä taitomerkkejä liittyen esimerkiksi sairaanhoitoon, viestitykseen ja merimiestaitoihin.⁷⁸

Vartioiden kokouksissa harjoiteltujen taitojen ohella patiotoiminnan keskeisenä sisältönä olivat Luolavuoren maastoon ja muihin Turun lähialueiden metsiin tehdyt retket, joiden lisäksi saatettiin järjestää myös pidempiä leirejä. Alusta alkaen myös läheinen saaristo muodosti suosituksen kohteen partiolaisten retkille ja leireille. Säilyneiden tietojen mukaan esimerkiksi Turun ruotsinkieliset partiolaiset olivat kesällä 1911 leirillä Ruissalossa.⁷⁹ Veneellä oli helppo liikkua saaristossa ja lisäksi partioliikkeen perustaja B-P oli järjestänyt ensimmäisen partioleirinsä juuri Englannin rannikolla sijaitsevalla saarella.

Turussa ja muutamilla muilla Varsinais-Suomen paikkakunnilla lupaavasti käynnistynyt partiotoiminta kuitenkin kiellettiin syksyllä 1911, kuten tapahtui myös muualla Suomessa. Kenraalikuvernööri Seynin aloitteesta annettua kieltoa valvoivat läänien kuvernöörit eli maaherrat. Turun ja Porin läänin kuvernööriksi oli samana vuonna nimitetty kovaotteisena pidetty Ilmari Vuorinen, mikä huononsi entisestään partiolaisten asemaa.⁸⁰ Partioleikkeen ohella myös useiden muiden aatteellisten yhdistysten toiminta joko kiellettiin kokonaan tai sitä rajoitettiin sortovuosien aikana. Esimerkkinä voidaan mainita Turun työväenopisto, jonka luennoilla saattoi istua eturivissä virkapukuinen poliisimies valvomassa luennon sisältöä.⁸¹

Partioliikettä koskenut kielto esti Turussa ja myös muualla Varsinais-Suomessa julkisen partiotoiminnan vuosina 1911–1917. Säilyneiden tietojen mukaan osa partiojohtajista kuitenkin jatkoi toimintaa yksittäisissä tyttö- ja poikaryhmissä kiristyneestä viranomaisvalvonnasta huolimatta. Ainakin osittain partioliikkeen periaatteiden mukaista nuorisokasvatustyötä tehtiin lisäksi turkulaisissa urheilujärjestöissä ja Jyry-nimisessä yhdistyksessä.⁸² Maanalaisesta toiminnasta huolimatta on selvää, että asetettu kielto hidasti partioliikkeen juurtumista Varsinais-Suomeen.

Maaliskuun vallankumouksen seurauksena vapautuneissa yhteiskunnallisissa oloissa partiotoiminta lähti nopeasti uudelleen käyntiin myös Varsinais-Suomessa. Erityisesti turkulaisissa oppikouluissa innostus oli vuoden 1917 keväällä suurta. Kari Vainion mukaan kaupungin ensimmäinen nykyisten suomenkielisten partiolippukuntien edeltäjä, Turun Partioijat, perustettiin maaliskuun lopulla. Ylioppilas Hannes Rannikon johtamat suomenkieliset partioijat jakaantuivat tässä vaiheessa kolmeen osastoon, jotka toimivat Klassillisessa Lyseossa, Realilyseossa ja Yhteiskoulussa. Keskinäistä yhteistoimintaa varten suomenkielisissä oppikouluissa toimineet partioijat

perustivat Partiopoikain Turun Paikallisosaston. Sen oli tarkoitus toimia eräänlaisena paikallishallituksena.⁸³

Turun suomenkielisten partiopoikien paikallisosastolla oli säännöllisesti auki oleva partiokanslia. Paikallisosastossa suunniteltiin myös luokkamerkkivaatimuksia ja partiolaisten ulkoisia tunnusmerkkejä, kuten lippua, kevään 1917 aikana. Paikallisosaston toimesta järjestettiin lisäksi yhteistoimintaa kaupungin partiolaisille. Esimerkkeinä voidaan mainita retki Kaarinan Piispanristille ja yhteiset partiopäivät lokakuussa 1917. Partiopäivien päätteeksi osallistujat marssivat paraatissa Turun linnan pihalle, jossa ohjelmaan kuului mm. soittokunnan musiikkia ja partio-osastojen lippujen vihkiminen. Turun suomenkielisillä partiopojilla oli myös jonkin verran yhteistoimintaa kaupungissa toimineiden partiotyttöjen ja ruotsinkielisten partiolaisten kanssa. Partiolaisten yhteistoiminta ei kuitenkaan rajoittunut pelkästään alueelliselle tasolle, vaan turkulaiset lähettivät edustajansa Helsingissä toukokuussa 1917 pidettyyn Suomen Partioliiton perustavaan kokoukseen. Turun ohella varsinaissuomalaisia edustajia oli myös Salosta.⁸⁴

Miltei samanaikaisesti uudelleen virinneen partiopoikatoiminnan kanssa alkoi myös suomenkielisten tyttöjen partiotoiminta vastaperustetussa Turun Partiotyttöjärjestössä, joka jakaantui erillisiin Yhteiskoulun ja Tyttökoulun osastoihin. Ruotsinkieliset perustivat puolestaan Turkuun Henrik Karstenin johtaman lippukunnan Svenska Scoutkåren i Åbo, johon kuului partiopoikaryhmä Svenska Scoutkår ja partiotyttöryhmä Åbo Vildar. Vuonna 1920 joukko ruotsinkielisiä partiopojia perusti lisäksi erillisen lippukunnan, joka sai nimen Scoutkåren Pojkarna. Turkulaisten oppikoulujen ohella partiotoimintaa harjoitettiin tässä vaiheessa myös joissakin kansakouluissa ja itsenäisesti toimivissa vartioissa.⁸⁵

Useissa kristillisissä järjestöissä oli tehty jo aiemmin nuorisokasvatustyötä, johon partioliikkeen periaatteet soveltuivat hyvin. Turun Kaupunkilähetyksen piirissä toiminut diakoni Einar ”Setu” Henriksson esimerkiksi perusti vuonna 1917 Betanian Pojat -nimisen partio-osaston.⁸⁶ Bruno Honkasalo perusti lisäksi Lähetystalon Pojat ja Turun NMKY:n pastori Uno Gräsbeck antoi keväällä 1917 Partiopoikain Turun Paikallisosaston käyttöön kokoustiloja Maariankadulta. Pian tämän jälkeen Gunnar Leinikki aloitti säilyneiden tietojen mukaan varsinaisen partiopoikatoiminnan Turun NMKY:ssä. Myöhemmin NMKY:n partio-osasto on saanut nimen Auran Tähti Pojat.⁸⁷

Turun lisäksi partiotoiminta alkoi vuoden 1917 aikana uudelleen myös muutamilla muilla varsinaissuomalaisilla paikkakunnilla. Salossa perustettiin toukokuun lopulla sekä partiopoika- että tyttöjärjestö ja Uudessakaupungissa partiotoiminta lähti käyntiin yhteislyseon opettajan Yrjö Iisalton johdolla.⁸⁸ Vuoden 1917 loppupuolella massaliikkeeksi kasvanut partio kohtasi kuitenkin uusia vaikeuksia. Partiolaisten lukumäärä oli kasvanut liian nopeasti ja lisäksi yhteiskunnalliset levottomuudet kärjistyivät Varsinais-Suomessa.

Eryityisesti Turku oli vuonna 1917 eräs maamme pahimmista levottomuuspesäkkeistä. Työväen liikehdintä johti yhteenottoihin ja esimerkiksi marraskuun suurlakon aikana väkijoukko otti vangiksi Turun ja Porin läänin maaherran sekä kaupungin poliisimestarin. Yleistä järjestystä ei kaupungissa kyetty riittävästi valvomaan, mikä johti ajoittain kauppaliikkeiden ryöstelyyn ja väkivaltaisuuksiin. Tilannetta pahensi lisäksi Suomessa vallinnut elintarvikepula. Kansalaissodan puhjettua tammikuun lopulla 1918 vallankumoukselliset punaiset ottivat nopeasti vallan muun Etelä-Suomen tavoin myös Turussa ja perustivat kaupunkiin vallankumouskomitean.⁸⁹

Työväenliikkeen piirissä oli partiotoimintaan suhtauduttu varauksellisesti jo ennen kansalaissotaa. Tämän vuoksi onkin ymmärrettävää, että normaali partiotoiminta keskeytyi kansalaissodan ajaksi punaisten hallitsemassa Turussa ja myös muualla Varsinais-Suomessa.⁹⁰ Merkittäviä taisteluja ei kansalaissodan aikana kuitenkaan Turun seudulla käyty ja sotaan liittynyt terrori oli maamme muihin osiin verrattuna suhteellisen vähäistä. Sotatoimet päättyivät keväällä 1918 valkoisten voittoon. Turusta punaiset joutuivat vetäytymään 12. huhtikuuta ja seuraavana päivänä kaupunkiin marssi Saariston Vapaa joukko.⁹¹ Olojen rauhoituttua myös pysähdyksissä ollutta partiotoimintaa voitiin jälleen jatkaa.

Kansalaissodan jälkeisinä vuosina partioliike levisi Varsinais-Suomessa Turun, Salon ja Uudenkaupungin ohella myös uusille paikkakunnille. Paraisilla toiminta lähti käyntiin Axel Neittamon toimesta ja myös Sauvossa perustettiin uudelleen partiolippukunta Niilo ja Siro Vuoren aloitteesta. Edellä mainittujen paikkakuntien ohella partiolippukuntia syntyi myös esimerkiksi Nauvoon, Lietoon, Särkisaloon, Laitilaan ja Loimaalle. Maaseudun lippukuntien toiminta jäi kuitenkin usein lyhytaikaiseksi. Varsinais-Suomen kaupungeista partiotoiminta käynnistyi viimeisenä Naantalissa, jonne perustettiin tyttölippukunta Naantalin Partiojärjestö vuonna 1920. Myöhemmin lippukunnan nimi muutettiin Naantalin Naakoiksi. Vuonna 1930

ensimmäisen kerran alkanut partiopoikatoiminta puolestaan vakiintui kaupungissa Naantalin Sinisten perustamisen myötä vuonna 1933.⁹²

Alkuvaiheessa turkulaislippukunnat toimivat yleensä koulujen yhteydessä lukuun ottamatta NMKY:n alaista Auran Tähti Pojat -lippukuntaa. Tilanne oli vastaavanlainen myös useilla muilla Varsinais-Suomen paikkakunnilla. Tärkeänä syynä tähän olivat opettajakunnan aktiivisuuden ohella koulujen tarjoamat kokoontumistilat. 1920- ja 1930-lukujen kuluessa tilanne kuitenkin muuttui ja yhä useammat aatteelliset järjestöt, kuten Pelastusarmeija, raittiusseurat, marttayhdistykset ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat perustivat nuoriso-osastoikseen partiolippukuntia. 1930-luvulta alkaen useat partiolippukunnat perustivat lisäksi erillisiä kannatus- ja tukiyhdistyksiä, joiden tehtävänä oli ennen kaikkea taloudellisen tuen hankkiminen partiotoiminnalle.⁹³

Esimerkkinä aatteellisissa järjestöissä 1920-luvulla syntyneestä partiotoiminnasta voidaan mainita raittiusyhdistys Toivo II:n yhteyteen Einar Henrikssonin toimesta perustettu Turun Soihtu-Pojat, joka myöhemmin muutti nimensä Ilmari ”Iso-Hukka” Vainion aloitteesta Turun Metsänkävijöiksi.⁹⁴ Turun NNKY:n lippukunnaksi perustettiin lisäksi vuonna 1929 Auran Vartiot, jonka nimeksi vakiintui pian Turun Tähti-Tytöt. Myöhemmin 1930-luvulla uusia lippukuntia perustettiin ennen kaikkea seurakuntiin, kun aiemmin kristillinen partiotoiminta oli keskittynyt lähinnä NMKY:n ja NNKY:n piiriin. Uusia sinisiä turkulaislippukuntia olivat mm. Mikaelin seurakunnan yhteyteen vuonna 1934 perustettu Turun Mikaelin Siniset ja meripartiolippukunta Ulapan Pojat sekä Tuomiokirkkoseurakunnan poikalippukunta Turun Sinikotkat ja tyttölippukunta Nuotiotytöt.⁹⁵

Kehitys johti asteittain oppikoulujen merkityksen vähenemiseen ja partiotoiminnan pirstaloitumiseen. Turun Partiotyttöjärjestö muutti 1919 nimensä Tapiolan Tytöiksi ja jo seuraavana vuonna se hajosi. Suomenkielisen Yhteiskoulun joukkue tunnettiin tämän jälkeen nimellä Auran Tytöt⁹⁶ ja se oli pitkään 1920-luvulla ainut Turussa toiminut tyttölippukunta. Myös Suomenkielisen Yhteiskoulun partiopojat perustivat vuonna 1920 Oiva Halmeen aloitteesta erillisen lippukunnan, joka sai nimekseen Turun Partio-Sissit. Lippukunnan johtajaksi valittiin voimistelunopettaja Oskari Santalahti. Vuoteen 1923 mennessä Turun Partiopoikien toiminta menetti lopullisesti merkityksensä, koska tällöin myös Klassillisen Lyseon partiopojat muuttivat nimensä Puhurin Pojiksi⁹⁷. Realilyseon partiolaiset olivat jo aiemmin liittyneet

Klassillisen Lyseon joukkueeseen. Turkulaisista lippukunnista Auran Tytöt ja Turun Partio-Sissit säilyttivät oppikoulun pisimpään virallisena taustayhteisönään.⁹⁸

Turkulaisten oppikoulujen yhteydessä toimineiden partiolaisten sosiaalinen tausta oli Kari Vainion mukaan pitkälti samansuuntainen kuin koulujen oppilailla. Suuri osa oli lähtöisin keskiluokkaisista oloista. Joukossa oli runsaasti esimerkiksi virkamiesten, suurliikkeenharjoittajien ja maaseudun tilallisten lapsia. Suhteellisen pienellä osalla koulujen oppilaista oli sitä vastoin työväenluokkainen tausta. Myös muilla oppikoulupaikkakunnilla tilanne oli samansuuntainen. Varsinais-Suomen maaseudun lippukunnissa oli sitä vastoin enemmän lapsia eri yhteiskuntaryhmistä.⁹⁹

Oppikoulujen ulkopuolella syntyneiden turkulaislippukuntien jäsenten sosiaalinen tausta sen sijaan vaihteli enemmän riippuen erityisesti siitä kaupunginosasta, jossa lippukunta toimi. Huomattava osa jäsenistä oli kansakoululaisia ja joukossa oli myös työväenluokkaisista oloista tulleita. Erityisesti kirkon ja kristillisten yhdistysten piirissä toimineet lippukunnat olivat tavallisesti sitoutuneet tiettyyn kaupunginosaan. Esimerkiksi Puutorin laidalla toimineissa NMKY:n Auran Tähti Pojissa ja NNKY:n Turun Tähti-Tytöissä oli mukana lapsia Raunistulan esikaupunkialueelta. Mikaelin Seurakunnan lippukuntien toimitilat sijaitsivat puolestaan Puistokadulla, minkä seurauksena niihin liittyi lapsia läheisestä Port Arthurin eli Portsan työläiskaupunginosasta.¹⁰⁰

Kari Vainion mukaan on lisäksi todennäköistä, että työläisperheiden lasten osuus kasvoi kristillisissä sinisissä lippukunnissa 1920-luvun lopulla ja 1930-luvulla. Suuri osa Einar Henrikssonin johtamassa partiopoikatoiminnassa mukana olleista lapsista oli esimerkiksi työläistaustaisia ja osana toimintaan kuului mm. kasvitarhapalstojen hoito, millä oli taloudellista merkitystä partiolaisten perheille. Vaikka partioon liittyikin työläisperheiden lapsia, niin tästä huolimatta työväenliikkeen suhtautuminen partiotoimintaan säilyi kielteisenä.¹⁰¹

Varsinais-Suomen partiolaisten kokonaismäärän arviointi on 1920- ja 1930-luvun osalta vaikeaa, koska alueen partiolippukunnat toimivat hajallaan useissa erillisissä liitoissa. Todennäköisesti Varsinais-Suomessa oli 1920-luvulla noin 500 partiolaista ja seuraavalla vuosikymmenellä heidän lukumääränsä kasvoi tasaisesti. Vainion esittämän arvion mukaan maakunnassa oli 1930-luvun loppupuolella jo yli 1 000 partiopoikaa. Tyttölippukunnissa oli puolestaan samalla ajanjaksolla huomattavasti vähemmän jäseniä, arviolta yhteensä noin 500–800 henkeä.¹⁰²

Partiotoiminnan vakiinnutettua asemansa Varsinais-Suomessa syntyi tarve myös lisätä alueellista yhteistoimintaa. Partiopoikain Turun Paikallisosaston toiminta oli hiipunut jo vuonna 1917. Käytännön yhteistoimintaa varten kaupungin suomen- ja ruotsinkieliset lippukunnat perustivat Turun Partiolaisten Paikallisneuvoston huhtikuussa 1919. Paikallisneuvoston merkitystä kuitenkin vähensi se, että lippukunnissa siihen suhtauduttiin varauksellisesti. Neuvosto kutsuttiin koolle vain tarvittaessa ja sen toiminta rajoittui ennen kaikkea yhteisten juhlien ja paraatien järjestämiseen. Yhteistoiminta rajoittui lisäksi Turun alueelle, ei koko Varsinais-Suomeen.¹⁰³

Ensimmäisestä Varsinais-Suomessa toimineesta partiopiiristä on säilynyt tietoja vuodelta 1927. Tällöin Suomen Partioliiton liittoneuvosto oli jakanut Suomen alueellisiin yhteispiireihin ja nimitti kullekin piirille johtajan. Tarkoituksena oli lisätä lippukuntien välistä yhteistyötä ja luoda alueellinen linkki keskusjärjestöön. Varsinais-Suomen Piirin johdossa toimi aluksi Uuno ”Ukko” Kivistö ja sihteerinä Aili ”Väskynä” Sarvanto. Säilyneiden tietojen mukaan piiriin kuuluivat vuonna 1929 seuraavat turkulaiset lippukunnat: Auran Tytöt, Auran Tähti Pojat, Puhurin Pojat, Tapiolan Tytöt, Turun Metsänkävijät ja Turun Partio-Sissit. Myöhemmin piirin toimintaan tuli mukaan lippukuntia myös Salosta, Uudestakaupungista ja Naantalista.¹⁰⁴ Varsinais-Suomessa ei partiopiiritoiminnan aloittamisessa pidetty kiirettä, sillä esimerkiksi Satakunnan Partiopiiri oli aloittanut toimintansa jo vuonna 1921.¹⁰⁵

Varsinais-Suomessa yhteispiirin toiminta keskittyi erityisesti partiolaisten suojeluspyhimyksen Pyhän Yrjön muistoksi vietetyn Yrjöpäivän juhllisuuksien valmisteluun. Myös paraatiperinne aloitettiin vuonna 1927, kun partiolaiset marssivat Turun tuomiokirkolle. Piirin toimesta järjestettiin Urheilupuistossa lisäksi syksyllä 1929 leirinäytös, jossa partiolaiset esittelivät yleisölle pystyttämäänsä leirirakennelmia ja retkeilytaitoja. Piiritoiminnan osana olivat myös vuodesta 1930 alkaen vartionjohtajakurssit ja piiripäivät, joiden ohjelmaan kuului luentoja ja keskusteluja.¹⁰⁶

Yhteispiiristä huolimatta suomalaisen partioliikkeen hajaantuminen alkoi näkyä myös Varsinais-Suomessa 1930-luvulla, jolloin partioliitot perustivat erillisiä piiriorganisaatioita. Aiemman yhteispiirin sijaan Suomen Partiopoikien Liitto (SPPL) esimerkiksi perusti Turun Piirin, jonka johtoon nimitettiin Elo Gestrin (myöh. Jaramo). Uusi Turun Piiri ei kuitenkaan käsittänyt koko Varsinais-Suomea, minkä lisäksi tilannetta mutkisti edelleen olemassa ollut Varsinais-Suomen yhteispiiri. Suomen

Partiotyttöliiton (SPTL) tekemässä piirijaossa Varsinais-Suomi kuului puolestaan Länsi-Suomen Piiriin, jonka keskuksena oli Rauma.¹⁰⁷ Turun seudulla tyttöjen piiritoiminta oli tämän vuoksi varsin vähäistä 1930-luvulla.

NMKY:n ja NNKY:n sinisissä partioliitoissa pojat kuuluivat Lounais-Suomen Piiriin ja tytöt Länsi-Suomen Piiriin. Käytännössä näiden liittojen piiritoiminta oli 1930-luvulla olematonta, sillä Auran Tähti Pojat ja Turun Tähti-Tytöt olivat pitkään ainoita merkittäviä lippukuntia maakunnan alueella. Ruotsinkielisten partioliittojen alueellisina organisaatioina olivat poikien Åbolands Scoutdistrikt (ÅSD)¹⁰⁸ ja tyttöjen Åbolands Flickscoutdistrikt (ÅFSD). Ruotsinkielisten partiopiirien toiminta oli kuitenkin vähäistä, koska Varsinais-Suomessa toimi ainoastaan muutama ruotsinkielinen lippukunta.¹⁰⁹

Varsinais-Suomen alueella toimineiden erillisten piirien lisäksi alueellisen yhteistyön kehittämistä jarrutti 1930-luvulla piiritoiminnan vähäinen arvostus lippukunnissa. SPPL:n Turun Piirin toiminta keskittyi vuosina 1933–1935 lähinnä Yrjönpäivän paraatin ja partioviikon ohjelman järjestämiseen. Piirinjohtajaksi Elo Gestrinin jälkeen vuonna 1935 nimitetyn Aaro Lehtilän kaudella poikapiirin toimintaa tosin kehitettiin perustamalla piiritoimikunta ja aloittamalla uudelleen piiripäivien järjestäminen.¹¹⁰

SPPL:n Turun Piiri palkkasi lisäksi yhdessä Hämeen ja Satakunnan poikapiirien kanssa Turun Metsänkävijöiden Aarre Saaren ensimmäiseksi täysipäiväiseksi partio-ohjaajaksi. Hänen avullaan partiotoimintaa kyettiin aiempaa tehokkaammin levittämään Varsinais-Suomen maaseudulle. Aarre Saari järjesti myös ensimmäiset piiritason talvileirit Maskussa vuosina 1937 ja 1939. Turun Piirin virallinen nimi muuttui Varsinais-Suomen Piiriksi vuodesta 1937 alkaen. Piirin maantieteellinen alue lisäksi laajeni, kun aiemmin Satakunnan Partio-poikapiiriin kuuluneet Laitila ja Uusikaupunki liitettiin Varsinais-Suomen Piiriin.¹¹¹

1920- ja 1930-luvuilla partiotoiminta rakentui suurelta osin yksittäisten johtajien aktiivisuuden varaan. Lippukuntien johtajista huomattava osa oli tullut lisäksi mukaan vasta aikuisina. Erityisesti seurakuntien palveluksessa oli pappeja ja nuorisotyöntekijöitä, jotka toimivat varsinaisten työtehtäviensä ohella myös partiojohtajina.¹¹² Yksittäisistä varsinaissuomalaisista partiojohtajista ehkä tunnetuin oli Uuno ”Ukko” Kivistö, joka palkattiin Turun NMKY:n nuorisotyösihteeriksi vuonna 1918. Kivistö kehitti erityisesti Turun NMKY:n partiopoikatoimintaa Auran Tähti

Poikien pitkäaikaisena lippukunnanjohtajana ja hänen johdollaan partiolaiset loivat jo 1920-luvun alussa myös kansainvälisiä yhteyksiä Ruotsiin ja Viroon.¹¹³

Lippukuntatehtävien ohella Uno Kivistö toimi Suomen Partioliiton kiertävänä tarkastajana vuosina 1925–1926 ja myöhemmin Varsinais-Suomen ensimmäisen yhteispiirin johdossa sekä erillisen NMKY:n partioliiton puheenjohtajana. Kivistö oli aktiivisesti kannattanut NMKY:n partiolaisten eroa Suomen Partioopikaliitosta. Monipuolisen partiouransa ansiosta Kivistö oli myös valtakunnallisella tasolla tunnettu partiojohtaja ja hänelle myönnettiin tunnustuksena todennäköisesti järjestyksessä toinen hopeasusi¹¹⁴. Partiouransa ohella Kivistö toimi opettajana turkulaisessa Snellmanin kansakoulussa ja hän kirjoitti mm. useita nuorille tarkoitettuja seikkailuromaaneja sekä näytelmiä.¹¹⁵ Vuodesta 1929 alkaen Turun Sanomissa julkaistiin lisäksi säännöllisesti Kivistön laatimaa Poikien maailma -nimistä osastoa, johon hän kirjoitti partiotoimintaan liittyvistä aiheista.¹¹⁶

Uno Kivistön ohella toinen tunnettu sininen partiojohtaja oli diakoni Einar ”Setu” Henriksson, joka oli mukana perustamassa useita turkulaisia partiolippukuntia. Turun yliopiston vahtimestarina työskennellyt Henriksson johti pitkään myös Mikaelin seurakunnan poikatyötä.¹¹⁷ Kivistö ja Henriksson pyrkivät molemmat kehittämään omilla tahoillaan kristillistä nuorisokasvatustyötä Turussa. Tilanne johti miesten välillä jatkuvaan kilpailuun, joka näkyi esimerkiksi partioparaateissa. Ruotsinkielisten partiopojien johtohahmona Turussa toimi alkuvuosina Henrik Karsten ja myöhemmin Runar Baumert. Suomenkielisistä partiotyttöjohtajista on puolestaan syytä nostaa esille ainakin Turun Tähti-Tyttöjen Helmi ”Leivo” Lehtonen ja Auran Tyttöjen Aili ”Väskynä” Sarvanto. Ruotsinkielisten partiotyttöjen johdossa toimivat Elseby Dahl ja Angelique ”Gela” Troupp.¹¹⁸

Kansainvälispoliittisen tilanteen kärjistyminen ja talvisodan syttyminen vuoden 1939 lopulla vaikuttivat partiotoimintaan myös Varsinais-Suomessa. Lippukunnissa oli jo aiemmin harjoiteltu ilmakivääriammuntaa ja opeteltu maanpuolustuksessa tarpeellisia suunnistus- ja väestönsuojelutaitoja. Ainakin Suomen Partioopikaliiton lippukuntia oli lisäksi edellytetty laatimaan poikkeusoloja varten hälytyssuunnitelma. Lokakuussa Turussa järjestettiin myös partiolaisten hälytysharjoitus, jossa kaikki kaupungin partiopojat hälytettiin aamulla Puutorille. Uno Kivistö antoi tämän jälkeen torille kokoontuneille pojille erilaisia poikkeusolojen tehtäviä lähetteinä ja oppaina. Partiolaisten esikunta sijoitettiin harjoituksessa läheiseen Turun NMKY:n taloon.¹¹⁹

Talvi- ja jatkosodan aikana tavanomainen partiotoiminta oli suurelta osin pysähdyksissä ja partiolaiset keskittyivät tukemaan maanpuolustusta järjestämällä erilaisia keräyksiä ja talkoita.¹²⁰ Huomattavin sotavuosien aikana tapahtunut muutos varsinaissuomalaisessa partiotoiminnassa oli piirien yhtenäistyminen. Valtakunnallisen Suomen Partioikajärjestön perustamisen myötä SPPL:n Turun piiriin liittyivät myös sinisiin liittoihin kuuluneet kristilliset lippukunnat. Tyttöjen osalta vastaavasuuntainen kehitys johti SPPL:n Länsi-Suomen Piirin jakoon vuonna 1945, minkä seurauksena tyttöjen piiritoiminta alkoi uudellen Varsinais-Suomessa. Ruotsinkieliset partiolaiset tosin säilyttivät edelleen erilliset piirinsä, mutta niiden merkitys oli vähäinen.¹²¹ Yhteenvedon voidaan siis todeta, että sodanjälkeisellä kaudella suurin osa maakunnan lippukunnista kuului joko Varsinais-Suomen Partiooika- tai Tyttöpiiriin.

PARTIOTOIMINTAA SODANJÄLKEISELLÄ KAUDELLA

Partioliikkeen Suomeen tulon valtakunnallista 50-vuotisjuhlaa vietettiin näyttävästi Turun Konserttitalossa sunnuntaina 6.11.1960. Samana viikonloppuna kaupungissa järjestettiin partiojohtajapäivät ja Suomalaisten Partioaikien Liiton liittokokous, joihin osallistui kaikkiaan arviolta 300 partiojohtajaa.¹²² Tapahtumat saivat osakseen huomiota myös tiedotusvälineissä ja esimerkiksi Turun Sanomat kuvasi 50-vuotisjuhlallisuuksia seuraavasti:

Partioliikkeen Suomeen tulon 50-vuotisjuhlaa vietettiin eilen Turun Konserttitalossa, jonne partiolaisia ja heidän työnsä tukijoita ja ystäviä oli saapunut erittäin runsaasti. Joukossa nähtiin koko maan partioylijohdon lisäksi mm. arkkipiispa Ilmari Salomies, kunnallisneuvos Arvo Toivonen, kouluneuvos Juhani Wuorela, rovasti Jaakko Haavio, professorit Tauno Nurmela ja Osmo Järvi sekä kenraaliluutn. Adolf Ehrnrooth. Maamme kaikille partiolaisille tutut hahmot; varatuomari Helvi Sipilä, rovasti Verner Louhivuori, prof. Sven Donner sekä turkulaisista mm. opettaja Ukko Kivistö, tri. Rafael Helanko olivat niin ikään läsnä tässä suuremmoiseksi ja kohottavaksi muodostuneessa juhlassa.¹²³

Juhlallisuuksien valmistelusta vastasivat yhteistyössä Varsinais-Suomessa toimineet suomen- ja ruotsinkielisten partiopiirit.¹²⁴ Turun näyttävät 50-vuotisjuhlat kertovat partiotoiminnan saavuttamasta arvostetusta yhteiskunnallisesta asemasta sodanjälkeisellä kaudella. Tässä luvussa käsitellään varsinaissuomalaisen partioliikkeen kehitystä ajanjaksolla, jonka eräänlaisena symbolisena päätepisteenä vuoden 1960 juhlallisuuksia voidaan pitää. Aluksi on perusteltua luoda lyhyt katsaus suomalaisen partioliikkeen kehityspiirteisiin valtakunnallisella tasolla.

Partioliikkeen kehitys valtakunnallisella tasolla

Jatkosota päättyi syyskuussa 1944 solmittuun Suomen ja Neuvostoliiton väliseen Moskovan välirauhansopimukseen. Aluemenetysten ja sotakorvausten lisäksi Suomi sitoutui rauhansopimuksen 21. artiklassa hajottamaan useita Neuvostoliiton ”hitleriläismielisinä” pitämiä järjestöjä. Adolf Hitlerin johtamaan Saksaan selvästi myötämielisesti suhtautuneiden äärioikeistolaisten järjestöjen ohella myös maanpuolustustyötä tehneet suojeluskunnat ja Lotta Svärd-järjestö jouduttiin

Neuvostoliiton vaatimuksesta lakkauttamaan. Samalla aiemmin kiellettyjen kommunististen järjestöjen toiminta sallittiin.¹²⁵

Poliittisesti sitoutumattoman partioliikkeen piirissä välirauhansopimuksen ehdot ja Neuvostoliiton vaatimukset herättivät pelkoa myös partiotoiminnan kieltämisestä. Marraskuussa 1944 partioylijohtaja Verner ”Pöpö” Louhivuori esimerkiksi kehoitti käskykirjeessään partiopoikia välttämään julkista propagandatoimintaa, jotta Neuvostoliitto ei saisi aihetta puuttua partiotoimintaan. Maamme partioliikkeen johdossa oltiin erityisen huolestuneita välirauhansopimuksen noudattamista valvoneen liittoutuneiden valvontakomission suhtautumisesta. Valvontakomissio koostui pääasiassa neuvostoliittolaisista, joskin joukossa oli myös Ison-Britannian edustajia.¹²⁶

Huoli partioliikkeen mahdollisesta kieltämisestä osoittautui kuitenkin pian turhaksi. Valvontakomission jäsenenä toiminut englantilaiseversti J. H. Magill oli esimerkiksi itse entinen partiolainen ja hän suhtautui partiotoimintaan myönteisesti. Näkyvin sodan päättymisestä aiheutunut muutos partioliikkeessä oli Suomen Partioaikajärjestön toiminnanjohtajan Lauri Vuolasvirran ero tehtävästään. Eron taustalla olivat Vuolasvirran suhteet kansallissosialistisen Saksan nuorisojärjestöihin.¹²⁷ Sodan aikana partioliike ja useat muut suomalaiset nuorisojärjestöt olivat tehneet yhteistyötä Saksan kanssa.¹²⁸

Uhkien ohella välirauhansopimus tarjosi partioliikkeen kasvulle myös uusia mahdollisuuksia. Suojeluskuntien ja Lotta Svärd-järjestön lakkauttamisen seurauksena partioliikkeestä tuli maamme merkittävin nuorisojärjestö.¹²⁹ Aiemmin erityisesti suojeluskunnat olivat kilpailleet useilla paikkakunnilla jäsenistä partiopoikalippukuntien kanssa.¹³⁰ Partioiike onnistui lisäksi säilyttämään sodanjälkeisellä kaudella hyvät suhteet maamme ylimpään valtiojohtoon. Tämä näkyi tasavallan presidentin Juho Kusti Paasikiven ja hänen seuraajansa Urho Kekkosen sekä heidän puolisoitensa toiminnassa partioliikkeen suojelijoina.¹³¹

Rauhan myötä normaali partiotoiminta pääsi Suomessa vähitellen käyntiin vallinneesta elintarvikepulasta ja säännöstelytaloudesta huolimatta. Sotavuosien aikana partiolaisten lukumäärä oli pudonnut 27 000:sta noin 15 000:een. Sodanjälkeisinä vuosina jäsenmäärä kuitenkin kasvoi nopeasti ja kasvu jatkui 1950-luvulla pitkälti suurten ikäluokkien ansiosta.¹³² Vuonna 1959 Suomessa oli esitetyn arvion mukaan jo yli 66 000 partiolaista.¹³³ Erityisesti partiopoikatoiminnassa näkyi sodanjälkeisellä

kaudella pyrkimys ”kovempaan partiointiin”, millä haluttiin korostaa retkeilyn, ulkoilun ja erätaitojen merkitystä ”kamaripartioinnin” vastapainona.¹³⁴

Partioliikkeen organisaatiossa sotavuosina tapahtunut valtakunnallinen yhtenäistyminen jäi pääosin voimaan myös sodanjälkeisinä jälleenrakentamisen vuosina. Erilliset partiopoikaliitot olivat luovuttaneet vastuuta käytännön partio toiminnan suunnittelusta ja johtamisesta vuonna 1941 perustetulle Suomen Partiopoikajärjestölle (SPJ), jonka jäseneksi myös Pelastusarmeijan Partioijat liittyivät vuonna 1945. SPJ:n ylijohtajana toimi vuoteen 1957 asti Verner Louhivuori ja hänen jälkeensä Sven Donner. Sodan jälkeen eronneen toiminnanjohtajan Lauri Vuolasvirran työtä jatkoi Osmo Vesikansa.¹³⁵

Vuonna 1943 perustetun Suomen Partiotyttöjärjestön (SPTJ) osalta tilanne oli pitkälti samankaltainen ja järjestöön aiemmin kuuluneiden neljän liiton ohella myös Marttatyttöjen Partioliitto liittyi SPTJ:n jäseneksi vuonna 1946. SPTJ:n ensimmäinen ylijohtaja Sylvi ”Visa” Visapää toimi tehtävässä vuoteen 1951 asti ja hänen seuraajakseen valittiin Helvi ”Heli” Sipilä¹³⁶, joka myöhemmin loi merkittävän kansainvälisen uran mm. Yhdistyneiden Kansakuntien apulaispäsihteerinä.¹³⁷

Keskusjärjestöjen perustamisen jälkeen myös partioliikkeen koulutustoiminnan valtakunnallinen kehittämistyö siirtyi suurelta osin SPJ:n ja SPTJ:n vastuulle. Sodanjälkeisellä kaudella erityisesti johtajakoulutuksen kehittäminen oli tärkeää, sillä nopeasti kasvaviin lippukuntiin tarvittiin uusia partiojohtajia. Vuonna 1953 Suomen Partiotyttöjärjestön johtajatutkintovaatimuksia uudistettiin siten, että partiojohtajatutkinnosta tuli kaksiosainen. Alempaa osaa nimitettiin yksinkertaisesti johtajatutkinnoksi ja ylempää kolmiapilatulutkinnoksi Partiotyttöjen Maailmanliiton tunnuksen mukaisesti. Alemman johtajatutkinnon nimi muutettiin vuonna 1956 kipinäkurssiksi ja se oli partiotyttöjohtajien peruskurssi. Kipinäkurssin tavoitteena oli antaa uusille partiojohtajille monipuolinen kuva partiosta ja sen kasvatuksellisista tavoitteista. Partiojohtajakoulutuksesta vastasivat SPTJ:n partio-ohjaajien ohella partiotyttöpiirit.¹³⁸

Suomen Partiopoikajärjestössä johtajakoulutus rakentui kolmiportaisesti. Kolmannen tason partiojohtajakurssin nimenä oli johtajapartiolaiskurssi ja koulutusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä vuonna 1956 sen nimi muutettiin juurikurssiksi. Toisen tason kurssia nimitettiin puolestaan partio-ohjaajakurssiksi ja vuodesta 1956 alkaen runkokurssiksi. Ylimmän eli ensimmäisen tason johtajakurssin

nimi oli vuosina 1942–1956 koulutusohjaajakurssi ja tämän jälkeen metsäkurssi. Juuri- ja runkokursseja järjestettiin partiotyön eri toimintamuodoille mm. kolkkapoika-, partiopoika-, eräpoika-, vaeltaja- ja vesipartiolinjoilla. Metsäkurssien järjestämisestä vastasi SPTJ:n koulutustoimikunta ja runko- sekä juurikursseista joko valtakunnalliset partioliitot tai alueelliset partiopoikapiirit.¹³⁹

Varsinaisten partiojohtajakurssien ohella partioliikkeen piirissä järjestettiin myös muuta koulutustoimintaa. Erityisesti vartionjohtajakursseilla oli suuri merkitys, koska Suomessa partiotoiminta perustui pitkälti lippukunnissa toimiviin pienryhmiin eli vartioihin. SPTJ:ssä vartionjohtajakoulutus oli jaettu kahteen osaan: talvisin partiotyttöpiireissä järjestettiin peruskursseja ja kesäisin vartionjohtajaleirejä eli ns. soihtukursseja. SPTJ:ssä myös vartioikäisiä nuoremmille tarkoitetun tonttutoiminnan johtajakoulutukseen kiinnitettiin huomiota. Vuodesta 1955 alkaen tonttujohtajien oli suoritettava alempi kuparipöllötutkinto, jonka lisäksi oli mahdollista suorittaa vapaaehtoinen ylempi hopeapöllötutkinto.¹⁴⁰

SPJ:n ja SPTJ:n partioliikkeessä saavuttamasta asemasta huolimatta niiden jäsenliittoa ei kuitenkaan lakkautettu, vaan liitot säilyivät vielä 1950-luvulla ennen kaikkea lippukuntien aatteellisina yhteisöinä. Vuonna 1954 SPJ:n jäsenliittojen lukumäärä lisäksi väheni, kun Suomalainen Partiopoikaliitto (SPPL) ja Siniset Partioijat yhdistyivät. Uusi liitto sai nimekseen Suomalaiset Partioijat.¹⁴¹ Samanaikaisesti myös Pelastusarmeijan Partioaliitto yhdistyi Suomen Vapaan Partior ryhmän poikaliittoon. Kehitys jatkui vuonna 1959, jolloin kaikki suomenkieliset partioijat yhdistyivät Suomalaisten Partioaikien Liittoon ja kaksikielisen Vapaan Partior ryhmän ruotsinkieliset puolestaan Finlands Svenska Scoutförbundiin (FSSF).¹⁴² Vuodesta 1959 alkaen Suomessa siis toimi ainoastaan kaksi partiopoikaliittoa: suomenkielinen ja ruotsinkielinen.

Valtakunnallisten partiopoikaliittojen organisaatiossa tapahtuneiden muutosten yhteydessä myös Suomen Partioikajärjestön ja sen jäsenliittojen välistä työnjakoa muutettiin vuonna 1954. Muutosten seurauksena jäsenliitot saivat hoidettavakseen SPJ:lle kuuluneita tehtäviä liittyen ennen kaikkea lippukunnissa ja partiopoikapiireissä tehtyyn kenttätyöhön. Aiemmin SPJ:n ohjauksessa toimineet suomenkieliset partiopoikapiirit siirtyivät tässä yhtedessä Suomalaisten Partioaikien alaisuuteen. SPJ:n tehtäviksi jäivät muutosten jälkeen lähinnä taloudellisten asioiden, edustustehtävien, suurleirien, kilpailutoiminnan ja kansainvälisten yhteyksien

hoitaminen.¹⁴³ Valtakunnallisissa keskusjärjestöissä tapahtuneista muutoksista riippumatta partiotoiminta sai maan eri osissa omia erityispiirteitään sodanjälkeisellä kaudella. Varsinais-Suomi ja Turun alue olivat jo tuolloin Helsingin ohella suomalaisen partioliikkeen merkittävä keskus.

Toimiva rakenne ja talous piiritoiminnan edellytyksenä

Sotavuosina perustettujen valtakunnallisten keskusjärjestöjen SPJ:n ja SPTJ:n myötä myös alueellisten tyttö- ja poikapiirien asema vahvistui. Varsinais-Suomen Partioaikapiirin (V-SPP) ohella suomenkielisillä partiopojilla oli sodanjälkeisellä kaudella piiritoimintaa Etelä-Karjalassa, Etelä-Pohjanmaalla, Helsingissä, Hämeessä, Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla, Keski-Suomessa, Kymenlaaksossa, Lapissa, Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Savossa, Pohjolassa, Salpausselällä, Satakunnassa, Suur-Savossa ja Uudellamaalla. Ruotsinkielisillä partiopojilla oli piiritoimintaa Turunmaan lisäksi Ahvenanmaalla, Helsingissä, Itä-Uudellamaalla, Länsi-Uudellamaalla ja Pohjanmaalla.¹⁴⁴

Suomenkielisten partiotyttöjen piirijako poikkesi osittain partiopojien tekemästä jaosta. SPTJ:n alaisuuteen kuului Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin (V-SPT) ohella Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Kainuun, Kallion, Kanta-Hämeen, Keski-Helsingin, Keski-Suomen, Keski-Uudenmaan, Kymenlaakson, Lahden, Lapin, Pirkka-Hämeen, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Satakunnan, Töölön ja Uudenmaan partiotyttöpiirit. Ruotsinkielinen partiotyttötoiminta puolestaan keskittyi Turunmaan ohella Helsingin, Itä-Suomen, Länsi-Uudenmaan, Ruotsalaisen Pohjanmaan ja Satakunnan partiotyttöpiireihin.¹⁴⁵

Varsinais-Suomessa suomenkieliset partiopiirit toimivat sodanjälkeisellä kaudella suhteellisen yhtenäisellä alueella ja 1950-luvulle tultaessa sekä suomenkieliselle poika-että tyttöpiirille oli jo ehtinyt muodostua vakiintunut rakenne. Tarkasteltaessa Varsinais-Suomen Partioaikapiirin alkuvuosien tehtäviä ja sen rakennetta on syytä kiinnittää huomiota Varsinais-Suomen Partioaikapiirin arkistossa säilytettäviin V-SPP:n sääntöihin vuodelta 1955.¹⁴⁶ Oikeusministeriön marraskuussa 1955 vahvistamat säännöt on laadittu samassa yhteydessä, kun suomenkielinen poika- ja tyttöpiiri on virallisesti merkitty yhdistysrekisteriin.¹⁴⁷

Varsinais-Suomen Partioaikapiirin rekisteröinti liittyi valtakunnallisten partioliittojen yhdistymiseen Suomalaiset Partioajat -liitoksi vuonna 1954 ja tämän

seurauksena tapahtuneisiin muutoksiin SPJ:n ja sen jäsenliittojen välisessä työnjaossa.¹⁴⁸ Aikaisemmin SPJ:n alaisuuteen kuulunut V-SPP liittyi vuonna 1956 uuteen Suomalaiset Partiopoijat-liittoon.¹⁴⁹ Piirinjohtaja Rafael Helangon mukaan liitto oli edellyttänyt V-SPP:n rekisteröintiä ja siltä päätettiin pyytää myös lausuntoa laadituista säännöistä.¹⁵⁰ Myöhemmin antamassaan kirjallisessa lausunnossa liitto ei nähnyt poikapiirin säännöissä huomautettavaa.¹⁵¹

Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin vuoden 1955 sääntöjen mukaan piirin keskeisenä tarkoituksena on ylläpitää partiopoikatoimintaa lippukunnissa. Säännöissä todetaan lisäksi, että piirin varsinaisina jäseninä voivat olla sen alueella toimivat partiopoikajohtajat. Piirin hallintoa johtaa piiritoimikunta, jonka puheenjohtajana on piirinjohtaja. Piiritoimikunnan ja piirinjohtajan toimikausi on kaksi vuotta ja vuosittain aina puolet piiritoimikunnan jäsenistä on erovuorossa. Piirinjohtaja ja piiritoimikunnan jäsenet valitaan syyskokouksessa, jossa äänioikeus on sääntöjen mukaan piirin varsinaisilla jäsenillä.¹⁵² Kari Vainio tosin mainitsee, että partiojohtajien ohella myös lippukunnilla oli ainakin vielä 1940-luvun lopulla ja 1950-luvun alussa äänioikeus piirineuvoston varsinaisissa kokouksissa. Kunkin lippukunnan äänimäärä riippui sen jäsenmäärästä siten, että alle 50 jäsenen lippukunnilla oli yksi ääni, alle 100 jäsenen kaksi ääntä ja yli sadan jäsenen lippukunnilla kolme ääntä.¹⁵³

Piiritoiminnan kannalta monessa suhteessa keskeinen henkilö oli piirinjohtaja. Hänen tehtävänään oli johtaa piirin toimintaa ja asioiden käsittelyä piiritoimikunnan kokouksissa. Tämän ohella hänen tuli myös edustaa suomenkielistä poikapiiriä julkisuudessa yhdessä piiritoimikunnan kanssa.¹⁵⁴ V-SPP:n johtajana oli toiminut vuoteen 1948 asti Aaro ”Lätkä” Lehtilä. Sotavuosina hän oli tosin palveluksessa rintamalla ja vuonna 1944 piirinjohtajaksi nimitettiin Aleksi Uusiniemi.¹⁵⁵ Lehtilän kausi piirin johdossa päättyi hänen matkustettuaan vuonna 1948 työmatkalle Yhdysvaltoihin. Tämän jälkeen piirinjohtajan tehtävät siirtyivät väliaikaisesti Aarne Räisäselle, joka oli jo sodan aikana hoitanut aktiivisesti poikapiirin asioita.¹⁵⁶

Vuodesta 1949 alkaen piirinjohtajan pestin otti vastaan Rafael ”Raffu” Helanko, joka johti suomenkielisen poikapiirin toimintaa aina vuoteen 1965 asti.¹⁵⁷ Hausjärvellä vuonna 1908 syntynyt Helanko oli taustaltaan monipuolinen partiojohtaja, joka oli ennen piirinjohtajan tehtäviä ehtinyt toimimaan useissa lippukunnissa eri puolilla maata. Hän oli myös hoitanut valtakunnallisen meripartio-ohjaajan tehtäviä vuosina 1936–1939 ja ollut lisäksi SPPL:n ja SPJ:n johtokuntien jäsenenä. Vuodesta 1945 alkaen Helanko

työskenteli Turun Lyseon vanhemman lehtorin virassa. Hän väitteli lisäksi filosofian tohtoriksi Turun yliopistossa sosiologian alaan kuuluvalla väitöskirjallaan Turun poikasakeista.¹⁵⁸ Helangon tutkimusta on myöhemmin pidetty tärkeänä virstanpylväänä suomalaisen nuorisotutkimuksen historiassa.¹⁵⁹

Piirinjohtajan ohella suomenkielisen poikapiirin hallintoa varten valittiin piiritoimikunta, josta alettiin vuonna 1951 käyttää myös nimitystä piirihallitus.¹⁶⁰ Piiritoimikunta kokoontui 1950-luvulla tavallisesti kuukausittain ja kokouksia järjestettiin omien toimitilojen puutteessa pitkään Turun Lyseolla sekä myöhemmin Turun tuomiokirkkoseurakunnan tiloissa.¹⁶¹ Piiritoimikunnan tehtäviin kuului mm. huolehtia piirin käytännöllisten asioiden hoidosta ja valmistelusta sekä valvoa piirin toimihenkilöitä.¹⁶²

Vuoteen 1955 asti piiritoimikuntaan kuului kuusi varsinaista jäsentä ja kaksi varajäsentä.¹⁶³ Uusien sääntöjen astuttua voimaan vuonna 1956 varsinaisten jäsenten lukumäärä nousi kahdeksaan.¹⁶⁴ Piiritoimikuntaan ja muihin luottamustehtäviin valittiin 1950-luvulla usein samoja henkilöitä vuodesta toiseen. Tämän seurauksena poikapiirin johdossa oltiin ajoittain huolestuneita piirityön muuttumisesta rutiininomaiseksi ja kaavamaiseksi.¹⁶⁵ Piiritoimikunnan varsinaisina jäseninä toimi vuosina 1953–1960 yhteensä 26 partiojohtajaa, joista 16 oli turkulaisia ja loput 10 muualta Varsinais-Suomesta.¹⁶⁶ Luvut heijastavat osaltaan Turun vahvaa asemaa piiritoiminnan keskuksena mutta toisaalta ne kertovat myös partiotoiminnan aiempaa nopeammasta leviämisestä maakunnan muihin osiin.

Piirinjohtajan ja piiritoimikunnan ohella V-SPP:n hallinnosta vastasi myös muutamia toimihenkilöitä. Vuoden 1955 sääntöjen nojalla piiritoimikunta saattoi nimittää ja palkata toimihenkilöitä sekä asettaa tarpeen mukaan valiokuntia.¹⁶⁷ Sodanjälkeisinä vuosina tärkeitä poikapiirin toimihenkilöitä olivat taloudenhoitaja ja sihteeri. 1940-luvun lopun ja koko 1950-luvun vastuullista taloudenhoitajan tehtävää hoiti turkulainen Aulis ”Aku” Leino¹⁶⁸, joka oli toiminut aktiivisesti mm. Auran Tähti Pojissa ja meripartiolippukunta Ulapan Pojissa. Leinon tukena toimi vuodesta 1955 alkaen myös talousvaliokunta. Piirin sihteerinä puolestaan toimi vuosina 1948–1955 Elo Jaramo (aik. Gestrin). Jaramon jälkeen sihteerin tehtävät siirtyivät Alekski Uusiniemelle ja vuonna 1959 Esko Järvimäelle.¹⁶⁹ Sihteerille maksettiin piirin toimesta palkkio.¹⁷⁰

Taloudenhoitajan ja sihteerin kaltaisten toimihenkilöiden ohella poikapiirissä oli jo 1940-luvulla tehty myös yrityksiä päätoimisen piiriohjaajan palkkaamiseksi.

Piiriohjaajan tehtävää pidettiin tärkeänä, jotta varsinaissuomalaisten poikalippukuntien toimintaa kyettäisiin tukemaan aiempaa tehokkaammin. Vuoden 1945 alusta V-SPP:n palkattuna piiriohjaajana toimi Turun Metsänkävijöiden Matti ”Masa” Nummelin.¹⁷¹ Myös SPJ:n alainen Helsingin Partiopoikapiiri palkkasi ensimmäisen piiriohjaajansa suunnilleen samanaikaisesti V-SPP:n kanssa marraskuussa 1944.¹⁷² Ainakin suurimmissa partiopoikapiireissä pyrittiin siis heti sodan jälkeen tehostamaan lippukuntatoiminnan tukemista. Palkatun piiriohjaajan tehtävää ei kuitenkaan Varsinais-Suomessa kyetty vielä tässä vaiheessa vakinaistamaan.

Matti Nummelinin toimikausi piiriohjaajana jäi lyhyeksi ja vuonna 1946 hänen tehtäviään hoiti sivutoimisesti Uuno Varjo. Päätoiminen piiriohjaaja V-SPP:ssä oli jälleen vuonna 1947, kun Matti Hartiala Halikon Kärpistä aloitti tehtävässä. Myöskään hänen toimikautensa ei jatkunut pitkään, vaan hän erosi jo syksyllä 1948.¹⁷³ Aaro Lehtilän mukaan Hartiala halusi keskittyä Halikon seurakunnan poikatyön ohjaajan tehtäviin.¹⁷⁴ Asiakirjojen perusteella piirinjohtajan tehtäviä Aaro Lehtilän jälkeen väliaikaisesti hoitaneen Aarne Räisäsen ja Hartialan välille oli syntynyt lisäksi kiistaa piiriohjaajan taloudellisista vastuista piirille. Räisäsen kirjelmöi asiasta lopulta SPJ:lle.¹⁷⁵ Tämän jälkeen SPJ:n alaisuudessa toiminut kunniauoimioistuin käsitteli kiistaa ja laati siitä joulukuussa 1950 kirjallisen selvityksen.¹⁷⁶ On mahdollista, että taloudelliset erimielisyydet olivat osaltaan vaikeuttaneet Hartialan ja piirinjohtajan välistä yhteistyötä.

Vuoden 1948 jälkeen ei poikapiirillä ollut enää pitkään aikaan edellytyksiä päätoimisen ohjaajan palkkaamiseen. Piiriohjaajan puute vaikeutti poikapiirin toimintaa 1950-luvulla ja ongelma nouseekin toistuvasti esille V-SPP:n vuosikertomuksissa.¹⁷⁷ Erityisesti piirin sihteerin työtaakka kasvoi ja tehtävää pitkään hoitanut Elo Jaramo valitti piirinjohtolle liiallisesta työmäärästä. Vuonna 1955 tehdyn sääntöuudistuksen yhteydessä piirinjohtaja Helanko pyrki ratkaisemaan ongelman ehdottamalla toiminnanjohtajan ja piirisihteerin tehtävien erottamista toisistaan. Sopivaa henkilöä uudeksi toiminnanjohtajaksi ei kuitenkaan tässä vaiheessa löytynyt eikä esimerkiksi sihteerin toimesta eronnut Jaramo suostunut ottamaan tehtävää vastaan.¹⁷⁸

Piiritoimikunnan asialistalle kysymys toiminnanjohtajan palkkaamisesta nousi uudelleen helmikuussa 1960. Helangon ilmoituksen mukaan Suomalaisten Partiopoikien Liitto olisi tällöin saattanut olla valmis vastaamaan kustannuksista. Piiritoimikunnan jäsenet pitivät käydyssä keskustelussa toiminnanjohtajan palkkaamista

tärkeänä mutta suhtautuivat samalla varauksellisesti liiton osuuteen. Toiminnanjohtajan pelättiin olevan tämän seurauksena kokonaan liiton määräysvallassa.¹⁷⁹ Asenteen taustalla saattoivat olla piirin johdon ja liiton väliset jännitteet. Tälläkin kertaa Helangon ehdotus toiminnanjohtajan palkkaamisesta jäi lopulta toteuttamatta.

Päätoimisten toimihenkilöiden puutteen takia V-SPP:n piiritoimikunta asetti 1940-luvun lopulta alkaen vuosittain erilaisia toimikuntia vastaamaan partiotoiminnan osa-alueiden kehittämistyöstä. Toimikuntien jäsenet olivat usein samalla piiritoimikunnan jäseniä. 1950-luvulla vakiintuneen aseman saavuttivat erityisesti urheilu- ja koulutustoimikunta.¹⁸⁰ Näiden lisäksi poikapiirissä toimi vuoteen 1951 asti meripartiotoimikunta, jota johti SPJ:n valtakunnalliseksi vesipartio-ohjaajaksi valittu Pentti Winter Turun Partio-Sisseistä.¹⁸¹ Tämän jälkeen toiminnassa näyttää kuitenkin olleen pitkä tauko. Se päättyi vasta vuonna 1957, kun piirin meripartio-ohjaajana aloitti Lauri ”Lapa” Winter. Vuonna 1960 hänen työtään jatkoi Matti Hänninen.¹⁸²

Toimikuntien ja meripartio-ohjaajan ohella poikapiirissä oli sodanjälkeisellä kaudella myös joukko muita luottamustoimisia ohjaajia tai sihteereitä. Vuodesta 1946 alkaen piirin uskonnollisen työn ohjaajana oli esimerkiksi Einar ”Setu” Henriksson ja vaeltajaohjaajana puolestaan Torsten ”Totti” Niekka vuosina 1954–1959. Piirissä toimi myös ajoittain Gilwell-, eräpoika- ja kolkkaohjaajia. Eräpoikaohjaajista kannattaa tässä yhteydessä mainita Aaro ”Rähmä” Härmävaara. Vuoden 1960 toimintakertomuksen mukaan hänen ohjelmaansa kuuluivat lippukuntakäyntien ohella mm. Salossa järjestetyt eräpoikapäivät ja eräpoikaohjaajien neuvottelutilaisuus Turussa. Eräpoikaohjaajan tehtävien lisäksi Härmävaara toimi useiden vuosien ajan myös piiritoimikunnassa.¹⁸³ Maarian seurakunnassa kanttoriurkurina ja nuorisohjaajana työskennelleen Härmävaaran merkitys oli piirityön ohella suuri erityisesti poikalippukunta Koroisten Ritareissa.¹⁸⁴

Vuonna 1954 aloitettiin uudelleen myös aktiivinen samoilijatyö, jonka johtoon asetui halikkolainen Eero Laakko. Hän toimi samalla Varsinais-Suomen Samoilijoiden lippukunnanjohtajana. Samoilijatyön tarkoituksena oli koota yhteen ne partiolaiset, jotka eivät voineet ottaa osaa tavallisten lippukuntien toimintaan. Samoilijatoiminta nähtiin piirin johdossa ennen kaikkea keinoksi luoda yhteyksiä sellaisille maaseutupaikkakunnille, joissa ei vielä ollut partiotoimintaa.¹⁸⁵ Piiritoiminnassa mukana olleet luottamushenkilöt saattoivat kunnostautua ajoittain myös muussa partiotoiminnassa. Samoilijaohjaajana toimineelle Rainer Johanssonille esimerkiksi

myönnettiin ensimmäisenä Varsinais-Suomessa partiolaisten arvostettu Karhunhammas-kaukoretkimerkki vuonna 1957.¹⁸⁶

Partiotoiminnan suosion kasvu aiheutti sodanjälkeisellä kaudella jatkuvia kehittämispaineita poikapiirin organisaatiolle. Piirinjohdossa koettiin erityisesti maaseutupaikkakuntien partiotoiminnan kehittäminen haasteelliseksi.¹⁸⁷ V-SPP:n vuoden 1956 toimintakertomuksessa asia todetaan seuraavasti: ”Piirityömme erityispiirre on siinä, että alueellamme on toisaalta Turun vilkas partiokeskus ja sen rinnalla laaja maaseutu, joiden edut käyvät joskus ristiin. Maaseutu voi helposti ´unohtua´.”¹⁸⁸ Tilannetta pyrittiin parantamaan 1950-luvulla alueohjaajien avulla. Vuonna 1955 suomenkielisen poikapiirin alueella toimi kaksi partio-ohjaajaa: Kaino Suominen Salossa ja Osmo Piispanen Uudessakaupungissa.¹⁸⁹

Salon Leiriveikoissa toiminut Kaino Suominen antoi piirinjohdolle syyskuussa 1955 selostuksen toiminnastaan partio-ohjaajana. Suominen oli mm. osallistunut kouluttajana Suomusjärvellä järjestetyille leirille ja hänen mukaansa uuden lippukunnan perustaminen paikkakunnalle oli mahdollista. Suomisen toiminnasta saatujen positiivisten kokemusten perusteella aluetyön merkitystä arvioitiin seuraavasti: ”Piirihallitus totesi olevan välttämätöntä piirityön vastaiselle kehittymiselle saada Salon alueella alkanutta vapaaehtoista ohjaustoimintaa myös muille piirin alueille.”¹⁹⁰

Piirinjohtaja Helangon laatimien suunnitelmien pohjalta aluetoimintaa kehitettiin tämän jälkeen määrätietoisesti ja vuosien 1956–1957 aikana ohjaajia asetettiin Uudenkaupungin ja Salon ohella myös Loimaan, Saaristomeren ja Turun alueille.¹⁹¹ Salossa Kaino Suominen jatkoi alueohjaajana ja hän teki piirinjohdolle useita ohjaustoiminnan kehittämiseen liittyneitä aloitteita. Suominen esimerkiksi ehdotti vuonna 1956, että koulutustoimikunnan toimesta suoritettaisiin partioviikolla ”suuri mainosrynnäkö maaseudulle”.¹⁹² Asiakirjat eivät kuitenkaan paljasta, toteutettiinko Suomisen ehdottamaa kampanjaa.

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin rakenne muistutti monessa suhteessa suomenkielisen poikapiirin organisaatiota. Erotuksena poikapiiriin V-SPT kuului kuitenkin sodanjälkeisellä kaudella suoraan SPTJ:n alaisuuteen ja sen toimintaa sääntelivät keskusjärjestön piirisäännöt.¹⁹³ Tyttöpiirin johto valittiin vuosikokouksessa, jossa äänioikeus oli lippukunnilla. V-SPT:ssä toimi myös piirineuvosto, jossa olivat edustettuina Varsinais-Suomen suomenkielisten tyttölippukuntien johtajat. Kari Vainion mukaan piirineuvoston merkitys oli kuitenkin 1950-luvulle tultaessa vähäinen ja se

toimi lähinnä piirinjohtajan ja lippukuntien välisenä neuvotteluelimenä.¹⁹⁴ Vuonna 1953 piirineuvosto esimerkiksi kokoontui ainoastaan kahdesti.¹⁹⁵

Suomenkielisen tyttöpiirin ensimmäinen piirinjohtaja oli vuosina 1943–1946 Helmi Lehtonen. Hänen jälkeensä tehtävää hoiti lyhyen aikaa Kerttu Juva (aik. Laurén) ja vuodesta 1948 alkaen Turun Tähti-Tyttöjen Vappu ”Mansikka” Kaski.¹⁹⁶ Hän jatkoi piirinjohtajana vuoteen 1956, jolloin piirin varajohtajana toiminut Kerttu Juvan sisar Eeva ”Torttu” Laurén Auran Tyttöistä valittiin Kasken seuraajaksi. Laurén oli jo aiemmin vastannut väliaikaisesti tyttöpiirin toiminnasta Kasken sairastuttua vakavasti 1953. Kaiken kaikkiaan Auran Tyttöjen ja Turun Tähti-Tyttöjen kaltaisilla suurilla turkulaislippukunnilla oli sodanjälkeisellä kaudella keskeinen asema tyttöpiirin johdossa.¹⁹⁷

Piirinjohtajan lisäksi suomenkielisen tyttöpiirin johtoon kuului 1950-luvulla myös muutamia erityisalojen ohjaajia ja toimihenkilöitä, kuten sihteeri ja taloudenhoitaja. Tyttöpiirin pitkäaikaisena sihteerinä ja vuodesta 1957 alkaen taloudenhoitajana toimi Eila Leino, Aulis ”Aku” Leinon puoliso. Uskonnollisesta työstä puolestaan vastasi Maarian Kämmeköiden Saara Mäkinen ja koulutusohjaajana toimi Soili Saari. Heidän ohellaan piirinjohtossa oli mm. urheilu- ja lehdistövastaava sekä tonttutyöstä vastannut piiripöytä. Piirinjohtajan työskentelyn tehostamiseksi osa sen jäsenistä kuului työvaliokuntaan tai koulutusjaostoon.¹⁹⁸

Tyttöpiiriä pyrittiin 1950-luvun kuluessa kehittämään pitkälti samansuuntaisesti kuin Varsinais-Suomen Partiopoikapiiriä. Ongelmaksi koettiin erityisesti palkatun piiriohjaajan puute, mikä vaikeutti koulustoittoa ja alueen lippukuntien avustamista. SPTJ oli tosin jo vuonna 1950 palkannut ohjaajan Lounais-Suomen alueelle ja myöhemmin 1950-luvulla keskusjärjestön ohjaajat vierailivat ajoittain myös Varsinais-Suomessa.¹⁹⁹ Keskusjärjestössä kiinnitettiin 1950-luvulla huomiota sekä ohjantatyön että piiritoiminnan kehittämiseen. SPTJ:n ohjaajille pyrittiin esimerkiksi määrittelemään nimikkopiirit toiminnan tehostamiseksi. Myös partiotyttöliitoilla oli edelleen koulutusohjaajia, jotka tekivät tarpeen mukaan ohjantakäyntejä varsinaissuomalaisiin lippukuntiin.²⁰⁰

Keskusjärjestön ohjantatyötä ei kuitenkaan pidetty Varsinais-Suomessa riittävänä ja vuonna 1958 piirinjohtaja lähetti SPTJ:n koulutusjaostolle asiaa koskevan kirjeen. Siinä todettiin, että nykyisin SPTJ:n ohjaajat vierailevat piirissä vain kolmen vuoden välein. Tämän vuoksi olisikin toivottavaa, että keskusjärjestö palkkaisi alueen

partiotoimintaa hyvin tuntevia piirikohtaisia ohjaajia.²⁰¹ Ehdotus ei kuitenkaan tässä vaiheessa näytä johtaneen konkreettisiin toimenpiteisiin, sillä Liisa Savusen mukaan SPTJ uudisti ohjantyytään piirien esittämien vaatimusten mukaisesti vasta 1960-luvun lopulla.²⁰² Varsinais-Suomessa oltiin siis tässä kysymyksessä aikaansa edellä.

Asiakirjojen perusteella tyttöpiiri jatkoi vuoden 1959 aikana itsenäisesti valmisteluja ohjaajan palkkaamiseksi. Keskusjärjestön ohella taloudellisia voimavaroja toivottiin Turun kaupungilta. Kaupunginvaltuusto ei kuitenkaan lopulta hyväksynyt ehdotusta, jonka mukaan kaupunki olisi vastannut puoliksi ohjaajan palkkakuluista.²⁰³ Kaupungin talousarvioon oli tosin varattu määräraha nuoriso-ohjaajien palkkausavustusta varten. Partiolaisten ja useiden muiden nuorisojärjestöjen harmiksi avustus kuitenkin hylättiin valtuustossa puoluepoliittisen kiistelyn seurauksena.²⁰⁴

Takaiskusta huolimatta tyttöpiiri päätti palkata ohjaajan omin varoin. Myös keskusjärjestön haluttiin joko osallistuvan palkkakuluihin tai vaihtoehtoisesti antavan yhden ohjaajistaan piirin käyttöön. Piirinjohtajan Helsingissä käymien neuvottelujen tuloksena näytti siltä, että SPTJ oli valmis luovuttamaan osan piirin alueelta kerätyistä jäsenmaksutuloista kulujen kattamiseksi.²⁰⁵ On kuitenkin epävarmaa, antoiko keskusjärjestö lopulta taloudellista tukea tyttöpiirille ohjaajan palkkaamiseen.

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin ohjaajan tehtävään valitiin tammikuussa 1960 Marja Suominen Nuotiotyöistä. Työehdoista mainitaan, että ohjaajalla oli kuukaudessa 23 työpäivää ja että piirin johdon oli hyväksyttävä hänen etukäteen laatimansa työsuunnitelma. Ohjaajan tehtäviin kuuluivat tässä vaiheessa ennen kaikkea lippukuntakäynnit ja vartionjohtajakoulutus.²⁰⁶ Kesäkuukausina ohjaajan tehtäviin kuului kurssien lisäksi useiden lippukuntaleirien johtaminen ja niiden ohjelman suunnittelu. Lippukunnissa tarve ohjantatyölle oli tosin suurempi, kuin mihin yksittäisen ohjaajan aika riitti. Marja Suominen toimikauti piirin ohjaajana jäi lisäksi lyhyeksi, sillä hän erosi tehtävästään jo elokuussa 1960 opintojensa takia. Varojen puutteen vuoksi tyttöpiiri ei kyennyt tämän jälkeen palkkaamaan uutta päätoimista ohjaajaa, mikä vaikeutti erityisesti koulutustoiminnan järjestämistä.²⁰⁷

Ohjantatyön ohella erityisesti maaseudun lippukuntia pyrittiin suomenkielisessä tyttöpiirissä avustamaan aluetoimintaa kehittämällä. Vuonna 1958 V-SPT:ssä kokeiltiin aluejakoa, jossa piiri jaettiin viiteen alueeseen. Vuoden 1959 aikana aluejako vakiintui ja Liedon aluevastaavana toimi Saara Mäkinen, Uudessakaupungissa Kaarina Palmu, Loimaalla Margit Kiilunen ja Salossa Maire Pyykkö. Turun alueelle ei varsinaista omaa

ohjaajaa nimetty.²⁰⁸ Kokonaisuudessaan tyttöpiirin organisaation kehitys näyttää olleen 1950-luvulla myös aluetoiminnan osalta samansuuntaista poikapiirin kanssa, vaikka piirien tekemät aluejaot jossain määrin poikkesivat toisistaan. Keskeinen edellytys molempien piirien kehittämiseksi oli kuitenkin taloudellisten voimavarojen hankkiminen partiotoimintaan.

Taloudellisen perustan sodanjälkeisen kauden piiritoiminnalle muodosti Varsinais-Suomessa toimineiden neljän suomen- ja ruotsinkielisen partiopiirin vuonna 1946 perustama yhteinen tukivaliokunta. Siihen valittiin alkuvaiheessa piirinjohtajien lisäksi 13 jäsentä, joista suurin osan työskenteli turkulaisten yritysten johtotehtävissä. Myöhemmin heidän lukumääränsä kasvoi ja 1950-luvun alussa tukivaliokunnassa oli 17 jäsentä. Tukivaliokunta hankki partiotoimintaan varoja Turun ja lähialueen yrityksiltä.²⁰⁹

Asiakirjojen perusteella ylivoimaisesti suurimpia lahjoittajia olivat esimerkiksi vuonna 1953 Vakuutusyhtiö Sampo, Sjöförsäkringsaktiebolaget Argo ja De Förenade Borst- och Penselfabrikerna. Kerätyt varat jaettiin vuosittain neljän partiopiirin kesken. Jakosuhteet vaihtelivat piirien välillä ja kunkin piirin saama osuus riippui sen jäsenmäärästä. Vuonna 1953 V-SPP sai 45 % osuuden jaettavista varoista, V-SPT 30 %, ÅSD 15 % ja ÅFSD 10 %.²¹⁰ 1950-luvun kuluessa varojen jakoperusteet näyttävät pysyneen pääasiassa samanlaisina. Vuonna 1958 ruotsinkielisen poikapiirin osuutta tosin pienennettiin siten, että se sai enää vain 10 % varoista. V-SPT:n osuutta vastaavasti kasvatettiin.²¹¹

Tukivaliokunnan ohella apua alueen partiotoiminnalle antoi myös Turun kaupunki. Sotavuosien poikkeusolot olivat lisänneet Suomessa lasten ja nuorten sosiaalisia ongelmia, minkä seurauksena kunnalliseen nuorisotyöhön kiinnitettiin Turussa aiempaa enemmän huomiota. Nuorisotyötä tehtiin sodanjälkeisellä kaudella aluksi Lastensuojelulautakunnan alaisessa Nuorisotyötoimikunnassa ja Nuorisotyöosastossa, kunnes vuonna 1955 tehtiin päätös erillisen Nuorisotyölautakunnan perustamisesta Turkuun. Nuorisotyötoimikunta järjesti mm. erilaisia koulutustilaisuuksia ja kilpailuja nuorisojärjestöjen toimihenkilöille sekä lainasi retki- ja leirivälineistöä. Kaupungin alueella vallinnutta kokoontumistilaongelmaa pyrittiin lisäksi helpottamaan hankkimalla nuorisojärjestöjen käyttöön mahdollisuuksien mukaan toimitiloja.²¹²

Kaupunginhallitus antoi vuosittain myös avustuksia nuorisjärjestöjen leiri- ja kerhotoimintaan, minkä ohella järjestöt saivat osan kaupungin raittiusmäärärahoista. Kaiken kaikkiaan Turun kaupungin nuorisotyöhön myöntämä rahoitus lisääntyi huomattavasti sodanjälkeisinä vuosikymmeninä.²¹³ Myös Suomen muissa suurissa kaupungeissa kunnallisen nuorisotyön merkitys lisääntyi 1940-luvun lopulla ja 1950-luvulla. Kehityksen taustalla vaikuttivat Opetusministeriön ja Kouluhallituksen asettamat valtakunnalliset suuntaviivat. Esimerkiksi Helsingissä kunnallinen Nuorisotyölautakunta oli aloittanut toimintansa jo vuonna 1948.²¹⁴

On selvää, että partiolaiset hyötyivät kunnallisen nuorisotyön lisääntymisestä. Epäilemättä suurin merkitys oli partiotoimintaan myönnettyillä vuosittaisilla avustuksilla. Asiakirjojen perusteella esimerkiksi suomenkielinen poikapiiri anoi osuutta kaupungin raittiusmäärärahoista vuosina 1956–1957. Piiritoimintaan anotun tuen lisäksi Turun kaupunki saattoi myöntää raittus- tai nuorisomäärärahoja myös suoraan sen alueella toimineille lippukunnille. V-SPP:n piiritoimikunnan päätöksen mukaan turkulaisten lippukuntien tuli anoa kaupungin määrärahoja suhteessa niiden jäsenmäärään. Määrärahojen ohella kaupungilta saatettiin saada myös muunlaista apua partiotoimintaan. Esimerkkinä voidaan mainita, että kaupungin nuorisotyönohjaaja Kalevi Perho hankki vuonna 1959 V-SPP:n käyttöön varastotilan kaluston säilyttämistä varten.²¹⁵

Vuonna 1955 perustetussa Turun kaupungin Nuorisotyölautakunnassa partiolaisten etua valvoi pitkään ekonomi Lauri ”Lapa” Winter.²¹⁶ Työsarka ei ollut helppo, sillä kaupungin määrärahoja tavoittelivat partiolaisten ohella myös lukuisat muut yhdistykset. Vuonna 1956 nuorisotyöhön myönnettyjä avustuksia haki esimerkiksi yli sata järjestöä, joiden joukossa oli 10 partiopoika- ja 12 partiotyttölippukuntaa.²¹⁷ Valtakunnallisella tasolla erityisesti poliittisten nuorisjärjestöjen sekä erilaisten harrastusten ympärille syntyneiden yhdistysten määrä kasvoi voimakkaasti sodanjälkeisellä kaudella.²¹⁸

Turun kaupungilta ja Tukivaliokunnalta saadun ulkopuolisen tuen ohella varsinaissuomalaisilla partiopiireillä oli jonkin verran myös omaa varainhankintaa. Vuonna 1957 V-SPP esimerkiksi tilasi myytäväksi 5 000 kappaletta joulurauhanjulistusaiheisia kortteja, joiden hinnaksi päätettiin 25 markkaa eli nykyrahaksi muunnettuna noin 54 senttiä (2005).²¹⁹ Lauri Winter ehdotti lisäksi vuonna 1960 V-SPP:n piiritoimikunnalle ohjelma- ja koulutuspalvelun perustamista piirin taloudellisen

aseman parantamiseksi. Ideana oli tarjota alueen yhdistyksille asiantuntijapalveluja, kuten kurssien johtamista ja alustusten pitämistä korvausta vastaan.²²⁰ Todennäköisesti Winterin ehdotusta ei ainakaan laajassa mittakaavassa toteutettu eikä sillä piirin talouden kannalta liene ollut suurta merkitystä. Tämänkaltaiset ideat kuitenkin kertovat pyrkimyksistä tehostaa itsenäistä varainhankintaa.

Edellä on käsitelty partiopiirien varainhankintamuotoja ja seuraavaksi on syytä tarkastella piirien taloudellisen aseman kehittymistä sodanjälkeisellä kaudella. 1940-luvun lopulla erityisesti suomenkielisen poikapiirin taloutta olivat rasittaneet piiriohjaajan palkkaamisesta aiheutuneet kustannukset.²²¹ 1950-luvulle tultaessa poikapiirin talous kuitenkin tasapainottui. V-SPP:n vuoden 1953 tilinpäätöksen mukaan piirin ylivoimaisesti suurin menoerä oli koulutus, johon käytettiin 109 228 markkaa. Seuraavaksi suurimman menoerän muodostivat postitus-, painatus- ja puhelinkulut. V-SPP:n yhteenlasketut menot olivat vuonna 1953 kaikkiaan 259 163 markkaa.²²² Mitenkään erityisen suuresta rahasummasta ei ollut kysymys, sillä vuoden 2005 rahaksi muunnettuna summa vastaa vain vajaata 7 000 euroa.

V-SPP sai vuonna 1953 lahjoituksina 224 065 markkaa, korkotuloja 7 164 markkaa ja osinkoja 560 markkaa. Koska piirin yhteenlasketut tulot alittivat hieman toiminnasta aiheutuneet menot, jouduttiin loppuosa kattamaan piirin omaa pääomaa vähentämällä. Tästä huolimatta piirin omaisuus oli vuoden lopulla miltei 100 000 markkaa, mikä vastaa noin 2 700 euroa (2005). Poikapiirin retkeilymajasäätiöllä oli lisäksi säästötilitalletuksena ja arvopapereina yhteensä yli 393 000 markkaa.²²³ Todennäköisesti rahastoon kerätyillä varoilla oli tarkoitus myöhemmin hankkia poikapiirin käyttöön oma retkeilymaja.

Verrattaessa poikapiirin taloudellista asemaa V-SPT:n tilanteeseen vuonna 1953 voidaan todeta, että tyttöpiirin yhteenlasketut menot olivat 221 447 markkaa eli vain hieman poikapiirin menoja pienemmät. Suurimman osan tuloistaan V-SPT sai poikapiirin tavoin avustuksista tai lahjoituksista. Erilaisten korko- ja myyntitulojen merkitys tyttöpiirin taloudelle oli häviävän pieni. Varallisuutta V-SPT:llä oli vuoden lopulla yhteensä noin 460 000 markkaa, joista suurin osa oli pankkitalletuksena. Tyttöpiirin mainitaan omistaneen lisäksi 19 600 markan arvoisen kirjoituskoneen ja yli 9 700 markan arvosta partionukkeja, jotka lienee tarkoitettu myyntiin.²²⁴

Tultaessa 1950-luvun lopulle oli varsinaissuomalaisten piirien taloudellisessa asemassa tapahtunut vain vähäisiä muutoksia. V-SPP:n osalta toimistokulut olivat

vuoden 1959 tilinpäätöksessä nousseet koulutuksen ohi suurimmaksi yksittäiseksi menoeräksi. Aiemmasta poiketen varoja käytettiin lisäksi aluetoiminnan kehittämiseen. Poikapiirin kokonaismenot olivat nousseet 544 162 markkaan, mikä tarkoittaa noin 10 900 euroa (2005). Menoihin tosin laskettiin mukaan myös 200 000 markan talletus piirin retkeilymajarahastoon.²²⁵ Todelliset menot eivät siis olleet vuoteen 1953 verrattuna merkittävästi kasvaneet.

Vuonna 1959 V-SPP:n ylivoimaisesti suurimpana tulonlähteenä olivat vuoden 1953 tavoin edelleen lahjoitukset, joita piiri sai kaikkiaan 340 000 markan arvosta. Lahjoitusten ohella myös piirin oman varainhankinnan merkitys oli kasvanut ja sen kautta hankittiin yli 58 000 markkaa. Omaa pääomaa V-SPP:llä oli vuoden lopulla 73 000 markkaa eli noin 1 460 euroa (2005). Tämän lisäksi poikapiirin retkeilymajarahastolle oli kertynyt varoja jo yli 1 300 000 markkaa, mikä vastaa noin 27 000 euroa (2005).²²⁶

V-SPT:n menot eivät olleet vuonna 1959 juurikaan kasvaneet vuoteen 1953 verrattuna. Tyttöpiirin ylivoimaisesti suurin menoerä oli vuonna 1959 koulutus, johon käytettiin 170 909 markkaa kokonaismenojen ollessa noin 261 000 markkaa. Tuloja tyttöpiiri sai avustuksista 88 560 markkaa ja osanottomaksuista 41 200 markkaa. Toimintamenojen kattamiseksi V-SPT:n oli kuitenkin käytettävä myös omaa pääomaansa.²²⁷ Tyttöpiirin oman pääoman määrä olikin vähentynyt huomattavasti vuodesta 1953.

Kokonaisarviona voidaan todeta, että molemmat suomenkieliset partiopiirit olivat sodanjälkeisellä kaudella taloudellisesti hyvin riippuvaisia ulkopuolisista lahjoituksista, joskin oman varainhankinnan merkitys vähitellen kasvoi 1950-luvun kuluessa. Suurin osa varsinaissuomalaisten piirien vuosittaisista menoista koostui erilaisten juoksevien toimistokulujen ohella ennen kaikkea koulutustoiminnasta. Partioliikkeen suosion kasvu 1950-luvulla lisäsi jatkuvasti myös paineita kehittää piiritoiminnan organisaatiota. Tämä edellytti kuitenkin samalla aiempaa suurempien taloudellisten voimavarojen hankkimista piiritoimintaan.

Toimintaa erillisissä tyttö- ja poikapiireissä

Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan varsinaissuomalaisten partiopiirien toimintamuotoja sodanjälkeisellä kaudella. Piiritoiminnan kautta lippukuntiin välittyi uudenlaisia ideoita ja samalla eri lippukuntien partiojohtajat opettelivat toimimaan

yhdessä. Suomenkielisten partiopiirien tärkeimpänä tehtävänä oli järjestää koulutusta maakunnan alueella toimineille lippukunnille.²²⁸ Käytännössä tämä tarkoitti ennen kaikkea johtajakurssien järjestämistä. Suomenkielisen poikapiirin osalta tilanne ei kuitenkaan ollut vielä tässä suhteessa tyydyttävä 1950-luvun alussa. Esimerkiksi vuonna 1952 V-SPP ei kyennyt järjestämään lainkaan omia kursseja, vaan koulutustoiminta oli jouduttu jättämään lippukuntien ja valtakunnallisten partioliittojen sekä SPJ:n vastuulle.²²⁹ Syynä vaikeaan tilanteeseen olivat todennäköisesti vakinaisen piiriohjaajan puuttuminen ja taloudellisten voimavarojen vähäisyys.

Vuosina 1953–1954 tilanne hieman parani ja V-SPP:n koulutustoimikunta kykeni järjestämään SPJ:n ohjaajien tuella muutamia kursseja.²³⁰ Piirin koulutustoiminta alkoi kuitenkin vilkastua merkittävästi vasta vuonna 1955, jolloin Littoisissa järjestettiin partiojohtajakoulutukseen kuulunut juurikurssi. Marraskuussa pidetyn kaksipäiväisen kurssin suoritti hyväksytysti 15 varsinaissuomalaista partiojohtajaa. Kaiken kaikkiaan vuoden 1955 aikana jo 398 partiopoikaa osallistui erilaisille kursseille ja piirin lippukuntien toimesta järjestettiin yli kolmekymmentä kurssia. V-SPP:n alueella oli vuoden 1955 lopulla yhteensä 2 435 partiopoikaa, joten noin 16 % heistä osallistui vuoden aikana kursseille.²³¹ Tosin on syytä pitää mielessä, että suurin osa kursseista oli edelleen yksittäisten lippukuntien järjestämiä.

Juurikurssit vakiinnuttivat 1950-luvulla asemansa Varsinais-Suomessa ja niitä järjestettiin V-SPP:n toimesta säännöllisesti vuodesta 1955 alkaen. Kurssit pidettiin yleensä Turussa tai kaupungin lähiseudulla, joskin toinen vuoden 1958 juurikursseista pidettiin Salossa. Juurikurssien ohella myös partiojohtajien ylempiä runkokursseja järjestettiin V-SPP:ssä 1950-luvun lopulla.²³² Suomen ensimmäinen meripartiolinjan runkokurssi esimerkiksi järjestettiin Varsinais-Suomessa vuonna 1958 piirin meripartio-ohjaajan Lauri ”Lapa” Winterin johdolla.²³³

Partiojohtajakoulutuksen ohella suomenkielinen poikapiiri järjesti vuodesta 1953 alkaen myös vartionjohtajakursseja eri puolilla maakuntaa. Vuosina 1953–1960 kursseja pidettiin mm. Loimaalla, Salossa, Rymättylässä, Pyhärannassa, Mynämäellä ja Tarvasjoella. 1950-luvun lopun kurssitoimintaan kuuluivat lisäksi lippukunnanjohtajakurssit ja vuoden 1960 tiedotus- ja suhdetoimintakurssi Turussa.²³⁴

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin koulutus- ja kurssitoiminta oli 1950-luvun alkupuolella suomenkielistä poikapiiriä vilkkaampaa. Esimerkiksi vuoden 1953 aikana V-SPT:ssä järjestettiin Eeva Laurénin johtama tonttuohjaajakurssi, vartionjohtaja-

alkeiskurssi, ensiapukurssi ja liikenneohjaajakurssi. Näiden ohella Paraisten Lemlahdessa oli kesällä 1953 suurta huomiota saanut kansainvälinen vartionjohtajaleiri, jota johti SPTJ:n koulutusjaoston silloinen puheenjohtaja Kata Jouhki. Leirille osallistui partiotyttöjä Suomen lisäksi muista pohjoismaista, Alankomaista, Isosta-Britanniasta, Ranskasta, Saksan liittotasavallasta, Sveitsistä, Yhdysvalloista ja Kanadasta.²³⁵ SPTJ:n ohjaajat pitivät Varsinais-Suomessa lisäksi ainakin vuonna 1957 partiojohtajakoulutukseen kuuluneen kipinäkurssin.²³⁶

Varsinaisten kurssien ohella suomenkieliset partiopiirit pyrkivät tukemaan eri toimintamuotoja myös järjestämällä muunlaisia koulutustilaisuuksia. SPTJ:n aloitteesta syntyivät esimerkiksi piirin johdon ja alueen lippukunnanjohtajien yhteiset jatkokoulutustilaisuudet eli rakovalkeat.²³⁷ V-SPT:ssä järjestettiin vuodesta 1957 alkaen rakovalkeita, joiden ohella sen toimintaan kuuluivat 1950-luvulla myös säännöllisesti kokoontuva tonttujohtajapiiri sekä erilaiset vartionjohtajille suunnatut tilaisuudet.²³⁸ Myös V-SPP:ssä järjestettiin vartionjohtajien tukipäivät Ruissalossa ainakin vuonna 1955.²³⁹

Yleisellä tasolla piirien järjestämille kursseille osallistuneista ei ole säilynyt tarkkoja tietoja. V-SPP:n piiritoimikunnan pöytäkirjan mukaan piirinjohto oli tosin vuonna 1956 huolestunut maaseudun partiolaisten laimeasta osallistumisesta kursseille ja muihin piirin järjestämiin tilaisuuksiin.²⁴⁰ Tämä antaa viitteitä siitä, että kurssilaisten huomattava enemmistö olisi ainakin poikapiirissä ollut 1950-luvulla turkulaisia. Pitkät välimatkat ja puutteellinen tiedonkulku todennäköisesti vaikeuttivat maaseudulla asuneiden osallistumista piiritoimintaan. On myös muistettava, että lukumääräisesti suurin osa maakunnan partiolaisista toimi edelleen Turussa.

Koulutuksen ja kurssien ohella myös kilpailu- ja urheilutoiminnalla oli suuri merkitys partiopiireille. Erityisesti urheilun suosio kasvoi partiossa 1950-luvulla. Kehityksen taustalla oli innostus ”kovaan partiotoimintaan”, jolla tarkoitettiin mm. vaelluksia ja erilaisia maastokilpailuja.²⁴¹ V-SPP:ssä urheilutoiminnasta vastasi 1950-luvulla urheilutoimikunta ja myös V-SPT:n piirin johdossa oli ajoittain urheilu- tai ulkoiluvastaava.²⁴²

Suomenkielinen poikapiiri järjesti vuosittain mm. partiotaitokilpailuja, joiden ohella kilpailtiin säännöllisesti myös suunnistuksessa, hiihdossa, yleisurheilussa ja viestijuoksussa. Muutamina vuosina ohjelmaan kuului lisäksi yösuunnistus- ja viestikilpailuja. Kilpailut järjestettiin usein Turun lähistöllä ja erityisesti Littoisten alue

oli partiolaisten suosiossa. Varsinais-Suomessa järjestettiin myös valtakunnalliset Partiotaitomestaruuskilpailut vuoden 1958 lokakuussa. Yläneen Raasissa pidettyjä kilpailuja johti piirinjohtaja Helanko ja niihin otti osaa yhteensä noin 450 partiopoikaa eri puolilta Suomea.²⁴³ Kyseessä oli ajan mittapuun mukaan suuri partiotapahtuma.

V-SPP:n tavoin suomenkielinen tyttöpiiri järjesti vuosittain hiihto- ja suunnistuskilpailuja, joskin esimerkiksi vuonna 1957 hiihtokilpailut jouduttiin lumen puutteen vuoksi perumaan. Varsinaissuomalaisten partiotyttöjen joukkueet osallistuivat myös aktiivisesti SPTJ:n valtakunnallisiin partiotaito- ja suunnistuskilpailuihin. Tasavallan presidentin puoliso Ellen Svinhufvud oli lisäksi vuonna 1933 luovuttanut Suomen partiotyöille kiertopalkinnon²⁴⁴. Valtakunnallisen Svinhufvud-kilpailun teema vaihteli ja esimerkiksi vuonna 1956 partiotyöt kilpailivat V-SPT:n järjestämässä karsinnassa eväsleipien teossa ja neulonnassa.²⁴⁵ Partioijat kilpailivat vastaavasti vuodesta 1937 alkaen SPJ:n valtakunnallisessa *Matin Jousi* -toimintakilpailussa. Varsinaissuomalaisten lippukuntien menestys kilpailussa oli jo ennen sotia ollut erinomainen ja myös sodanjälkeisinä vuosina kilpailuun osallistuttiin innokkaasti.²⁴⁶ Vuonna 1950 lippukuntien välisen osuuden esimerkiksi voitti Auran Tähti Pojat.²⁴⁷

Piirien järjestämissä kilpailuissa syntyi myös ajoittain kiistoja, joita puitiin aina piirin johdossa asti. V-SPP:n piiritoimikunnan kokouksessa maaliskuussa 1958 käsiteltiin esimerkiksi tapausta, jossa Turun Metsänkävijöiden Karhu-vartion väitettiin yöpyneen sääntöjen vastaisesti huvilassa harmaan sarjaan partiotaitokilpailussa. Säännöt olisivat edellyttäneet yöpymistä maastossa.²⁴⁸ Myös V-SPP:n vuoden 1952 vuosikertomuksessa kiinnitettiin yleisellä tasolla huomiota kilpailutoiminnassa havaittuun kurittomuuteen ja leväperäisyyteen.²⁴⁹ Kaiken kaikkiaan voidaan kuitenkin todeta, että kilpailu- ja urheilutoiminta tapahtui yleensä hyvässä partiohengessä. Tarkemmin kilpailutoiminnan historiaa on käsitellyt artikkelissaan Jan-Erik Lundén.

Kilpailujen ohella näkyvä osa sodanjälkeisen kauden partiotoimintaa olivat erilaiset leirit. Varsinais-Suomessa leirien järjestäminen oli tosin vielä 1950-luvun alkupuolella pitkälti lippukuntien vastuulla. Vedenjakajana tässä suhteessa toimi Paraisten Mustfinnössä Turunmaan saaristossa kesällä 1955 järjestetty ensimmäinen valtakunnallinen meripartiolaisten suurleiri Satahanka, jonka järjestelyistä vastasivat pitkälti varsinaissuomalaiset meripartiojohtajat.²⁵⁰

Satahangalla kerättiin kokemuksia suurleirin järjestämisestä ja esimerkiksi huomattiin, että poikapirissä oli tarve kouluttaa sopivaa huoltohenkilökuntaa leireille.

Tilannetta päätettiin parantaa aloittamalla huoltohenkilöstökurssin suunnittelu muonitus- ja talouskysymyksiin erikoistuneen Aulis ”Aku” Leinon myötävaikutuksella.²⁵¹ Sodanjälkeisinä vuosikymmeninä Leino oli mukana vastaamassa lukuisten suurleirien ja muiden partiotapahtumien muonituksesta.²⁵²

Jo seuraavana vuonna huoltohenkilökuntaa tarvittiin, sillä V-SPP järjesti Paraisten Mustfinnössä 16–24.6 Tammileirin, jonka johtajana toimi Eero Parvio Kaarinan Ristiritareista.²⁵³ Piirin johdon tarkoituksena oli parantaa piirileirin avulla maakuntahenkeä ja vuonna 1956 leiriohjelmaan kuului erityinen maakunta-aiheinen teemapäivä.²⁵⁴ Jo aiemmin Tammileirejä oli järjestetty valtakunnallisten suurleirien yhteydessä esimerkiksi Vierumäellä vuonna 1948 ja Sulkavalla vuonna 1953.²⁵⁵

Vuoden 1956 jälkeen Tammileiriperinteestä on tullut kiinteä osa varsinaissuomalaista partiotoimintaa. 1950-luvun loppupuolella Tammileirejä järjestettiin Mustfinnön ohella Taivassalon Kahiluodossa 1959 ja Sauvon Ampolassa 1960. Kesällä 1958 Tammileiri oli lisäksi Hangossa valtakunnallisen Hopearanta-suurleirin yhteydessä.²⁵⁶ V-SPT:hen ei syntynyt 1950-luvulla Tammileirin kaltaista leiriperinnettä. Tyttöpiiri tosin järjesti esimerkiksi kesällä 1957 leirin Maskun Taipaleessa niille tyttölippukunnille, joilla ei ollut mahdollisuuksia järjestää omaa kesäleiriä. Vuodesta 1959 alkaen tyttöpiiri alkoi lisäksi pitää kesäisin partiolaisille suunnattuja rippileirejä.²⁵⁷

1950-luvun piiritoimintaa tarkasteltaessa on syytä mainita myös tiedottaminen. Piirien ja lippukuntien välistä tiedonkulkua varten molemmat suomenkieliset piirit julkaisivat 1950-luvulla säännöllisesti ilmestyneitä lehtisiä; V-SPP Piiriviestiä ja V-SPT Piiriohjetta.²⁵⁸ Varsinaissuomalaista partiotoimintaa pyrittiin myös pitämään esillä valtakunnallisissa partiolehdissä. SPJ:n Partio-lehdessä julkaistiin esimerkiksi lukuisia artikkeleita, jotka käsittelevät Varsinais-Suomessa järjestettyjä partioleirejä, juhlia, retkiä ja muita partiotapahtumia. Erityisen suosittuja näyttävät olleen kertomukset turkulaisten meripartioalusten kesäisistä matkapurjehduksista.²⁵⁹ Runsaasti huomiota sai myös Puhurin Poikien voitto SPJ:n meripartiolaisten valtakunnallisessa Hansa-toimintakilpailussa.²⁶⁰

Partiotoiminnan julkisen näkyvyyden kannalta keskeinen tapahtuma oli keväisin Turussa järjestetty partioparaati, joka huomioitiin partiolehtien ohella myös alueen sanomalehdissä, kuten Uudessa Aurassa ja Turun Sanomissa. Paraatiin osallistui partiolaisia kaikista varsinaissuomalaisista piireistä ja esimerkiksi vuonna 1960

marssijoita oli arvioiden mukaan yhteensä noin 2 500. Toinen vuosittain toistunut tilaisuus oli Suomen marsalkan ja kunniapartiolaisen Carl Gustaf Emil Mannerheimin muistojuhla.²⁶¹ Tämän lisäksi piirien perinteisiin kuului partiolaisten jumalanpalveluksia ja kirkkoiltoja, joita järjestettiin esimerkiksi Yrjönpäivän yhteydessä huhtikuussa.²⁶² Turkulaislippukuntien joukkueet osallistuivat myös kaupungin nuorisosoutuihin, joita oli järjestetty Aurajoella vuodesta 1946 alkaen.²⁶³

Partioparaatin ja muiden yhteistoimintaa edellyttäneiden tilaisuuksien järjestelyistä sovittiin varsinaissuomalaisten partiopiirien johtajien yhteisissä kokouksissa, joita oli tavallisesti muutaman kerran vuodessa. Partiopiirit osallistuivat myös valtakunnallisten liittojen ja keskusjärjestöjen toimintaan nimeämällä edustajiaan vuosikokouksiin ja järjestöjen päättäviin elimiin.²⁶⁴ Yhteyksiä partiolaisten vanhempiin pyrittiin lisäksi tehostamaan perustamalla 1950-luvulla partiopiirien yhteyteen vanhempainneuvostoja, joista käytettiin lyhennettä PIVA.²⁶⁵

Sodanjälkeisessä Varsinais-Suomessa myös yhteyksien rakentaminen muiden maiden partiolaisiin koettiin tärkeäksi. Piiritasolla kansainvälinen yhteistyö näkyi esimerkiksi länsisaksalaisten ja englantilaisten partiopoikaryhmien vierailuina Turussa vuosina 1956–1957. Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin vieraina olleiden englantilaisten partiopoikien ohjelmaan kuului mm. Turun Partio-Sissien järjestämä saaristolaispurjehdus. Vierailun ajaksi englantilaiset oli majoitettu paikallisten partiojohtajien koteihin.²⁶⁶ Myös pohjoismainen yhteistyö oli tärkeää ja Turun partiolaiset lähettivät edustajansa esimerkiksi vuonna 1956 Turun ystävyyskaupunkiin Göteborgiin Pohjoismaisille Nuorisopäiville.²⁶⁷ Maakunnan partiolaisille pyrittiin myös järjestämään mahdollisuuksia osallistua ulkomaisille leireille. Kansainvälisten kontaktien lisäämiseksi Aaro Lehtilä toimi 1950-luvun lopulla V-SPP:ssä partiomatkustusasiamiehenä.²⁶⁸

Partiopiirien toimintaan kuului myös osallistuminen erilaisiin hyväntekeväisyssystempauksiin. Vuonna 1953 tyttöpiirin lippukunnat esimerkiksi keräsivät varoja Alankomaiden tulvavahinkojen korjaamiseksi. Erityisenä tavoitteena oli kustantaa muutamien hollantilaisten partiotyttöjen matka Paraisilla järjestetyille partioleirille.²⁶⁹ Vuosina 1959–1960 maakunnan partiolaiset osallistuivat lisäksi SPTJ:n ja SPJ:n yhdessä organisoimaan valtakunnalliseen Operaatio Keinosydämeen, jonka tarkoituksena oli hankkia keinosydän Helsingin sydänklinikalle. Varsinaissuomalaiset

partiopiirit tosin edellyttivät, että heidän keräämänsä varat käytettiin jo aiemmin Turkuun hankitun keinosydämen ylläpitoon.²⁷⁰

Kokonaisuudessaan partiopiiritoiminta vakiinnutti asemansa Varsinais-Suomessa sodanjälkeisellä kaudella. Erityisesti suomenkielisistä piireistä tuli tällöin aiempaa tärkeämpi väliaste valtakunnallisten keskusjärjestöjen ja yksittäisten lippukuntien välille. Piirien toimintamuodot lisäksi monipuolistuivat aiempaan verrattuna ja erityisesti lippukuntien avustamista sekä koulutus- ja kurssitoimintaa pidettiin tärkeinä. Suuri merkitys oli Rafael ”Raffu” Helangon kaltaisilla aktiivisilla partiojohtajilla, jotka pyrkivät pitkäjänteisesti kehittämään maakunnallista partiopiiritoimintaa. Suurin osa partiotoiminnasta tapahtui kuitenkin edelleen lippukunnissa, joten seuraavaksi on syytä käsitellä varsinaissuomalaisten lippukuntien asemaa 1950-luvulla.

Partioleiri keskellä kaupunkia - Wiklundin partionäyttely

Partiolaiset pyrkivät tekemään toimintaansa eri tavoin tunnetuksi sodanjälkeisellä kaudella. Usein varsinaissuomalaisten partiopiirien yhteistyökumppaneina olivat turkulaiset yritykset, jotka saattoivat esimerkiksi mainostaa Partio-lehdessä tai lahjoittaa varoja tukivaliokunnalle. Vuonna 1958 Varsinais-Suomen Partiooikapiirissä syntyi ajatus järjestää huhtikuisen partioviikon aikana tavaratalo Wiklundilla partioaiheinen näyttely, jossa esiteltäisiin partiotyön ohella myös retkeilyvälineitä. Tempaus myös toteutettiin ja Turun Sanomissa julkaistun ilmoituksen mukaan partiolaiset esittelivät näyttelyssä taitojaan ja ohjelmaan kuului mm. ”präiskäleen paistoa ja köydenpunontaa”. Tarkoituksena oli lisätä näyttelyn avulla kiinnostusta partiotoimintaa kohtaan, sillä läheskään kaikilla Turun esikaupunkialueilla ei 1950-luvun lopulla ollut omaa lippukuntatoimintaa.²⁷¹

Lippukunnat partioliikkeen kulmakivinä

Sotavuodet olivat vaikeuttaneet lippukuntien asemaa ja useiden varsinaissuomalaisten lippukuntien toiminta oli joko kokonaan loppunut tai ne olivat tilapäisesti ”nukahtaneet”. Sodan päätyttyä partiotoiminta kuitenkin vireytyi uudelleen ja myös varsinaissuomalaisten partiolippukuntien jäsenmäärät alkoivat kasvaa. ”Nukahtaneita” lippukuntia herätettiin henkiin ja myös kokonaan uusia paikallisosastoja perustettiin lukuisille paikkakunnille.²⁷² Kehitykseen vaikuttivat sodanjälkeisinä vuosina syntyneet

suuret ikäluokat, joiden seurauksena Suomen väestörakenne muuttui aiempaan verrattuna. 1950-luvulle tultaessa sotavuosien säännöstelytaloudesta oli lisäksi suurelta osin luovuttu ja suomalaisten elintaso alkoi vähitellen nousta.²⁷³

Kari Vainion mukaan Varsinais-Suomeen perustettiin vuosina 1945–1950 kaikkiaan 28 uutta poika- ja 27 tyttölippukuntaa, joista suuri osa toimi kuitenkin vain lyhyen aikaa. Erityisesti suomenkielisessä tyttöpiirissä lippukuntien määrän kasvuun vaikutti piiritoiminnan myönteinen kehitys ja marttojen partiotoiminnan alkaminen sodanjälkeisinä vuosina. Varsinais-Suomessa toimi vuonna 1952 kaikkiaan 70 lippukuntaa, joista suurin osa oli suomenkielisiä. Viidestä ruotsinkielisestä lippukunnasta kolme toimi Turussa ja kaksi Paraisilla.²⁷⁴ Partiolaisia maakunnassa oli 1950-luvun alussa yhteensä noin 3 500–3 700.²⁷⁵

Partiolaisten ja lippukuntien lukumäärissä 1950-luvulla tapahtuneita muutoksia voidaan tarkastella varsinaissuomalaisten piirien keräämän tilastoaineiston avulla. Yleisesti ottaen tilastot antavat yksityiskohtaisia tietoja mm. partiojohtajien ja kolkkapoikien lukumäärän kehityksestä sekä lippukuntien toiminnasta. Tilastoja käytettäessä on kuitenkin syytä pitää mielessä, että ilmoitettujen tietojen oikeellisuus riippui kunkin lippukunnan kyvystä pitää jäsenrekisteriään ajantasalla. Lisäksi on mahdollista, että lippukunnat saattoivat ajoittain ilmoittaa jäsenmääränsä todellista suuremmaksi.

Tilastojen perusteella Varsinais-Suomen Partioipoikiiriin jäsenmäärä oli 1950-luvun alkuun mennessä kasvanut varsin nopeasti. Vuoden 1948 alussa V-SPP:n lippukunnissa oli ollut yhteensä 1 493 jäsentä ja vuonna 1950 jäseniä oli jo 1 865. Partioipoikien lukumäärä oli siis kasvanut parissa vuodessa miltei 400:lla. Sodanjälkeisten vuosien partioinnostuksen aiheuttama jäsenmäärän kasvu kuitenkin taittui tämän jälkeen, sillä vuoden 1952 lopulla jäseniä oli 1 794 eli hieman vähemmän kuin kahta vuotta aiemmin. Turkulaisia heistä oli 1 183 eli noin 66 %.²⁷⁶

Jäsenmäärän kasvun pysähtyminen 1950-luvun alussa oli kuitenkin vain tilapäinen ilmiö ja suurten ikäluokkien synnyttämä paine alkoi pian näkyä varsinaissuomalaisissa lippukunnissa. Vuoden 1954 alussa V-SPP:ssä oli esimerkiksi ollut hieman alle 2 000 partioipoikaa ja kahta vuotta myöhemmin heidän lukumääränsä oli jo 2 435. Kehitys jatkui samansuuntaisena ja vuoden 1958 lopulla V-SPP:n lippukuntien yhteenlaskettu jäsenmäärä oli kohonnut yli 3 000:een.²⁷⁷ Kasvu suomenkielisessä poikiiriissä oli hätkähdyttävän nopeaa.

Vuoden 1952 lopulla Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin alueella oli kaikkiaan 36 lippukuntaa, joista 15 toimi Turussa. Erillisiksi lippukunniksi laskettiin myös Varsinais-Suomen Samoilit ja muodollisesti V-SPP, koska muutama partiojohtaja oli kirjattu ainoastaan piirin jäseneksi. Suurimmat suomenkieliset poikalippukunnat olivat tarkastelukauden alussa turkulaisia. Turun Mikaelin Sinisten jäsenmäärä oli 255 ja Auran Tähti Poikien 252. Seuraavina tulivat Turun Metsänkävijät (152) ja Tornikotkat (125). Maakunnan muissa osissa toimineet lippukunnat olivat jäsenmäärältään isoja turkulaislippukuntia huomattavasti pienempiä. Vuonna 1952 suurin Turun seudun ulkopuolella toiminut lippukunta oli Salon Eränkävijät, jossa oli 68 jäsentä.²⁷⁸

Jäsenmäärän myönteinen kehitys heijastui 1950-luvun loppupuolella myös lippukuntien lukumäärään. Vuonna 1957 V-SPP:ssä oli 47 lippukuntaa eli 11 enemmän kuin tarkastelukauden alussa. Lippukunnista 16 toimi Turussa ja jäsenmääriltään suurimpia olivat edelleen Auran Tähti Pojat (269) ja Turun Mikaelin Siniset (242). Näiden ohella yli 200 jäsentä oli myös Turun Sinikotkilla.²⁷⁹ Suurimmat poikalippukunnat näyttävät olleen 1950-luvulla sinisiä ja niiden taustayhteisönä toimivat joko turkulaiset seurakunnat tai NMKY. Ainoastaan Turun Metsänkävijät teki tässä suhteessa merkittävän poikkeuksen.

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin lippukunnissa kehitys oli 1950-luvulla poikapiirin kaltaista. V-SPT:ssä oli 1950-luvun alussa yhteensä noin 1 300-1 500 jäsentä ja jäsenmäärä kasvoi 1950-luvun alkupuolella hitaasti. Vuonna 1953 V-SPT:n alaisissa lippukunnissa oli esimerkiksi 1 466 jäsentä ja kahta vuotta myöhemmin tyttöpiirin kokonaisjäsenmäärä oli pysynyt samalla tasolla.²⁸⁰ Vuoden 1955 jälkeen suomenkielisten partiotyttöjen lukumäärä alkoi kuitenkin nopeasti kasvaa ja vuonna 1956 heitä oli tilaston mukaan jo 1 780. Vuosikymmenen lopulla V-SPT:n lippukunnissa oli yhteensä yli 2 000 jäsentä.²⁸¹ Suurten ikäluokkien aiheuttamasta kasvusta huolimatta V-SPT:n jäsenmäärä oli sodanjälkeisellä kaudella jatkuvasti suomenkielistä partiopoikapiiriä pienempi.

Vuonna 1954 tyttöpiirissä oli 26 toimivaa lippukuntaa ja poikapiirin tavoin huomattava osa niistä toimi Turun alueella. Jäsenmäärältään suurin lippukunta oli Turun Tähti-Tytöt, jossa oli 230 jäsentä. Seuraavina tulivat Tornipääskyt (207), Kaarinan Sädetytöt (223) ja Auran Tytöt (160). Vuoteen 1957 mennessä tyttölippukuntien lukumäärä oli kasvanut 29:ään. V-SPT:n suurimpia lippukuntia olivat kuitenkin edelleen Turun Tähti-Tytöt (234) ja Tornipääskyt (228).²⁸² Tilastojen valossa tyttöpiirin

lippukuntien asemassa ei siis näytä 1950-luvulla tapahtuneen kovinkaan radikaaleja muutoksia.

Kokonaisjäsenmäärän kehityksen ohella tilastojen avulla voidaan vertailla myös varsinaissuomalaisten lippukuntien jäsenkunnan rakennetta ja siinä tapahtuneita muutoksia. Vuonna 1954 V-SPP:ssä oli 661 kolkkapoikaa, mikä tarkoittaa noin 32 % kokonaisjäsenmäärästä.²⁸³ V-SPT:ssä tonttuja oli vastaavasti samana vuonna tilaston mukaan 257 eli vain noin 19 % jäsenistä.²⁸⁴ Poikapiirissä siis näyttäisi tämän valossa olleen suhteellisesti enemmän sudenpentuikäisiä. Tyttöpiiri tosin merkitsi poikapiiristä poiketen mm. alokkaat ja osan muistakin sudenpentuikäisistä erillisiin tilastosarakkeisiin, mikä saattaa selittää piirien välistä eroa.

Vuonna 1957 kolkkapoikien määrä oli V-SPP:n lippukunnissa vähentynyt 582:een, vaikka samanaikaisesti poikapiirin jäsenmäärä oli voimakkaasti kasvanut. Kolkkapoikien osuus vähentyikin kolmessa vuodessa noin 32 %:sta (1954) 22 %:iin (1957).²⁸⁵ V-SPT:ssä tonttujen lukumäärä oli samalla aikavälillä kasvanut 306:een mutta heidän osuutensa oli kokonaisjäsenmäärän kasvun seurauksena pudonnut noin 17 %:iin.²⁸⁶ Tyttöpiirin tilastossa sudenpentuikäisiä oli tosin edelleen tonttujen ohella myös muissa sarakkeissa, minkä vuoksi tarkan vertailun tekeminen on tässä suhteessa vaikeaa. Kokonaisarviona voidaan kuitenkin todeta, että 1950-luvun jäsenmäärän voimakas kasvu ei tilastojen valossa merkinnyt vastaavaa kasvua sudenpentuikäisten lukumäärässä. Partioon liittyttiin usein vasta vartioikäisenä eikä kolkkapoika- tai tonttutoiminta ehkä ollut vielä sodanjälkeisellä kaudella riittävän tunnettua.

Sudenpentuikäisten osuuden ohella on kiinnostavaa tarkastella myös partiojohtajien määrän kehitystä. Partiohistoriaa käsittelevästä kirjallisuudesta voi saada helposti käsityksen, että Suomen partioliikkeessä vallitsi jatkuvasti huutava pula johtajista.²⁸⁷ Millainen tilanne oli Varsinais-Suomessa? Tilastojen mukaan esimerkiksi vuonna 1954 V-SPP:ssä toimi yhteensä 134 partiojohtaa ja V-SPT:ssä vastaavasti 71. Vuonna 1957 partiojohtajien lukumäärä oli V-SPP:ssä kasvanut 168:aan ja V-SPT:ssä 97:ään.²⁸⁸ Ainakin poikapiirissä ongelmana oli johtajien lukumäärän lisäksi partiojohtajien vähäinen osallistuminen todelliseen kenttätyöhön. Käytännössä vastuu partiotoiminnasta saattoi jäädä muutaman aktiivisen johtajan harteille.²⁸⁹ Kaiken kaikkiaan partiojohtajien osuus kokonaisjäsenmäärästä näyttää olleen Varsinais-Suomessa pieni 1950-luvulla, mikä tukee osaltaan käsitystä vallinneesta johtajapulasta.

Kuten edellä on käynyt ilmi, oli varsinaissuomalainen lippukuntatoiminta 1950-luvulla edelleen vahvasti keskittynyt Turkuun. Osittain tätä selittää kaupungin väkiluvun voimakas kasvu sodanjälkeisellä kaudella. Vuoden 1950 paikkeilla Turun väkiluku ylitti sadantuhannen rajan ja vuonna 1958 kaupungissa oli jo noin 120 000 asukasta. Turun seudulla oli tehty lisäksi vuosina 1930–1949 laajoja alueliitoksia, joiden seurauksena kaupungin pinta-ala oli suurentunut. Kaupunginosista kasvoivat 1950-luvulla ripeästi mm. Luolavuori, Vasaramäki ja Mäntymäki. Sodanjälkeisellä kaudella kuitenkin yhä noin puolet Turun väestöstä asui ruutukaavoitetun keskusta-alueen vanhoissa kaupunginosissa.²⁹⁰ Myös suurimmat turkulaislippukunnat toimivat 1950-luvulla pääasiassa kaupungin keskusta-alueella, joskin niiden toiminnassa oli mukana myös esikaupunkialueiden lapsia ja nuoria.

Partiotoiminnan suosioista Turussa kertoo esimerkiksi Turun Sanomissa esitetty arvio, jonka mukaan vuonna 1951 jopa noin 20 % kaupungin 7-15-vuotiaista nuorista kuului partioon. Turkulaislippukuntien ongelmana olivat kuitenkin sodanjälkeisellä kaudella puutteelliset toimitilat, joista lehdessä kirjoitetaan seuraavasti: ”Muistetaanhan vielä viime vuodelta erään lippukunnan kokoontuneen terveydelle vaaralliseen, kylmään ja kosteaan lautavajaan.” Pahimmat epäkohdat olivat lehden mukaan kuitenkin vähitellen korjaantuneet ja esimerkiksi Auran Tähti Poikien NMKY:n talon vintillä sijainnutta kerhotilaa pidettiin suorastaan asianmukaisena.²⁹¹ NMKY:n kaltaisten järjestöjen, seurakuntien tai oppikoulujen yhteydessä toimineet partiolippukunnat saivat usein taustayhteisöltään käyttöönsä kokoustiloja.²⁹²

Tilaongelman taustalla olivat sodanjälkeisten vuosien vaikeat asunto-olot. Valtio oli ottanut sodan aikana käyttöön säännöstelytoimet, joiden tarkoituksena oli saada asuntokanta mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön. Säännöstelytoimista vastasi Turussa huoneenvuokralautakunta, jolla oli mm. oikeus määrätä muuhun kuin asumiseen käytettyjen huoneistojen ottamisesta asumiskäyttöön.²⁹³ Tämän seurauksena myös monet partiolippukunnat joutuivat luopumaan kokoontumistiloistaan, mikä herätti ärtymystä. Raittiusyhdistys Toivo II:n alaisuudessa toiminut Toivon Eränkävijät esimerkiksi kirjelmöi asiasta Suomen Partiopoikajärjestölle marraskuussa 1945. Lippukunta valitti partiuhuoneistojen käytöstä majoitustarkoituksiin ja vaati keskusjärjestöä toimiin asian korjaamiseksi. Käytännössä SPJ:llä ei ollut kuitenkaan mahdollisuuksia puuttua asiaan.²⁹⁴ Tilaongelmasta huolimatta partiotoiminta kehittyi ja myös uusia lippukuntia perustettiin.

Turussa toimintansa aloittaneista uusista lippukunnista voidaan mainita mm. vuonna 1960 perustettu Kupittaaan Henrikin Pojat.²⁹⁵ Taustalla oli tarve perustaa uusi partiopoikalippukunta nopeasti kasvaneeseen Vasaramäen kaupunginosaan seurakunnan yhteyteen. Kupittaaan Henrikin Poikien ohella lippukunnan nimeksi oli ehdotettu mm. Henrikin Vasamia ja Henrikin Vasamapartiota.²⁹⁶ Vuonna 1958 Turkuun perustettiin lisäksi kokonaan uudenlainen ilmailupartiointiin suuntautunut poikalippukunta Pilven Veikot.²⁹⁷ Partio toiminta levittäytyi 1950-luvun lopulla myös Turun yliopistoon, jonka yhteyteen perustettiin tyttölippukunta ja Akateeminen Partiokilta.²⁹⁸ Lukumääräisesti suurin osa uusista lippukunnista perustettiin kuitenkin sodanjälkeisellä kaudella Turun ulkopuolelle.

Varsinais-Suomen Partiopoikapiiriin 1950-luvulla syntyneitä uusia lippukuntia olivat mm. Loimaan nuotioveikot ja Savisissit, Koroisten Ritarit (Maaria), Kalannin Metsäveikot, Kiikalan Kelopartio, Korppoon Suomalaiset Partiopoijat, Kiskon Kupariset, Mynämäen Sissit, Tarvaan Tapiot (Tarvasjoki), Alastaron Metsäritarit ja Taivassalon Metsäveikot.²⁹⁹ Piirin alueohjaajien ohella myös muutamat turkulaislippukunnat levittivät oma-aloitteisesti partio toimintaa maaseudulle. Esimerkiksi Auran Tähti Pojilla oli pieni alaosasto Paattisilla ainakin vuonna 1955. Tietojen mukaan siihen kuului noin 40 poikaa ja lisäksi vanhempainneuvosto.³⁰⁰

Uusien lippukuntien toiminta oli usein epävarmalla pohjalla ja monet niistä olivat toiminnassa vain muutaman vuoden. Tällainen lippukunta oli esimerkiksi ylivääpeli Eino Nevalaisen aloitteesta perustettu Korppoon Suomalaiset Partiopoijat, jolla oli toimintaa vuosina 1956–1958.³⁰¹ Vuoden 1957 tilaston mukaan korppoolaislippukunnassa oli ainoastaan 15 jäsentä.³⁰² Suomenkielisen partio toiminnan ylläpitäminen pienessä ja pääosin ruotsinkielisessä saaristokunnassa oli hankalaa ja lippukunnan toiminta lieneekin keskittynyt lähinnä Korppoon varuskuntaan, jossa työskenteli suomenkielistä väkeä. Korppoon Suomalaisten Partiopoikien kaltaisia lyhytikäisiä lippukuntia oli Varsinais-Suomen maaseudulla useita.

Mielenkiintoisen näkökulman erityisesti maaseudun tyttölippukuntien toimintaan antavat eri puolille Varsinais-Suomea tehdyistä ohjantamatkoista laaditut kirjalliset selustukset, joita on säilynyt Varsinais-Suomen Partio piirin arkistossa muutamilta vuosilta. Selostusten perusteella maaseutupaikkakuntien tyttölippukunnista suurin osa toimi yhteistyössä paikallisen seurakunnan kanssa. Erityisesti seurakuntien antama taloudellinen tuki näyttää olleen monin paikoin välttämätön edellytys partio toiminnalle.

Muutamit lippukunnat saivat lisäksi osuuden kuntien myöntämistä raittiusmäärärahoista. Tilanne oli samankaltainen myös pienissä kaupungeissa ja kauppaloissa, joskin niissä lippukunnat saivat helpommin tukea alueen yrityksiltä.³⁰³

Ohjantaselostusten perusteella maaseudun tyttölippukuntien toiminnan kehittäminen riippui usein lippukunnanjohtajan aktiivisuudesta. Pienillä paikkakunnilla oli tavallista, että esimerkiksi koulujen opettajat toimivat lippukunnanjohtajina. Aktiivisen lippukunnanjohtajan muutto pois paikkakunnalta saattoi helposti ajaa koko lippukunnan kriisiin. Maaseudulla haasteena toiminnan kehittämiseksi olivat lisäksi pitkät välimatkat, jotka vaikeuttivat säännöllisen partiotoiminnan järjestämistä.³⁰⁴

Lippukuntien toimintamuodoista kehittyi 1950-luvulla erityisesti meripartiointi, jonka useat varsinaissuomalaiset poikalippukunnat omaksuivat toimintamuodokseen.³⁰⁵ Merellinen ympäristö kiehtoi erityisesti turkulaispartiolaisia ja saaristo oli sodanjälkeisellä kaudella lippukuntien kesäleirien suosittu pitopaikka. Visa Auvinen kuvaa Auran Tähti Poikien historiikissa 1950-luvun kesäleirejä seuraavasti:

ATP:n leirit olivat useimmiten saaristossa. Niinpä leirille kuljettiin aluksella. Ensimmäisille leireilleni menimme AHTI-nimisellä vuokratulla troolarilla, myöhemmin sitten MERISUDELLA. Turun kaupungilta vuokrattiin leirin tarpeisiin soutuveneitä, joita sitten AHTI tai MERISUSI hinasi pitkänä letkana saareen. Leirit olivat kaksiviikkoisia; ensimmäinen viikko oli nk. ”työleiri”, jonka aikana rakennettiin leirin perusrakenteet, osa leiriläisistä tuli mukaan vasta toisella viikolla.³⁰⁶

Varsinainen leiri alkoi, kun huollon ja majoittumisen kannalta tarpeelliset rakennelmat oli saatu pystytettyä. Partio-ohjelman mukaisen koulutuksen ohella Auvisen mieleen ovat jääneet erityisesti kesäleirien ohjelmaan kuuluneet iltanuotiot:

Iltanuotioiden tunnelma on varmastikin aina ollut yhtä lämmin huolimatta joskus koleasta ulkoilmasta. Yhteislaulut ja partiohuudot omalla tavallaan syvensivät toveruuden ja läheisyyden tunnetta. Jokaisen vartion tuli esittää joku ohjelmanumero. Usein ne olivat erilaisia sketsejä, jotkut varsin hyviäkin.³⁰⁷

Perinteisten toimintamuotojen lisäksi muutamissa lippukunnissa yleistyi myös vammaisille tarkoitettu sisupartiotoiminta. Jo 1950-luvun alkupuolella Turun kuurojen koulun yhteydessä toimi tyttöjen sisupartiolippukunta Ahertajat, joka sai huomiota myös tiedotusvälineissä. Syyskuussa 1953 Turun Sanomat esimerkiksi kertoi pohjoismaalaisten, ranskalaisten ja englantilaisten vieraiden tutustuneen Ahertajien

toimintaan Suomessa järjestetyn kansainvälisen sisupartiokonferenssin yhteydessä.³⁰⁸ Varsinais-Suomen Partiopoikapiirissä Turun Metsänkävijät aloitti 1950-luvun loppupuolella poikien sisupartiotoiminnan kuurojen koulussa. Toimintaa pidettiin arvokkaana ja V-SPP:n piiritoimikunta totesi ”mänkijöiden” osoittaneen tässä suhteessa todellista palvele ja toimi -henkeä.³⁰⁹

Vaikka suurin osa varsinaissuomalaisista lippukunnista oli suomenkielisiä, toimi maakunnan alueella sodanjälkeisellä kaudella myös muutamia ruotsinkielisiä lippukuntia lähinnä Turussa ja Paraisilla. Yksittäisiä uusia lippukuntia syntyi lisäksi esimerkiksi Kemiön saarelle, jonne perustettiin mm. vuonna 1955 tyttölippukunta Kimito Naturvänner.³¹⁰ Tilastojen valossa toiminta näyttää lähteneen hyvin käyntiin, sillä jo perustamisvuonna lippukunnassa oli 45 jäsentä.³¹¹ Suurten ikäluokkien vaikutus näkyi 1950-luvulla myös ruotsinkielisissä lippukunnissa. Esimerkiksi turkulainen tyttölippukunta Åbo Vildar kasvatti jäsenmääräänsä vuosikymmenen kuluessa huomattavasti. Vuonna 1952 lippukunnassa oli ollut 123 jäsentä ja vuonna 1959 heitä oli vuosiselosteen mukaan jo 194.³¹²

Kaiken kaikkiaan varsinaissuomalaisten lippukuntien asemassa ei tapahtunut sodanjälkeisellä kaudella radikaaleja muutoksia. Uusia partiolippukuntia tosin perustettiin erityisesti maaseudulle ja partiolaisten lukumäärä kasvoi suurten ikäluokkien myötä 1950-luvulla. Huomattava osa varsinaissuomalaisista lippukunnista toimi kuitenkin yhä Turussa. Seurakunnilla oli lisäksi monilla paikkakunnilla keskeinen rooli partiolippukuntien taloudellisina tukijoina ja osittain tämän vuoksi sinisten lippukuntien asema entisestään vahvistui sodanjälkeisellä kaudella. 1960-luvulle tultaessa suomalainen partioliike joutui kuitenkin vastaamaan yhteiskunnallisen rakennemuutoksen aiheuttamiin uudistuspainaisiin.

HAASTEENA YHTEISKUNNAN RAKENNUMUUTOS

Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin ja -tyttöpiirin edustajat tekivät kokouksessaan Turussa 29.11.1970 päätöksen yhteisen maakunnallisen partiopiirin perustamisesta.³¹³

Turun Sanomat kertoi uudesta yhteispiiristä perustamiskokousta seuranneena päivänä:

Varsinais-Suomen partiopiiri, jossa ovat mukana sekä pojat että tytöt, perustettiin kokeilumielessä Turussa eilen. Nykyisten partiopoika- ja tyttöpiirien lopullinen yhtyminen vienee kuitenkin ehkä pari vuotta aikaa, kertoi piirinjohtaja Kalevi Kuusinen. Perustamispäätös tehtiin ylimääräisessä kokouksessa, jossa oli läsnä kaikkiaan 81 partiolaista. Piirinjohtaja Kuusinen kertoi, että tätä nykyä järjestöjen ohjelmissa on sen verran eroavaisuuksia, ettei suoranaiseen yhtymiseen päästä ilman sääntöjen uudistamista.³¹⁴

Alkuvaiheessa uudella yhteispiirillä oli vain epävirallinen asema ja erilliset suomenkieliset tyttö- ja poikapiirit jatkoivat toimintaansa, koska samanaikaisesti käynnissä ollut valtakunnallisten partiojärjestöjen yhdistymishanke kesti useita vuosia. Julkisuudessa liikkuneiden tietojen mukaan partiopoika- ja tyttötoiminnan yhdistymisen taustalla olivat Englannista ja Ruotsista saadut myönteiset kokemukset.³¹⁵ Ulkomaisten esikuvien ohella kehitykseen vaikutti myös suomalaisessa yhteiskunnassa 1960-luvulla tapahtunut voimakas rakennemuutos, jonka seurauksena partioliikkeen uudistaminen tuli ajankohtaiseksi.

Päämääränä partioliikkeen yhdistyminen

1950-luku oli suomalaisessa yhteiskunnassa merkinnyt elintason vähittäistä nousua sotavuosien ja 1940-luvun lopun jälleenrakennuskauden jälkeen. Elintason nousu näkyi ihmisten arkipäivässä mm. elintarvikekorttien käytön vähentymisenä, asunto-olojen kohentumisena ja parempana sosiaaliturvana. 1950-luvulla alkanut kehitys johti seuraavina vuosikymmeninä nykyaikaisen hyvinvointiyhteiskunnan syntyyn. 1960-luku merkitsi tässä suhteessa murrosta, jonka seurauksena yhteiskunnan rakenne ja ihmisten elämäntavat muuttuivat nopeasti. Yhä suurempi osa suomalaisista työskenteli maatalouden sijaan teollisuudessa tai palvelualoilla. Rakennemuutos nopeutti myös osaltaan kaupungistumista. Vuonna 1950 kaupunkilaisia oli ollut noin 32 % väestöstä ja vuonna 1970 jo hieman yli puolet suomalaisista asui kaupungeissa.³¹⁶

1950-luvulta alkaen myös nuorison vapaa-aika lisääntyi ja nuoret alettiin nähdä aiempaa selvemmin erillisenä kuluttajaryhmänä, joka sai vaikutteita erityisesti amerikkalaisesta kulttuurista, elokuvista ja musiikista.³¹⁷ Partioliikkeelle nuorison uudenlaiset elämäntavat ja yhteiskunnassa tapahtuneet rakenteelliset muutokset merkitsivät haastetta. Kun esimerkiksi vuonna 1961 maassamme oli ollut yhteensä yli 67 000 partiolaista, niin vuonna 1970 heitä oli enää hieman alle 54 000.³¹⁸ Ikäluokkien pienenemisen ohella jäsenmäärän laskuun vaikutti osaltaan nopea rakennemuutos ja yhteiskunnallisessa ilmapiirissä tapahtunut murros.

Suomalaisessa partioliikkeessä oli vielä sodanjälkeisellä kaudella noudatettu monessa suhteessa vakiintuneita toimintatapoja. 1960-luvun kuluessa nuorempien partiolaisten joukosta alkoi kuitenkin kuulua soraääniä, jotka liittyivät kaupungistuneen nuorison elämäntavoissa tapahtuneisiin muutoksiin. Kiistoja vanhempien partiojohtajien ja sodan jälkeen syntyneen nuoremman sukupolven välillä syntyi mm. käytöstavoista, tupakoinnista, alkoholin käytöstä ja pukeutumisesta. Suomalaisessa partioliikkeessä aiemmin hyvin vahvana vaikuttanut raittiusaate alkoi samalla menettää merkitystään.³¹⁹

Partion suhde poliittisiin nuorisojärjestöihin muuttui myös aiempaa ongelmallisemmaksi. Erityisesti sosialististen nuorisojärjestöjen suosio kasvoi ja myös partioliikkeen sisällä poliittisen toiminnan merkitys korostui. Partioliike oli aiemmin korostanut poliittista sitoutumattomuuttaan mutta 1960-luvulla yhteiskunnan yleinen politisoituminen näkyi selvästi mm. vaatimuksina partioliikkeen ulkoisten tunnusten ja sen aatteellisen perustan muuttamisesta.³²⁰ Muutosvaatimuksia ei voitu jättää huomiotta, vaikka monia partiolaisia tämänsuuntainen kehitys huolestutti.

1960-luvun alkupuolella ei valtakunnallisissa keskusjärjestöissä kuitenkaan vielä tehty suuria muutoksia. Suomalaisten Partiopoikien Liitto ja Finlands Svenska Scoutförbund tosin yhdistyivät vuonna 1966 Suomen Partiopoikajärjestöön. SPJ:n ylijohtajana oli toiminut vuosina 1958–1963 tohtori Sven Donner, joka oli ollut mukana partioliikkeessä sen alkuvuosista asti. Ensin hän oli toiminut partiojohtajana helsinkiläisessä Toimen Pojissa ja myöhemmin Suomen Vapaassa Partior ryhmässä.³²¹

Donnerin jälkeen SPJ:n ylijohtajaksi valittiin karjalaissyntyinen Pauli ”Pali” Kanerva, joka oli myös pitkäaikainen vaikuttaja suomalaisessa partioliikkeessä. Hän oli aiemmin toiminut mm. Suomalaisten Partiopoikien Liiton johdossa. SPJ:n ylijohtajan pestistä Kanerva vastasi vuosina 1963–1974.³²² Suomen Partiotyttöjärjestön johdossa

jatko 1960-luvulla puolestaan Helvi ”Heli” Sipilä. Hän toimi SPTJ:n ylijohtajana aina vuoteen 1969 asti. Tällöin Sipilän seuraajaksi valittiin Kata Jouhki.³²³

Valtakunnallisen partioliikkeen kehityksestä 1960-luvulla voidaan mainita mm. SPTJ:ssä vuonna 1965 toteutettu johtajakoulutus uudistus, jossa partiotyttöjohtajien ylempi kolmiapilatuksinto jaettiin eri ikäkausien mukaisiin linjoihin. Tonttujohtajille tarkoitettu kuparipöllötuksinto esimerkiksi korvattiin tonttulinjan johtajatuksinnolla.³²⁴ SPJ:ssä alueelliset partiopiirit saivat puolestaan 1960-luvulla lisää vastuuta koulustoiminnan järjestämisestä ja vuodesta 1965 alkaen SPJ vastasi ainoastaan partiopoikajohtajien ylimmän Gilwell-kurssin järjestämisestä.³²⁵ Vuosikymmenen lopulla SPJ asetti lisäksi kokonaistarkastustoimikunnan, joka teki ehdotuksia partio-ohjelman ja koulutusjärjestelmän uudistamiseksi.

Myös keskusjärjestöjen välinen yhteistyö tiivistyi 1960-luvun kuluessa. Partioaatteeseen liittyviä kysymyksiä pohdittiin esimerkiksi Partiotyön Aatteellisessa Neuvottelukunnassa ja lisäksi valtakunnallinen Partiosäätiö oli aloittanut toimintansa vuosikymmenen alussa.³²⁶ Partio- liikkeeseen kohdistettuun kritiikkiin vastattiin aloittamalla kehitystyö, jonka tavoitteena oli toisaalta lisätä Suomen Partio- poikajärjestön ja Suomen Partiotyttöjärjestön välistä yhteistyötä sekä toisaalta uudistaa partio-ohjelmaa. Ensimmäisen epävirallisen aloitteen yhteisen keskusjärjestön perustamisesta teki SPJ:n pääsihteeri Juha Sipilä vuonna 1965.³²⁷

Varsinaiset neuvottelut yhteisen kattojärjestön muodostamiseksi alkoivat vuonna 1969, jolloin SPJ:n ja SPTJ:n asettama työryhmä aloitti toimintansa. Yhdistymishankkeen taustalla on nähty olleen ennen kaikkea pyrkimys toiminnan tehostamiseen. Liisa Savunen korostaa myös samaan aikaan toteutetun peruskoulu- uudistuksen vaikutusta yhdistymishankkeeseen. Koululaitoksen tavoin myös partioliikkeessä haluttiin pienentää vanhanaikaisena pidettyjen sukupuoliroolien merkitystä.³²⁸

SPJ:n ja SPTJ:n työryhmän saatua työnsä valmiiksi perustettiin lokakuussa 1969 yhteinen Pitkän Tähtäimen Suunnittelutoimikunta eli ns. PTS-toimikunta, jossa Varsinais-Suomen Partio- poikapiiriä edusti Lauri ”Lapa” Winter. Yhdistymishankkeeseen liittyen asetettiin myös joukko muita toimikuntia, jotka perehtyivät mm. partiolakiin ja lupaukseseen, sääntöihin ja partio-ohjelmaan.³²⁹ Tämän jälkeen partioliikkeen yhdistymishanke eteni nopeasti ja vuotta 1970 voidaan pitää tässä suhteessa tärkeänä käännekohtana.

Valtakunnallisen yhdistymishankkeen keskeinen virstanpylväs oli Tampereella huhtikuussa 1970 pidetty kokous, johon osallistuivat SPJ:n keskushallitus ja SPTJ:n valtuuskunta. Tampereen kokouksessa tehtiin periaatepäätös Suomen partiolaisten yhteisen keskusjärjestön perustamisesta.³³⁰ Uuden valtakunnallisen keskusjärjestön rakenteesta ja säännöistä sekä partio-ohjelman uudistamisesta päätettiin kuitenkin vasta myöhemmin 1970-luvulla.³³¹

Tampereen kokouksessa tehty periaatepäätös on historiallisesti merkittävä, sillä sen seurauksena suomalainen partioliike palasi tavallaan juurilleen. Vuonna 1917 perustettuun ensimmäiseen valtakunnalliseen Suomen Partioliihtoon olivat kuuluneet sekä pojat että tytöt. Myöhemmin poika- ja tyttötoiminnan välille oli kuitenkin syntynyt eroja partioliikkeen hajauduttua. Seuraavaksi siirrytään käsittelemään varsinaissuomalaisen partiotoiminnan kehitystä 1960-luvulla.

Partiopiirien lisääntyvä yhteistyö Varsinais-Suomessa

Uudelle vuosikymmelle siirtyminen ei piiritason partiotoiminnassa merkinnyt välittömiä muutoksia, vaan uudistuksia ryhdyttiin Varsinais-Suomessa valmistelemaan vasta vähitellen 1960-luvun kuluessa. Käytännön tasolla näkyvin muutos aiempaan verrattuna oli suomenkielisen poika- ja tyttöpiirin välisen yhteistyön lisääntyminen. Aiemmin yhteistyötä oli tehty lähinnä tukivaliokunnassa ja partioparaatin järjestelyjen yhteydessä. Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin pitkäaikainen piirinjohtaja Eeva Laurén kuvaa 1960-luvulla vallinnutta uudenlaista ilmapiiriä vuonna 1964 Tammenlehdessä julkaistussa kirjoituksessaan seuraavasti:

Tuntuu melko oudolta laatia kirjoitusta Tammenlehden palstoille, sillä on kuin astuisi vieraalle alueelle, poikapiirin maaperälle. Mutta tässä me tyttöjohtajat nyt kuitenkin tulemme, ja onpa kuin kuulisi jostain partioveljien mutisevan hiljaisen tervetuloivotuksen. Joitakin vuosia sitten oli vuoden tunnuksena partiotoiminnassa: Yhdessä eteenpäin. Silloin haluttiin lisätä lippukuntien ja vartioiden sisäistä yhteenkuluvuutta, ja kenties osa tuosta yhteistyön halusta tuli oman piirinkin hyväksi. Nyt on kuin olisimme jostain löytäneet tuon vanhan käyttökelpoisen tunnuksemme ja asettaneet sen uudelleen eteemme. Yhdessä eteenpäin.³³²

Tammenlehti oli syntynyt vuonna 1961, kun Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin aiemmin julkaisema Piiriviesti oli saanut uuden nimen.³³³ Vuonna 1964 Tammenlehdestä tuli molempien suomenkielisten piirien yhteinen tiedotuslehti.³³⁴

Tammenlehden ohella Varsinais-Suomessa toimineiden partiopiirien välinen yhteistyö näkyi mm. Partiomuseon perustamisen yhteydessä vuonna 1962.³³⁵ Partiomuseon historiaa on selvittänyt Yrjö Nenonen kirjoittamassaan artikkelissa.

Erityisen vilkasta partiolaisten sukupuoli- ja kielirajat ylittänyt yhteistyö oli Turun seudulla, mikä johti kaupungissa toimineiden lippukuntien välisen yhteistoiminnan syventymiseen 1960-luvulla.³³⁶ Erillisen paikallisyhdistyksen perustamista Turun partiolaisille oli ehdotettu jo piirinjohtajien kokouksessa vuonna 1956.³³⁷ Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin piirinjohtaja Rafael Helanko esitti lisäksi vuonna 1962 aluekomitean perustamista Turkuun. Komitean tarkoituksena oli Helangon mukaan mm. tukea uusien lippukuntien perustamista eri kaupunginosiin.³³⁸ Ehdotusta aluekomiteasta voidaan pitää vastauksena Turussa tapahtuneelle kehitykselle, jossa yhä suurempi osa kaupungin väestöstä asui keskustan sijaan esikaupunkialueilla ja lähiöissä. Myös partiolaisten oli tämän takia levitettävä toimintaansa aiempaa tehokkaammin uusille alueille.

Helangon tekemä ehdotus sai kannatusta ja marraskuussa 1962 turkulaisten lippukuntien edustajat perustivat uuden yhdistyksen, joka sai nimekseen Turun Partiolaiset – Scouterna i Åbo. Yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Aarno ”Imppa” Stauffer ja hänen tuekseen asetettiin suomen- ja ruotsinkielisistä partiojohtajista koottu johtokunta eli ”Rukkanen”.³³⁹ Siviiliammatiltaan hammaslääkärinä työskennellyt Stauffer oli aloittanut monivaiheisen partiouransa Viipurin Toimen Pojissa vuonna 1938 ja myöhemmin muutettuaan Turkuun hän nousi näkyvään asemaan sekä maakunnallisessa että valtakunnallisessa partiotoiminnassa.³⁴⁰ Perustamisestaan lähtien Turun Partiolaiset ry on ollut ennen kaikkea taloudellisesti tärkeä yhteistyömuoto turkulaisille lippukunnille, sillä yhdistys on osaltaan vastannut mm. Turun kaupungin partio toimintaan myöntämistä määrärahoista.

Kiinnostava episodi partiopiirien välisessä yhteistyössä 1960-luvulla olivat lisäksi pyrkimykset toimitilakysymyksen ratkaisemiseksi. Suomenkielisillä partiopiireillä ei vielä sodanjälkeisellä kaudella ollut varsinaisia omia toimitiloja ja esimerkiksi poikapiirin toimisto sijaitsi vielä 1960-luvulla pitkään Turun Partio-Sissien kolon yläkerrassa Eskelinkadulla.³⁴¹ Tyttöpiiri oli puolestaan vuonna 1964 vuokrannut käyttönsä puolet Eerikinkadulla sijainneesta asuinhuoneistosta.³⁴² Omien toimitilojen hankkiminen koettiin 1960-luvun kuluessa kuitenkin tärkeäksi ja partiopiirien välillä käytiin neuvotteluja yhteisen toimiston ostamisesta.³⁴³

Yhteistyökaavailuista huolimatta V-SPT päätti vuonna 1967 ostaa itsenäisesti myytävänä olleen asuinhuoneiston osoitteesta Eerikinkatu 20. Osa huoneistosta varattiin tyttöpiirin toimiston käyttöön ja osa päätettiin vuokrata. Myös poikapiiriltä tiedusteltiin halukkuutta siirtyä vuokralaiseksi tyttöpiirin ostamaan huoneistoon.³⁴⁴ V-SPP kieltäytyi ehdotuksesta ja vain muutamaa kuukautta myöhemmin se osti erillisen huoneiston osoitteesta Yliopistonkatu 27.³⁴⁵ Vuonna 1969 V-SPP päätti kuitenkin siirtää toimistonsa vuokralle tyttöpiirin omistamaan huoneistoon.³⁴⁶

Ratkaiseva käänne partiopiirien yhteisten toimitilojen suhteen tapahtui vuonna 1970, kun Turun kaupungin uusi nuorisotalo oli otettu käyttöön Martinsillan kupeessa.³⁴⁷ Molempien suomenkielisten partiopiirien toimitilat siirtyivät tämän jälkeen Eerikinkadun huoneistosta nuorisotaloon, jonne perustettiin piirien yhteinen toimisto ja partiotuotteiden myyntipiste. Toimistosihteeriksi vuonna 1969 valittu Soile Masalin vastasi yhteisen toimiston hoidosta.³⁴⁸

Partiotoimiston yhteyteen avattu partiotuotteiden myyntipiste liittyi samanaikaisesti pyrkimyksiin siirtää vastuu partiotuotteiden myynnistä piireille. Ennen muuttoa Martinsillan nuorisotaloon poikapiirillä oli ollut myyntisopimus Turun Vanun kanssa Helsingissä toimineen Partioaitan tuotteiden myynnistä.³⁴⁹ Myös tyttöpiirillä oli ollut Turussa aiemmin vastaavia myyntipisteitä, joissa myytiin Partiotyttöjen kaupasta tilattuja tuotteita.³⁵⁰

Eryityisesti poikapiirissä oltiin kuitenkin tyytymättömiä sekä Turun Vanun kanssa tehtyyn myyntisopimukseen että Partioaitan tuotteiden laatuun ja hintaan.³⁵¹ Tilanteen korjaamiseksi V-SPP ja V-SPT päättivät vuonna 1970 perustaa partiotuotteiden myyntiä varten avoimen yhtiön, joka sai alkuvaiheessa nimekseen Turun Partiokauppa.³⁵² Myöhemmin liiketoiminta laajentui ja partiokaupan nimeksi vakiintui Partiovaruste. Jorma Mattsson tarkastelee artikkelissaan yksityiskohtaisemmin Partiovarusteen historiaa.

Partiovarusteen perustaminen ja toimistotilojen yhdistäminen heijastavat muussakin piiritoiminnassa 1960-luvun kuluessa tapahtunutta kehitystä. Valtakunnallisella tasolla käyty keskustelu uudistusten tarpeesta ja partioliikkeen yhdistymisestä herätti huomiota myös Varsinais-Suomessa.³⁵³ Piirinjohtaja Antti Haavio arvioi 1960-luvun murrosta vuoden 1969 toimintakertomuksessa seuraavasti:

Päättynyt 1960-luku on ollut vaiherikas. Vanhan ja nuoren polven vastakkaisuudet ovat nostattaneet monia itsestään selviä asioita uudelleen arvioitaviksi. Partiotyökään ei ole välttynyt uusien tuulien

puhalteluilta. On esitetty ajatuksia partiotyön perusteista, päämääristä, piirien säännöistä, Suomen Partioikajärjestön säännöistä ja partiolaisista. On sanottu, että ne ovat uusimisen tarpeessa. Näin saattaakin olla. Partiotyö ei voi polkea paikoillaan silloin, kun kaikkea inhimillistä toimintaa uudistetaan ja parannetaan. Se mitä omasta puolestani odotan partiotyössä edelleen noudatettavaksi, on järjestyneisyys tiettyjen, omaleimaisten päämäärien ympärille.³⁵⁴

Uudistusprosessiin oltiin siis Varsinais-Suomessa valmiita ryhtymään mutta muutosten keskelläkin partioliikkeen aatteelliset päämäärät ja periaatteet haluttiin säilyttää. Keskeinen osa 1960-luvulla alkanutta uudistusprosessia oli partiopoika- ja tyttötoiminnan lähentäminen. Varsinais-Suomessa poika- ja tyttöpiirien välistä yhteistoimintaa oli jo aiemmin koordinoitu yhteiskokouksissa ja 1960-luvun lopulle tultaessa suomenkielisten partiopiirien yhdistymishanke laitettiin vireille.

Suomenkielisten partiopiirien asettama toimikunta etsi vuoden 1970 aikana uusia tapoja lähentää toisiinsa partiopoika- ja tyttötoimintaa. Toimikunnan tehtävänä oli myös selvittää mahdollisuuksia perustaa yhteispiiri Varsinais-Suomeen. Vuoteen 1970 mennessä piirien välinen yhteistyö oli jo kehittynyt hyvin monipuoliseksi ja esimerkiksi osa kurseista järjestettiin yhteistoiminnassa. Uuden yhteispiirin organisaatiota suunnittelivat V-SPP:n piirinjohtaja Kalevi ”Kale” Kuusinen ja Jorma ”Jomppa” Mäkinen. Suunnittelutyössä käytettiin apuna mm. Ruotsin ja Englannin partiojärjestöjä koskevaa materiaalia.³⁵⁵ Ruotsissa partiopoika- ja tyttötoiminnan yhdistäminen oli toteutettu Suomea aikaisemmin.³⁵⁶

Toimikunnan valmistelutyö eteni vuoden 1970 aikana ripeästi ja uuden partiopiirin perustava kokous kutsuttiin koolle Turun seurakuntien nuortentaloon 29.11. Kokouksessa päätettiin perustaa koeluontoisesti Varsinais-Suomen Partiopiiri.³⁵⁷ Päätös ei kuitenkaan merkinnyt vielä vanhojen partiopoika- ja tyttöpiirien toiminnan lakkauttamista, vaan yhdistymishankkeen saattaminen loppuun kesti useita vuosia. Partio liikkeen yhdistymiseen liittyi lisäksi kiistoja herättänyt partio-ohjelman uudistaminen myöhemmin 1970-luvulla.

Varsinaissuomalainen partioliike joutui 1960-luvulla vastaamaan myös yhteiskunnan yleisen politisoitumisen ja kunnallisen nuorisotyön mukanaan tuomiin jännitteisiin, jotka eivät vielä sodanjälkeisellä kaudella olleet nousseet yhtä näkyvästi pinnalle. Kuntien ja valtion aktivoituminen nuorisotyössä merkitsi taloudellisen tuen ohella uudenlaista haastetta poliittisesti sitoutumattomalle partioliikkeelle ja muille

vapaille nuorisjärjestöille. Tähän kiinnitti huomiota myös piirinjohtaja Rafael Helanko kirjoituksessaan Partiojohtajalehdessä:

Se, että kunta on yhä enenevässä määrin ryhtynyt aktiiviseksi nuorisotyöntekijäksi merkitsee, työn nykyisestä vaatimattomuudesta huolimatta, uutta vaihetta nuorisotyön kehityksessä. Samalla on virallinen taho meillä alkanut suhtautua entistä kylmemmin vapaihin nuorisjärjestöihin, joita on syytetty milloin ´järjestötsekkydestä´, milloin taas siitä, etteivät ne muka noudata ulkomaisissa suhteissaan ´virallisen ulkopoliittikkamme linjaa´. Toisinaan näyttää siltä kuin olisimme luisumassa valtionjohtoiseen nuorisotyöhön. Nuorisotyön kunnallistamisen innokkaimmat asianajajat ovatkin meillä yleensä poliitikkoja, joilta useimmiten puuttuu nuorisokysymysten syvällisempi tuntemus.³⁵⁸

Viittaamalla viralliseen ulkopoliittiseen linjaan Helanko mitä ilmeisimmin tarkoittaa presidentti Kekkonen ja Suomen poliittisen johdon pyrkimystä ylläpitää läheisiä ja luottamuksellisia suhteita Neuvostoliittoon.³⁵⁹ Sinänsä yhteiskunnan lisääntynyt aktiivisuus nuorisotyön saralla oli myös Helangon mielestä varmasti positiivinen asia, sillä olihan hän nuorisotyöhön perehtyneenä asiantuntijana jo sotavuosina kannattanut poikatyötä tehneiden järjestöjen välistä valtakunnallista yhteistyötä.³⁶⁰

Helangon esittämä huoli liittyi suomalaisen nuorisotyön politisoitumiseen ja puoluepoliittisten nuorisjärjestöjen aseman vahvistumiseen, mikä näkyi esimerkiksi nuorisotyöhön myönnetyn valtionavun jakoperusteissa.³⁶¹ Monien partiolaisten näkökulmasta katsottuna vaatimus läheisestä yhteistyöstä Neuvostoliiton ja sen vaikutuspiirissä olleiden kansandemokratioiden kanssa oli lisäksi ongelmallinen. Neuvostoliitto oli totalitaristinen valtio, jossa partioliikkeen kaltaisilla vapaille nuorisjärjestöillä ei ollut toimintaedellytyksiä.

Suomalaisen nuorisotyön johto pyrittiin kuitenkin ryhmittämään virallisen ulkopoliittisen linjan tueksi, mihin liittyi erityisesti suhteiden hoitaminen itänaapuriiin.³⁶² Yhteistyö Neuvostoliiton kanssa näkyi myös Turun kunnallisessa nuorisotyössä, johon partiolaisetkin ottivat osaa.³⁶³ Kaupungin nuorisotoimiston vuonna 1963 järjestämälle matkalle Turun ystävyyskaupunkiin Leningradiin lähti esimerkiksi mukaan muutamia partiojohtajia.³⁶⁴ Osallistuminen kunnalliseen nuorisotyöhön oli tärkeää, jotta partiolaiset varmistivat osuutensa nuorisjärjestöille suunnatuista määrärahoista.

Yhteiskunnan politisoitumisesta ja partioliikkeen uudistamispyrkimyksistä huolimatta kehitys suomenkielisissä partiopiireissä kulki erityisesti 1960-luvun

alkupuolella vielä pitkälti samoilla urilla kuin sodanjälkeiselläkin kaudella. Varsinais-Suomen partiopoikapiirin johdossa jatkoi Rafael Helanko vuoteen 1966 asti, jolloin hänen seuraajakseen valittiin Yläneen kirkkoherra Antti ”Isä-Andreas” Haavio. Myös hänen isänsä Jaakko Haavio oli toiminut aktiivisesti varsinaissuomalaisessa partioliikkeessä.³⁶⁵ Piirinjohtajana Antti Haavio toimi 1966–1969 ja vuodesta 1970 alkaen tehtävät siirtyivät laborantti Kalevi Kuusiselle.³⁶⁶

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin johdossa jatkoi vastaavasti Eeva Laurén aina vuoteen 1965 asti. Laurénin jälkeen V-SPT:n piirinjohtajana toimi vuosina 1965–1967 kansakoulunopettaja Saara ”Tatti” Salin (myöh. Hörkkö) ja vuodesta 1968 alkaen Leena ”Piste” Lampinen (aik. Jaurola).³⁶⁷ Erityisesti pitkäaikaisina piirinjohtajina ansioituneet Helanko ja Laurén vaikuttivat merkittäväällä tavalla siihen, että sekä V-SPP:n että V-SPT:n kehitys jatkui vakaana 1960-luvun alkupuolella.

Varsinaissuomalaisten partiojohtajien näkyvyys kasvoi 1960-luvulla myös valtakunnallisissa keskusjärjestöissä. V-SPT:n varajohtajana 1960-luvun alussa toiminut Anja Tulenheimo esimerkiksi valittiin SPTJ:n pääsihteeriksi vuonna 1963.³⁶⁸ Myös Eeva Laurénia pyydettiin, joskin tuloksetta, asettumaan ehdolle SPTJ:n ylijohdajavaalissa Helvi Sipilän luovuttua tehtävästä vuonna 1969.³⁶⁹ Suomalaisen Partioaikien Liiton liittovaltuusto oli lisäksi tiedustellut yksimielisesti Rafael Helangon halukkuutta ryhtyä SPJ:n partioylijohdajaksi Sven Donnerin jälkeen vuonna 1963. Helangon kieltäytyttyä suostumusta kysyttiin Pauli Kanervalta ja hänet myös lopulta valittiin Donnerin seuraajaksi.³⁷⁰ Varsinaissuomalaiset partiojohtajat siis näyttävät nauttineen luottamusta myös kotimaakuntansa ulkopuolella.

Varsinaissuomalaiset partiopiirit laskettiin tavallisesti ns. vahvojen piirien joukkoon ja maakunnan partiojohtajat osallistuivat sodanjälkeisinä vuosikymmeninä aktiivisesti valtakunnallisen tason partiotyöhön. Maakunnallisen partiotoiminnan perinne antoi myös mahdollisuuden tarpeen mukaan poiketa valtakunnallisesta linjasta. Varsinais-Suomessa ei aina kriiikkittömästi noudatettu keskusjärjestötasolta tulleita ohjeita, mikä saattoi aiheuttaa ajoittain jännitteitä keskusjärjestöjen ja piirien välille.³⁷¹

Suomenkielisissä partiopiireissä toteutettiin 1960-luvulla myös eräitä rakenteellisia uudistuksia. Partiotyttöpiirissä tapahtuneista muutoksista voidaan mainita uusien sääntöjen hyväksyminen joulukuussa 1964 ja piirin ilmoittaminen yhdistysrekisteriin vuonna 1965.³⁷² Säännöissä V-SPT määritellään Suomen

Partiotyttöjärjestön piirijärjestöksi, jonka tarkoituksena on edistää alueellista partiotyötä ja saattaa varsinaissuomalaiset tyttölippukunnat yhteistyöhön keskenään.³⁷³

Säännöissä todetaan lisäksi, että tyttöpiirin tehtävänä on mm. järjestää koulutusta, kokouksia ja leirejä. Suomenkielisestä poikapiiristä poiketen V-SPT:n varsinaisina jäseninä olivat sääntöjen mukaan alueen tyttölippukunnat, joiden lisäksi henkilöjäseniksi voitiin hyväksyä yksittäisiä partiotyttöjohtajia.³⁷⁴ Kaiken kaikkiaan V-SPT joutui toimimaan vuoden 1965 sääntöjen valossa suomenkielistä poikapiiriä selvemmin keskusjärjestön ohjauksessa.

Tyttöpiirin ohella myös Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin sääntöjä uudistettiin 1960-luvun kuluessa.³⁷⁵ V-SPP:n asemaan vaikuttaneista muutoksista on lisäksi syytä mainita vuonna 1966 tehty päätös liittymisestä uudelleen Suomen Partiopoikajärjestöön.³⁷⁶ Aiemmin V-SPP oli kuulunut Suomalaisten Partiopoikien Liittoon.³⁷⁷ Päätöksen taustalla oli saman vuonna tapahtunut valtakunnallisten suomen- ja ruotsinkielisten partiopoikaliittojen yhdistyminen Suomen Partiopoikajärjestöön.³⁷⁸

V-SPP:n organisaatiota uudistettiin 1960-luvun alussa siten, että lukuisten toimikuntien sijaan organisaatioon kuului jatkossa vain työvaliokunta ja koulutustoimikunta, jonka jäsenillä oli omat vastualueensa. Uudistuksen tarkoituksena oli tehostaa asioiden käsittelyä.³⁷⁹ Myöhemmin 1960-luvulla koulutustoimikunnan nimi muutettiin koulutusvaliokunnaksi ja sen alaisuuteen perustettiin eri alojen erikoisjaostoja. Koulutusvaliokunnan jäseniä olivat puheenjohtajan ja sihteerin ohella piirin koulutusohjaajat sekä erikoisjaostojen puheenjohtajat.³⁸⁰

Molemmissa suomenkielisissä partiopiireissä jatkui 1960-luvulla jo sodanjälkeisellä kaudella alkanut kamppailu toimihenkilöiden palkkaamiseksi. Taloudellista tukea odotettiin erityisesti Turun kaupungilta, joka oli lopulta päättänyt maksaa muutamille nuorisjärjestöille avustusta nuoriso-ohjaajien palkkaamiseksi. Avustuspäätöksestä tehdyn valituksen takia sen täytäntöönpano kuitenkin viivästy, minkä seurauksena partiopiirien mahdollisuudet toimihenkilöiden palkkaamiseen heikkenivät 1960-luvun alussa.³⁸¹ Suomalaisten Partiopoikien Liiton maksaman avustuksen turvin Kalervo ”Bonito” Mettala tosin toimi V-SPP:n määräaikaisena kesäohjaajana vuonna 1962.³⁸² Myös tyttöpiirissä jouduttiin 1960-luvun alussa tyytymään vain kesäkuukausiksi palkattuun ohjaajaan. Vuonna 1961 V-SPT:n kesäohjaajana toimi Auran Tyttöjen Marita Gustafsson ja vuonna 1962 Turun Tähti-Tyttöjen Kirsti ”Kitte” Vaalikivi.³⁸³

Ohjaustoiminnasta kerättyjen kokemusten perusteella päätoimisen toiminnanjohtajan palkkaamista pidettiin tärkeänä, vaikka ainakaan V-SPP:ssä kaikille kesän 1962 aikana järjestetyille kursseille ja leireille ei ilmaantunut riittävästi osanottajia.³⁸⁴ V-SPP:n päätoimiseksi toiminnanjohtajaksi palkattiin vuonna 1963 Matti ”Masa” Nummelin, joka oli toiminut lyhyen aikaa piiriohjaajana jo 1940-luvun lopulla.³⁸⁵ V-SPT:n toiminnanjohtajaksi valittiin samanaikaisesti Irene ”Etna” Peltonen.³⁸⁶

Toiminnanjohtajien palkkaaminen oli mahdollista, koska Turun kaupunki oli aiemman päätöksensä mukaisesti myöntänyt tarkoitusta varten palkkausavustuksen. Kaupungin määräraha oli muodollisesti annettu vuonna 1962 perustetulle turkulaisten partiolippukuntien yhteistyöelimelle Turun partiolaiset ry:lle.³⁸⁷ Avustuksesta huolimatta Matti Nummelinin kausi partiopoikien toiminnanjohtajana jäi lyhyeksi, sillä jo lokakuussa 1964 V-SPP:n piirihallitus joutui taloudellisten vaikeuksien vuoksi luopumaan päätoimisesta toiminnanjohtajasta.³⁸⁸

Osittain toimihenkilöiden palkkaamisen seurauksena partiopiirien taloudellinen asema muuttui 1960-luvulla huomattavasti. Vielä vuosikymmenen alussa piiritoimintaan käytetyt varat olivat molemmissa suomenkielisissä piireissä sodanjälkeisen kauden tasolla. V-SPP:n kokonaismenot olivat esimerkiksi vuoden 1961 tilinpäätöksen mukaan vain hieman yli 400 000 markkaa, mikä tarkoittaa nykyrahassa noin 7 600 euroa (2005). Suurimman yksittäisen menoerän muodostivat edelleen toimistokulut. Niiden ohella erityisesti toimihenkilöille maksettujen palkkioiden osuus oli kasvanut 1950-lukuun verrattuna. Tuloista suurin osa kertyi lahjoituksista ja piirin alueelta kerätyistä jäsenmaksutuloista, joista keskusjärjestö palautti osan piiritoimintaan.³⁸⁹

V-SPT:n yhteenlasketut menot olivat vuonna 1961 vajaat 430 000 markkaa. Tyttöpiirissä suuri osa varoista käytettiin erilaisten leirien ja kurssien, kuten rippileirin ja kipinäkurssin, järjestämiseen. V-SPP:n tavoin palkkakulut nielivät myös tyttöpiirissä huomattavan osan käytettävissä olleista varoista. Kustannuksia katettiin erilaisilla lahjoituksilla, joita V-SPT sai mm. varsinaissuomalaisten partiopiirien yhteiseltä tukivaliokunnalta ja evankelis-luterilaiselta kirkolta. Rahaa leirien ja kurssien järjestämiseen saatiin myös keräämällä partiolaisilta osanottomaksuja.³⁹⁰

Nopeat muutokset partiopiirien taloudellisessa asemassa alkoivat näkyä vuoden 1963 jälkeen ja vuosikymmenen lopulle tultaessa piiritoimintaan käytetyt varat olivat

sekä V-SPP:ssä että V-SPT:ssä moninkertaistuneet vuoteen 1961 verrattuna.³⁹¹ Esimerkiksi vuonna 1969 poikapiirin kokonaismenot olivat kasvaneet yli 22 000 markkaan, mikä vastaa nykyrahassa noin 27 000 euroa (2005). Myös tyttöpiirin menot olivat vuonna 1969 jo yli 18 000 markkaa. Suurimman menoerän molemmissa piireissä muodostivat toimihenkilöiden kasvaneet palkkakulut, joita katettiin Turun kaupungin myöntämällä määrärahoilla.³⁹² Kokonaisuudessaan partiopiirien taloudellisessa asemassa tapahtuneet muutokset heijastavat piiritoiminnan asteittaista ammattimaistumista, minkä seurauksena palkkakulut kasvoivat.

Piiritason partiotoiminta oli 1960-luvulla edelleen taloudellisesti riippuvaista lahjoituksista. Alueen yritykset antoivat varoja varsinaissuomalaisten partiopiirien yhteiselle tukivaliokunnalle, joka jakoi lahjoitusvarat edelleen piiritoimintaan. Rahan ohella partiolaisia tuettiin joskus myös muilla tavoin. Auran Panimo esimerkiksi lahjoitti Varsinais-Suomen Partiopoikapiirille kuorma-auton helmikuussa 1965. Piirihallituksen pöytäkirjan mukaan partiopojat ottivat lahjoituksen kiitollisuudella vastaan.³⁹³ Kovinkaan pitkäaikaista iloa partiopojille ei autosta kuitenkaan koitunut.

Yrityksistä huolimatta kuorma-autolle ei keksitty partiomaista käyttöä, minkä vuoksi V-SPP:n piirihallitus päätti myydä ajoneuvon vähintään 500 markan hinnasta. Pyydettyä hintaa ei kuorma-autosta sen huonon kunnan vuoksi lopulta saatu ja elokuussa auton kohtalona oli viimein tulla siirretyksi romuttamolle. Kuorma-autoa hyödyllisempi lahjoitus lienee ollut lääketehdas Leirakselta samana vuonna saatu ensiapu- ja lääkelaatikko.³⁹⁴

Partiopiirien toiminnan osalta sodanjälkeisellä kaudella alkanut kehitys jatkui samansuuntaisena myös 1960-luvulla. Erityisesti koulutustilaisuuksia ja kursseja pyrittiin piirien toimesta järjestämään maakunnan partiolaisille. Vuosittaiseen koulutustoimintaan kuului Varsinais-Suomen Partiopoikapiirissä yleensä vartionjohtajakursseja, partiojohtajakoulutusta ja muutamia erityisalojen kursseja.³⁹⁵ Partiotoiminnan erityisaloista voidaan tässä yhteydessä nostaa esille viestitoiminta, joka kehittyi voimakkaasti 1960-luvun alussa.

Puolustusvoimat oli luovuttanut partiolaisille käytöstä poistettua radiokalustoa, kuten vanhoja kenttäradioita, ja myös V-SPP sai kalustoa käyttöönsä elokuussa 1960. Partiolaiset käyttivät laitteita leirien, purjehdusten, vaellusten ja kilpailujen viestiyhteyksien parantamiseen. Erityisesti alueen meripartiolaisille radioilla oli suuri merkitys, koska laitteita voitiin sijoittaa purjehduskauden ajaksi partiolippukuntien

koulutusaluksiin. V-SPP:n viestiohjaajina toimineet Turun Partio-Sissien Antero ”Hackle” Hagelberg ja Matti Uronen alkoivat tässä vaiheessa järjestää myös viestikursseja, joilla perehdyttiin radiolaitteiden käyttöön.³⁹⁶

Kurssien ohella tärkeä piiritoiminnan osa-alue olivat 1960-luvulla erilaiset kilpailut. Sodanjälkeisen kauden tavoin suomenkielisessä poikapiirissä järjestettiin vuosittain partiotaitomestaruuskilpailuja, joiden yhteydessä oli usein tapana pitää myös partiotyttöjen vastaavat kilpailut. Partiotaitojen ohella suomenkielisessä poikapiirissä kilpailtiin edelleen myös yleisurheilussa, hiihdossa ja suunnistuksessa. V-SPT:ssä urheilutoiminnan merkitys oli poikapiiriä pienempi.³⁹⁷

Piiritason toimintaan kuuluivat 1960-luvulla myös partioleirit, vaikka päävastuun leiritoiminnasta kantoivat yhä yksittäiset lippukunnat. V-SPP:ssä erityisesti eri puolilla maakuntaa järjestetyt alueleirit olivat 1960-luvun alkupuolella suosittuja. Loimaan suunnan alueleiri oli esimerkiksi vuonna 1961 Yläneellä ja seuraavana vuonna Salon alueleiri pidettiin Kemiössä.³⁹⁸ Alueleirien ohella poikapiirissä jatkettiin myös 1950-luvulla alkanutta Tammileiriperinnettä. Vuonna 1965 Tammileiri esimerkiksi järjestettiin valtakunnallisen Hakkis-suurleirin yhteydessä Sauvossa. Rymättylän Kunstenniemessä pidetty vuoden 1970 Tammileiri oli puolestaan suunnattu aiemmasta poiketen sudenpentuikäisille kolkkapojille.³⁹⁹

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin 1960-luvun leiritoiminnasta voidaan mainita partiotyttöjen piirileiri Sauvon Ampolassa kesällä 1963.⁴⁰⁰ Varsinaisten piirileirien ohella molemmissa suomenkielisissä piireissä järjestettiin 1960-luvulla myös kesäisin rippileirejä osana uskonnollista kasvatustyötä.⁴⁰¹ Vaikka partiopiirien leiritoiminta keskittyi yleensä kesäkuukausiin, saattoi leirejä olla joskus myös muina vuodenaikoina. Salon Leiriveikot esimerkiksi vastasi vuonna 1964 järjestetyn Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin Kalmankorpi-talvileirin järjestelyistä. Synkästä nimestään huolimatta Kiikalan Riitusjärven maastossa pidetty leiri onnistui hyvin ja siitä kirjoitettiin myös maakunnan sanomalehdissä.⁴⁰²

Lippukuntien ja partiopiirien järjestämien leirien ohella Varsinais-Suomessa oli 1960-luvulla myös muutamia valtakunnallisia partioleirejä. Vuosikymmenen merkittävimpänä yksittäisenä partiotapahtumana voidaan pitää Suomen Partiopoikajärjestön vuoden 1965 Hakkis-suurleiriä Sauvossa.⁴⁰³ Tämän lisäksi myös meripartiolaisten kolmas Satahanka-leiri järjestettiin kesällä 1968 Pähkinäisten saarella

Turunmaan saaristossa.⁴⁰⁴ Varsinaissuomalaiset partiojohtajat toimivat aktiivisesti molempien valtakunnallisten suurleirien järjestelytehtävissä.⁴⁰⁵

Erityisen piiritoiminnan osa-alueen muodosti erilaisten palkintojen ja ansiomerkkien jakaminen. Ansioituneille partiolaisille ja partiotoiminnan tukijoille on vuosikymmenten saatossa perustettu lukuisia erilaisia ansiomerkkejä. Valtakunnallisten partiojärjestöjen ohella myös partiopiireille ja yksittäisille lippukunnille on kehittynyt omia ansiomerkkiperinteitä. Varsinais-Suomen Partiopoikapiiri esimerkiksi myönsi 1960-luvulla pronsisia, hopeisia ja kultaisia ansiomitaleita sekä plaketteja.⁴⁰⁶

Näiden ohella vartioille ja lippukunnille jaettiin palkintoja partioparaatin sekä piiritason kilpailujen yhteydessä. V-SPP:n partiotaitokilpailuissa jaettuja kiertopalkintoja olivat 1960-luvulla esimerkiksi Raffun kirves ja Lapan airo, jotka olivat saaneet nimensä tunnettujen piirivaikuttajien mukaan.⁴⁰⁷ Partioparaatissa tyttöpiirin lippukunnat puolestaan kilpailivat Karelia-maljasta ja poikalippukuntien kiertopalkinnoksi Aulis ”Aku” Leino lahjoitti vuonna 1963 oman marssikannun.⁴⁰⁸

Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin erikoisuutena oli lisäksi Aksu-patsas, joka syntyi piirinjohtaja Helangon ja Torsten ”Totti” Niekkan aloitteesta. Ajatuksena oli antaa taiteilija Viljo Mäkisen suunnittelema patsas 50 vuotta täyttävälle ansioituneelle partiojohtajalle. Ensimmäinen Kupittaaan Saven valmistama patsas lahjoitettiin Aleksi ”Aksu” Uusiniemelle vuonna 1955.⁴⁰⁹ Aina Aksu-patsaan luovutus ei kuitenkaan sujunut ilman kommelluksia. Seuraavaa hieman koomista tapausta käsiteltiin V-SPP:n piirihallituksen kokouksessa lokakuussa 1962:

Piirinjohtaja ilmoitti, että piirinsihteerin esityksestä hän ja T. Niekka olivat menneet 12.10.1962 Toivon eränkävijöiden kololle jossa sihteerin ilmoituksen mukaan piti olla lippukunnan kokous ja jossa he olisivat jakaneet Veini Mäkilän ja Aili Sarvannon Aksu-patsaat, mitään lippukunnan kokousta ei kuitenkaan ollut sinä päivänä eikä paikan päällä ollut partiopoika sellaisesta myös mitään tietänyt, piirihallitus lausui Helangolle ja Niekalle anteeksipyynnön tapauksen johdosta ja totesi, että heikosti ovat ´pullat uunissa´ sen lippukunnan kohdalla.⁴¹⁰

Edellä mainitussa tapauksessa lienee ollut kysymys inhimillisestä väärinkäsityksestä. Piirihallitus päätti korjata tilanteen kutsumalla Mäkilän ja Sarvannon piirin seuraavaan syyskokoukseen pystien jakoa varten.⁴¹¹ Ajan myötä Aksu-patsaiden jakamisesta on muodostunut varsinaissuomalaiseen partiotoimintaan kiinteästi liittyvä ja arvokas perinne.

Edellä on käsitelty lähinnä suomenkielisen piiritoiminnan kehitystä Varsinais-Suomessa. Myös maakunnan alueella toimineilla ruotsinkielisillä partiolaisilla oli kuitenkin erillinen piiriorganisaationsa. Ruotsinkielisten poikalippukuntien yhteistyöelimenä toimi 1960-luvulla Sydvästra Finlands Scoutdistrikt, johon kuului Turun ohella lähinnä Turunmaan saariston lippukuntia. Piiriin kuuluivat myös Björneborgs Riddargossar ja Tammerfors Spejare, koska Satakunnassa tai Hämeessä ei ruotsinkielisille ollut omaa piiriä.⁴¹² Ruotsinkielisten tyttölippukuntien muodostaman piirin nimenä oli puolestaan Åbolands Flickscoutkrets. Siihen kuului Turun kaupungin ja Turunmaan saariston alueella toimineita lippukuntia sekä ahvenanmaalainen tyttölippukunta Ålandsflickorna.⁴¹³

Kokonaisuudessaan 1960-luku merkitsi varsinaissuomalaiselle partiopiiritoiminnalle monessa suhteessa jatkuvuutta mutta samalla myös eräänlaisen murroskauden alkua. Etenkin 1960-luvun alkupuolella partiopiirien toiminnassa näkyivät vielä vahvoina monet sodanjälkeisen kauden piirteet. Muutosprosessi kuitenkin käynnistyi vähitellen 1960-luvun kuluessa ja käytännön tasolla se näkyi ennen kaikkea tyttö- ja poikapiirien välisen yhteistyön tiivistymisenä. Uudistusten taustalla olivat yhteiskunnallisen rakennemuutoksen mukanaan tuomat haasteet. Varsinais-Suomessa uudenlaisiin haasteisiin oltiin kuitenkin valmiita vastaamaan kehittämällä maakunnan partioliikettä sen omista lähtökohdista käsin.

Hakkis-leiri Sauvossa

Suomen Partiopoikajärjestö oli jo sodanjälkeisellä kaudella järjestänyt eri puolilla maata valtakunnallisia suurleirejä. Perinne jatkui vuoden 1965 elokuussa, jolloin partiopojat kokoontuivat Hakkis-leirille Varsinais-Suomeen. Paikaksi oli valittu meren rannalla sijaitseva leirialue Sauvon Ampolassa. Turun kaupungin ohella myös tilanomistaja Tapani Kiviranta oli antanut omistamiaan maita leirin käyttöön. Nimensä suurleiri sai Varsinais-Suomen maakuntalintua naakkaa tarkoittavasta sanasta hakkinen. Sauvolaisia on kutsuttu hakkisiksi ja naakan voi nähdä myös Sauvon kunnanvaakunassa. Hakkis-leirille osallistui yhteensä noin 2 300 partiolaista ja leirin rakenne oli järjestetty siten, että kukin partiopiiri muodosti oman alaleirinsä. Kalevi Kuusisen johtamassa varsinaissuomalaisten alaleirissä oli miltei 400 partiopoikaa ja se toimi samalla Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin Tammileirinä. Varsinaissuomalaiset partiojohtajat kantoivat päävastuun myös koko leirin järjestelyistä. Onnistunut suurleiri herätti

runsaasti huomiota tiedotusvälineissä ja mm. tasavallan presidentti Urho Kekkonen vieraili leirillä. Vierailun aikana leirinjohtaja Turun Partio-Sissien Lauri ”Lapa” Winter haastoi Kekkonen kilpailuun partahakkisten nokituksessa, missä tarkoituksena oli kaataa puupalikoita kivikuulilla. Ajan hengen mukaisesti Kekkonen voitti kilpailun selvällä piste-erolla.⁴¹⁴

Tammenlehden synty

Sodanjälkeisellä kaudella molemmat suomenkieliset partiopiirit olivat julkaisseet omia vaatimattomia tiedotuslehtisiään. Vuoden 1960 joulukuussa poikapiirin piirihallitus kuitenkin julisti kilpailun uuden nimen keksimiseksi Piiriviestille. Kilpailun voitti Kalervo ”Bonito” Mettalan ehdotus Tammenlehti. Toisena vaihtoehtona Mettala oli esittänyt Tammilastua. Nimivalinta oli ymmärrettävä, koska Varsinais-Suomen nimikkokasvi tammi oli pitkäaikaisen piirinjohtajan Rafael ”Raffu” Helangon suosikkipuuta. Poikapiirin piirileiriä kutsuttiin lisäksi Tammileiriksi ja partiojohtaja Matti ”Masa” Nummelinin piirtämä tammenoksa oli jo aiemmin komeillut Piiriviestin kannessa. Nummelin vastasi myös vuonna 1961 ilmestyneen ensimmäisen Tammenlehden suunnittelusta ja toimittamisesta. Myöhemmin Tammenlehteä ryhdyttiin painattamaan Jaakkoo-Taara oy:n kirjapainossa offset-menetelmällä ja vuodesta 1964 alkaen siitä tuli molempien suomenkielisten partiopiirien yhteinen lehti. Vastuu lehden toimittamisesta oli alkuvuosina vuorotellen poika- ja tyttöpiirillä. Piirien toimintatavoissa olleista eroista ja ajoittaisista talousvaikeuksista huolimatta Tammenlehdellä oli jo 1960-luvulla suuri merkitys erityisesti maaseudun lippukunnille.

Kehitystä lippukuntatasolla

Varsinaissuomalaisten partiolippukuntien kokonaisjäsenmäärä oli kasvanut suurten ikäluokkien ansiosta nopeasti 1950-luvulla. Varsinais-Suomen Partipoikapiirissä jäsenmäärä oli ollut suurimmillaan vuonna 1958, jolloin piirin lippukunnissa oli yhteensä yli 3 000 jäsentä.⁴¹⁵ Tämän jälkeen tilanne kuitenkin tasaantui ja poikapiirin jäsenmäärä kääntyi hienoiseen laskuun 1960-luvun vaihteessa. Muutokseen vaikuttivat osaltaan yhteiskunnan kiihtyvä rakennemuutos ja syntyvyyden lasku 1940-luvun lopun huippuvuosista.

Varsinais-Suomen Partiopoikapiirissä jäsenmäärän lasku oli maltillista ja piirin lippukuntien yhteenlaskettu kokonaisjäsenmäärä oli 1960-luvulla yhä 2 000–3 000 välillä. Vuosikohtaiset vaihtelut saattoivat kuitenkin olla huomattavia. V-SPP:n vuosikertomusten mukaan piirissä oli esimerkiksi vuoden 1962 lopulla 2 427 jäsentä ja vuotta myöhemmin 2 873.⁴¹⁶ Jäsenmäärän suuria vaihteluja voidaan ainakin osittain selittää tilastointimenetelmissä tapahtuneilla muutoksilla ja sillä, että osa lippukunnista ei palauttanut ajoissa vuosiselostettaan piirille.

Suomenkielisessä tyttöpiirissä sodanjälkeisellä kaudella alkanut jäsenmäärän kasvu jatkui poikapiiriä pidempään. V-SPT:n alaisissa lippukunnissa oli esimerkiksi vuonna 1962 kaikkiaan 2 239 jäsentä ja seuraavina vuosina partiotyttöjen määrä edelleen kasvoi. Huippu saavutettiin vasta vuonna 1966, jolloin V-SPT:n jäsenmäärä oli kohonnut 2 800:aan. Tämän jälkeen myös tyttöpiirin lippukuntien jäsenmäärät kääntyivät laskuun.⁴¹⁷ Kaiken kaikkiaan suomenkielisten partiotyttöjen ja -poikien lukumäärä oli 1960-luvulla suunnilleen samalla tasolla, kun vielä sodanjälkeisellä kaudella enemmistö maakunnan partiolaisista oli ollut poikia.

Lippukuntien lukumäärien osalta kehitys oli 1960-luvulla vaihtelevaa. Suomenkielisessä poikapiirissä lippukuntien lukumäärä väheni 1960-luvun alussa huomattavasti edellisen vuosikymmenen loppuun verrattuna. V-SPP:n alueella toimi esimerkiksi vuonna 1961 ainoastaan 38 lippukuntaa eli yhdeksän vähemmän kuin vuonna 1957.⁴¹⁸ Vuosikymmenen alun notkahduksen jälkeen lippukuntien lukumäärä lähti kuitenkin uudelleen kasvuun ja vuoden 1963 toimintakertomuksen mukaan V-SPP:ssä oli jo 50 lippukuntaa.⁴¹⁹

Pelkästään vuoden 1963 aikana perustettiin tai herätettiin henkiin kaikkiaan seitsemän poikalippukuntaa: Oripään Eränkävijät, Ahjon Polkijat (Loimaa), Uudenkaupungin Merihait, Otavan Vartijat (Merimasku), Mustavuoren Sissit (Littoinen), Kuusiston Linnanyrjänät (Kaarina) ja Virttaan Suosissit (Alastaro).⁴²⁰ 1960-luvun loppua kohden lippukuntien lukumäärä alkoi kuitenkin jälleen vähentyä ja vuonna 1969 V-SPP:n alueella toimi enää 34 lippukuntaa.⁴²¹ Uusien lippukuntien suuren lukumäärän taustalla lienee ollut V-SPP:n tehokas aluetoiminta ja poikapiirille vuonna 1963 palkattu toiminnanjohtaja.

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirissä lippukuntien lukumäärä lähti 1960-luvun alun pienen notkahduksen jälkeen kasvuun. Vuonna 1961 V-SPT:n tilastoon oli merkitty 37 lippukuntaa ja viisi vuotta myöhemmin vuosiselosteensa palautti yhteensä

47 tyttölippukuntaa. Vuoden 1966 jälkeen yhä useampien lippukuntien toiminta kuitenkin lopahti ja vuonna 1969 tyttöpiirissä oli toimintakertomuksen mukaan enää 38 lippukuntaa.⁴²² Sekä partiolaisten että lippukuntien lukumäärissä tapahtuneiden muutosten taustalla voidaan nähdä useita tekijöitä.

Vuosilta 1962 ja 1964 säilyneiden ohjantaselostusten perusteella näyttää siltä, että useilla maaseutupaikkakunnilla suurin este partiotoiminnan kehittämiseksi oli yksinkertaisesti partiokäisten lasten ja nuorten vähäinen lukumäärä. Myös sopivan lippukunnanjohtajan etsiminen saattoi olla vaikeaa.⁴²³ Yleisellä tasolla kaupunkeihin suuntautunut voimakas muuttoliike heikensi maaseudun lippukuntien asemaa 1960-luvulla.

Tammenlehdessä esiteltiin maaliskuussa 1968 tyttölippukunta Maskun Hemmingin Tyttöriiden toimintaa. Artikkelissa tuodaan ytimekkäästi esille maaseudun partiolippukuntien kohtaamat tavalliset haasteet: ”Maskussa partiotyö kohtaa pienen maaseutulippukunnan vaikeudet. Toisinaan on pulaa johtajista, kuten tällä hetkellä, toisinaan taas tytöistä. Matkat ovat pitkät ja kulkuyhteydet huonot.”⁴²⁴ Lippukuntien asemaan vaikutti lisäksi yhteiskunnan politisoituminen 1960-luvulla.

Muutamilla paikkakunnilla haasteena partiotoiminnalle oli kilpailu poliittisten nuorisjärjestöjen kanssa. 1960-luvun ohjantaselostuksista käy lisäksi ilmi, että vasemmiston toimesta partioliikettä pyrittiin leimaamaan poliittisesti.⁴²⁵ Sodan päätyttyä erityisesti työläisnuorisoliikkeen yleiset toimintaedellytykset olivat parantuneet ja esimerkiksi kommunistien varhaisnuorisojärjestöksi oli perustettu Suomen Demokratian Pioneerien Liitto.⁴²⁶

Myös nuorison elämäntavoissa tapahtui ajanjaksolla muutoksia, joihin partioliikkeessä kiinnitettiin huomiota. Maaseudun partiotoimintaa V-SPP:n piirihallitukselle vuonna 1962 esiteltyt kanttoriuurkuri Aarne Lehtonen tiivisti ongelman seuraavasti: ”Innostus partiota kohtaan on laskenut, maaseudullakin ns. lättähatut aliarvioivat koko partiotyön saaden tällä monet eroamaan.”⁴²⁷ Jälkikäteen on kuitenkin vaikea arvioida, miten lättähatut ja muut nuorisokulttuurin ilmiöt kokonaisuudessaan vaikuttivat lippukuntien asemaan.

Tarkasteltaessa lippukuntien kehitystä on syytä pitää mielessä, että Varsinais-Suomen partiotoiminnan keskus Turku ja sitä ympäröivä maaseutu erosivat 1960-luvulla huomattavasti toisistaan. Turussa lippukuntia oli paljon ja esimerkiksi vuonna 1968 kaupungissa toimi yhteensä 32 suomenkielistä lippukuntaa, joista puolet oli

poikalippukuntia ja puolet vastaavasti tyttölippukuntia. Seurakunnat olivat säilyttäneet vahvan aseman turkulaisessa partiotoiminnassa, sillä kaikkiaan 17 lippukunnan taustayhteisönä oli vuonna 1968 paikallinen seurakunta. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että raittiusyhdistysten alaisuudessa toimi samana vuonna vain neljä lippukuntaa ja Pelastusarmeijan yhteydessä ainoastaan Auran Korpitytöt.⁴²⁸

Muiden suurimpien kaupunkien tavoin Turun kaupunkirakenne muuttui 1960-luvulta alkaen nopeasti. Hannunniittuun, Ilpoisiin, Kastuun, Pääskytuorelle, Suikkilaan, Lausteelle ja Uittamolle rakennettiin laajoja kerrostalolähiöitä. Kehityksen seurauksena myös enemmistö kaupungin väestöstä asui jo varsinaisen ruutukaava-alueen ulkopuolella.⁴²⁹ 1960- ja 1970-lukujen lähiörakentaminen kytkeytyi tiiviisti suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan syntyyn. Uusien asuinalueiden rakentamisessa pyrittiin luonnonläheisyyteen ja ne syntyivät usein etäälle vanhasta kaupunkirakenteesta. Lähiöitä pidettiin terveellisenä kasvuympäristönä lapsille ja nuorille, minkä vuoksi asuntojen suunnittelussa otettiin huomioon erityisesti lapsiperheiden tarpeet.⁴³⁰

Helsingissä lähiöitymiskehitys johti 1960-luvulla jäsenkatoon useissa keskusta-alueen perinteikkäissä partiolippukunnissa.⁴³¹ Turussa Helsingin kaltaista jäsenmäärän vähenemistä ei kuitenkaan ole havaittavissa, vaan kaupungin keskustan suuret partiolippukunnat säilyttivät 1960-luvulla edelleen asemansa. Tarkasteltaessa esimerkiksi V-SPT:n vuositilastoja voidaan havaita, että tyttöpiirin suurimmista lippukunnista miltei kaikki toimivat 1960-luvulla yhä Turun keskustassa. Tilanne oli pitkälti samankaltainen myös suomenkielisessä poikapiirissä.⁴³² Merkittävän poikkeuksen tässä suhteessa tekivät tosin Maarian seurakunnan alaisuudessa toimineet tyttölippukunta Maarian Kämmevät ja poikalippukunta Koroisten Ritarit. Molempien lippukuntien toiminta keskittyi keskustan sijaan erityisesti Raunistulan esikaupunkialueelle.⁴³³

Turun seudulla partiolippukuntien toiminta ylitti usein alueen ahtaat kuntarajat. Tällainen tilanne oli esimerkiksi Kaarinan Ristiritareilla ja Kaarinan Sädetyöillä, joiden toiminta oli laajentunut Turun Nummenmäen ohella myös Kaarinan kunnan puolelle esimerkiksi Littoisiin ja Kuusistoon. Lippukuntien eri alueilla toimineet osastot olivat 1960-luvun alkuun mennessä vähitellen itsenäistyneet ja vuonna 1963 Kaarinassa sijainneista osastoista muodostettiin neljä erillistä lippukuntaa.⁴³⁴

Uusien lippukuntien perustaminen keskittyi 1960-luvulla paljolti Turun ulkopuolelle. Vuosikymmen kuluessa toimintansa aloittaneista uusista

turkulaislippukunnista voidaan mainita Henrikin Tapulitytöt, joka aloitti toimintansa Henrikin seurakunnan yhteydessä Vasaramäessä vuonna 1961. Henrikin Tapulityttöjen ensimmäinen lippukunnanjohtaja oli Raija ”Tiksa” Aalto. Aiemmin Turun Tähti-Tytöissä toiminut Aalto siirtyi perusteilla olevaan lippukuntaan piirinjohtaja Eeva Laurénin pyydettyä häntä tehtävään.⁴³⁵

Raittiusyhdistys Taimi II:n alaisuuteen perustettiin lisäksi vuonna 1965 meripartiolippukunta Merenkävijät.⁴³⁶ Raittiusyhdistyksessä oli jo aiemmin toiminut kaksi erillistä partiolippukuntaa: Taimen Nuotioveljet ja Taimen Nuotiosiskot. Poikalippukunnan toiminta oli hiipunut jo aiemmin mutta Taimen Nuotiosiskoilla oli aktiivista toimintaa vielä 1960-luvulla.⁴³⁷ Alkuvaiheessa Merenkävijät olikin poikalippukunta ja vasta Taimen Nuotiosiskojen lopetettua toimintansa 1970-luvulla se muuttui yhteislippukunnaksi.

Merenkävijöiden perustaminen oli jatkoa Turun seudulla sodanjälkeisellä kaudella lisääntyneelle meripartioinnostukselle. Turunmaan saaristossa vuosina 1955 ja 1968 järjestetyt Satahanka-leirit lisäsivät osaltaan meripartiotoimintaa kohtaan tunnettua kiinnostusta.⁴³⁸ Uusien meripartiolippukuntien perustamisen sijaan innostus tosin näkyi tavallisesti siten, että jo toiminnassa olleet turkulaislippukunnat omaksuivat meripartioinnin toimintamuodokseen.

Ruotsinkielisten lippukuntien osalta tilanne säilyi 1960-luvulla suhteellisen vakaana. Uusia lippukuntia perustettiin vuosikymmenen kuluessa mm. Dragsfjärdiin, jossa aloitettiin myös meripartiotoiminta.⁴³⁹ Kaiken kaikkiaan ruotsinkieliseen tyttöpiiriin kuului vuoden 1968 vuosikertomuksen mukaan kuusi lippukuntaa, joissa oli yhteensä 382 jäsentä. Partiotyttölippukunnista suurin oli turkulainen Åbo Vildar.⁴⁴⁰ Poikapiirissä oli puolestaan vuodelta 1963 säilyneiden tietojen mukaan kaikkiaan 10 lippukuntaa, joissa oli arviolta 363 jäsentä. Suurimman ruotsinkielisen poikalippukunnan asemasta kilpailivat turkulaiset KFUM:s Scouter Kamraterna ja Scoutkåren Pojkarna sekä Scoutkåren Pargaspojarna Paraisilta.⁴⁴¹

Yhteenvedona voidaan todeta, että yhteiskunnan rakennemuutos heijastui 1960-luvulla myös lippukuntatason partiotoimintaan monin eri tavoin. Ikäluokkien pientyminen ja nuorison muuttoaalto kaupunkeihin aiheuttivat maaseudulla vaikeuksia partiotoiminnalle. Turun seudulla taas kaupunkirakenteen muutos toi mukanaan uudenlaisia haasteita lippukunnille. Muutosten vaikutuksia ei tule kuitenkaan liiaksi korostaa, sillä esimerkiksi maaseudun lippukuntien ongelmiin

vastattiin tehostamalla partiopiirien alue- ja ohjaustoimintaa. Turussa puolestaan keskustan perinteiset lippukunnat pystyivät yhä säilyttämään asemansa lähiöiden rakentamisesta huolimatta.

UUDISTUVA SUOMALAINEN PARTIOLIIKE

Marraskuussa 1979 pidetyssä syyskokouksessa valittiin aiemmin perustetun valtakunnallisen yhteisjärjestön Suomen Partiolaiset ry:n hallituksen puheenjohtajaksi partiojohtaja Aarno ”Imppa” Stauffer Varsinais-Suomesta. Sanomalehti Turkulaiselle antamassaan haastattelussa uusi puheenjohtaja esitti näkemyksensä partion merkityksestä nuorille:

Aarno Stauffer korostaa myös käytännön taitojen tarpeellisuutta meidänkin ajanamme: meripartiolaisen on osattava tehdä pitävä solmu, samoin leiriläisen kiinnitettävä telttä lujasti maahan. Partiojärjestö pyrkii, runollisesti sanoen, auttamaan nuoria kestävien solmujen teossa. Solmujen, joilla voi sitoa elämän purren lujasti tulevaisuuden laiturin, sanoo ”ikuinen partiolainen” Aarno Stauffer.⁴⁴²

Näkemyks oli vastaus 1970-luvulla usein esitettyyn väitteeseen, jonka mukaan partio toiminta oli vanhanaikaista tarpeettomien solmujen opettelua. Aarno Staufferin valinta Suomen Partiolaisten johtoon tapahtui ajanjaksolla, jolloin maamme partioliikettä pyrittiin voimakkaasti uudistamaan. Näkyvimpänä rakenteellisena uudistuksena oli poikien ja tyttöjen valtakunnallisen yhteisjärjestön sekä maakunnallisten yhteispiirien toiminnan aloittaminen. Nopeat muutokset aiheuttivat 1970-luvun kuluessa myös ristitiitoja suomalaisen partioliikkeen sisälle. Näkemuseroista huolimatta partioliike kykeni kuitenkin säilyttämään yhtenäisyytensä.

Linjaristiriidoista yhtenäisyyteen

Tampereen kokouksessa vuonna 1970 tehty periaatepäätös yhteisen valtakunnallisen kattojärjestön perustamisesta on tärkeä käännekohta Suomen partioliikkeen historiassa. Tässä ”Tampereen kihlauksessa” ei kuitenkaan vielä päätetty perustettavan yhteisjärjestön säännöistä, rakenteesta eikä siitä, miten tyttöjen ja poikien erilliset partio-ohjelmat tulisi jatkoa sovittamaan yhteen. Voidaankin sanoa, että vuoden 1970 periaatepäätös oli monessa suhteessa vasta lähtökohta varsinaisille yhdistymisneuvotteluille.

Suomen Partioaikajärjestön ja Suomen Partiotyttöjärjestön asettama pitkän tähtäimen suunnittelutoimikunta eli PTS-toimikunta oli ehdottanut, että tulevan yhteisjärjestön jäseninä olisivat vanhat keskusjärjestöt. Toimikunnan tekemä ehdotus

herätti kuitenkin aihetta tutkineen Liisa Savusen mukaan arvostelua, sillä rakenteen pelättiin lisäävän byrokratiaa. Kriitikot halusivat alueellisten partiopiirien ja valtakunnallisten liittojen olevan SPJ:n ja SPTJ:n sijaan uuden yhteisjärjestön jäseniä. PTS-toimikunnan näkemyksen mukaan yhdistymishanke oli kuitenkin helpompi toteuttaa alkuvaiheessa siten, että jäseninä olisivat partiopiirien sijaan vanhat keskusjärjestöt.⁴⁴³ Uusi yhteisjärjestö, Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry (SP), perustettiin lopulta toimikunnan ehdottamalla tavalla Yrjönpäivänä vuonna 1972.⁴⁴⁴

Yhteisjärjestön toiminta alkoi vuosien 1972–1974 välisen siirtymäkauden aikana. Uuden yhteisjärjestön perustaminen ei merkinnyt vanhojen keskusjärjestöjen lakkauttamista, sillä partiopojilla ja -tyttöillä oli mm. edelleen erilliset maailmanjärjestönsä. Tämän vuoksi Suomen Partiolaisten rakennetta pidettiin alkuvaiheessa ongelmallisena.⁴⁴⁵ Siirtymäkauden lopulla vuonna 1974 organisaatiota uudistettiin siten, että partiopiireistä ja ruotsinkielisistä liitoista tuli yhteisjärjestön varsinaisia jäseniä vanhojen keskusjärjestöjen sijaan.⁴⁴⁶ Myöhemmin SP hyväksyttiin partiopoikien ja -tyttöjen maailmanliittojen jäseneksi, minkä seurauksena vanhat keskusjärjestöt menettivät merkityksensä myös kansainvälisessä yhteistyössä.⁴⁴⁷

Uuden valtakunnallisen yhteisjärjestön keskeisenä tavoitteena oli suomalaisen partiotoiminnan kehittäminen.⁴⁴⁸ Alusta alkaen myös tasa-arvoperiaatetta pidettiin uudessa yhteisjärjestössä tärkeänä, koska siihen kuuluivat sekä suomen- että ruotsinkieliset partiopojat ja -tytöt. Tasa-arvo näkyi selvästi esimerkiksi henkilövalinnoissa, sillä SP:n johdossa toimi vuorotellen mies ja nainen. Tässä yhteydessä päätettiin myös siirtää historiaan aiemmin käytössä ollut ylijohtaja-nimitys. Uuden yhteisjärjestön hallituksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin aiemmin SPTJ:n ylijohtajana toiminut Kata Jouhki. Hänen seuraajiaan olivat Aarno Staufferin ohella Tapio Koivula ja Doris Stockmann.⁴⁴⁹

Suomalaisen partioliikkeen yhdistymishanke oli vastaus jo edellisellä vuosikymmenellä alkaneeseen yhteiskunnalliseen murrokseen ja partiotoimintaa kohtaan esitettyyn arvosteluun. Partiolaiset itse näyttävät suhtautuneen yhdistymishankkeeseen suhteellisen ennakkoluulottomasti. Turun Sanomien huhtikuussa 1971 julkaisemassa partioliikkeen uudistamista käsittelevässä artikkelissa esimerkiksi kerrottiin laajasta haastattelututkimuksesta, jossa oli haastateltu partiopoikia ja -tyttöjä sekä heidän vanhempiaan. Haastatelluista yli tuhannesta henkilöstä ainoastaan viisi vastusti yhdistymistä. Tutkimuksen mukaan suhtautuminen erityisesti yhteiseen

järjestöön ja yhteislippukuntien perustamiseen oli periaatteessa myönteistä. Poikien ja tyttöjen yhteistoimintaan vartioiden kaltaisissa pienryhmissä suhtauduttiin sen sijaan huomattavasti varauksellisemmin.⁴⁵⁰

Poika- ja tyttötoiminnan yhdistäminen oli vain osa partioliikkeen uudistusprosessia 1970-luvulla. Yhteisjärjestön perustamisen seurauksena oli päästävä sopuun myös partiotoiminnan sisällöstä uudessa järjestössä. Pojilla ja tytöillä oli 1970-luvulle asti käytössä erilliset partio-ohjelmat, minkä vuoksi esimerkiksi partiojohtajakoulutuksessa oli eroja. Yhdistymishankkeen ohella uudistusten kannattajat halusivat muuttaa myös partio-ohjelmaa ja partiotoiminnan aatteellista perustaa. Turun Sanomien artikkelissa käynnissä ollutta uudistusprosessia arvioidaan seuraavasti:

Pohjimmaisena on partioideologian mahdollinen muuttaminen siitä, millaiseksi liikkeen perustaja, englantilainen lordi Baden-Powell, sen vuosisadan alussa loi. Mutta asiassa käynee melko odotetusti perimmäisajatuksen romuttajien vastustuksesta huolimatta. Todetaan, että poika on 70-luvullakin samanlainen romantikko ja seikkailija kuin vuosisadan alussakin. Partiolaki, jota kunnioittaa lähes 20 miljoonaa nuorta kaikkialla maailmassa, säilyttää Suomessakin sille kuuluvan aseman. Onhan selvää, että kun rakennukselta murjotaan perustus itse taloa kaatamatta, on se taikatemppu joka harvoin onnistuu. Uutta alustaa on vaikea samanaikaisesti saada tilalle.⁴⁵¹

Artikkeli heijastaa niitä hyvin erilaisia odotuksia, joita partiolaisilla oli uudistusprosessin suhteen. Pyrkimykset partio-ohjelman ja partiolain sekä -lupauksen muuttamiseksi aiheuttivat 1970-luvun kuluessa ristiriitoja partioliikkeen sisällä.

Partio-ohjelmien uudistamistyö oli aloitettu jo ennen uuden yhteisjärjestön perustamista.⁴⁵² Kuitenkin vasta yhdistymisen jälkeen vuonna 1972 tehtiin päätös partiotoiminnan kehittämis- ja suunnitteluprojektiin (PARKE) liittyvän esitutkimuksen suorittamisesta. Kehittämistyön osa-alueina olivat mm. toiminta- ja taloussuunnittelu sekä organisaation kehittäminen. Laki- ja lupaustyöryhmän tehtäväksi annettiin lisäksi partioliikkeen keskeisten aatteellisten periaatteiden uudistaminen. Pitkälti työryhmän tekemien ehdotusten mukaisesti partiolakia alettiin kutsua partioihanteiksi ja myös partiolupaukseen tehtiin muutoksia.⁴⁵³

Uudistamistyön keskeisenä tuloksena syntyi uusi peruspartio-ohjelma, jonka oli tarkoitus korvata aiemmin käytössä olleet erilliset partio-ohjelmat. Uudessa ohjelmassa korostettiin aiempaa enemmän vapaavalintaisuutta ja se erosi monessa suhteessa totutusta. Aiemmin suomalaisessa partioliikkeessä oli esimerkiksi pidetty tärkeänä periaatteena sitä, että partiolaisen tuli luokka- tai taitomerkkiä suorittaessaan osoittaa

hallitsevansa merkkiin sisältyvät tiedot ja taidot. Uudessa ohjelmassa partiolaisen edellytettiin vain osallistuvan asian opetteluun yhdessä vartionsa kanssa.⁴⁵⁴ Tätä muutosta monen partiojohtajan oli vaikea hyväksyä.

Johtajakoulutus oli toinen partio-ohjelman uudistamistyöhön liittynyt erityiskysymys. Partiopoijilla ja -tytöillä oli ollut aiemmin käytössä toisistaan poikenneet johtajakoulutusjärjestelmät. Partiopoikajohtajien ylintä jatkokurssia nimitettiin kansainvälisen käytännön mukaisesti Gilwell-kurssiksi ja partiotyttöjohtajien vastaavantasosta jatkokurssia puolestaan Kolmiapilatulokinnoksi.⁴⁵⁵ Yhteisen keskusjärjestön perustamisen ja partio-ohjelman uudistamisen seurauksena erilliset kurssit lopetettiin ja luotiin uudenlainen partiojohtajien Kolmiapila-Gilwell-jatkokurssi (KoGi). Aiempien kurssien perinteet ja niiltä saadut kokemukset olivat lähtökohtana uutta kolmiosaista jatkokurssia kehitettäessä.⁴⁵⁶

Partioliikkeen uudistusprosessi liittyi osaltaan Suomessa 1970-luvulla vallinneeseen yhteiskunnalliseen ilmapiiriin, jota leimasi voimakas politisoituminen. Nuorisotyössä korostuivat aiempaa selvemmin yhteiskunnalliset päämäärät ja nuorisopoliittika.⁴⁵⁷ Tämä vaikutti myös partioliikkeen asemaan ainakin keskusjärjestötasolla. Valtakunnallisessa Partiojohtajalehdessä esimerkiksi julkaistiin vuonna 1971 artikkeli, joka otsikoitiin provosoivasti: ”Onko partioliike todella poliittista?”.⁴⁵⁸ Keskustelu partioliikkeen poliittisuudesta jatkui vilkkaana läpi 1970-luvun ja ajan hengen mukaisesti partiolaisillekin valmisteltiin omaa valtakunnallista nuorisopoliittista ohjelmaa.⁴⁵⁹

1960- ja 1970-lukujen yhteiskunnallinen ilmapiiri näkyi myös Suomen partioliikkeen ja neuvostoliittolaisten nuorisojärjestöjen välisten yhteyksien tiivistymisenä keskusjärjestötasolla. Suomen partioliikkeen edustajat osallistuivat esimerkiksi Neuvostoliiton ja sen vaikutuspiirissä olleiden valtioiden järjestämiin nuorisotapahtumiin.⁴⁶⁰ Sitoutumattomuudestaan huolimatta Suomen Partiolaiset ry liittyi myös Suomi-Neuvostoliitto-seuran jäseneksi.⁴⁶¹

Valtakunnallisissa partiolehdissä julkaistiin lisäksi sävyltään myönteisiä artikkeleita sosialistimaiden valtiojohtoisista nuorisojärjestöistä.⁴⁶² Neuvostoliitossa tapahtuneista ihmisoikeusloukkauksista ja partioliikkeen kaltaisten vapaiden nuorisojärjestöjen toiminnan estämisestä kuitenkin vaiettiin. Lisääntyneen yhteistyön taustalla voidaankin nähdä pyrkimys käyttää partioliikettä Suomen ulkopoliittisen linjan tukemiseen.

Edellä kuvattua taustaa vasten on ymmärrettävää, että monet partiolaiset kokivat 1970-luvulla tapahtuneen kehityksen vievän suomalaista partioliikettä väärään suuntaan. Suomen Partiolaiset ry:n toimintatapoihin, uuteen koulutusjärjestelmään ja erityisesti peruspartio-ohjelmaan kohdistettu kritiikki näkyi selvästi valtakunnalliseen Partiojohtaja-lehteen lähetetyissä mielipidekirjoituksissa.⁴⁶³ Erityisen aktiivisesti lehden mielipidepalstalle kirjoitti turkulainen partiojohtaja Aarno ”Impa” Stauffer.

Partiojohtaja-lehdessä oli esimerkiksi ajan hengen mukaisesti esitetty kysymys: ”Kenen joukoissa seisot?” Aarno Stauffer vastasi kysymykseen kiteyttämällä oman näkemyksensä partioliikkeen sitoutumattomuudesta seuraavasti: ”Seison ja toivon koko partioliikkeen seisovan omissa joukoissaan. Ajattelevan itse ja määrittävän kantansa itsenäisesti ilman minkään puoluetoimiston apua.”⁴⁶⁴ Vain muutamaa vuotta myöhemmin Stauffer valittiin Varsinais-Suomen Partiopiirin ja Suomen Partiolaisten puheenjohtajaksi.

Alkuvaiheessa Aarno Stauffer ja useat muut kriittisiä näkemyksiä esittäneet partiojohtajat pyrittiin kuitenkin leimaamaan Partiojohtaja-lehdessä asenteiltaan vanhoillisiksi.⁴⁶⁵ Turkulainen pitkän linjan partiovaikuttaja Lauri ”Lapa” Winter vastasi kirjoitteluun vuonna 1975 antamalla ns. staufferismille uudenlaisen, aiempaa positiivisemmän merkityksen: ”Staufferismi on ollut ja on edelleen pyyteetöntä työtä suomalaisen ja tällä hetkellä myös maailmanlaajuisen partioinnin hyväksi.”⁴⁶⁶ Partiojohtajat Stauffer ja Winter tiesivät, että he eivät olleet suinkaan yksin puolustaessaan julkisesti näkemyksiään partioliikkeen sitoutumattomuudesta ja partiotoiminnan sisällöstä.

Varsinais-Suomessa kriittisyys valtakunnallisen uudistusprosessin saamaa luonnetta kohtaan oli suurta. Kritiikki kohdistui erityisesti keskusjärjestön toimintaan ja uuteen partio-ohjelmaan.⁴⁶⁷ Partio liikkeen sisälle syntyneitä uutta partio-ohjelmaa vastustanutta oppositiota alettiin pian nimittää ruskeaksi linjaksi ja keskusjärjestö puolestaan käytti uudesta partio-ohjelmastaan nimitystä sininen linja. 1970-luvulla syntyneitä linjakokoa ei kuitenkaan pidä sekoittaa Suomen partioliikkeen historiassa aiemmin vallinneisiin linjaerimielisyyksiin.

Nimitysten taustalla olivat keskusjärjestön käyttöön ottamat uudet ohuet partiopaidat, joita monet partiojohtajat pitivät epäkäytännöllisinä. Paitoja oli lisäksi saatavana vain sinisenä, vaikka monissa lippukunnissa oli perinteisesti käytetty ruskeita paitoja. Tilanteen korjaamiseksi turkulaisten partiojohtajien aloitteesta kehitettiin

vanhasta partiopaidasta uusi versio, jota alettiin valmistaa sekä ruskeana että sinisenä.⁴⁶⁸ 1970-luvulla myös monet sinistä partiopukua käyttäneet lippukunnat siirtyivät vaihtoehtoisen ruskean linjan kannattajiksi. Linjaristiriidoissa kyse oli partiopaidan värin sijaan enemmän partio-ohjelman sisällöstä.

Ruskean linjan keskuspaikaksi muodostui Turku, jossa erityisesti partiopoikalippukunta Koroisten Ritarit nousi näkyvään asemaan. Partiojohtaja Risto ”Albert” Pyysalo kuvaa tapahtumien kulkua lippukunnan historiategoksessa. Hänen mukaansa Koroisten Ritarit toimi aktiivisesti vaihtoehtoisen partio-ohjelman kehittämiseksi uuden valtakunnallisen peruspartio-ohjelman rinnalle. Vaihtoehtoista partio-ohjelmaa alettiin kutsua eräohjelmaksi ja se soveltui sekä sudenpennuille että vartiolaisille. Ohjelmaa varten koottiin lisäksi Vartionjohtajan käsikirja ja alettiin valmistaa muutakin tarvittavaa oheismateriaalia, kuten Suomen Partiolaisten käytöstä poistamia luokkamerkkejä ja SPJ:n perinteisiä partiojohtajamerkkejä.⁴⁶⁹

Koroisten Ritarien ohella eräohjelman teossa oli mukana myös muiden turkulaislippukuntien edustajia. Alueen meripartiolippukunnat olivat lisäksi jo aiemmin kehittäneet eräohjelmaa vastaavan meriohjelman.⁴⁷⁰ Vaihtoehtoisten partio-ohjelmien myötä ruskean linjan suosio kasvoi nopeasti ja lippukuntia tuli mukaan Varsinais-Suomen ohella myös esimerkiksi Satakunnasta ja Hämeestä.⁴⁷¹

Ruskean linjan mukaiseen partiotoimintaan suunnitellun materiaalin kysyntä lisääntyi tämän seurauksena voimakkaasti. Materiaalin myyntiä varten Koroisten Ritarit perusti Turkuun itsenäisen Partiokauppa Sudenkolon, jonka johdossa toimi partiojohtaja Jukka-Pekka ”Julle” Rauti. Lippukunnan toimesta julkaistiin 1970-luvulla myös ruskean linjan tiedotuslehteä, jonka nimenä oli Wanha Jänkäsusi. Lehden toimitussihteerin tehtävistä vastasi partiojohtaja Jorma ”Jomma” Mattsson.⁴⁷²

Ruskean linjan tukijat katsoivat edustavansa Baden-Powellin antamien suuntaviivojen mukaista partiotoimintaa ja heidän näkökantansa sai suhteellisen laajaa kannatusta partiolaisten keskuudessa kentällä.⁴⁷³ Alkuvaiheessa ruskean linjan lippukuntien valtakunnallista yhteistoimintaa suunniteltiin lähinnä varsinaissuomalaisten ja kymenlaaksolaisten partiojohtajien toimesta. Varsinais-Suomen ohella 1970-luvulla toteutetut uudistukset olivat herättäneet voimakasta arvostelua myös Kymenlaaksossa.⁴⁷⁴

Ruskean linjan levittäytyttyä eri puolille maata tuli ajankohtaiseksi päättää keinoista, joilla kyettäisiin estämään Suomen partioliikkeen hajoaminen

linjaerimielisyyksien seurauksena. Käydyissä neuvotteluissa asetettiin tavoitteeksi ruskean linjan edustajien valitseminen keskusjärjestön päättäviin elimiin ja Suomen Partiolaisten peruspartio-ohjelman muuttaminen vastaamaan paremmin ruskean linjan vaatimuksia. Keskusjärjestön näkökulmasta tilanne oli kehittynyt haastavaksi.⁴⁷⁵

Tärkeänä käännekohtana voidaan pitää Aarno ”Impa” Staufferin valintaa Suomen Partiolaiset ry:n hallituksen puheenjohtajaksi vuonna 1979. Vaalissa hän sai laajaa kannatusta Varsinais-Suomen ohella myös useilta muilta piireiltä erityisesti ruskean linjan tukijoiden joukosta. Jo hieman aiemmin keskusjärjestön hallitus oli myöntynyt esitettyihin vaatimuksiin ja perustanut Ohjelmankehittämistyöryhmän. Työryhmään nimettiin sekä ruskean- että sinisen linjan edustajia.⁴⁷⁶ Vuonna 1980 työryhmän laatima ehdotus uudesta tarkistetusta partio-ohjelmasta hyväksyttiin. Uusi partio-ohjelma samoin kuin partioasuun, luokkamerkkeihin ja johtajakoulutukseen esitetyt muutokset vastasivat monessa suhteessa ruskean linjan periaatteita.⁴⁷⁷

Linjaerimielisyyksistä huolimatta partioliike kykeni säilyttämään asemansa suomalaisessa yhteiskunnassa. 1970-luvun lopulla partioliikkeen jäsenmäärä oli alkanut jälleen kasvaa ja esimerkiksi vuonna 1979 Suomessa oli jo yli 70 000 partiolaista. Samana vuonna tehdyn valtakunnallisen tutkimuksen mukaan Suomen Partiolaiset oli maamme suurin nuorisjärjestö.⁴⁷⁸ 1980-luvulle tultaessa myös partioliikkeen sisäiset ristiriidat jäivät vähitellen taka-alalle ja voimavarat voitiin jälleen suunnata käytännön partiotoimintaan.

1970-luvun linjaristiriidoille on haettu myöhemmin vertailupohjaa suomalaisessa partioliikkeessä jo alkuaikoina käydyistä aatteellisista kiistoista. Partio-ohjelman sisältöön liittyneiden näkemuserojen ohella 1970-luvulla kyse oli kuitenkin myös partioliikkeen kaltaisten vapaiden nuorisjärjestöjen sitoutumattomuudesta ja asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Kuten edellä on käynyt ilmi, oli varsinaissuomalaisilla partiolaisilla näkyvä osuus päätettäessä suomalaisen partioliikkeen suunnasta 1970-luvulla. Mutta millaista oli ajanjakson varsinaissuomalainen partiotoiminta?

Uuden yhteispiirin alkutaival Varsinais-Suomessa

Varsinais-Suomen partiolaisten alueellinen yhteistoiminta oli lisääntynyt 1960-luvun kuluessa. Erityisesti suomenkielisen poika- ja tyttöpiirin välinen yhteistyö oli tiivistynyt, mikä johti yhteisen Varsinais-Suomen Partiopiirin koeluontoiseen perustamiseen marraskuussa 1970. Tavoitteena oli siirtää aiemmin V-SPP:lle ja V-

SPT:lle kuuluneita tehtäviä uudelle yhteispiirille. Perustavassa kokouksessa yhteispiirin johtoon valitun Jorma ”Jomppa” Mäkisen ohella piirihallitukseen valittiin Hannu Toivonen, Ritva Väisänen, Marja Karanko, Pentti Ajanko, Sakari Lehmuskallio, Hannu Hurme, Kari Koski, Marja-Liisa Leppänen, Tuula Riikonen ja Sirkku Kokkonen.⁴⁷⁹ Jorma Mäkisen johdolla toimineessa ns. Vispi-klubissa ryhdyttiin tämän jälkeen aktiivisesti suunnittelemaan yhteispiirin rakennetta.⁴⁸⁰

Alkuvaiheessa yhteispiirillä oli epävirallinen asema suhteessa vanhoihin partiopoika- ja tyttöpiireihin, jotka jatkoivat edelleen toimintaansa. Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin johdossa oli vuosina 1970–1971 Kalevi ”Kale” Kuusinen ja vuodesta 1972 alkaen aiemmin poikapiirin varajohtajana toiminut Jorma Mäkinen.⁴⁸¹ Valtion Rautateiden palveluksessa työskennellyt Mäkinen oli muuttanut Turkuun Vaasasta ja ennen piiritason luottamustehtäviä hän oli ehtinyt toimimaan Koroisten Ritareissa.⁴⁸² Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin johtajana oli puolestaan vuosina 1968–1971 Leena ”Piste” Lampinen ja 1972–1974 Outi ”Sukkula” Kauppi.⁴⁸³

Varsinais-Suomessa odotukset uuden yhteispiirin suhteen olivat yleisesti ottaen positiivisia ja siirtymistä yhteispiiritoimintaan pidettiin mahdollisena jo nopealla aikataululla. Jorma Mäkinen esimerkiksi arvioi huhtikuussa 1971 antamassaan haastattelussa yhteispiirin tilannetta seuraavasti: ”Kokeilu alkoi viime vuoden lopulla ja toistaiseksi olemme olleet ns. ´pöydällä istujia´, eli seuranneet sivusta kuinka asiat sujuvat. Varsinainen ´vihkiminen´ tapahtuu ensi syksynä. Virallisesti ensimmäisenä Suomessa.”⁴⁸⁴ Varsinais-Suomessa oli siis edetty yhdistymishankkeessa jo hyvin pitkälle mutta tästä huolimatta siirtymävaihe kesti lopulta aina vuoteen 1975.

Siirtymävaiheen pitkittymisen taustalla oli partioliikkeen valtakunnallisten keskusjärjestöjen samanaikainen yhdistymisprosessi. Lokakuussa 1971 Suomen Partiopoika- ja Partiotyttöjärjestön johtokunnat ilmoittivat suhtautuvansa koeluontoisesti perustettuun Varsinais-Suomen yhteispiiriin periaatteessa myönteisesti. Keskusjärjestöjen näkemyksen mukaan uuden yhteispiirin tulisi kuitenkin olla toistaiseksi vain partiopoika- ja tyttöpiirin rekisteröimätön katto-organisaatio. Varsinais-Suomessa kannanotto tulkittiin siten, että yhteispiirin ilmoittaminen yhdistysrekisteriin olisi vallinneissa olosuhteissa merkinnyt kokonaan uuden partiojärjestön syntyä maahamme.⁴⁸⁵ Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry perustettiin vasta vuonna 1972 ja aluksi sen jäseniä olivat partiopiirien sijaan SPJ ja SPTJ. Yhteispiiriä oli vaikea sovittaa tämänkaltaiseen organisaatioon.

Vuonna 1972 tuli lisäksi voimaan uusi laki kuntien nuorisolautakunnista ja nuorisotyöhön annettavasta valtioneuvosta.⁴⁸⁶ Lain seurauksena oli taloudellisesti välttämätöntä herättää henkiin 1960-luvun alussa perustettu Turun Partiolaiset – Scouterna i Åbo ry. Tähän piiritoiminnassa mukana olleet turkulaiset partiojohtajat joutuivat käyttämään runsaasti aikaa, mikä osaltaan hidasti uuden maakunnallisen yhteispiirin suunnittelua.⁴⁸⁷ Samanaikaisesti myös Kaarinassa perustettiin Kaarinan Partiolaiset ry.⁴⁸⁸ Kaiken kaikkiaan 1970-luvun alun varsinaissuomalaista partiopiiritoimintaa sävytti sopeutuminen raskaisiin organisaatio- ja lakiuudistuksiin.

Maakunnallisen partiopoika- ja partiotyttöpiirin yhdistymisprosessi oli 1970-luvun alkupuolella käynnistynyt myös Varsinais-Suomen lähialueilla. Suomen ensimmäinen yhdistysrekisteriin ilmoitettu uusi yhteispiiri, Hämeen Partiolaiset ry, perustettiin Tampereella vuonna 1973.⁴⁸⁹ Seuraavana oli vuorossa Satakunta, jossa perustamisasiakirjat allekirjoitettiin vuotta myöhemmin.⁴⁹⁰ Varsinais-Suomessa lopullinen siirtyminen yhteispiiritoimintaan ajankohtaistui Suomen Partiolaisten vuoden 1974 kevätkokouksen jälkeen.

Turussa huhtikuussa 1974 pidetyssä kevätkokouksessa päästiin pitkällisten neuvottelujen tuloksena yhteisymmärrykseen partioliikkeen valtakunnallisesta organisaatiomuutoksesta. Uudistuksessa kahta vuotta aiemmin perustetun SP:n varsinaisiksi jäseniksi tulivat partiopiirit ja ruotsinkieliset liitot.⁴⁹¹ Turun kokouksen seurauksena Varsinais-Suomessa koettiin, että maakunnallisille yhteispiireille voitiin viimein osoittaa selkeä paikka valtakunnallisen partioliikkeen organisaatiossa.⁴⁹² Useita vuosia odotusasemissa ollut yhdistymishanke voitiin tämän jälkeen käynnistää uudelleen.

Vuoteen 1974 mennessä V-SPP:n ja V-SPT:n yhteistoiminta oli jo kasvanut erittäin laajaksi. Suurin osa partiopiirien järjestämästä koulutustoiminnasta, jaostoista ja projektihenkilöistä oli esimerkiksi yhteisiä. Osoituksena yhteistoiminnasta oli myös Partiovaruste, Tammenlehti ja Martinsillan nuorisotalossa sijainnut partiotoimisto. Yhteisen toimiston hoidosta vastasi vuoteen 1973 asti Soile Masalin. Vuonna 1971 tehtävää tosin hoitivat väliaikaisesti Sakari Lehmuskallio ja Seija Sorsavirta.⁴⁹³ Masalinin seuraajaksi Turun Partiolaiset ry palkkasi vuonna 1973 merkonomi Pirjo Vätön.⁴⁹⁴

Turun kaupungilta ja valtiolta saatujen määrärahojen turvin kyettiin partiotoimistoon palkkaamaan muitakin toimihenkilöitä, joista on tässä yhteydessä syytä

mainita toiminnanohjaajaksi vuonna 1973 valittu nuoriso-ohjaaja Markku Kytönen.⁴⁹⁵ Jukka-Pekka ”Julle” Rauti toimi lisäksi väliaikaisena toiminnanohjaajana vuosina 1974–1975.⁴⁹⁶ Palkatun toiminnanohjaajan myötä partiotoimisto kykeni aiempaa paremmin tukemaan alueen lippukuntia.

V-SPP:n ja V-SPT:n välinen yhteistyö ulottui myös piirihallitukseen. Yhteistyön parantamiseksi perustettiin vuonna 1973 yhteinen työvaliokunta. Piirihallitukset pitivät lisäksi yhteisiä kokouksia, joissa käsiteltiin molempia piirejä koskeneita asioita.⁴⁹⁷ Kokoukset oli usein tapana pitää tiloissa, jotka voitiin tarpeen mukaan jakaa kahteen osaan. Tämän vuoksi varsinaissuomalaisista yhteistyömallia nimitettiin joskus ”paljeovisysteemiksi”.⁴⁹⁸ Yhteistyö sujui kokonaisuudessaan hyvin, vaikka poikien ja tyttöjen toimintatavoissa olikin havaittavissa pieniä eroja. Partiojohtajissa esimerkiksi herätti ihmetystä naispuolisten osallistujien kokouksissa aiheuttama ”kutimien kalina” ja heidän tapansa järjestää kokouksia kotonaan.⁴⁹⁹

Lopullista siirtymistä yhteispiiriin alettiin suunnitella V-SPP:n ja V-SPT:n piirihallitusten asettamassa toimikunnassa, johon valittiin toiminnanohjaajan lisäksi kolme jäsentä kummastakin piiristä. Toimikunnan tehtävänä oli laatia vuoden 1974 loppuun mennessä ehdotus yhteispiiritoimintaan siirtymisestä ja tulevan yhteispiirin organisaatiosta, taloudesta sekä toiminnan suuntaviivoista.⁵⁰⁰ Toimikunnan valmistelutyön pohjalta allekirjoitettiin joulukuun lopulla V-SPP:n ja V-SPT:n välinen yhteistyösopimus⁵⁰¹, jonka mukaan uusi yhteispiiri tultaisiin muodollisesti perustamaan viimeistään maaliskuussa 1975.⁵⁰²

Uuden yhteispiirin virallinen perustava kokous järjestettiin yhteistyösopimuksen mukaisesti Turun Seudun Osuuspankin tiloissa Maariankadulla 23. maaliskuuta 1975. Kokouksen pöytäkirjan mukaan läsnä olleet 51 henkilöä päättivät yksimielisesti perustaa Varsinais-Suomen Partiopiirin (V-SP). Aiemmin kokeiluyhteispiirin johdossa toiminut V-SPP:n piirinjohtaja Jorma Mäkinen valittiin yhteispiirin hallituksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi. Piirin varajohtajiksi nousivat Seppo Laaksonen ja Sirkku Kokkonen.⁵⁰³ Perustamiskokouksen myötä saatiin jo useita vuosia käynnissä ollut yhdistymishanke vietyä päätökseen.

Varsinais-Suomen Partiopiirin oikeudellinen asema vakiintui, kun se ilmoitettiin yhdistysrekisteriin ja piirin säännöt vahvistettiin vuoden 1975 lopulla.⁵⁰⁴ V-SP:n säännöt oli laadittu keskusjärjestöltä saatujen mallisääntöjen pohjalta. Yhdistymisneuvottelujen aikana oli tosin esitetty erilaisia näkemyksiä

jäsenyyskysymyksestä ja piirihallituksen kokoonpanosta.⁵⁰⁵ Vahvistettujen sääntöjen mukaan piirin jäseninä ovat piirihallituksen hyväksymät yhdistysrekisteriin merkityt lippukunnat ja partiojohtajavaltakirjan omaavat partiojohtajat. Jokaisella varsinaisella jäsenellä on käytössään yksi ääni piirin kokouksissa. V-SP:n keskeisenä toimielimenä on sääntöjen mukaan piirihallitus, johon kuuluu puheenjohtaja eli piirinjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja kahdeksan muuta jäsentä. Piirihallituksen jäsenten toimikaudeksi on määritelty kaksi vuotta.⁵⁰⁶

V-SP:n piirihallituksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittu Jorma Mäkinen jatkoi yhteispiirin johdossa aina vuonna 1978 tapahtuneeseen äkilliseen kuolemaansa asti. Tämän jälkeen hänen tehtävänsä siirtyivät väliaikaisesti piirin varajohtajalle Kristina Elovaaralle, kunnes vuoden 1979 alusta piirinjohtajaksi valittiin Aarno Stauffer Turun Partio-Sisseistä. Myös Suomen Partiolaisten hallituksen puheenjohtajana toimineen Staufferin kausi piirin johdossa päättyi hänen menehdyttyään vuonna 1983. Mäkisen ja Staufferin partiopolkuja yhdisti piirinjohtajuuden ohella se, että he olivat aikaisemmin toimineet Vaasan Metsäveikoissa.⁵⁰⁷ Myöhemmin muutettuaan Turkuun molemmat jatkoivat partiossa ja piirinjohtajina he kantoivat vastuuta varsinaissuomalaisen partioliikkeen kehityksestä myrskyisänä ajanjaksona.

Piirinjohtajan ja hallituksen ohella uuden Varsinais-Suomen Partiopiirin organisaatioon kuului työvaliokunta ja muutamia toimihenkilöitä. Partio toimistossa työskentelivät edelleen Turun Partiolaisten toimistos sihteeri Pirjo Vättö ja toiminnanohjaaja Markku Kytönen, joka tosin siirtyi vuonna 1979 muodollisesti V-SP:n toiminnanjohtajaksi. Heidän lisäksi olivat Veikko ”Veco” Riikonen ja Risto Pyysalo aloittaneet vuoden 1975 aikana osapäivätoimisina koulutussihteerinä. Vuonna 1979 päätoimiseksi koulutussihteeriksi valittiin Leena Rannikko (myöh. Hongell). Taloudenhoitajana toimi Teppo Kallioniemi vuoteen 1977, jolloin hänen tehtävänsä siirtyivät toiminnanjohtajan vastuulle. V-SP:n ensimmäisenä tiedotussihteerinä oli vuonna 1975 lyhyen aikaa Leena Winter ja vuodesta 1976 alkaen Antti-Pekka Pietilä.⁵⁰⁸

Varsinais-Suomen Partiopiirin ja Turun Partiolaisten yhteinen toimisto oli sijainnut vuodesta 1970 alkaen Turun kaupungilta vuokratuissa tiloissa Martinsillan nuorisotalossa. Tiloja ei kuitenkaan pidetty riittävinä ja vuonna 1977 partio toimisto ja sen yhteydessä toiminut Partiovaruste muuttivat Turun NMKY:n taloon osoitteeseen Sirkkalankatu 27. Aluksi toimistotilat sijaitsivat Partiovarusteen myymälän

takahuoneessa, kunnes vuonna 1980 toimistokäyttöön vuokrattiin erillinen huoneisto samasta osoitteesta.⁵⁰⁹

Piiriorganisaation ja partiotoimiston laajentuminen 1970-luvulla merkitsivät uudenlaisia haasteita myös taloudenpidolle. Kustannuksia katettiin mm. osanottomaksuilla, omatoimisella varainhankinnalla, jäsenmaksuilla, lahjoituksilla ja julkisista varoista saaduilla avustuksilla.⁵¹⁰ Erityisesti valtion ja kuntien kiinnostus nuorisotyötä kohtaan oli kasvanut ja 1970-luvulla nuorisojärjestöille myönnettyjä avustuksia koskenutta lainsäädäntöä uudistettiin, minkä seurauksena kunnalliseen nuorisotyöhön käytetyt voimavarat lisääntyivät huomattavasti.⁵¹¹ Partioliikkeessä avustusten jakoperusteet herättivät kuitenkin kriittistä keskustelua, sillä poliittisten nuorisojärjestöjen pelättiin saavan jäsenmääriin suhteutettuna liian suuren osuuden määrärahoista.⁵¹²

Julkisista varoista myönnetyt avustukset kasvoivat myös Varsinais-Suomessa 1970-luvulla merkittäväksi tulonlähteeksi partiolaisille.⁵¹³ Varsinais-Suomen Partiopiirin ohella erityisesti toimihenkilöiden palkkaukseen myönnettyjä määrärahoja kanavoitiin myös mm. Turun Partiolaiset ry:lle.⁵¹⁴ Avustusten jakoperusteet herättivät kuitenkin ajoittain tyytymättömyyttä myös Varsinais-Suomessa ja nuorisomäärärahoista jouduttiin usein taistamaan peistä kunnallisissa nuorisolautakunnissa. Kuntakohtaiset erot määrärahojen jaossa olivat huomattavia, mikä asetti maakunnan eri osissa toimineet partiolaiset taloudellisesti eriarvoiseen asemaan.⁵¹⁵

1970-luvun kuluessa kävi yhä selvemmäksi, että valtion ja kuntien myöntämät avustukset eivät yksin riittäneet partiotoiminnan kehittämiseen. Oli tehostettava myös itsenäistä varainhankintaa. Omatoimisen varainhankinnan lisäämiseksi partiolaiset järjestivät erilaisia tempauksia, joista kannattaa mainita esimerkiksi vuosien 1976–1977 Iloitse Suomesta -kampanjat. Tempausten ohella Turussa toimineen Partiovarusteen liiketoiminta kasvoi voimakkaasti ja sillä oli kasvava merkitys V-SP:n taloudelle.⁵¹⁶ Edellä mainittujen varainhankintakeinojen ohella suuri osa partiopiirien menoista katettiin edelleen yksityisten ihmisten ja yritysten tekemillä lahjoituksilla.

1970-luvulla perustettiin partiotoiminnan tukemiseksi Varsinais-Suomen Partio toiminnan Tukisäätiö, jonka hallituksen puheenjohtajaksi valittiin professori Matti Vapaavuori.⁵¹⁷ Oikeusministeriö hyväksyi tukisäätiön perustamisen virallisesti marraskuussa 1974.⁵¹⁸ Turun Partiolaiset ry:n ja muiden tukisäätiön perustajajäsenten asettaman pääoman lisäksi säätiön lahjoitusrahastoon alkoi kertyä nopeasti varoja.⁵¹⁹

Myös V-SPP ja V-SPT siirsivät tukisäätiölle omistamiaan asuinhuoneistoja ja muuta omaisuutta.⁵²⁰ Tukisäätiön merkitys kasvoi tämän jälkeen nopeasti ja vuonna 1976 säätiölle perustettiin hallintoneuvosto, jolle siirrettiin samana vuonna lakkautetun partiopiirin yhteisen tukivaliokunnan tehtävät.⁵²¹

Tukisäätiön perustamisen ja muiden toimenpiteiden taustalla oli halu lisätä varainhankintaa ja päästä eroon toiminnan pitkän aikavälin suunnittelua haitanneesta ”kädestä suuhun” -elämisen periaatteesta.⁵²² 1980-luvun vaihteeseen mennessä tavoite oli ainakin osittain onnistuttu saavuttamaan, mikä käy ilmi tarkasteltaessa Varsinais-Suomen Partiopiirin vuoden 1980 tilinpäätöstä. Huomattava osa V-SP:n tuloista koostui tilinpäätöksen mukaan lippukunnilta kerätyistä jäsenmaksuista. Erilaisten kampanjoiden avulla varoja kerättiin lisäksi yli 121 000 markkaa eli noin 49 800 euroa (2005), kun taas V-SP:n saaman valtionavustuksen määrä oli vuonna 1980 vain noin 53 800 markkaa.⁵²³ Tässä yhteydessä on tosin syytä muistaa, että valtion ja kuntien myöntämien avustusten kokonaismäärä oli tilinpäätöksessä mainittua suurempi. Piirin ohella tukea saivat myös yksittäiset lippukunnat ja Turun Partiolaisten kaltaiset paikallisyhdistykset.

Vuoden 1980 tilinpäätöksen mukaan Varsinais-Suomen Partiopiirin suurimpia menoeriä olivat toimisto- ja hallintokulut. Niihin kului kaikkiaan noin 153 000 markkaa eli 63 000 euroa (2005). Varoja käytettiin runsaasti myös koulutus-, ohjelma- ja kilpailutoimintaan sekä leireihin, joskin suurin osa syntyneistä kustannuksista voitiin kattaa osanottomaksuilla.⁵²⁴ Kaiken kaikkiaan vuoden 1980 tilinpäätöksen suurimmat menoerät heijastavat hyvin piiritoiminnan painopisteitä 1970-luvun loppupuolella ja 1980-luvun alussa. Tällöin erityistä huomiota kiinnitettiin hallinnon ja organisaation ohella koulutukseen ja partio-ohjelmaan.

Vuonna 1975 toimintansa virallisesti aloittanut yhteispiiri joutui heti perustamisensa jälkeen keskelle suomalaisen partioliikkeen uudistusprosessin aiheuttamaa myllerrystä. Monissa varsinaissuomalaisissa lippukunnissa keskusjärjestön toetuttamiin uudistuksiin suhtauduttiin varauksellisesti ja aiheesta käytiin vilkasta keskustelua esimerkiksi Tammenlehdessä.⁵²⁵ Kritiikki tuli esille myös Kunstenniemessä syyskuussa 1975 järjestetyillä lippukunnanjohtajien ja piirin vastuuhenkilöiden neuvottelupäivillä. Neuvotteluista laaditun muistion mukaan arvostelu kohdistui uuden partioasun ja peruspartio-ohjelman ohella keskusjärjestön muuttuneeseen taito- ja

luokkamerkkikäytäntöön. Muistiossa todetaan, että ”solidaarisuus maailman partioliikettä kohtaan olisi säilytettävä sekä puku- että merkkikäytännössä”.⁵²⁶

Laajalle levinnyt tyytymättömyys johti siihen, että suurin osa varsinaissuomalaisista lippukunnista ei vuonna 1975 tehdyn kyselyn mukaan siirtynyt Suomen Partiolaisten uuteen peruspartio-ohjelmaan. Valtakunnallisen ohjelman sijaan meri- ja eräohjelman suosio kasvoi.⁵²⁷ Varsinais-Suomen Partiopiirin johdon näkökulmasta tilanne oli haastava, sillä kentältä tulleen kritiikin ohella piirihallituksen oli otettava huomioon myös keskusjärjestön asema.⁵²⁸ Useiden rinnakkaisten partio-ohjelmien aiheuttamaa sekavaa tilannetta oli yritettävä selventää.

Marraskuussa 1975 eräohjelmaa valmistelleessa toimikunnassa mukana ollut koulutussihteeri Risto ”Albert” Pyysalo esitteli V-SP:n piirihallituksen kokouksessa uuden vaihtoehtoisen ohjelman sisältöä. Eräohjelman suhteesta valtakunnalliseen partio-ohjelmaan käytiin tämän jälkeen keskustelua.⁵²⁹ Lopulta piirihallitus päätyi partio-ohjelmien osalta eräänlaiseen kompromissiratkaisuun. Piirihallituksen tekemän päätöksen mukaan myös vaihtoehtoiset ohjelmasonvellutukset olivat sallittuja, kunhan ne eivät olleet valtakunnallisen ohjelman vastaisia. Varsinaissuomalaiset lippukunnat saivat siis käytännössä itse valita käytettävän partio-ohjelman. Vaihtoehtoina olivat peruspartio-ohjelman ohella meriohjelma ja eräohjelma.⁵³⁰

Piirihallitus korosti vuonna 1975 myös yhteydenpidon tärkeyttä Suomen Partiolaisten hallituksen varsinaissuomalaisiin jäseniin.⁵³¹ Keskusjärjestön hallituksessa istuivat 1970-luvun loppupuolella ja 1980-luvun alussa Aarno Staufferin ohella mm. Kalevi Kuusinen, Marja Karanko, Harri Raitis ja Risto Pyysalo.⁵³² Piirihallituksen korostama yhteistyö oli tärkeää partioliikkeen yhtenäisyyden kannalta. Varsinais-Suomi kuului maamme suurimpien partiopiirien joukkoon, joten sillä oli tärkeä asema päätettäessä keskusjärjestön linjasta.

Partioliikkeen sisäisten ristiriitojen ohella myös ympäröivän yhteiskunnan suhtautuminen partioon oli muuttunut 1960-luvun lopulta alkaen aiempaa varauksellisemmaksi, mikä näkyi myös Varsinais-Suomessa. Turun Päivälehdessä julkaisemassa artikkelissa marraskuussa 1976 esimerkiksi kritisoitiin varsin suorasanaisesti partiolaisten esittämää huolta nuorisomäärärahojen jakoperusteiden tasapuolisuudesta. Samassa artikkelissa pyrittiin kyseenalaistamaan partio toiminnan poliittinen sitoutumattomuus väittämällä partioliikkeen lukeutuvan ”kokoomuslaiseen aatemaailmaan olematta sen nuorisojärjestö”.⁵³³ Lehtiartikkeli kuvastaa hyvin

ajanjaksoa, jolloin partioliike joutui aiempaa useammin julkisen arvostelun kohteeksi. Erityisesti poliittisen vasemmiston keskuudessa partiotoimintaan oli jo vanhastaan suhtauduttu epäilevästi.

Poikkeuksellisen suurta julkisuutta sai osakseen muutaman turkulaislippukunnan järjestämä leiri Raasissa kesällä 1978. Varsinaisen kohun syynä oli leirin yhteydessä järjestetty tutustumiskäynti lähistöllä pidettyyn Puolustusvoimien harjoitusleiriin, minkä yhteydessä varttuneemmille partiolaisille oli tarjottu mahdollisuutta kokeilla valvotusti rynnäkkökivääriammuntaa.⁵³⁴ Turun Päivälehdessä ohella yksittäistapausta käytettiin ilmeisen tarkoitushakuisesti hyväksi myös Ilta-Sanomien uutisoinnissa. Lehdessä epäiltiin ”sotahullujen” partiolaisten jopa vähentävän partioliikkeen yleistä uskottavuutta rauhanliikkeenä.⁵³⁵ 1970-luvun organisaatiouudistuksesta ja ulkopuolisesta arvostelusta huolimatta varsinaissuomalaisen partiopiiritoiminnan painopiste oli edelleen käytännön koulutus- ja kilpailutoiminnassa.

Mahdollisuudet maakunnan partiolaisille tarkoitettujen kurssien ja muiden koulutustilaisuuksien järjestämiseen paranivat vuodesta 1975 alkaen piirin palkkaamien koulutussihteerien myötä. Heidän ohellaan myös partiotoiminnan eri alojen vapaaehtoisilla kouluttajilla ja ohjaajilla oli keskeinen rooli koulutus- ja kurssitoiminnassa. Varsinais-Suomessa korostettiin 1970-luvulla erityisesti partiojohtajakoulutuksen merkitystä ja vuosikymmenen loppupuolella järjestettiin piirin toimesta vuosittain useita partiojohtajakursseja. Niiden ohella toimintasuunnitelmiin sisältyi myös muita koulutustilaisuuksia, kuten sudenpentujohtajien parvi- eli laumanjohtajakursseja ja vartionjohtajille tarkoitettuja vihjepäiviä. Osoituksena alueen vireästä meripartiotoiminnasta olivat lisäksi kaksiosaiset veneohjaajakurssit.⁵³⁶

Koulutustoiminnassa uutena aluevaltauksena oli 1980-luvun alussa aloitettu yhteistyöpiiritoiminta (YTP) Hämeen ja Satakunnan partiolaisten kanssa. Yhteistyön avulla voitiin toteuttaa myös sellaisia kursseja, joille ei yhden piirin alueelta olisi saatu riittävästi osallistujia.⁵³⁷ Yleisesti ottaen Varsinais-Suomen Partiopiirin järjestämille kursseille ja muihin koulutustilaisuuksiin riitti 1970-luvun loppupuolella aiempaa enemmän osallistujia eikä kursseja jouduttu vähäisen osanottajamäärän vuoksi juurikaan peruuttamaan.⁵³⁸ Myönteiseen kehitykseen vaikutti osaltaan piirin jäsenmäärän voimakas kasvu ja lippukuntiin suuntautunut tiedotustoiminta. Toisaalta uudella yhteispiirillä oli myös aiempaa paremmat edellytykset suunnitella koulutustoimintaa pitkäjänteisesti ja vastata lippukuntien koulutustarpeisiin.

Varsinaisten koulutustilaisuuksien ohella yhteispiirin toimintaan kuuluivat myös aiemmilta vuosikymmeniltä tutut urheilu- ja partiotaitokilpailut, joiden järjestämisestä olivat aiemmin vastanneet poika- ja tyttöpiiri. Eri puolilla maakuntaa järjestettyjen partiotaitokilpailujen lisäksi 1970-luvulla kilpailtiin edelleen myös suunnistuksessa ja yleisurheilussa. Tavallisesti vastuu piirin kilpailujen järjestämisestä oli yksittäisellä lippukunnalla, jonka oli nimennyt piirin ulkoilu- ja kilpailujaosto. Jaosto myös avusti vastuullista lippukuntaa kilpailujen järjestelyissä.⁵³⁹

Ulkoilu- ja kilpailujaoston lisäksi yhteispiirissä toimi useita muita partiotoiminnan eri osa-alueisiin keskittyneitä jaostoja. Niitä olivat meripartiojaosto, viestijaosto, vaeltajajaosto, vartioikäisten jaosto, sudenpentujaosto, kansainvälinen jaosto ja sisujaosto. Partiotapahtumien muonituksesta ja piirin kaluston hoidosta vastasi lisäksi huoltojaosto.⁵⁴⁰ Välillä hiipumaan pääsyttä jaostotoimintaa pyrittiin 1970-luvun loppupuolella myös kehittämään. Vuonna 1978 toimintansa aloittaneen partioaatteellisen jaoston tehtäviin esimerkiksi liitettiin uskonnollisen työn ja raittiuskasvatuksen kaltaiset piiritoiminnan muodot. Jaostojen jäseniksi haettiin erityisesti nuoria partiojohtajia, joille jaostot olivat hyvä tapa päästä mukaan piiritason partiotoimintaan.⁵⁴¹ Vähitellen jaostotoiminnasta on kehittynyt Varsinais-Suomen Partiopiirille selkeä vahvuusalue ja voimavara.

Turku-keskeisyydestä aika ajoin moitittu yhteispiiri pyrki myös käynnistämään aluetoimintaa eri puolilla Varsinais-Suomea. Tarkoituksena oli lisätä lippukuntien välistä alueellista yhteistyötä, joka oli vielä 1970-luvulla monin paikoin suhteellisen vaatimatonta. Piiri järjesti vuosina 1979–1980 esimerkiksi operaatio Puukyyhkyn, jonka puitteissa järjestettiin alueellisia neuvottelutilaisuuksia mm. Uudessakaupungissa, Loimaalla, Raisiossa ja Liedossa.⁵⁴² Vuonna 1977 Tammenlehdessä kerrottiin lisäksi alueyhteistyön aloittamisesta lietolaisten, paimiolaisten, piikkiöläisten ja sauvolaisten lippukuntien välillä. Kuvaavaa partion kaltaiselle järjestötoiminnalle oli, että aluetoimintaa pidettiin 1970-luvulla uudenlaisena yhteistyömahdollisuutena.⁵⁴³ Todellisuudessa kuitenkin esimerkiksi Varsinais-Suomen Partiopoikapiirissä aluetoiminnan merkitys oli nähty jo kahta vuosikymmentä aiemmin.

Yhteispiirin toimintaan kuuluivat 1970-luvun loppupuolella ja 1980-luvun alussa myös leirit, joista Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin perinteinen Tammileri vakiinnutti asemansa sudenpentujen piirileirinä. Heinäkuussa 1976 Rymättylän Kunstenniemessä pidetylle Tammileirille osallistui kaikkiaan 560 sudenpentua. Kolme

vuotta myöhemmin Sauvon Ahtelassa järjestetyllä seuraavalla Tammileirillä kokonaisvahvuus oli jo 980 partiolaista, joista sudenpentuja oli noin 800. Tammileiri oli kasvanut osanottajamäärältään suurimmaksi Suomessa järjestetyksi sudenpentuleiriksi.⁵⁴⁴ Tammileiriperinteen muuttuminen heijastaa hyvin partioliikkeessä tapahtunutta kehitystä, jossa vartioikäisten ohella myös nuoremmille sudenpennuille alettiin järjestää leirejä ja retkiä.⁵⁴⁵

Monille partiolaisille tutuksi tullessa Leijankorvessa järjestettiin puolestaan yhteispiirin ensimmäinen talvileiri Kuhankuono helmikuussa 1977. Talvisesta ajankohdasta huolimatta majoittuminen leirillä tapahtui aidon partiohengen mukaisesti kaminoilla varustetuissa puolijoukkueteltoissa. Kuhankuonolle osallistui partiolaisia yhteensä 31 varsinaissuomalaisesta lippukunnasta.⁵⁴⁶ Tammenlehdessä talvileiriä kuvattiin seuraavasti:

Etelä-Suomen suurimman korpialueen sydämessä viettivät V-SP:n 227 partiolaista suurleirinsä. Mynämäen takametsissä vietettiin ikimuistoinen hiihtolomaviikko. Metsäsuomalainen elämäntapa oli leirin ideana. Paluu keskiaikaan tapahtui Kuhankuonolla. Viiteentoista vuoteen ei piirillä ole ollut Kuhankuonomaista talvileiriä. – Leiri oli majoitettu talvitelttoihin parin hehtaarin suuruiselle alueelle. Leiri jakautui seitsemään alaleiriin, jotka oli nimitetty lähikuntien mukaan: Masku, Nousiainen, Mynämäki. Alaleirit oli jaettu telttakuntiin eli savuihin, kertoili Heikki Veistinen johtamastaan leiristä.⁵⁴⁷

Varsinaissuomalaiset osallistuivat myös aktiivisesti kansallisille ja kasainvälisille suurleireille. Todellinen suur tapahtuma oli esimerkiksi Lillehammerin lähellä Norjassa kesällä 1975 järjestetty maailmanjamboree Nordjamb, jolle osallistui lähes 20 000 partiolaista. Leirin järjestelyt toteutettiin pohjoismaalaisten partiojärjestöjen välisenä yhteistyönä. Hannu Lundenin johtaman Varsinais-Suomen leirijoukkueen vahvuus oli 51 henkeä ja työleirille osallistui 45 varsinaissuomalaista. Jamboreen johdossa oli myös varsinaissuomalaista väriä, sillä Jurmo-alaleirin johtana toimi Aarno Stauffer ja leirikomitean suomalaisjäsenenä oli Lauri Winter. Leirin jälkeen järjestetyn Home Hospitalityn puitteissa ulkomaalaisia partiolaisia pääsi lisäksi vierailemaan varsinaissuomalaisten isäntäperheiden luona.⁵⁴⁸

Nordjamb oli osoitus ajanjakson vilkkaasta kasainvälisestä toiminnasta, jota yhteispiirissä koordinoi pitkään kasainvälisenä sihteerinä ja kasainvälisen jaoston puheenjohtajana toiminut Seija Sorsavirta. Partiojohtajakursseihin sisältyneen

kansainvälisyyskasvatuksen ohella rajat ylittänyt yhteistyö näkyi aiempien vuosikymmenten tapaan mm. ulkomaalaisten partiolaisten vierailuina leireillä ja lippukunnissa. Vastavuoroisesti varsinaissuomalaisille partiolaisille tarjottiin mahdollisuuksia osallistua ulkomaisiin partiotapahtumiin. Kansainvälinen yhteistyö suuntautui piiri- ja lippukuntatasolla valtaosaltaan Pohjoismaihin, Länsi-Eurooppaan, Yhdysvaltoihin ja Kanadaan.⁵⁴⁹ Elintason nousu ja ajanjaksolla yleistynyt ulkomaanmatkailu lisäsivät myös osaltaan mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön.

Suomenkielisten partiopiirien yhdistymisen ohella myös Varsinais-Suomen alueella toimineet ruotsinkieliset piirit Åbolands Flickscoutkrets ja Sydvästra Finlands Scoutdistrikt yhdistyivät 1970-luvulla. Neuvotteluja käytiin vuoden 1975 aikana ja helmikuussa 1975 pidetyssä kokouksessa molempien piirien edustajat päättivät yksimielisesti erillspiirien yhdistämisestä vuoden 1976 aikana. Yhdistymisen kannalta ongelmalliseksi koettiin lähinnä ruotsinkielisten partiopiirien erilaiset toiminta-alueet. Neuvotteluissa erityisesti Satakunnan liittämistä uuteen ruotsinkieliseen yhteispiiriin pidettiin luontevana.⁵⁵⁰ Vuonna 1976 perustettu uusi piiri sai nimekseen Sydvästra Finlands Scoutdistrikt ja siihen liittyivät Varsinais-Suomen lisäksi myös Tampereella ja Porissa toimineet ruotsinkieliset lippukunnat.⁵⁵¹

Yhteispiirin synty ja alkutaival olivat kokonaisuudessaan hyvin tapahtumarikas ajanjakso varsinaissuomalaisen partioliikkeen historiassa. Erityisesti Varsinais-Suomen Partiopiirin organisaatiota ja sen toimintamuotoja pyrittiin kehittämään voimakkaasti. Viimeistään 1980-luvun alkupuolelle tultaessa uusi yhteispiiri oli vakiinnuttanut asemansa lippukuntien ja keskusjärjestön väliasteena. Vahvistunut varsinaissuomalainen partioliike nousi 1970-luvun loppupuolella myös aiempaa näkyvämpään rooliin päätettäessä valtakunnallisen partiotoiminnan tulevaisuudesta. Taustalla oli huoli partiotoiminnan sisällöstä ja Suomen asemasta osana kansainvälistä partioliikettä.

Hippityyli ja partio

Nopean kaupungistumisen ja yhteiskunnan rakennemuutoksen seurauksena nuorison elämäntavoissa ja asenteissa tapahtui muutoksia 1960- ja 1970-luvuilla.⁵⁵² Tämä heijastui myös partiotoiminnan julkisuuskuvaan. Uudistusmielisten radikaalien näkökulmasta partioliike oli konservatiivinen, kun taas vanhemmat ihmiset saattoivat

pitää nuorten partiolaisten pukeutumistyyliä ja mielipiteitä joskus sopimattomina. Nuoret partiolaiset joutuivat tämän seurauksena vaikeaan asemaan, mikä näkyi hyvin partiolehdissä julkaistuissa kirjoituksissa. Kuvaavana esimerkkinä Tammenlehdessä tuodaan esille tapaus, jossa Turun Sanomissa julkaistussa valokuvassa esiintyi muutamia parrakkaita partiopoikia. Tämän seurauksena sanomalehden yleisönosastolle lähetettiin hieman myöhemmin kirjoitus otsikolla ”Partiolaisen parta”, jossa parroista suivaantunut kirjoittaja toi esille vakavan huolensa hippityylin leviämisestä myös partioliikkeeseen. Baden-Powellin vuosisadan alussa luoma mielikuva polvihousuisesta partiopojasta oli muuttunut suoranaiseksi taakaksi monille partiolaisille, minkä vuoksi he joutuivat olemaan muuta nuorisoa useammin suurennuslasin alla.⁵⁵³

Partiotoimintaa lähiöissä ja yhteislippukunnissa

1970-luvun loppupuolella ja 1980-luvun alussa varsinaissuomalaisten partiolippukuntien yhteenlaskettu kokonaisjäsenmäärä kääntyi jälleen kasvuun. Jäsenmäärän kasvuun vaikutti toisaalta lisääntynyt kiinnostus partiotoimintaa kohtaan ja toisaalta 1960-luvulla alkanut muuttoliike maaseudulta Etelä-Suomen suurten kaupunkien ympäristöön.⁵⁵⁴ On syytä pitää mielessä, että Varsinais-Suomi ei lukeutunut Itä- ja Pohjois-Suomen muuttotappioalueiden joukkoon. Tämän seurauksena partiotoimintaa kyettiin edelleen kehittämään myös monilla maaseutupaikkakunnilla, vaikka Varsinais-Suomessakin aiempaa suurempi osa maaseudun nuorista muutti opiskelu- ja työpaikkojen perässä kaupunkeihin.

Kokonaisjäsenmäärän kasvuvauhdista saa käsityksen vertailemalla Varsinais-Suomen Partiopiirin toimintakertomuksissa olevia tietoja. Varsinais-Suomen alueella oli esimerkiksi vuoden 1975 lopulla yhteensä 4 799 suomenkielistä partiolaista ja kahta vuotta myöhemmin heidän lukumääränsä oli jo noin 6 200. Kasvu jatkui nopeana aina vuoteen 1979 saakka, jolloin yhteispiirin lippukunnissa oli yli 7 400 jäsentä. Tämän jälkeen jäsenmäärän voimakas kasvu kuitenkin tasoittui ja vuonna 1980 jäsenmäärä laski noin 6 900:aan. Myönteisen kehityksen seurauksena varsinaissuomalaisten suhteellinen osuus kasvoi myös valtakunnallisesti tarkasteltaessa partiolaisten alueellista jakaumaa.⁵⁵⁵

Varsinais-Suomen Partiopiirin vuoden 1980 toimintakertomuksessa on jäsenmäärän lisäksi jäsenrakennetta kuvaavia tietoja. Ikäryhmittäin tilanne oli vuonna 1980 seuraava: sudenpentuikäisiä 34 %, vartioikäisiä 36 %, vartiojohtajia 9 %, vaeltajia 7 % ja partiojohtajia 14 %. Partiotyttöjä jäsenistä oli puolestaan 52,4 % ja partiopoikia 47,6 %.⁵⁵⁶ Sukupuolijakauman osalta tilanne näyttää siis olleen Varsinais-Suomessa suhteellisen tasapainoinen, joskin pieni enemmistö jäsenkunnasta oli tyttöjä. On kuitenkin syytä pitää mielessä, että edellä mainitut osuudet antavat vain yleiskuvan tilanteesta Varsinais-Suomen Partiopiirissä. Jäsenrakenteessa oli suuria lippukuntakohtaisia eroja ja suurin osa maakunnan lippukunnista oli yhä joko poika- tai tyttölippukuntia.

Kokonaisjäsenmäärän ohella myös lippukuntien lukumäärä kasvoi 1970-luvun loppupuolella. Vuonna 1975 Varsinais-Suomen Partiopiiriin kuului 69 jäsenmaksunsa tilittänyttä lippukuntaa, joista 29 oli tyttölippukuntia, 32 poikalippukuntia ja loput 8 uudenmallisia yhteislippukuntia. Seuraavien kahden vuoden aikana lippukuntien lukumäärä lisääntyi maltillisesti ja vuonna 1977 V-SP:hen kuului 76 lippukuntaa, joista 30 oli tyttölippukuntia, 33 poikalippukuntia ja 13 yhteislippukuntia. Tämän jälkeen kasvuvauhti kiihtyi ja vuoden 1980 lopulla V-SP:ssä oli jo 86 lippukuntaa, joista 27 oli tyttölippukuntia, 30 poikalippukuntia ja 29 yhteislippukuntia.⁵⁵⁷ Tilastojen valossa erityisesti yhteislippukuntien lukumäärän kasvu oli ajanjaksolla voimakasta.

Poikien ja tyttöjen yhteistyön ulottaminen keskusjärjestö- ja piiritason ohella myös lippukuntiin oli tärkeä osa 1970-luvun uudistusprosessia. Yhteislippukuntakokeilu oli aloitettu valtakunnallisten keskusjärjestöjen valvonnassa jo 1970-luvun alussa.⁵⁵⁸ Yhteisjärjestön perustamisen ja uuden partio-ohjelman myötä yhteislippukuntien suosio entisestään kasvoi ja yhä suurempi osa erityisesti uusista lippukunnista oli yhteislippukuntia. Vanhojen poika- ja tyttölippukuntien yhdistyminen tai muuttuminen yhteislippukunniksi oli sitä vastoin harvinaisempaa, vaikka yhteistyö esimerkiksi samassa seurakunnassa toimineiden tyttö- ja poikalippukuntien välillä oli yleistä.

Yhdistymisen esteenä saattoivat olla lippukuntien pitkä historia ja vakiintuneet toimintatavat. Tammenlehdessä esiintynyt kuvitteellinen lippukunnanjohtaja Tane Tahvanainen kuvaili vuonna 1981 naapurilippukuntien välisiä ennakkoluuloja hieman humoristiseen sävyyn:

Muuten en niistä tyttöjen touhuista oikein tiedä. Meillä on kyllä oikein diplomaattiset suhteet naapurilippukunnan tyttöihin. Olen jopa kuullut huhuttavan, että joku olisi heitä jopa tohdinnut

puhutella. Yleensä emme kyllä edes päivää sano, saatika että puhuttaisiin yhteistoiminnasta, ei se kuitenkaan onnistuisi heidän kanssaan. Sitä paitsi ei voi olla kateellinen toisten hyvinvoinnista, kun ei tiedä miten hyvin toiset voivat.⁵⁵⁹

Vuoteen 1975 mennessä Varsinais-Suomen Partiopiirissä olivat aloittaneet toimintansa seuraavat yhteislippukunnat: Kaksikerran Kaksoispiste (Turku), Karjalan Kipinät (Mynämäki), Nousiaisten Henrikin Lippukunta, Paraisten Merikotkat, Piikkiön Tammipartio, Tupshaukat (Taivassalo), Ilpoisten Vuorenkävijät (Turku) ja Halikon Siniset.⁵⁶⁰ Turussa yhteislippukuntien perustaminen keskittyi edellä mainittujen kahden lippukunnan ohella uusiin kaupunginosiin, joihin rakennettiin 1960- ja 1970-luvuilla laajoja asuinalueita.

Paine lähiölippukuntien perustamiseksi kasvoi 1970-luvun loppupuolella ja esimerkiksi piirihallituksessa aktiivisesti toiminutta Seppo Laaksosta pyydettiin aloittamaan partiotoiminta Varissuon kaupunginosassa. Yhteislippukunta Tavastin Liljat perustettiin vuonna 1978 ja uudelle lippukunnalle oli Varissuolla selvä tarve, sillä jo seuraavana vuonna Tavastin Liljoissa oli yli 100 jäsentä. Varissuon ohella uusi yhteislippukunta syntyi 1970-luvun loppupuolella myös Lausteelle, jonne perustettiin Lätynkääntäjät. Ensimmäisenä lippukunnanjohtajana Lätynkääntäjissä toimi Pekka ”Zorro” Saarela. Molempien edellä mainittujen lippukuntien taustayhteisöinä olivat paikalliset seurakunnat.⁵⁶¹

Kaupunkirakenteessa tapahtuneista muutoksista ja uusista lähiölippukunnista huolimatta Turun keskusta-alueen vanhojen poika- ja tyttölippukuntien jäsenmäärissä ei 1970-luvulla tapahtunut radikaaleja muutoksia. 1950-luvun huippuvuosiin verrattuna vanhojen lippukuntien jäsenmäärät olivat tosin jonkin verran pienentyneet. Yhteispiirin aloittaessa toimintansa vuonna 1975 sen suurimpien lippukuntien joukossa olivat kuitenkin edelleen mm. Turun Partio-Sissit (155), Auran Tähti Pojat (158) ja Turun Metsänkävijät (150). V-SP:n suurin lippukunta, Laitilan Eräsissit, toimi kuitenkin Turun ulkopuolella. Vuoden 1975 tietojen mukaan lippukunnassa oli 164 jäsentä.⁵⁶²

Tarkasteltaessa tilannetta vuonna 1980 voidaan todeta, että Turun keskusta-alueen lippukunnissa kehitys oli jatkunut vuoden 1975 jälkeen vakaana. Jäsenmäärien kasvu oli kuitenkin ollut muuttoliikkeen seurauksena nopeampaa Turun naapurikunnissa, kuten Raisiossa ja Kaarinassa. V-SP:n suurimmaksi lippukunnaksi oli vuonna 1980 kasvanut Liedon Eränkävijät, jossa oli 206 jäsentä. Poikkeuksellisen suurta jäsenmäärää selittävät Liedon Erätyttöjen toiminnan loppuminen ja Liedon Eränkävijöiden muuttuminen

yhteislippukunnaksi.⁵⁶³ Yleisellä tasolla yksittäisten lippukuntien jäsenmäärien nousua hillitsi kasvupaineiden jakautuminen useisiin lippukuntiin. Tämän seurauksena yli 200 jäsenen lippukunnat olivat Varsinais-Suomessa poikkeuksia kokonaisjäsenmäärän kasvusta huolimatta. Tässä suhteessa tilanne oli muuttunut sodanjälkeiseen kauteen verrattuna.

1970-luvulla toteutetut uudistukset eivät horjuttaneet lippukuntien keskeistä asemaa partioliikkeessä. Tärkeimpänä uutena kehityspiirteenä 1970-luvulla ja 1980-luvun alussa olivat yhteislippukunnat, joiden lukumäärä kasvoi Varsinais-Suomessa ripeästi. Yhteiskunnan rakennemuutoksen aiheuttaman muuttoliikkeen vaikutukset puolestaan näkyivät erityisesti Turun naapurikunnissa toimineiden lippukuntien kasvuna. Kehitys jatkui vakaana myös Turussa, joka säilytti asemansa Varsinais-Suomen partioliikkeen keskuksena. Turussa erityisesti lähiöihin perustettujen uusien lippukuntien avulla pyrittiin saamaan myös Varissuon ja Lausteen kaltaisten asuinalueiden lapsia ja nuoria aiempaa aktiivisemmin mukaan partiotoimintaan.

PARTIOLIIKE VAKAASSA MYÖTÄTUULESSA

1980-luvun loppupuolella kylmän sodan maailmanjärjestys alkoi horjua. Neuvostoliitto ajautui sisäiseen kriisiin ja sen valta-asema Itä-Euroopassa murtui. Myös Suomen lähialueilla Virossa, Latviassa ja Liettuassa ihmiset nousivat vuosikymmenen lopulla vaatimaan avoimesti itsemääräämisoikeutta ja kansalaisvapauksia. Suomessa ikääntynyt tasavallan presidentti Urho Kekkonen oli joutunut vuonna 1982 eroamaan tehtävästään sairauden vuoksi. Kekkonen seuraajaksi valitun turkulais-syntyisen Mauno Koiviston presidenttikaudella maamme kansainvälinen asema vahvistui Neuvostoliiton hajoamisen ja kylmän sodan päättymisen seurauksena.⁵⁶⁴ 1980-luvun kuluessa myös ihmisten asenteet muuttuivat ja suomalaista yhteiskuntaa edellisellä vuosikymmenellä leimannut voimakas politisoituminen hiipui.

Taloukasvu oli maassamme nopeaa erityisesti 1980-luvun loppupuolen ns. kasinotalouden vuosina, kunnes Suomi syöksyi syvään lamaan 1990-luvun vaihteessa. Laman seurauksena yksityisten ihmisten ja yritysten ohella myös monet järjestöt joutuivat suuriin taloudellisiin vaikeuksiin. Konkurssiin ajautui esimerkiksi perinteikäs Suomen Valtakunnan Urheiluliitto (SVUL).⁵⁶⁵ Suomalaista partioliikettä eivät lamavuodet kuitenkaan horjuttaneet, vaan partiotoiminnan kehitys on ollut aiempiin ajanjaksoihin verrattuna vakaata.

Myönteistä kehitystä edesauttoi osaltaan se, että partioliikettä 1970-luvulla ravistelleet sisäiset erimielisyydet jäivät vähitellen taka-alalle. Myös valtakunnallisen keskusjärjestön organisaatiota uudistettiin 1980-luvun lopulla. Uudistusten yhteydessä Suomen Partiolaisten kevät- ja syyskokoukset korvattiin laajalla jäsenkokouksella ja partiopiirien edustajista koostuvalla partioneuvostolla.⁵⁶⁶ 1990-luvun alkupuolella toteutettiin lisäksi partio-ohjelman tarkistus, mitä seurattiin tiiviisti myös Varsinais-Suomen Partioiirissä ja erityisesti sen ohjelma- ja koulutusryhmässä.⁵⁶⁷ Tarkistetun ohjelman sisäänajo sujui tällä kertaa suhteellisen kivuttomasti ja 1970-luvun uudistusprosessin aiheuttamilta kiistoilta vältyttiin.

Määrätietoisen työn tuloksena syntynyt yhteispiirin organisaatio osoittautui 1980-luvun kuluessa toimivaksi ja rakenteellisten uudistusten tarve on ollut Varsinais-Suomessa vähäinen. Historiallisesti mainitsemisen arvoisena tapauksena voidaan tosin pitää vuonna 2000 tehtyä päätöstä vanhojen partiopoika- ja partiotyttöpiirien lopullisesta purkamisesta.⁵⁶⁸ Käytännössä toiminta oli jo 1970-luvun loppupuolelta

lähtien tapahtunut yhteispiirin puitteissa ja keskustelua tarpeettomiksi käyneiden erillispiirien lakkauttamisesta oli käyty jo 1980-luvulta alkaen.⁵⁶⁹ Vaikka piiriorganisaatio onkin Varsinais-Suomessa säilynyt 1970-luvun jälkeen hyvin samankaltaisena, ovat toimintaa pyörittäneet partiolaiset ehtineet vuosien saatossa vaihtumaan.

Varsinais-Suomen Partiopiiriä luotsanneen Aarno Staufferin äkillisen poismenon jälkeen piirinjohtajaksi valittiin Kristina Elovaara Maskun Hemmingin Tyttäristä. Elovaara toimi tehtävässä vuosina 1984–1990 ja hänen seuraajiaan piirihallituksen johdossa olivat 1990-luvulla Risto Pyysalo, Heikki Heilä ja Jouni Sulavuori. 2000-luvun alussa piirinjohtajan tehtäviä ovat hoitaneet Rasa Korhonen ja Jukka Tulivuori. Piirihallituksessa kullakin jäsenellä on ollut vakiintuneen käytännön mukaisesti erikseen määritelty vastuualue ja osa hallituksen jäsenistä on muodostanut lisäksi suppeamman työvaliokunnan. Piirihallituksen apuna on toiminut vuosittain myös muutamia työryhmiä ja toimikuntia.⁵⁷⁰

Piirihallituksen ja muiden luottamushenkilöiden ohella partiotoimiston ja siellä työskennelleiden toimihenkilöiden asema piiriorganisaatiossa on vahvistunut 1980- ja 1990-luvuilla. Partiotoimiston esimiehenä jatkoi toiminnanjohtaja Markku Kytönen vuoteen 1987, jolloin hänen tehtävänsä siirtyivät Turun Metsänkävijöiden Kari ”Häiskä” Vainiolle.⁵⁷¹ Vuonna 1990 piirihallitus valitsi uudeksi toiminnanjohtajaksi Nils ”Nipa” Grönbergin Vainion siirryttyä Turun Sanomien palvelukseen.⁵⁷² Muista Partiotoimiston henkilökunnassa tapahtuneista muutoksista voidaan tässä yhteydessä mainita Pirjo Vätön tilalle toimistosihteeriksi vuonna 1985 valittu Riitta Kniivilä (myöh. Suomi).⁵⁷³ Kenttäpäällikkönä aloitti vuonna 1990 lisäksi Anne ”Vikke” Lahtonen.⁵⁷⁴

Palkattujen toimihenkilöiden ohella partiotoimiston tiloja käyttivät 1980-luvulla piirin lukuisat jaostot ja muut työryhmät. Tämän seurauksena Turun NMKY:n talossa sijainnut toimisto oli myös iltaisin vilkkaassa käytössä, mikä johti ennen pitkää tilahaustausongelmiin. Tilannetta pyrittiin parantamaan vuonna 1986, jolloin partiotoimisto muutti toiselle puolelle kaupunkia osoitteeseen Ratapihankatu 14. Myös Partiovaruste oli hieman aiemmin muuttanut lähistölle.⁵⁷⁵ Muutosta huolimatta tilakysymykseen ei kuitenkaan saatu tyydyttävää ratkaisua, vaan toiminta vuokratiloissa osoittautui ongelmalliseksi. 1980-luvun lopulla uusien toimitilojen etsintä tulikin jälleen ajankohtaiseksi sekä partiotoimistolle että Partiovarusteelle.⁵⁷⁶

Sopivat tilat löytyivät lopulta korttelin toiselta puolelta osoitteesta Lätinen Pitkätie 13. Kesällä 1990 Varsinais-Suomen Partiopiirin piirihallitus teki päätöksen toimitilojen ostamisesta Pohjolan värin kiinteistöstä. Piirin hallintaan siirtyivät kaupan myötä aluksi rakennuksen kolme kerrosta eli yhteensä 856,5 m². Toimitilojen hankinta kyettiin rahoittamaan lainan ohella tarkoitusta varten rahastoiduilla varoilla. Käytännössä omistus ja rahoitus järjestettiin perustamalla erillinen osakeyhtiö, Varsinais-Suomen Partiokeskus, jonka kantaosakepääoma oli piirin omistuksessa. Partio toiminnan tukemisesta kiinnostuneille yksityishenkilöille ja yrityksille suunnattiin lisäksi tukiosakkeita.⁵⁷⁷ Myöhemmin koko kiinteistö on siirtynyt partiolaisten omistukseen.⁵⁷⁸

Partiokeskuksen uudet toimitilat kunnostettiin ja sisustettiin nopeassa aikataulussa uutta käyttötarkoitusta varten. Avajaiset järjestettiin kunnostustöiden valmistuttua marraskuussa 1990. Tilojen vuokralaisiksi tulivat Partiovaruste, Turun Partiolaiset ja ruotsinkielisten partiolaisten Sydvästra Finlands Scoutdistrikt.⁵⁷⁹ Partiokeskus on osoittautunut toimivaksi kokonaisuudeksi, jonka myötä partio toimisto on kyennyt tarjoamaan aiempaa huomattavasti paremmat tilat sekä toimihenkilöille että eri alojen jaostoille ja työryhmille. Myöhemmin kokonaisuutta on täydentänyt lisäksi Suomen Partiomuseo, joka muutti kunnostettuihin tiloihin naapurirakennukseen. Samassa yhteydessä myös Partiovarusteen myymälätiloja laajennettiin.

Taloudellisesti Varsinais-Suomen Partiopiiri on kyennyt lisäämään omaa varainhankintaansa, millä on ollut suuri merkitys esimerkiksi Partiokeskuksen hankinnan yhteydessä. Erityisesti Partiovarusteen liiketoiminnasta saadut voitot ovat kasvaneet 1980-luvulta alkaen aiempaan verrattuna. Partiovarusteen ohella myös adventtikalenterien myynnin ja jäsenmaksujen kaltaisilla perinteisemmällä varainhankintamuodoilla on kyetty edelleen kattamaan osa vuosittaisista menoista. Yleisellä tasolla voidaan lisäksi todeta, että liiketaloustieteestä omaksutut käsitteet ja toimintatavat levisivät 1990-luvulla myös partioliikkeeseen, jossa toiminnan ”tehokkuutta” alettiin mitata tulohajausmenetelmällä.⁵⁸⁰

Jos toiminnan tehokkuuden mittariksi valitaan Varsinais-Suomen Partiopiirin järjestämä kurssi- ja leiritoiminta sekä muut partiotapahtumat, niin 1980-luvun loppupuolen ja 1990-luvun piiritoimintaa voidaan pitää hyvin monipuolisena. Partio toiminnan eri osa-alueisiin keskittyvien jaostojen asema on säilynyt vahvana ja jo aiemmin perustettujen jaostojen rinnalla aloitti vuonna 1984 toimintansa uusi retkeily-

ja luontojaosto.⁵⁸¹ V-SP:n lukuisat kurssit ja koulutustilaisuudet ovat herättäneet mielenkiintoa myös maakunnan rajojen ulkopuolella. Vuonna 1987 V-SP:n huoltojaoston kouluttajat esimerkiksi osallistuivat Pohjois-Pohjanmaan Partiolaisten muonittajakurssille.⁵⁸² Koulutusyhteistyö on jatkunut myös Satakunnan ja Hämeen Partiolaisten kanssa yhteistyöpiiritoiminnan puitteissa.

Piiritason partiotoiminnan kohokohtia ovat olleet Varsinais-Suomessa keväisen partioparaatin ohella leirit, joita on järjestetty lukuisia. Partiopoika- ja partiotyttöpiirien piirileiriperinnettä jatkettiin järjestämällä yhteispiirin piirileiri Varski Lappohjassa Uudellamaalla kesällä 1993.⁵⁸³ Myös talvileirit ovat saaneet jatkoa vuosien 1984 Iso Hölön ja 2000 Tulentaigan myötä.⁵⁸⁴ Unohtaa ei sovi myöskään Tammileirejä, joita on järjestetty sudenpennuille muutaman vuoden välein. Järjestyksessään kymmenes sudenpentuikäisille tarkoitettu Tammileiri esimerkiksi järjestettiin kesäkuussa 1995. Intiaani-teeman ympärille rakennetun leirin paikaksi oli valittu jo useille partiosukupolville tutuksi tullut Turun kaupungin leirialue Sauvossa.⁵⁸⁵

Myös lippukuntien mahdollisuuksia pienempien retkien ja leirien järjestämiseen on pyritty Varsinais-Suomen Partiopiirin toimesta parantamaan. 1980-luvulla piirin toimesta ylläpidettiin esimerkiksi leiripankkia, jonka tarkoituksena oli välittää lippukuntien leireille partiojohtajia tai leiriläisiä toisista lippukunnista.⁵⁸⁶ Vuonna 1984 V-SP vuokrasi maakunnan partiolaisten käyttöön lisäksi Raasissa sijaitsevan Leijankorven yhteismetsän eräkämpän, joka on ollut siitä lähtien vilkkaassa käytössä. Kämpän kuntoa on pyritty myöhemmin parantamaan talkoohengessä.⁵⁸⁷

Leijankorven eräkämpää ympäröivät laajat Mynämäen ja Yläneen metsäalueet asettavat partiotaidot koetukselle ja antavat lippukunnille mahdollisuudet eritasoisten leirien ja vaellusten järjestämiseen. Kämpän päiväkirjasta löytyy esimerkiksi vuodelta 1991 kuvaus partiolippukunta Maarian Tähkien viikonloppuretkestä:

Saavuimme perjantai-iltana partiomielellä Leijalle. Ilta meni yhdessä hurauksessa, kun pojat olivat valosotaa [...] Aamupalan syötyämme porhalsivat pojat maastoradalle, sen jälkeen oli suorituksia, veimme vajaan polttopuita, paistoimme pipareita. (kaikki palo) kävimme saunassa, olimme lampunryöstöä (Arskan joukkue voitti) yms... Sunnuntaina leikimme ulkoleikkejä ja siivosimme. Jälleen oli huippuhauska leirimme ohi.⁵⁸⁸

Leirien ohella varsinaissuomalaiset partiolaiset ovat kokoontuneet myös syksyisin yhteisille partiopäiville eri puolille maakuntaa. Turussa vuonna 1991 järjestetyillä

partiopäivillä yhdistettiin aiemmat partiomessut ja partiojohtaja- sekä vartiojohtajapäivät. Turun ohella monipuolista ohjelmaa sisältäneiden partiopäivien pitopaikkana on ollut mm. Alastaron Virttaa 1994, Uusikaupunki 1997 ja Teijo 1999.⁵⁸⁹ Vireästä piiritason toiminnasta huolimatta partioinnin painopiste on säilynyt edelleen yksittäisissä lippukunnissa.

Partioliikkeen myönteistä kehitystä 1980- ja 1990-luvuilla edesauttoi sen yhteiskunnallisen aseman vahvistuminen, mihin kiinnitettiin huomiota myös Varsinais-Suomessa. V-SP:n vuoden 1993 toimintakertomuksessa asia todetaan seuraavasti: ”Tavoite partiolaisuuden näkymisestä on vaikeasti mitattava, mutta lienee toteutunut jossain määrin siksi, että partiolaisuus on tänään yhteiskunnassa ‘in’.”⁵⁹⁰ Samassa yhteydessä V-SP:n osuutta positiiviseen kehitykseen arvioitiin kuitenkin varauksellisesti: ”Piirin aktiivisuus asian edistämiseksi olisi voinut olla huomattavasti parempi. Tiedotuksen lisääminenkin on ollut vaikeaa uutiskynnyksen vuoksi”.⁵⁹¹ Erityisesti ulkoisen tiedotustoiminnan parantamista pidettiin haasteellisena.⁵⁹²

Nuorisojärjestöjen välinen kilpailu tiedotusvälineiden kautta saatavasta näkyvyydestä on jatkuvasti kiristynyt ja tiedonvälitys on muuttunut samalla aiempaa viihteellisemmäksi. Toisaalta uudenlaiset mediat, kuten paikallisradiot ja televisiokanavat sekä Internet ovat tuoneet 1980-luvulta alkaen myös uudenlaisia mahdollisuuksia tiedotustoiminnalle. Yleinen kehitys on antanut aihetta jopa puhua Suomen siirtymisestä tietoyhteiskuntaan. Haasteista huolimatta Varsinais-Suomen Partiopiirissä on tehty pitkäjänteistä työtä uutiskynnyksen ylittämiseksi myös muuttuvissa olosuhteissa.

Toiminnasta on vastannut piirihallituksen ja tiedotussihteerin lisäksi tiedotusjaosto, jonka puheenjohtajana toimi pitkään Essi Pohjola Raision KilliNalleista. 1980-luvun lopulla jaoston jäsenenä oli lyhyen aikaa myös myöhemmin media-alan ammattilaisena tunnetuksi tullut Pauli Aalto-Setälä.⁵⁹³ Tammenlehden ja muiden perinteisten tiedotuskanavien rinnalle on pyritty 1980-luvulta alkaen tuomaan myös uudenlaisia aluevaltauksia, joista yksi oli vuonna 1987 radio Auran Aalloilla aloittanut ohjelmasarja Partiovasemmalla. Ohjelmaa tuotettiin partiolaisten voimin ja se jatkui Partioaallot-nimisenä aina vuoteen 1993 asti.⁵⁹⁴

Paljon julkisuutta saaneita tapahtumia ovat olleen vuosittaisen partioparaatin ja suurleirien ohella mm. lokakuussa 1988 Turun Urheilupuistossa järjestetyt Partiomessut, joiden tavoitteena oli esitellä nykyaikaista partiotoimintaa suurelle

yleisölle. Messuille osallistui partiopiirin jaostojen ohella yli 40 varsinaissuomalaista lippukuntaa, joiden joukossa oli myös ruotsinkielisiä turkulaislippukuntia. Kävijöitä messuilla laskettiin olleen jopa noin 8 000, joten kyse oli merkittävästä pr-tempauksesta.⁵⁹⁵

Poikkeuksellisen arvovaltaisia kansainvälisiä vieraita Varsinais-Suomeen saapui kesällä 1992, kun kansainvälisen Olave Baden-Powell Societyn tapaaminen järjestettiin Turussa. Osallistujien joukossa olivat mm. Tanskan kuningatar Ingrid ja prinsessa Benedikte.⁵⁹⁶ Tapaamisen ohjelmaan sisältyi partiolaisten isännöimä iltapurjehdus Airistolla, josta Tammenlehdessä kirjoitetaan seuraavasti:

Juhlatilaisuuden jälkeisenä iltana OB-PS [Olave Baden-Powell Society] oli Varsinais-Suomen Partiopiirin vieraana. Piirimme upeat purjealukset kiidättivät yli 60 vierasta mahtavissa tuulissa upeassa saaristossamme. Tapahtuman 'kipparina' seilannut Kari 'Puni' Kiesiläinen totesi kaiken sujuneen loistavasti, vaikka mukana 'miehistössä' hääri jopa 92-vuotias sveitsiläinen terästyttöpartiolainenkin. Tyytyväisyyttä Punissa lienee aiheuttanut myös se, että nimenomaan Merisissillä seilasi myös Tanskan prinsessa Benedikte. Purjehduksen jälkeen vieraille tarjottiin Heinänokassa erittäin maistuvaa suomalaista lohikeittoa.⁵⁹⁷

1990-luvulta alkaen partiossa on näkynyt myös suomalaisen yhteiskunnan nopea kansainvälistyminen. Partioliikkeen on ollut helppo vastata jatkuvasti lisääntyvän monikulttuurisuuden mukanaan tuomiin haasteisiin, sillä partio on ollut koko historiansa ajan luonteeltaan kansainvälinen nuorisoliike. Varsinais-Suomen Partiopiirin kansainvälinen jaosto on omalta osaltaan pyrkinyt lisäämään suvaitsevaisuutta ja helpottamaan maahanmuuttajataustaisten lasten liittymistä alueensa partiolippukuntiin.⁵⁹⁸ Lisäksi erilaiset kehitysyhteistyöprojektit ovat jo pitkään olleet osa varsinaissuomalaista partiotoimintaa.

Keskusjärjestön kansainväliseen toimintaan kuului vielä 1980-luvulla edelleen yhteistyö neuvostoliittolaisten nuorisjärjestöjen kanssa, mihin suhtauduttiin piiritasolla varauksellisesti. Kuvaavana esimerkkinä on Varsinais-Suomen Partiopiirin piirihallituksen kokouksessa toukokuussa 1986 käyty keskustelu Suomen Partiolaisten allekirjoittamasta Suomen ja Neuvostoliiton nuorisjärjestöjen pitkän ajanjakson yhteistyöohjelmasta eli ns. PAO-asiakirjasta vuosille 1986–1990.⁵⁹⁹

Ratapihankadun Partio toimistolle kokoontuneen piirihallituksen käymässä keskustelussa korostui erityisesti huoli partioliikkeen sitoutumattomuuden vaarantumisesta. Pöytäkirjassa keskustelua kuvataan seuraavasti:

Kari Parsaman alustuksen pohjalta käydyssä keskustelussa todettiin, että SP:n puoluepoliittisesti sitoutumaton linja kyllä vaarantuu asiakirjan allekirjoittamisen myötä. Piireille eikä jäsenistölle ole tiedotettu asiakirjan allekirjoittamisesta ja sen sisällöstä. Päätettiin, että varsinaissuomen piirin kanta saatetaan SP:n hallituksen tietoon toivomuksella ettei SP vastaisuudessa allekirjoittaisi tämäntyyppisiä asiakirjoja.⁶⁰⁰

Piirihallituksen kannanotto kertoo osaltaan siitä, että edellisellä vuosikymmenellä käyty keskustelu partioliikkeen sitoutumattomuudesta ei ollut vielä vuoteen 1986 mennessä kokonaan tyyntynyt. Viimeistään Neuvostoliiton hajottua 1990-luvun alussa myös keskusjärjestön idänsuhteita jouduttiin kuitenkin arvioimaan uudelleen. Lähialueyhteistyön painopiste siirtyi tällöin uudelleen itsenäistyneeseen Viroon, jossa partio toiminta käynnistyi usean vuosikymmenen tauon jälkeen. Myös Varsinais-Suomessa oltiin valmiita solmimaan kontakteja Viron partioliikkeeseen.⁶⁰¹

Partioliikkeen saama myönteinen julkisuus näkyi myös jäsenmäärän kehityksessä. 1980-luvulla V-SP oli kasvanut jäsenmäärältään Suomen toiseksi suurimmaksi partiopiiriksi.⁶⁰² Tarkkojen tilastojen laatimista tosin häyttäsi se, että lippukuntien ilmoittamat jäsenmäärät olivat usein jäsenmaksunsa maksaneiden lukumäärää suurempia. Tehtyjen selvitysten mukaan eroon vaikutti sudenpentuikäisten suuri vaihtuvuus ja lippukuntien tapa merkitä jäsenlistoihin myös taustayhteisöissä toimivia partiojohtajia, jotka eivät maksaneet jäsenmaksua.⁶⁰³ Vuonna 1984 V-SP:ssä oli esimerkiksi yhteensä noin 7 600 jäsenmaksunsa maksanutta partiolaista, kun taas lippukuntien vuosiselosteiden mukaan partiolaisia oli hieman yli 9 000.⁶⁰⁴

Tilastointiongelmista huolimatta 1970-luvulla alkanut partiolaisten määrän kasvu jatkui Varsinais-Suomessa miltei yhtäjaksoisesti vuoteen 1986, jolloin V-SP:n lippukunnissa oli yhteensä yli 9 600 partiolaista. Heistä vajaat 8 800 oli maksanut jäsenmaksunsa. Tämän jälkeen kasvu kuitenkin pysähtyi ja jäsenmäärä säilyi samalla tasolla aina seuraavan vuosikymmenen alkuun. Vuosien 1991–1992 aikana jäsenmäärä lähti uudelleen nousuun ja huippuvuonna 1997 jäsenmaksunsa maksoi V-SP:n alueella jo 9 727 henkilöä. Lippukuntien vuosiselosteisiin merkittiin samana vuonna yhteensä ennätyskelliset yli 11 500 partiolaista.⁶⁰⁵

Tarkasteltaessa jäsenrakenteen kehitystä Varsinais-Suomen Partiopiirissä vuoden 1983 jälkeen voidaan todeta, että suurin osa maakunnan partiolaisista on ollut iältään 7-15-vuotiaita. Esimerkiksi vuonna 1986 noin 33 % varsinaissuomalaisten lippukuntien jäsenistä oli sudenpentuja ja suunnilleen yhtä suuri osa vartiolaisia. 1990-luvulla sudenpentujen määrä jopa ylitti vartiolaisten lukumäärän muutamina vuosina.⁶⁰⁶ Partio on siis säilyttänyt Varsinais-Suomessa asemansa ennen kaikkea varhaisnuorison harrastusmuotona.

Lippukuntien osalta 1970-luvulla alkanut kehitys jatkui samansuuntaisena 1980- ja 1990-luvuilla. Yhteislippukuntien määrä kasvoi ja esimerkiksi vuonna 1985 niitä oli toiminnassa jo 46 kappaletta eli enemmistö V-SP:n 90:stä lippukunnasta.⁶⁰⁷ Jäsenmäärältään Varsinais-Suomen ja koko Suomen suurimman lippukunnan aseman on säilyttänyt useana vuonna Liedon Eränkävijät⁶⁰⁸, jossa oli esimerkiksi vuonna 1994 tilaston mukaan jopa yli 700 jäsentä. Vertailun vuoksi kannattaa mainita, että seuraavaksi suurimmassa lippukunnassa Turun Metsänkävijöissä partiolaisia oli 254 eli huomattavasti vähemmän.⁶⁰⁹

PARTION ASEMA VARSINAIS-SUOMESSA

Edellisissä luvuissa on tutkittu partiotoiminnan kehitystä Varsinais-Suomessa sodanjälkeisestä kaudesta 2000-luvun alkuun. Sotavuosien aikana normaali partiotoiminta oli ollut miltei kokonaan pysähdyksissä, joten rauhan tultua monissa lippukunnissa toiminta jouduttiin aloittamaan käytännössä tyhjästä. Pula-ajasta ja säännöstelytaloudesta huolimatta partiotoiminta lähti kuitenkin nopeasti käyntiin ja uusia lippukuntia perustettiin erityisesti maaseudulle. Suurten ikäluokkien myötä myös partiolaisten määrä kasvoi 1950-luvulla ripeästi.

Partioliikkeen suosion kasvu sodanjälkeisellä kaudella lisäsi myös paineita kehittää partiopoika- ja partiotyttöpiiritoimintaa Varsinais-Suomessa. 1950-luvun kuluessa maakunnan suomenkielisistä partiopiireistä tuli aiempaa tärkeämpi väliaste partioliikkeen valtakunnallisten keskusjärjestöjen ja yksittäisten lippukuntien välille. Piirien keskeisinä tehtävinä pidettiin lippukuntien avustamista ja erilaisten koulutustilaisuuksien sekä kurssien järjestämistä. Taloudellisten voimavarojen vähäisyyden seurauksena partiopiiritoiminnan kehittäminen oli kuitenkin pitkälti Rafael Helangon ja Eeva Laurénin kaltaisten aktiivisten partiojohtajien aloitteellisuuden varassa.

1960-luvulla partiolaisten määrän kasvu taittui ja partioliike joutui vastaamaan suomalaista yhteiskuntaa myllertäneen rakennemuutoksen aiheuttamiin uudenlaisiin haasteisiin. Nuoret ikäluokat muuttivat maaseudulta kaupunkeihin ja julkisuudessa partiotoimintaa moitittiin vanhanaikaiseksi. Varsinais-Suomessa haasteisiin pyrittiin vastaamaan alue- ja ohjaustoiminnalla sekä lisäämällä partiopoika- ja tyttöpiirin välistä yhteistyötä. Vuosikymmenen kuluessa uudistuksia alettiin valmistella myös valtakunnallisella tasolla.

Partiopoikien ja -tyttöjen lisääntynyt yhteistyö johti 1970-luvun alussa yhteisen valtakunnallisen kattojärjestön perustamiseen. Partiopoika- ja tyttötoiminnan yhdistäminen oli ajan hengen mukaista ja vuonna 1975 yhdistymisneuvottelut saatiin päätökseen myös Varsinais-Suomessa. Maakunnan partiolaisten yhteistyöelimeksi perustettiin tällöin Varsinais-Suomen Partiopiiri ry. Paikallistasolla muutokset näkyivät yhteislippukuntien suosion kasvuna, vaikka suuri osa vanhoista lippukunnista säilyikin edelleen poika- tai tyttölippukuntina.

Yhdistymisprosessin ohella 1970-luvun kuluessa uudistettiin myös partio-ohjelmaa ja partion aatteellista perustaa, mikä johti sisäisiin erimielisyyksiin

partioliikkeessä. Suuri osa partiolaisista ei hyväksynyt liian radikaaleina pitämiään uudistuksia. Voimakasta arvostelua herättivät lisäksi pyrkimykset kyseenalaistaa partioliikkeen poliittinen sitoutumattomuus ja julkisuudessa esitetyt syytökset partiotoiminnan sotilaallisesta luonteesta. Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että 1970-luvulla vallinnut yhteiskunnallinen ilmapiiri vaikutti monin tavoin myös varsinaissuomalaiseen partioliikkeeseen.

Varsinais-Suomessa valtakunnallisen keskusjärjestön johdolla toteutettuihin uudistuksiin suhtauduttiin varauksellisesti ja uutta yhteispiiriä kehitettiin voimakkaasti. 1970-luvun loppupuolella vahvistunut varsinaissuomalainen partioliike nousi tärkeään asemaan päätettäessä myös valtakunnallisen partiotoiminnan linjasta. Erityisesti turkulaista partiojohtajaa Aarno Staufferia voidaan perustellusti pitää yhtenä ajanjakson keskeisistä suomalaisista partiovaikuttajista.

Myöhemmin 1980- ja 1990-luvuilla partion yhteiskunnallinen asema on Varsinais-Suomessa vahvistunut ja yhteispiirin puitteissa toimintaa on voitu kehittää alkuvuosina rakennetulle perustalle. Myös ympäröivän yhteiskunnan suhtautuminen partioon muuttui 1980-luvun kuluessa aiempaa myönteisemmäksi. Uuden vuosituhaten alussa suomalaisessa partioliikkeessä on kuitenkin jälleen kerran havaittu uudistusten tarve. Tämän seurauksena on käynnistetty uudistusprosessi, joka tulee koskemaan sekä piirijakoa että partio-ohjelmaa.

Partioliikkeessä sodanjälkeisinä vuosikymmeninä tapahtuneista muutoksista huolimatta varsinaissuomalaisen partiotoiminnan ydin on säilynyt edelleen yksittäisten lippukuntien vartioissa ja sudenpentulaumoissa. Tämä on todiste partioliikkeen kyvystä sovittaa Baden-Powellin 100 vuotta sitten luoma kasvatusjärjestelmä muuttuviin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin ja eri aikakausien mukanaan tuomiin haasteisiin. Perustaltaan vahvalla varsinaissuomalaisella partioliikkeellä on tämän vuoksi myös tulevaisuudessa hyvät edellytykset säilyttää asemansa keskeisenä vapaan nuorisokasvatuksen muotona.

LÄHDEVIITTEET

- ¹ Hillcourt & Baden-Powell 1992, 3-5, 9-11, 15-19.
- ² Hillcourt & Baden-Powell 1992, ks. luvut III-XIII.
- ³ Hillcourt & Baden-Powell 1992, 97-102, 104-106.
- ⁴ Hillcourt & Baden-Powell 1992, 113-115, 117-118, 121.
- ⁵ Tässä tutkimuksessa paikallistason partioyhdistyksestä käytetään johdonmukaisesti nimitystä lippukunta, vaikka Suomessa lippukunta-termi vakiintui vasta 1930-luvulla.
- ⁶ Hillcourt & Baden-Powell 1992, 123-125, 128-130; Tierala 1984, 15-17.
- ⁷ Hillcourt & Baden-Powell 1992, 131-133, 136, 140-141.
- ⁸ Savunen 1999, 10.
- ⁹ Hillcourt & Baden-Powell 1992, 149.
- ¹⁰ Jamboree on partioliikkeen maailmanjärjestön kansainvälinen suurleiri, joka järjestetään tavallisesti neljän vuoden välein.
- ¹¹ Savunen 1999, 11.
- ¹² Vesikansa 1960, 1; Hillcourt & Baden-Powell 1992, 151-152, 158-160.
- ¹³ Jussila 1996, 12-16, 20-33.
- ¹⁴ Jussila 1996, 60-68, 73-75.
- ¹⁵ Jussila 1996, 76-79, 83-86.
- ¹⁶ Jussila 1996, 55-59; Ks. lisäksi Nieminen 1995, 47-76.
- ¹⁷ Vesikansa 1960, 1-2; Paavilainen 1994, 16-20.
- ¹⁸ Paavilainen 1994, 39
- ¹⁹ WSOY julkaisi Lauri Vuolasvirran suomennoksen. Ks. Baden-Powell 1933.
- ²⁰ Partio nro 5/1960.
- ²¹ Vesikansa 1960, 2-3; Paavilainen 1994, 34.
- ²² Vesikansa 1960, 2-3; Paavilainen 1994, 36-37.
- ²³ Vainio 1998, 14; Paavilainen 1994, 18-20, 39-40, 46, 54.
- ²⁴ Vesikansa 1960, 3-5; Vainio 1998, 14-15.
- ²⁵ Vesikansa 1960, 3-5; Vainio 1998, 14-15.
- ²⁶ Tierala 1984, 10, 30; Nieminen 1995, 78-79.
- ²⁷ Jussila 1996, 87-92.
- ²⁸ Vesikansa 1960, 5; Vainio 1998, 15.
- ²⁹ Vesikansa 1960, 5; Vainio 1998, 95.
- ³⁰ Nieminen 1995, 119; Ks. Vernerin Louhivuoresta Paavilainen 1994, 95.
- ³¹ Hentilä 1996, 94-102.
- ³² Vesikansa 1960, 6-7; Vainio 1998, 119-120; Ks. työväenliikkeen suhtautumisesta partio toimintaan Nieminen 1995, 78, 85-89.
- ³³ Tierala 1984, 32.
- ³⁴ Paavilainen 1994, 115-117; Savunen 1999, 20-21.
- ³⁵ Paavilainen 1994, 115-117; Savunen 1999, 20-21.
- ³⁶ Tierala 1984, 29, 50-53.
- ³⁷ Vesikansa 1960, 12.
- ³⁸ Vesikansa 1960, 7; Savunen 1999, 56.
- ³⁹ Vesikansa 1960, 22.
- ⁴⁰ Vesikansa 1960, 12, 14.
- ⁴¹ Vesikansa 1960, 12, 16; Savunen 1999, 33-37.
- ⁴² Vesikansa 1960, 12, 16; Savunen 1999, 33-37.
- ⁴³ Vesikansa 1960, 14, 22.
- ⁴⁴ Vesikansa 1960, 16-17.
- ⁴⁵ Vainio 1998, 8, 74,
- ⁴⁶ Vesikansa 1960, 14, 17-18; Vainio 1998, 16-17.
- ⁴⁷ Vainio 1998, 20-23.
- ⁴⁸ Vesikansa 1960, 12-13, 18-19.
- ⁴⁹ Vesikansa 1960, 15, 20-21.
- ⁵⁰ Tierala 1984, 54-60.
- ⁵¹ Nieminen 1995, 193-196, Vainio 1998, 119-124
- ⁵² Tierala 1984, 29-35.
- ⁵³ Vesikansa 1960, 13; Tanninen 1998, 119.

-
- ⁵⁴ Vesikansa 1960, 13; Savunen 1999, 25.
⁵⁵ Vesikansa 1960, 20.
⁵⁶ Hillcourt & Baden-Powell 1992, 228-229.
⁵⁷ Hentilä 1996, 162-166.
⁵⁸ Vesikansa 1960, 35; Paavilainen 1994, 198-199.
⁵⁹ Vesikansa 1960, 36; Nieminen 1995, 205-208; Savunen 1999, 63-69.
⁶⁰ Nieminen 1995, 196-204; Vainio 1998, 123-124.
⁶¹ Vesikansa 1960, 36-37.
⁶² Vesikansa 1960, 36-37.
⁶³ Paavilainen 1994, 204-206
⁶⁴ Westerlund 2001, 30-39, 44-47.
⁶⁵ Westerlund 2001, 39-44.
⁶⁶ Jutikkala 1957, 58, 99, 103-116, 124.
⁶⁷ Jutikkala 1957, 273-275.
⁶⁸ Jutikkala 1957, 410.
⁶⁹ Jutikkala 1957, 497-499, 509.
⁷⁰ Jutikkala 1957, 837-839; Nieminen 1995, 29.
⁷¹ Jutikkala 1957, 945-946, 951-952, 955.
⁷² Jutikkala 1957, 945-946, 951-953, 752-753; Uusitalo 1982, 323.
⁷³ Lehtilä 1982, 1.
⁷⁴ Vainio 1998, 25, 45-46,
⁷⁵ Vainio 1998, 25, 45-46,
⁷⁶ Lehtilä 1982, 2.
⁷⁷ Tolin 1989, 64-65; Paavilainen 1994, 28-29.
⁷⁸ Vainio 1998, 19-21.
⁷⁹ Vainio 1998, 46, 74, 84.
⁸⁰ Paavola 2000, 18.
⁸¹ Jutikkala 1957, 842-843.
⁸² Vainio 1998, 46-47.
⁸³ Vainio 1998, 47-48, 97-98.
⁸⁴ Lehtilä 1982, 4-5; Vainio 1998, 98-99.
⁸⁵ Vainio 1998, 48; Ks. lisäksi Scoutkåren Pojkarna –lippukunnasta Tammenlehti nro 8/1990.
⁸⁶ Lehtilä 1985, 14-15.
⁸⁷ Vainio 1998, 47-48; Paavola 2000, 18-20.
⁸⁸ Vainio 1998, 49.
⁸⁹ Uusitalo 1982, 249-251.
⁹⁰ Vainio 1998, 119-120.
⁹¹ Uusitalo 1982, 258-259.
⁹² Vainio 1998, 49-51, 54.
⁹³ Vainio 1998, 68-71.
⁹⁴ Lehtilä 1985, 28-32; Vainio 1998, 27-28.
⁹⁵ Vainio 1998, 54-56; Nuotiotytöt 1955-2005, 6-7.
⁹⁶ Ks. Auran Tytöistä esim. Tammenlehti nro 8/1987.
⁹⁷ Ks. Puhurin Pojista esim. Tammenlehti nro 5/1987.
⁹⁸ Vainio 1998, 52-53, 68-69.
⁹⁹ Vainio 1998, 25-30.
¹⁰⁰ Vainio 1998, 27-28.
¹⁰¹ Vainio 1998, 27-28, 119-120.
¹⁰² Vainio 1998, 65.
¹⁰³ Vainio 1998, 100-101.
¹⁰⁴ Vainio 1998, 101-103.
¹⁰⁵ Tassunjälkiä. 80 vuotta partiopiiritoimintaa Satakunnassa 2001, 9-10.
¹⁰⁶ Vainio 1998, 104-105.
¹⁰⁷ Vainio 1998, 105-106; Tassunjälkiä. 80 vuotta partiopiiritoimintaa Satakunnassa 2001, 17-18.
¹⁰⁸ Turunmaa eli ruotsiksi Åboland käsittää lähinnä Turun ruotsinkielisen saariston.
¹⁰⁹ Vainio 1998, 105-106.
¹¹⁰ Vainio 1998, 107-110.
¹¹¹ Vainio 1998, 107-110; Tassunjälkiä. 80 vuotta partiopiiritoimintaa Satakunnassa 2001, 24, 27.

-
- ¹¹² Vainio 1998, 30, 32-33.
¹¹³ Vehanen 1991, 63-80.
¹¹⁴ Hopeasusi on arvostettu partioansiomerkki.
¹¹⁵ Vainio 1998, 30, 32-33.
¹¹⁶ Vehanen 1991, 87-89.
¹¹⁷ Lehtilä 1985, passim.
¹¹⁸ Vainio 1998, 33-36.
¹¹⁹ Lehtilä 1982, 48-50; Vainio 1998, 91-92.
¹²⁰ Lehtilä 1982, 54-71.
¹²¹ Vainio 1998, 110-111, 118; Tassunjälkiä. 80 vuotta partiopiiritoimintaa Satakunnassa 2001, 31.
¹²² V-SPP:n vuosikertomus 1960, Db3 (DbA).
¹²³ TS 7.11.1960.
¹²⁴ TS 5.11.1960.
¹²⁵ Nevakivi 1996, 202-203.
¹²⁶ Weintraub 1994, 229; Sirén 2003, 42-43.
¹²⁷ Sirén 2003, 42-43.
¹²⁸ Nieminen 1995, 202.
¹²⁹ Paavilainen 1994, 222.
¹³⁰ Vainio 1998, 122-124.
¹³¹ Vesikansa 1960, 38-39, 42.
¹³² Vesikansa 1960, 38-39, 42; Ks. suurten ikäluokkien vaikutuksesta myös Partiojohtaja nro 2/1958.
¹³³ Tolin 1987, 122.
¹³⁴ Ks. esim. Partiojohtaja nro 4/1954.
¹³⁵ Vesikansa 1960, 38-40; Paavilainen 1994, 222.
¹³⁶ Ks. Helvi Sipilästä esim. Savunen 1999, 146-147.
¹³⁷ Vesikansa 1960, 39; Savunen 1999, 40-42, 47-52.
¹³⁸ Savunen 1999, 94-101.
¹³⁹ Vesikansa 1960, 41.
¹⁴⁰ Vesikansa 1960, 41; Savunen 1999, 107.
¹⁴¹ Partiojohtaja nro 2/1954; Vesikansa 1960, 39-40.
¹⁴² Partiojohtaja nro 1/1959; Vesikansa 1960, 39-40.
¹⁴³ Vesikansa 1960, 39-40; Tanninen 1996, 130-132.
¹⁴⁴ Vesikansa 1960, 39.
¹⁴⁵ Vesikansa 1960, 39.
¹⁴⁶ V-SPP:n säännöt 29.10.1955, V-SP:n arkisto, Hj1, Hk.
¹⁴⁷ Ilmoitus yhdistysrekisteriin 29.10.1955, V-SPA, Hj1 (Hk).
¹⁴⁸ UA 11.1.1954; Vesikansa 1960, 39-40.
¹⁴⁹ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 14.2.1956, V-SPA, Ca1 (Cba).
¹⁵⁰ V-SPP:n piirineuvoston ylimääräinen kokous 11.2.1955, V-SPA, Ca1 (Cba).
¹⁵¹ Suomalaiset Partioijat ry:n lausunto, Helsinki 19.11.1955, V-SPA, Hj1 (Hk).
¹⁵² V-SPP:n säännöt 29.10.1955, V-SPA, Hj1 (Hk).
¹⁵³ Vainio 1998, 117.
¹⁵⁴ V-SPP:n säännöt 29.10.1955, V-SPA, Hj1 (Hk).
¹⁵⁵ Kopio Vernerin Louhivuoren kirjeestä 11.4.1944; Lehtilä 1982, 70-71, 88.
¹⁵⁶ V-SPP:n toimintakertomus 1949, V-SPA, Db3 (DbA); Lehtilä 1982, 70-71, 88.
¹⁵⁷ V-SPP:n toimintakertomukset 1949-1965, V-SPA, Db3 (DbA), Db1 (DbA).
¹⁵⁸ Ks. Helangosta esim. Partiojohtaja nro 7/1957; Tammenlehti nro 5/1968.
¹⁵⁹ Nieminen 1995, 217.
¹⁶⁰ V-SPP:n säännöt 29.10.1955, V-SPA, Hj1 (Hk); V-SPP:n toimintakertomus 1951, V-SPA, Db3 (DbA).
¹⁶¹ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 1955-1959, V-SPA, Ca1 (Cba).
¹⁶² V-SPP:n säännöt 29.10.1955, V-SP:n arkisto, Hj1 (Hk).
¹⁶³ V-SPP:n toimintakertomukset 1949-1955, V-SPA, Db3 (DbA).
¹⁶⁴ V-SPP:n säännöt 29.10.1955, V-SPA, Hj1 (Hk).
¹⁶⁵ V-SPP:n toimintakertomus 1956, V-SPA, Db3 (DbA).
¹⁶⁶ V-SPP:n toimintakertomukset 1953-1960, V-SPA, Db3 (DbA).
¹⁶⁷ V-SPP:n säännöt 29.10.1955, V-SPA, Hj1 (Hk).
¹⁶⁸ Ks. Aulis Leinosta esim. Tammenlehti nro 4/1991.
¹⁶⁹ V-SPP:n toimintakertomukset 1949-1960, V-SPA, Db3 (DbA), Db1 (DbA).

-
- ¹⁷⁰ Vainio 1998, 112.
- ¹⁷¹ Vainio 1998, 111-112.
- ¹⁷² Weintraub 1994, 236.
- ¹⁷³ V-SPP:n toimintakertomus 1949, V-SPA, Db3 (Db); Vainio 1998, 111-112.
- ¹⁷⁴ Lehtilä 1982, 88.
- ¹⁷⁵ Aarne Räisäsän kirjelmä SPJ:lle, s.a., KA, Suomen Partiolaiset (SPPJ), kansio 53, FA.
- ¹⁷⁶ SPJ:n kunniatuomioistuimen selvitys 4.12.1950, KA, Suomen Partiolaiset (SPPJ), kansio 53, FA.
- ¹⁷⁷ V-SPP:n toimintakertomukset 1951-1954, V-SPA, Db3 (Db).
- ¹⁷⁸ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 14.3, 30.10.1955, V-SPA, Ca1 (Cb).
- ¹⁷⁹ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 23.2.1960, V-SPA, Ca1 (Cb).
- ¹⁸⁰ V-SPP:n toimintakertomukset 1949-1960, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- ¹⁸¹ V-SPP:n toimintakertomus 1951, V-SPA, Db3 (Db).
- ¹⁸² V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 9.10.1956, V-SPA, Ca1 (Cb); V-SPP:n toimintakertomukset 1956-1960, V-SPA, Db3 (Db).
- ¹⁸³ V-SPP:n toimintakertomukset 1949-1960, V-SPA, Db1, Db3 (Db); Vainio 1998, 114-115.
- ¹⁸⁴ Ks. Koroisten Ritarit 1953-2003, 34-35.
- ¹⁸⁵ V-SPP:n toimintakertomus 1954, V-SPA, Db3 (Db).
- ¹⁸⁶ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 14.1.1958, V-SPA, Ca1 (Cb).
- ¹⁸⁷ UA 17.2.1957.
- ¹⁸⁸ V-SPP:n toimintakertomus 1956, V-SPA, Db3 (Db).
- ¹⁸⁹ V-SPP:n toimintakertomus 1955, V-SPA, Db3 (Db).
- ¹⁹⁰ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 1.9.1955, V-SPA, Ca1 (Cb).
- ¹⁹¹ V-SPP:n toimintakertomukset 1956-1957, V-SPA, Db3 (Db); V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 30.10.1955, 13.11.1956, V-SPA, Ca1 (Cb).
- ¹⁹² V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 14.2.1956, V-SPA, Ca1 (Cb).
- ¹⁹³ V-SPT:n toimintakertomukset 1953-1960, V-SPA, Db1, Db2 (Db).
- ¹⁹⁴ Vainio 1998, 117.
- ¹⁹⁵ V-SPT:n toimintakertomus 1953, V-SPA, Db2 (Db).
- ¹⁹⁶ Vainio 1998, 115.
- ¹⁹⁷ V-SPT:n toimintakertomukset 1953,1955-1956, V-SPA, Db1, Db2 (Db); Eeva Laurénin haastattelu 29.11.2006.
- ¹⁹⁸ V-SPT:n toimintakertomukset 1953-1960, V-SPA, Db1, Db2 (Db); Vainio 1998, 115-117.
- ¹⁹⁹ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 27.8.1957, 14.1.1958, V-SPA, Cb1; Vainio 1998, 112.
- ²⁰⁰ Ks. esim. V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 13.5.1958, V-SPA, Cb1; Savunen 1999, 100.
- ²⁰¹ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 14.1.1958, 22.1.1958, V-SPA, Cb1.
- ²⁰² Savunen 1999, 100.
- ²⁰³ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 8.12.1959, 12.1.1960, V-SPA, Cb1.
- ²⁰⁴ Kallioniemi 1993, 34.
- ²⁰⁵ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 8.12.1959, 9.2.1960, V-SPA, Cb1.
- ²⁰⁶ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 12.1.1960, V-SPA, Cb1.
- ²⁰⁷ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 10.5.1960, 13.9.1960, 4.10.1960, V-SPA, Cb1.
- ²⁰⁸ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 19.8.1958, V-SPA, Cb1; V-SPT:n toimintakertomus 1959, V-SPA, Db1 (Db).
- ²⁰⁹ Vainio 1998, 126-127.
- ²¹⁰ Varsinais-Suomen partiopiirien tukivaliokunnan asiakirjat 1953, V-SPA, Hh1, (Hj).
- ²¹¹ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 11.3.1958, V-SPA, Cb1.
- ²¹² Uusitalo 1982, 203-207; Kallioniemi 1993, 14-24.
- ²¹³ Uusitalo 1982, 203-207.
- ²¹⁴ Weintraub 1994, 232-233; Nieminen 1995, 243-245.
- ²¹⁵ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 14.2.1956, 12.2.1957, 11.2.1958, V-SPA, Ca1 (Cb).
- ²¹⁶ Kallioniemi 1993, 86-95.
- ²¹⁷ Kallioniemi 1993, 32.
- ²¹⁸ Nieminen 1995, 259.
- ²¹⁹ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 15.10, 12.11.1957, V-SPA, Ca1 (Cb).
- ²²⁰ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 23.2.1960, V-SPA, Ca1 (Cb).
- ²²¹ V-SPP:n toimintakertomus 1949, V-SPA, Db3 (Db).
- ²²² V-SPP:n tilinpäätös 1953, V-SPA, Db3 (Db).
- ²²³ V-SPP:n tilinpäätös 1953, V-SPA, Db3 (Db).

-
- 224 V-SPT:n tilinpäätös 1953, V-SPA, Db2 (Db).
- 225 V-SPP:n tilinpäätös 1959, V-SPA, Db1 (Db).
- 226 V-SPP:n tilinpäätös 1959, V-SPA, Db1 (Db).
- 227 V-SPT:n tilinpäätös 1959, V-SPA, Db1 (Db).
- 228 Raija Aallon, Marita Gustafssonin ja Eeva Laurénin haastattelu 29.11.2006.
- 229 V-SPP:n toimintakertomus 1952, V-SPA, Db3 (Db).
- 230 V-SPP:n toimintakertomukset 1953-1954, V-SPA, Db3 (Db).
- 231 V-SPP:n toimintakertomus 1955, V-SPA, Db3 (Db).
- 232 V-SPP:n toimintakertomukset 1955-1960, V-SPA, Db3, Db1 (Db).
- 233 V-SPP:n toimintakertomus 1958, V-SPA, Db3 (Db).
- 234 V-SPP:n toimintakertomukset 1955-1960, V-SPA, Db3, Db1 (Db).
- 235 V-SPT:n toimintakertomus 1953, V-SPA, Db2 (Db); TS 24.7.1953.
- 236 V-SPT:n toimintakertomus 1957, V-SPA, Db1 (Db).
- 237 Savunen 1999, 99.
- 238 V-SPT:n toimintakertomukset 1955-1960, V-SPA, Db1 (Db).
- 239 V-SPP:n toimintakertomus 1955, V-SPA, Db3 (Db).
- 240 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 11.12.1956, V-SPA, Ca1 (Cb).
- 241 V-SPP:n toimintakertomukset 1954-1955, V-SPA, Db3 (Db); Weintraub 1994, 263.
- 242 Ks. V-SPT:n toimintakertomukset 1953-1960, V-SPA, Db1, Db2 (Db).
- 243 V-SPP:n toimintakertomukset 1952-1960, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- 244 Ks. Svinhufvud-kilpailusta Savunen 1999, 61.
- 245 V-SPT:n toimintakertomukset 1953-1960, V-SPA, Db1, Db2 (Db).
- 246 Leiniö 1996, 50-137; Vainio 1998, 110.
- 247 Ks. V-SPP:n toimintakertomukset 1951, 1953, V-SPA, Db3 (Db).
- 248 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 11.3.1958, V-SPA, Ca1 (Cb).
- 249 V-SPP:n toimintakertomus 1952, V-SPA, Db3 (Db).
- 250 V-SPP:n toimintakertomus 1955, V-SPA, Db3 (Db); Partio nro 7/1955, 9/1955.
- 251 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 1.9.1955, V-SPA, Ca1 (Cb).
- 252 Tammenlehti nro 4/1991.
- 253 V-SPP:n toimintakertomus 1956, V-SPA, Db3 (Db).
- 254 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 9.5.1956, 21.7.1956, V-SPA, Ca1 (Cb).
- 255 V-SPP:n toimintakertomus 1953, V-SPA, Db3 (Db); Seppo Laaksosen haastattelu 13.12.2006.
- 256 V-SPP:n toimintakertomukset 1957-1960, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- 257 V-SPT:n toimintakertomukset 1957, 1959, V-SPA, Dbi (Db).
- 258 V-SPP:n ja V-SPT:n toimintakertomukset 1952-1960, V-SPA, Db1, Db2, Db3 (Db).
- 259 Ks. esim. Partio nro 6/1953, 7/1953, 8/1953, 7/1955, 8/1955, 9/1955, 7/1957, 6/1958.
- 260 Ks. esim. Partio nro 6/1958.
- 261 V-SPP:n toimintakertomukset 1952-1960, V-SPA, Db1, Db3, (Db).
- 262 V-SPP:n ja V-SPT:n toimintakertomukset 1952-1960, V-SPA, Db1, Db2, Db3, (Db).
- 263 Ks. nuorisosouduista Kallioniemi 1993, 63.
- 264 V-SPP:n ja V-SPT:n toimintakertomukset 1952-1960, V-SPA, Db1, Db2, Db3, (Db).
- 265 V-SPP:n toimintakertomus 1957, V-SPA, Db3 (Db); V-SPT toimintakertomus 1956, Db1 (Db).
- 266 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 10.4.1956, 9.5.1956, V-SPA, Ca1 (Cb).
- 267 V-SPP:n ja V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 4.9.1956, 11.9.1956, V-SPA, Cb1 (Cb), Db1 (Db).
- 268 V-SPP:n toimintakertomukset 1958-1959, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- 269 V-SPT:n toimintakertomus 1953, V-SPA, Db2 (Db); Ks. lisäksi rahankeruulomakkeet Hollannin partiotyttöjen hyväksi, V-SPA, Ed2 (Ed).
- 270 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 10.5.1960, V-SPA, Cb1 (Cb); Savunen 1999, 75-77.
- 271 Ks. Wiklundin näyttelystä esim. V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 11.2.1958, V-SPA, Ca1 (Cb); TS 20.4.1958.
- 272 Vainio 1998, 56-62.
- 273 Nieminen 1995, 214; Kaarninen 2006, 14-15.
- 274 Vainio 1998, 56-62.
- 275 Vainio 1998, 67-68.
- 276 V-SPP:n tilastot 1948-1952, V-SPA, Db3 (Db).
- 277 V-SPP:n tilastot 1954-1958, V-SPA, Db3 (Db).
- 278 V-SPP:n toimintakertomus ja tilasto 1952, V-SPA, Db3 (Db).
- 279 V-SPP:n toimintakertomus ja tilasto 1957, V-SPA, Db3 (Db).

-
- 280 V-SPT:n toimintakertomukset ja tilastot 1953-1955, V-SPA, Db1, Db2 (Dba).
- 281 V-SPT:n tilastot 1956-1960, V-SPA, Db1 (Dba).
- 282 V-SPT:n tilastot 1954-1957, V-SPA, Db1 (Dba).
- 283 V-SPP:n toimintakertomus ja tilasto 1954, V-SPA, Db3 (Dba).
- 284 V-SPT:n toimintakertomus ja tilasto 1954, V-SPA, Db1 (Dba).
- 285 V-SPP:n toimintakertomus ja tilasto 1957, Db3 (Dba).
- 286 V-SPT:n toimintakertomus ja tilasto 1957, Db1 (Dba).
- 287 Ks. esim. Savunen 1999, 90-91.
- 288 V-SPP:n ja V-SPT:n tilastot 1954-1957, V-SPA, Db1, Db3 (Dba).
- 289 V-SPP:n toimintakertomus 1951, V-SPA, Db3 (Dba).
- 290 Laakso 1980, 26-31, 43-46, 57-58.
- 291 TS 22.2.1951.
- 292 Raija Aallon, Marita Gustafssonin ja Eeva Laurénin haastattelu 29.11.2006.
- 293 Laakso 1980, 209-211.
- 294 Toivon Eränkävijöiden kirje SPJ:lle 5.11.1945, KA, Suomen Partiolaiset (SPPJ), kansio 45, FA.
- 295 V-SPP:n toimintakertomus 1960, V-SPA, Db3 (Dba).
- 296 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 24.11.1959, 23.8.1960, 27.9.1960, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 297 V-SPP:n toimintakertomus 1958, V-SPA, Db3 (Dba).
- 298 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 19.8.1958, 11.11.1958, 10.11.1959, V-SPA, Ca1 (Cba); V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 22.6.1.1960, V-SA, Ca1 (Cba).
- 299 V-SPP:n toimintakertomukset 1952-1960, V-SPA, Db1, Db3 (Dba).
- 300 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 1.9.1955, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 301 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 8.11.1955, V-SPA, Ca1 (Cba); V-SPP:n toimintakertomukset 1956-1958, V-SPA, Db3 (Dba).
- 302 V-SPP:n tilasto 1957, V-SPA, Db3 (Dba).
- 303 Ohjantaselostukset 1957, 1960, V-SPA, Dc1 (Dce).
- 304 Ohjantaselostukset 1957, 1960, V-SPA, Dc1 (Dce).
- 305 V-SPP:n toimintakertomus 1957, V-SPA, Db3 (Dba).
- 306 Auvinen 2000, 114.
- 307 Auvinen 2000, 114.
- 308 TS 26.9.1953; Heinonen 2004, 71-73.
- 309 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 23.2.1960, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 310 Ks. lippukuntia koskevat tiedot, SFSA, Kårerna i Sydvästra Finland 1949-1996.
- 311 Rapport för Verksamhetsåret 1955, SVFSA, Kårerna i Sydvästra Finland 1949-1996.
- 312 Rapporterna för Verksamhetsåren 1952-1959, SVFSA, Kårerna i Sydvästra Finland 1949-1996.
- 313 V-SP:n perustavan kokouksen pöytäkirja 29.11.1970, V-SPA, HjB (Hj1).
- 314 TS 30.11.1970.
- 315 TS 19.11.1970.
- 316 Nieminen 1995, 346-347; Nevakivi 1996, 262.
- 317 Kaarninen 2006, 21-26, 30-37.
- 318 Tolin 1987, 128.
- 319 Weintraub 1994, 267-269; Fjällström 1998, 2-5, 9-15.
- 320 Weintraub 1994, 269-272; Fjällström 1998, 6-9.
- 321 Weintraub 1994, 266, 292.
- 322 Weintraub 1994, 293.
- 323 Savunen 1999, 110-111, 146-147.
- 324 Savunen 1999, 108-109.
- 325 Weintraub 1994, 284.
- 326 TS 3.12.1960; Weintraub 1994, 292.
- 327 Savunen 1999, 82-84.
- 328 Savunen 1999, 84-85.
- 329 TS 27.10.1969; Savunen 1999, 85-86.
- 330 US 26-27.4.1970.
- 331 Savunen 1999, 86-89.
- 332 Tammenlehti nro 1/1964.
- 333 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 24.1.1961, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 334 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 10.9.1963 ja 14.1.1964, V-SPA, Cb1 (Cbb).
- 335 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.2.1962, V-SPA, Cb1 (Cba).

- ³³⁶ Raija Aallon, Marita Gustafssonin ja Eeva Laurénin haastattelu 29.11.2006.
- ³³⁷ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 14.2.1956, V-SPA, Ca1 (Cba).
- ³³⁸ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 16.10.1962, V-SPA, Cb1 (Cba); V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 13.11.1962, V-SPA, Cb1 (Cbb).
- ³³⁹ TS 25.11.1962; Turun Partiolaiset ry:n toimintakertomus 23.11.1962-30.6.1963, V-SPA, TurPa Ca1.
- ³⁴⁰ Kiesiläinen 1992, 68-69.
- ³⁴¹ Ks. esim. V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.8.1963, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ³⁴² V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 3.2.1964, V-SPA, Cb1 (Cbb).
- ³⁴³ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 8.11.1966, V-SPA, Cb1 (Cbb).
- ³⁴⁴ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 18.4 ja 9.5.1967, V-SPA, Cb1 (Cbb).
- ³⁴⁵ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 25.4, 27.6 ja 28.11.1967, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ³⁴⁶ V-SPP:n toimintakertomus 1969, V-SPA, Db3.
- ³⁴⁷ TS 21.3.1970; Kallioniemi 1993, 41.
- ³⁴⁸ V-SPP:n toimintakertomus 1970, V-SPA, Db3; V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 24.3.1970, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ³⁴⁹ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.8.1963, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ³⁵⁰ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 9.9.1969, V-SPA, Cb2 (Cbb).
- ³⁵¹ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 9.9.1969, V-SPA, Cb2 (Cbb).
- ³⁵² V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 28.4.1970, V-SPA, Cb1 (Cba); V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 14.4.1970, V-SPA, Cb2 (Cbb).
- ³⁵³ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 12.1.1965 ja 14.4.1970, V-SPA, Cb1, Cb2 (Cbb).
- ³⁵⁴ V-SPP:n toimintakertomus 1969, V-SPA, Db3 (Db).
- ³⁵⁵ Partiopiirien yhteistoimikunnan pöytäkirja 19.5.1970, V-SPA, Cbc.
- ³⁵⁶ Weintraub 1994, 294.
- ³⁵⁷ V-SP:n perustavan kokouksen pöytäkirja 29.11.1970, V-SPA, Hj1 (HjB).
- ³⁵⁸ Partiojohtaja nro 2/1963.
- ³⁵⁹ Ks. Suomen ulkopolitiisesta linjasta Nevakivi 1996, 244-261.
- ³⁶⁰ Ks. Nieminen 1995, 199-200.
- ³⁶¹ Nieminen 1995, 230-235, 257-258, 349-352.
- ³⁶² Nieminen 1995, 272-273, 293-294, 300, 352-353, 363-365.
- ³⁶³ Kallioniemi 1993, 34.
- ³⁶⁴ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.3.1962, V-SPA, Cb1 (Cba); V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 10.4.1962, V-SPA, Cb1 (Cbb).
- ³⁶⁵ V-SPP:n toimintakertomus 1966, V-SPA, Db3 (Db); Ks. myös Koroisten Ritarit 1953-2003, 19, 32.
- ³⁶⁶ V-SPP:n toimintakertomus 1970, V-SPA, Db3 (Db).
- ³⁶⁷ V-SPT:n toimintakertomukset 1965, 1968, V-SPA, Db1 (Db).
- ³⁶⁸ V-SPT:n toimintakertomus 1963, V-SPA, Db1.
- ³⁶⁹ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 9.9.1969, V-SPA, Cb2 (Cbb).
- ³⁷⁰ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 26.2.1963, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ³⁷¹ Raija Aallon, Marita Gustafssonin ja Eeva Laurénin haastattelu 29.11.2006.
- ³⁷² V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 12.1.1965, V-SPA, Cb1 (Cbb); Ilmoitus yhdistysrekisteriin 25.2.1965, V-SPA, Hj1 (Hk).
- ³⁷³ V-SPT:n säännöt 25.2.1965, V-SPA, Hj1, Hk.
- ³⁷⁴ V-SPT:n säännöt 25.2.1965, V-SPA, Hj1, Hk.
- ³⁷⁵ Ilmoitus yhdistysrekisteriin 29.10.1955, V-SPA, Hj1 (Hk); Muutosilmoitus yhdistysrekisteriin 3.12.1964, V-SPA, Hj1 (Hk).
- ³⁷⁶ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 26.4.1966, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ³⁷⁷ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 14.2.1956, V-SPA, Ca1 (Cba).
- ³⁷⁸ Weintraub 1994, 292.
- ³⁷⁹ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 26.9.1961, V-SPA, Ca1 (Cba); V-SPP:n toimintakertomus 1962, V-SPA, Db1 (Db).
- ³⁸⁰ V-SPP:n toimintakertomus 1966, V-SPA, Db3 (Db).
- ³⁸¹ UA 16.7.1961; V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 29.8.1961, V-SPA, Ca1 (Cba).
- ³⁸² V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 27.3, 24.4 ja 15.5.1962, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ³⁸³ V-SPT:n toimintakertomukset 1961-1962, V-SPA, Db1.
- ³⁸⁴ Kalervo Mettalan puhe 1962, V-SPA, Hm1 (Hr).
- ³⁸⁵ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 9.7 ja 27.8.1963, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ³⁸⁶ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 10.9.1963, 8.12.1964, V-SPA, Cb1 (Cbb).

- ³⁸⁷ V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 10.9.1963, 8.12.1964, V-SPA, Cb1 (Cbb).
- ³⁸⁸ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 12.10.1964, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ³⁸⁹ V-SPP:n tilinpäätös 1961, V-SPA, Db3 (Db).
- ³⁹⁰ V-SPT:n tilinpäätös 1961, V-SPA, Db1 (Db).
- ³⁹¹ V-SPP:n ja V-SPT:n tilinpäätökset 1961-1970, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- ³⁹² V-SPP:n ja V-SPT:n tilinpäätökset 1969, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- ³⁹³ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 23.2.1965, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ³⁹⁴ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 23.3 ja 24.8.1965, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ³⁹⁵ V-SPP:n toimintakertomukset 1961-1970, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- ³⁹⁶ V-SPP:n toimintakertomukset 1961-1962, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- ³⁹⁷ V-SPP:n ja V-SPT:n toimintakertomukset 1961-1970, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- ³⁹⁸ V-SPP:n toimintakertomukset 1961-1964, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- ³⁹⁹ V-SPP:n toimintakertomukset 1965, 1970, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- ⁴⁰⁰ V-SPT:n toimintakertomus 1963, V-SPA, Db1 (Db).
- ⁴⁰¹ V-SPP:n ja V-SPT:n toimintakertomukset 1961-1970, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- ⁴⁰² UA 14.2.1964; V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.12.1963, Cb1 (Cba).
- ⁴⁰³ Partio 5/1965.
- ⁴⁰⁴ Partio 6/1968.
- ⁴⁰⁵ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 22.9.1964, V-SPA, Cb1 (Cba); V-SPP:n toimintakertomus 1968, V-SPA, Db3 (Db).
- ⁴⁰⁶ V-SPP:n toimintakertomukset 1961-1970, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- ⁴⁰⁷ Ks. esim. V-SPP:n toimintakertomus 1962, V-SPA, Db1 (Db).
- ⁴⁰⁸ V-SPT:n toimintakertomukset 1956-1970, V-SPA, Db1 (Db); V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 23.4.1963, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ⁴⁰⁹ Ks. Aksu-patsaasta Uusiniemi 2003, 48-51.
- ⁴¹⁰ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 16.10.1962, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ⁴¹¹ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 16.10.1962, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ⁴¹² Ks. esim. Verksamhetsberättelser 1962-1963, SFSA, D (Db).
- ⁴¹³ Ks. esim. Verksamhetsberättelser 1965-1969, SFSA, D (Db).
- ⁴¹⁴ Ks. Hakkis-leiristä esim. suurleiriasiakirjat, V-SPA, Hd1; Partio 4/1964, 5/1965.
- ⁴¹⁵ V-SPP:n toimintakertomus ja tilasto 1958, V-SPA, Db3 (Db).
- ⁴¹⁶ Ks. V-SPP:n toimintakertomukset 1961-1970, V-SPA, Db1, Db3 (Db).
- ⁴¹⁷ Ks. V-SPT:n toimintakertomukset ja tilastot 1961-1970, V-SPA, Db1, (Db).
- ⁴¹⁸ Vrt. V-SPP:n toimintakertomus ja tilasto 1957, V-SPA, Db3 (Db) ja V-SPP:n toimintakertomus 1961, Db1 (Db).
- ⁴¹⁹ V-SPP:n toimintakertomus 1963, V-SPA, Db1 (Db).
- ⁴²⁰ V-SPP:n toimintakertomus 1963, V-SPA, Db1 (Db).
- ⁴²¹ V-SPP:n toimintakertomus 1969, V-SPA, Db3 (Db).
- ⁴²² Ks. V-SPT:n toimintakertomukset ja tilastot 1961-1970, V-SPA, Db1, (Db).
- ⁴²³ Ohjantaselostukset 1962, 1964, V-SPA, Dc1 (Dce).
- ⁴²⁴ Tammenlehti nro 2/1968.
- ⁴²⁵ Ohjantaselostukset 1962, 1964, V-SPA, Dc1 (Dce).
- ⁴²⁶ Nieminen 1995, 259-263.
- ⁴²⁷ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.11.1962, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ⁴²⁸ Tammenlehti nro 8/1968.
- ⁴²⁹ Laakso 1980, 57-60, 176-178.
- ⁴³⁰ Saarikangas 2006, 40-46.
- ⁴³¹ Weintraub 1994, 287-291.
- ⁴³² V-SPT:n toimintakertomukset ja tilastot 1961-1970, V-SPA, Db1, (Db).
- ⁴³³ Ks. esim. Partio 1/1965; UA 24.9.1961.
- ⁴³⁴ Ks. esim. Tammenlehti nro 6/1983.
- ⁴³⁵ Raija Aallon haastattelu 29.11.2006; Nurmi & Sjöström 2001, 4-5.
- ⁴³⁶ V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 23.3 ja 25.5.1965, V-SPA, Cb1 (Cba).
- ⁴³⁷ Ks. V-SPT:n tilastot 1961-1970, V-SPA, Db1, (Db); SPTJ:n kirje 12.11.1947, V-SPA, Ed (Edb).
- ⁴³⁸ Ks. Satahanka-leireistä esim. Partio 9/1955 ja 6/1968.
- ⁴³⁹ Ks. lippukuntia koskevat tiedot, SFSA, Kårerna i Sydvästra Finland 1949-1996.
- ⁴⁴⁰ Berättelse över verksamheten under året 1968, SFSA, D (Db).

-
- ⁴⁴¹ Berättelse över verksamheten under året 1963, SFSA, D (Db); Ks. lisäksi lippukuntia koskevat tiedot, SFSA, Kåreerna i Sydvästra Finland 1949-1996.
- ⁴⁴² Turkulainen 29.11.1979.
- ⁴⁴³ Savunen 1999, 86-88.
- ⁴⁴⁴ Ks. esim. Partio 75 vuotta, 72-74.
- ⁴⁴⁵ Weintraub 1994, 294-295; Savunen 1999, 88-89.
- ⁴⁴⁶ Ks. Partiojohtaja nro 4/1974, 8/1974.
- ⁴⁴⁷ Ks. Partio 75 vuotta 1985, 162.
- ⁴⁴⁸ Savunen 1999, 88-89.
- ⁴⁴⁹ Ks. Partio 75 vuotta 1985, 74, 162.
- ⁴⁵⁰ TS 24.4.1971.
- ⁴⁵¹ TS 24.4.1971.
- ⁴⁵² Järvinen 1998, 55-60; Savunen 1999, 82-84.
- ⁴⁵³ Ks. esim. Partiojohtaja nro 2/1973, 8/1973; Partio 75 vuotta, 74; Järvinen 1998, 80-83.
- ⁴⁵⁴ Partiojohtaja nro 7/1973, 2/1975; Tanninen 1998, 179.
- ⁴⁵⁵ Malmi 1998, 27-30; Pasanen 1998, 99-100.
- ⁴⁵⁶ Ritala 1998, 109-110.
- ⁴⁵⁷ Nieminen 1995, 349-352.
- ⁴⁵⁸ Partiojohtaja nro 6/1971.
- ⁴⁵⁹ Partiojohtaja nro 8/1974, 7-8/1975, 6/1976; Partio 75 vuotta, 74.
- ⁴⁶⁰ Ks. esim. Partiojohtaja nro 7-8/1975, 4/1977, 6/1977, 7/1977; Partio 75 vuotta, 134-135.
- ⁴⁶¹ Partiojohtaja nro 4/1976; Laitala & Taussi-Forsman 2006, 21.
- ⁴⁶² Ks. esim. Partiojohtaja nro 1/1963, 8/1974.
- ⁴⁶³ Ks. esim. Partiojohtaja nro 1/1974, 1/1975, 3/1975, 4/1975, 1/1976,
- ⁴⁶⁴ Partiojohtaja nro 1/1974.
- ⁴⁶⁵ Ks. esim. Partiojohtaja nro 3/1975.
- ⁴⁶⁶ Partiojohtaja nro 4/1975.
- ⁴⁶⁷ Ks. V-SP:n toimintakertomus 1975, V-SPA, Db2 (Dbe); Tammenlehti nro 5/1975, 6/1975, 8/1975.
- ⁴⁶⁸ Muistio lpkj-neuvottelusta Kunstenniemessä 6.9.1975, V-SPA, Cb; Partiojohtaja nro 4/1975.
- ⁴⁶⁹ Tammenlehti 10/1975; Pyysalo 2003, 81-83
- ⁴⁷⁰ V-SP:n piirihallituksen kokous 1.12.1975, V-SPA, Cb; Tammenlehti nro 8/1975.
- ⁴⁷¹ Pyysalo 2003, 48-50, 81-83; Ks. lisäksi Koroisten Ritarit 1953-2003, 134-135.
- ⁴⁷² Pyysalo 2003, 48-50, 81-83; Ks. lisäksi Koroisten Ritarit 1953-2003, 134-135.
- ⁴⁷³ Pyysalo 2003, 81-83.
- ⁴⁷⁴ Pyysalo 2003, 81; Laitala & Taussi-Forsman 2006, 18-21.
- ⁴⁷⁵ Pyysalo 2003, 83; Laitala & Taussi-Forsman 2006, 20.
- ⁴⁷⁶ Järvinen 1998, 134; Pyysalo 2003, 83.
- ⁴⁷⁷ Ks. Tammenlehti nro 7/1980, 9/1980.
- ⁴⁷⁸ Ks. Tammenlehti nro 6/1980.
- ⁴⁷⁹ V-SP:n perustavan kokouksen pöytäkirja 29.11.1970, V-SPA, Hj1 (HjB); Yhteenveto V-S Partiopiirin hallituksen ensimmäisestä kokouksesta 10.12.1970, V-SPA, Hj1 (HjB).
- ⁴⁸⁰ Ks. Tammenlehti nro 3/1985.
- ⁴⁸¹ V-SPP:n toimintakertomukset 1971-1974, V-SPA, Ca3, Db3 (Db).
- ⁴⁸² Ks. Koroisten Ritarit 1953-2003, 41.
- ⁴⁸³ V-SPT:n toimintakertomukset 1971-1974, V-SPA, Ca3, Db3 (Db).
- ⁴⁸⁴ TS 24.4.1971.
- ⁴⁸⁵ Tammenlehti nro 11/1971, 3/1985.
- ⁴⁸⁶ Partiojohtaja nro 6/1972; Nieminen 1995, 360-363.
- ⁴⁸⁷ TurPa:n vuosikokouksen pöytäkirja 30.9.1973, V-SPA, TurPa, Ca1; Seppo Laaksosen haastattelu 13.12.2006.
- ⁴⁸⁸ V-SPP:n toimintakertomus 1973, V-SPA, Ca1 (Caa).
- ⁴⁸⁹ Tanninen 1998, 28.
- ⁴⁹⁰ Tassunjälkiä. 80 vuotta partiopiiritoimintaa Satakunnassa 2001, 62.
- ⁴⁹¹ Ks. esim. Partiojohtaja nro 4/1974.
- ⁴⁹² Tammenlehti nro 7/1974.
- ⁴⁹³ Ks. V-SPP:n toimintakertomukset 1971-1974, V-SPA, Ca3, Db3 (Db).
- ⁴⁹⁴ Ks. Pirjo Vätön työsopimus 8.1.1973, V-SPA, Hm1.

- ⁴⁹⁵ V-SPP:n ja V-SPT:n piirihallitusten pöytäkirja 27.2.1973, V-SPA, Cb; Ks. myös TurPa:n välitilinpäätös 31.12.1973, V-SPA, TurPa, Ca1.
- ⁴⁹⁶ V-SPP:n ja V-SPT:n piirihallitusten pöytäkirja 24.9.1974, V-SPA, Cb.
- ⁴⁹⁷ Ks. V-SP:n, V-SPP:n ja V-SPT:n piirihallitusten pöytäkirjat 1973-1975, V-SPA, Cb.
- ⁴⁹⁸ Ks. esim. Tammenlehti nro 2/1972.
- ⁴⁹⁹ Ks. Tammenlehti nro 8/1974, 9/1975.
- ⁵⁰⁰ V-SPP:n ja V-SPT:n piirihallitusten pöytäkirja 28.5.1974, V-SPA, Cb; Muistio yhteispiirin muodostamisesta Varsinais-Suomeen 15.2.1975, V-SPA, Hj1 (Hjb).
- ⁵⁰¹ Ks. Yhteistyösopimus 30.12.1974, V-SP:n toimintakertomus 1975, V-SPA, Db2 (Dbe).
- ⁵⁰² V-SPP:n ja V-SPT:n piirihallitusten pöytäkirja 30.12.1974, V-SPA, Cb; Muistio yhteispiirin muodostamisesta Varsinais-Suomeen 15.2.1975, V-SPA, Hj1 (Hjb).
- ⁵⁰³ Pöytäkirja Varsinais-Suomen Partiopiiriin perustavasta kokouksesta 23.3.1975, V-SPA, Hj1 (HjB).
- ⁵⁰⁴ V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 28.12.1975, V-SPA, Cb.
- ⁵⁰⁵ Ks. esim. Partiojohtaja nro 4/1975.
- ⁵⁰⁶ V-SP ry:n säännöt 23.3.1975, V-SPA, Hm1 (Hm).
- ⁵⁰⁷ V-SP:n toimintakertomukset 1975-1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- ⁵⁰⁸ V-SP:n toimintakertomukset 1975-1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac); Ks. myös Tammenlehti nro 7/1979, 2/1980.
- ⁵⁰⁹ V-SP:n toimintakertomukset 1977, 1980, V-SPA, Ca1 (Cac).
- ⁵¹⁰ Ks. esim. V-SP:n toimintakertomus 1977, V-SPA, Ca1 (Cac).
- ⁵¹¹ Nieminen 1995, 360-363, 365-368.
- ⁵¹² Ks. esim. Partiojohtaja nro 6/1972, 7/1973, 2/1974, 4/1974, 6/1974; Nieminen 1995, 378-382.
- ⁵¹³ V-SP:n toimintakertomukset 1975-1977, V-SPA, Ca1 (Cac), Db2 (Dbe).
- ⁵¹⁴ Ks. TurPa:n tilinpäätösasiakirjat 1973-1983, V-SPA, TurPa, Ca1.
- ⁵¹⁵ Ks. V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 28.5.1975, V-SPA, Cb; Tammenlehti nro 6/1977.
- ⁵¹⁶ V-SP:n toimintakertomukset 1976-1980, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac); Ks. lisäksi Tammenlehti nro 8-9/1976, 6-7/1977.
- ⁵¹⁷ V-SPT:n ja V-SPP:n piirihallitusten pöytäkirjat 28.12.1973, 26.2.1974, V-SPA, Cb; Ks. lisäksi Winter 1989, passim.
- ⁵¹⁸ Oikeusministeriön päätös 4.11.1974 (n:o 9/71/74 OikM), V-SPA, Hj1 (HjB).
- ⁵¹⁹ Ks. Varsinais-Suomen Partio toiminnan tukisäätiö rs:n tase 31.12.1974, V-SPA, Tukisäätiö, Ca1.
- ⁵²⁰ V-SPP:n ja V-SPT:n piirihallitusten pöytäkirjat 27.2.1973, 28.12.1973 ja 22.1.1974, V-SPA, Tukisäätiö, Ca1.
- ⁵²¹ V-SP:n toimintakertomus 1976, V-SPA, Db2 (Dbe).
- ⁵²² V-SP:n toimintakertomukset 1977-1980, V-SPA, Ca1 (Cac).
- ⁵²³ V-SP:n toimintakertomus 1980, V-SPA.
- ⁵²⁴ V-SP:n toimintakertomus 1980, V-SPA.
- ⁵²⁵ V-SP:n toimintakertomus 1975, V-SPA, Db2 (Dbe); Tammenlehti nro 8-9/1974, 1-9/1975.
- ⁵²⁶ Muistio lpkj-neuvottelusta Kunstenniemessä 6.9.1975, V-SPA, Cb; Tammenlehti nro 8/1975.
- ⁵²⁷ Ks. esim. Tammenlehti nro 8/1975.
- ⁵²⁸ Tammenlehti nro 10/1975; Seppo Laaksosen haastattelu 13.12.2006.
- ⁵²⁹ V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 25.11.1975, V-SPA, Cb.
- ⁵³⁰ V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 1.12.1975, V-SPA, Cb; Tammenlehti nro 11/1975.
- ⁵³¹ V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 28.10.1975, V-SPA, Cb.
- ⁵³² V-SP:n toimintakertomukset 1975-1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- ⁵³³ TP 16.11.1976. Ks. lisäksi TP 23.11.1976.
- ⁵³⁴ TP 10.8.1978, 16.8.1978.
- ⁵³⁵ IS 23.10.1978.
- ⁵³⁶ V-SP:n toimintakertomukset 1975-1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- ⁵³⁷ Tanninen 1998, 39, 180; Tassunjalkiä. 80 vuotta partiopiiritoimintaa Satakunnassa 2001, 68, 71.
- ⁵³⁸ V-SP:n toimintakertomukset 1975-1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- ⁵³⁹ V-SP:n toimintakertomukset 1975-1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- ⁵⁴⁰ V-SP:n toimintakertomukset 1975-1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- ⁵⁴¹ Ks. esim. V-SP:n toimintakertomus 1978, V-SPA; Tammenlehti 1/1980.
- ⁵⁴² Ks. V-SP:n toimintakertomukset 1979-1980, V-SPA.
- ⁵⁴³ Tammenlehti nro 5/1977.
- ⁵⁴⁴ V-SP:n toimintakertomukset 1976, 1979, V-SPA, Db2 (Dbe).
- ⁵⁴⁵ Raija Aallon, Marita Gustafssonin ja Eeva Laurénin haastattelu 29.11.2006.

-
- 546 V-SP:n toimintakeretomus 1977, V-SPA, Ca1 (Cac).
- 547 Tammenlehti nro 3/1977.
- 548 V-SP:n toimintakertomus 1975, V-SPA, Db2 (Dbe); Ks. lisäksi Tanninen 1998, 144-145.
- 549 V-SP:n toimintakertomukset 1975-1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- 550 Berättelse över verksamheten under året 1975, SVFSDA, D (Db).
- 551 Tammenlehti nro 9/1986, 2/1991.
- 552 Ks. esim. Nieminen 1995, 346-347.
- 553 Ks. Tammenlehti nro 2/1970.
- 554 Ks. Partiojohtaja nro 8/1977.
- 555 V-SP:n toimintakertomukset 1975-1980, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- 556 V-SP:n toimintakertomus 1980, V-SPA.
- 557 V-SP:n toimintakertomukset 1975-1980, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- 558 Ks. Partiojohtaja nro 2/1973.
- 559 Tammenlehti nro 2/1981.
- 560 V-SP:n toimintakertomus 1975, V-SPA, Db2 (Dbe).
- 561 Tammenlehti nro 1/1979; Seppo Laaksosen haastattelu 13.12.2006; Ks. lisäksi Lätynkääntäjät 1978-1988, passim.
- 562 V-SP:n toimintakertomus 1975, V-SPA, Db2 (Dbe).
- 563 V-SP:n toimintakertomus 1980, V-SPA.
- 564 Nevakivi 1996, 291-294, 309-311.
- 565 Nevakivi 1996, 300-307.
- 566 Ks. esim. Tammenlehti nro 8/1989; Tanninen 1998, 43-44.
- 567 V-SP:n toimintakertomukset 1992, 1994, V-SPA; Tammenlehti nro 6/1992, 8/1993.
- 568 V-SP:n toimintakertomus 2000, V-SPA.
- 569 Ks. V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 26.8.1986, V-SPA.
- 570 V-SP:n toimintakertomukset 1984-2005, Passim, V-SPA.
- 571 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 29.5.1987; V-SP:n toimintakertomus 1987, V-SPA.
- 572 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.11.1990; V-SP:n toimintakertomus 1990, V-SPA.
- 573 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.8.1985; V-SP:n toimintakertomus 1985, V-SPA.
- 574 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 25.9.1990; V-SP:n toimintakertomus 1990, V-SPA.
- 575 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirjat 11.1.1986, 5.2.1986; V-SP:n toimintakertomus 1986, V-SPA.
- 576 V-SP:n toimintakertomus 1989, V-SPA.
- 577 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 21.8.1990; V-SP:n toimintakertomus 1990, V-SPA.
- 578 Ks. esim. Tammenlehti nro 10/1999.
- 579 V-SP:n toimintakertomus 1990, V-SPA.
- 580 Ks. esim. V-SP:n toimintakertomukset 1989, 1992, 1995, V-SPA.
- 581 V-SP:n toimintakertomus 1984, V-SPA.
- 582 V-SP:n toimintakertomus 1987, V-SPA.
- 583 V-SP:n toimintakertomus 1993, V-SPA.
- 584 V-SP:n toimintakertomukset 1984, 2000, V-SPA.
- 585 V-SP:n toimintakertomus 1995, V-SPA.
- 586 Ks. esim. Tammenlehti nro 2/1985, 2/1988.
- 587 Ks. esim. V-SP:n toimintakertomukset 1984, 1990, 1991, V-SPA.
- 588 Leijankämpän päiväkirja 29.11-1.12.1991, V-SPA.
- 589 Ks. esim. V-SP:n toimintakertomukset 1991, 1994, 1997, 1999, V-SPA.
- 590 V-SP:n toimintakertomus 1993, V-SPA.
- 591 V-SP:n toimintakertomus 1993, V-SPA.
- 592 Ks. esim. V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 21.10.1986, V-SPA.
- 593 V-SP:n toimintakertomus 1989, V-SPA.
- 594 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 21.10.1986; V-SP:n toimintakertomukset 1986-1993, V-SPA.
- 595 V-SP:n toimintakertomus 1988, V-SPA; Tammenlehti nro 9/1988.
- 596 V-SP:n toimintakertomus 1992, V-SPA.
- 597 Tammenlehti nro 6/1992.
- 598 Ks. esim. V-SP:n toimintakertomukset 1995, 1996, V-SPA.
- 599 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.5.1986, V-SPA.
- 600 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.5.1986, V-SPA.
- 601 Ks. Viron partioliikkeestä esim. Tammenlehti nro 9/1990, 3/1991, 5/1991.
- 602 Ks. esim. Tammenlehti nro 4/1987.

-
- ⁶⁰³ V-SP:n piirihallituksen pöytäkirjat 18-19.1.1985 ja 28.5.1985, V-SPA.
⁶⁰⁴ V-SP:n toimintakertomus 1984, V-SPA.
⁶⁰⁵ V-SP:n toimintakertomukset 1984-2005, Passim, V-SPA.
⁶⁰⁶ V-SP:n toimintakertomukset 1984-2005, Passim, V-SPA.
⁶⁰⁷ V-SP:n toimintakertomukset 1984-2005, Passim, V-SPA.
⁶⁰⁸ Ks. Liedon Eränkävijöistä esim. Tammenlehti nro 8/1995.
⁶⁰⁹ V-SP:n toimintakertomus 1994, V-SPA.